

INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL DE LES TERRES DE L'EBRE 2010

**INFORME D'ECONOMIA
LOCAL I REGIONAL DE LES TERRES
DE L'EBRE 2010**

- UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI -
- CAMPUS TERRES DE L'EBRE -

Equip investigador

Coordinació:

Juan Antonio Duro*

Investigadors:

Miquel-Àngel Bové*

Fernando Campa**

Juan Antonio Duro*

Ana B. Hernández**

Mònica Martín*

Maria Victòria Sánchez**

Jordi Sardà*

Maria Victoria Soldevila*

David Rodríguez***

Mercedes Teruel*

* Departament d'Economia, URV

** Departament de Gestió d'Empreses, URV

*** Tècnic Càtedra d'Economia Local i Regional

Prèvia

El lector té a les mans el primer Informe d'economia local i regional de les Terres de l'Ebre, elaborat per a la càtedra d'Economia Local i Regional, una estructura de recerca i transferència creada per a la Universitat Rovira i Virgili, que compta amb el suport de l'Organisme Autònom de Desenvolupament Local de la Diputació de Tarragona i de l'Ajuntament de Tortosa, i que està ubicada al Campus de les Terres de l'Ebre. En el treball han participat investigadors dels departaments d'Economia i de Gestió d'Empreses de la URV, que tenen àmplia experiència en l'anàlisi de l'economia del territori.

La càtedra es crea l'any 2010 amb l'objecte d'afavorir i intensificar les interrelacions dels investigadors de la URV amb la demarcació de Tarragona i, preferentment, les Terres de l'Ebre, en l'àmbit de l'economia territorial. En aquest sentit, una de les possibilitats principals d'interacció té a veure amb la generació de coneixement en l'àmbit econòmic que ajudi, entre d'altres aspectes, a orientar la presa de decisions, tant dels agents públics com privats. La tasca, en aquest sentit, consisteix, típicament, a recopilar la informació disponible, tractar-la i explotar-la, generar-ne de nova i derivar reflexions fonamentades que puguin ser d'utilitat per al territori i els seus agents. Aquest estudi respon a aquests paràmetres i a aquesta voluntat.

Creiem que l'estudi no podia ser més útil. En moments econòmicament complicats a tot arreu, però en particular a casa nostra, conèixer la nostra situació, la nostra evolució i els factors determinants sembla cabdal per gestionar el nostre futur de manera racional i ordenada. El coneixement de les debilitats i fortaleses del territori és el preludi per a la instrumentació de mesures de suport de l'economia i del seu desenvolupament.

El contingut de l'estudi s'ha estructurat en vuit capítols. En el primer s'analitza el creixement econòmic de les Terres de l'Ebre i les seves comarques en els darrers anys a fi i efecte de reflexionar sobre les seves bondats i debilitats. En els capítols segon, tercer i quart, s'analitzen, amb detall, les evolucions experimentades pels sectors primari, industrial i de serveis. El capítol cinquè fa una anàlisi del sistema d'innovació del territori, aspecte sens dubte central per al devenir present i futur de l'àrea. El capítol sisè elabora una anàlisi del sector empresarial propi, utilitzant dades economicocomptables individualitzades. El capítol setè explora l'evolució demogràfica del territori. El capítol vuitè ofereix diferents indicadors disponibles des del punt de vista local, amb l'objecte de proveir evidència amb molt de detall territorial.

Òbviament, el treball esdevé l'inici de tota una sèrie de productes que indagaran en el coneixement de l'economia de les Terres de l'Ebre i els seus territoris, ja sigui en l'àmbit global o amb l'anàlisi detallada d'algun aspecte.

*Coordinador
Juan Antonio Duro*

INDEX

Capítol 1: Creixement Econòmic a les Terres de L'Ebre	..... pag.9
Capítol 2: El sector primari a les Terres de L'Ebre	..... pag.29
Capítol 3: La indústria i energia	..... pag.53
Capítol 4: Serveis i Turisme	..... pag.79
Capítol 5: Innovació a les Terres de l'Ebre	..... pag.103
Capítol 6: Teixit Empresarial	..... pag.129
Capítol 7: Demografia	..... pag.153
Capítol 8: Indicadors Econòmics Locals de les Terres de l'Ebre l'any 2010	..... pag.193

Capítol 1: Creixement econòmic de les Terres de L'Ebre

1.1. Introducció	..... pag.9
1.2. El patró de creixement econòmic a les Terres de l'Ebre, 2005-2009	..... pag.10
1.3. Fonts del creixement: els sectors productius	..... pag.15
1.4. Productivitat, ocupació i creixement	..... pag.19
1.5. L'any 2010	..... pag.22
1.6. A mode de síntesi	..... pag.25

CREIXEMENT ECONÒMIC DE LES TERRES DE L'EBRE

1.1. Introducció

En aquest capítol es revisaran les principals xifres del creixement econòmic de les Terres de l'Ebre i les seves comarques en els darrers anys i, en particular, en la manera com les dades ho permeten, de l'any 2010. El creixement econòmic, fidel expressió de la dinàmica socioeconòmica d'un territori, és una de les bases principals del benestar de la societat (no l'única), i, com veurem, especialment clau en un territori on les bases econòmiques són prou dèbils i la necessitat de creixement prou peremptòria.

Es revisarà el procés de creixement comparatiu utilitzant dades del PIB del període 2005-2009, atesa la disponibilitat de les estimacions elaborades per Catalunya Caixa en els anuaris comarcals. Aquestes sèries, afegides amb segmentacions diverses i descomposicions factorials d'interès, ens permetran, a més a més, indagar inicialment en les fonts dels resultats macroeconòmics observats. D'altra banda, i per tenir senyals sobre el que ha succeït l'any 2010, es consideren les dades d'afiliats i, per tant, d'ocupació i d'empreses procedents de l'explotació dels arxius de la Seguretat Social i subministrades pel Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Del cúmul de xifres obtingudes en voldríem sintetitzar els trets següents. En primer lloc, el creixement en els darrers anys de les Terres de l'Ebre no ha estat, globalment, especialment fort. Encara que —si no considerem la Ribera d'Ebre, el creixement hauria estat per sobre de la mitjana catalana— aquest encara és insuficient per a les necessitats del territori. En segon lloc, el creixement del PIB per càpita, mesura superior al PIB total com a indicador del nivell de benestar poblacional, es redueix a un ritme significat per un augment

de la població no compensat per l'increment en l'activitat. En tercer lloc, el creixement econòmic dels darrers anys es fonamenta en el sector primari i, sobretot, en el sector terciari, davant els substancials ajustaments del sector industrial i de la construcció. El guany del sector terciari és esperançador, atesa la potencialitat de creixement que té aquest sector en l'àrea. En quart lloc, el creixement econòmic s'assenta en la reducció de la productivitat i els augments de l'ocupació, procés, però, que pot dificultar la seva sostenibilitat futura. En cinquè lloc, els indicadors parcials disponibles suggereixen que l'ajustament principal s'ha produït ja el 2009. Finalment, l'Ebre ha viscut un procés de destrucció d'empreses elevat, que ha intensificat el reduït volum del seu teixit productiu.

El capítol s'estructura de la manera següent. En la secció segona es revisen les xifres de creixement econòmic dels darrers anys, i es fa una anàlisi comarcal i comparativa. En la secció tercera s'avalua el paper dels diferents sectors productius (grans sectors) en el patró global. En la secció quarta es revisen diverses descomposicions del creixement que ens permeten explorar alguns dels principals determinants dels resultats observats. En la secció cinquena s'inclou l'any 2010 en l'anàlisi. Finalment, es dedica un apartat a sintetitzar algunes consideracions d'interès davant l'evolució recent de l'economia ebrenca.

1.2. El patró de creixement econòmic a les Terres de l'Ebre, 2005-2009

Les dades comarcals del PIB, indicador sintètic aproximatiu del vigor de l'activitat econòmica en un territori, arriben, en el cas que ens ocupa, fins al 2009. No obstant això, en aquest primer informe ens permeten explorar la senda de creixement de les Terres de l'Ebre a mig termini i, a més a més, fer una anàlisi comparativa amb altres territoris de referència. La taula 1.1 reflecteix el creixement d'aquest indicador en les diferents comarques, i en tot l'àmbit, tant anual com acumulat en el període.

En primer lloc, si observem el que ha ocorregut en el període agregat, ens adonem del limitat ritme de creixement de les Terres de l'Ebre, comparat, per exemple, amb el que es reflecteix per a tot Catalunya. En efecte, mentre que el creixement econòmic agregat al Principat va ser del 4,3%, el de les Terres de l'Ebre va ser d'un limitat 0,9%, és a dir, més de 3 punts percentuals per sota. Per anys, el creixement de l'Ebre ha estat sempre inferior al registrat a tot Catalunya, excepte l'any 2009, en què la crisi es manifesta amb tota cruessa a l'economia catalana, i en què els registres s'igualen. L'any de més creixement a l'Ebre va ser el 2007, en què aquest se situà al 3,7%.

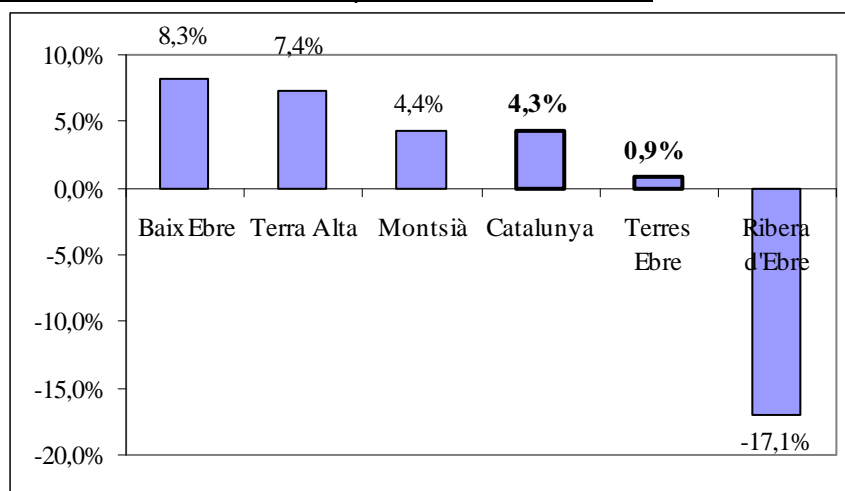
L'anàlisi de la distribució d'aquest creixement per comarques exhibeix la clàssica heterogeneïtat intraEbre. Així, en el període agregat, s'observen tres casuístiques. En primer lloc, el creixement més gran del Baix Ebre i de la Terra Alta, en tots dos casos quasi el doble del registrat a tot Catalunya. En el primer cas, comarca motor de l'àmbit, i en el segon la de menor pes. El creixement del Baix Ebre reforça, doncs, el caràcter de centralitat econòmica que exerceix la comarca, mentre que, en el segon cas, és un exemple de convergència real, atesa la limitada consecució d'activitat econòmica en aquest comarca. El Baix Ebre ha mostrat una dinàmica econòmica diferencialment expansiva en tots els anys, i, de fet, en l'any de crisi profunda, el 2009, el retrocés de l'activitat ha estat clarament inferior al de la resta. Pel que fa a Terra Alta, el creixement diferencial s'explica pel millor comportament de la seva economia el 2009, centrada diferencialment en el sector agrari i, sobretot, per l'augment de les activitats terciàries. En segon lloc, apareix el Montsià, amb un creixement molt en la línia de la mitjana catalana, 4,4%. Els registres del Montsià empitjoren comparativament des del 2008. I, finalment, se subratllen els registres molt negatius traçats per a la Ribera d'Ebre, comarca amb un grau d'heterogeneïtat sectorial manifesta amb relació a la resta i amb un pes important de sectors molt variables en la seva dinàmica, com és el cas de l'energia. El retrocés del seu PIB es produeix en tots els anys analitzats i es multiplica el 2009. De fet, si haguéssim exclòs de l'anàlisi aquesta comarca, les Terres de l'Ebre haurien exhibit un creixement agregat en el període 2005-2009 del 6,5%, és a dir, fins i tot, més de 2 punts percentuals per sobre de la mitjana catalana.

Taula 1.1. Creixement PIB comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	2006	2007	2008	2009	2005-2009
Baix Ebre	4.2%	4.5%	1.0%	-1.5%	8.3%
Montsià	4.9%	5.8%	-1.5%	-4.5%	4.4%
Ribera d'Ebre	-3.1%	-0.6%	-5.2%	-9.2%	-17.1%
Terra Alta	3.9%	2.4%	1.3%	-0.4%	7.4%
Terres Ebre	2.7%	3.7%	-1.2%	-4.1%	0.9%
Catalunya	3.9%	4.0%	0.8%	-4.1%	4.3%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

Gràfic 1.1. Creixement PIB comarques i Terres Ebre, 2005-2009

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

No obstant això, l'evolució del PIB pot ser poc satisfactòria com a indicativa del nivell de benestar gaudit pel territori, entre d'altres raons, per a la seva possible discrepància amb el PIB per càpita i, per tant, amb l'evolució de la població resident. El PIB per càpita és, doncs, un indicador, si es vol menys criticable, del nivell de vida mitjà. En aquest sentit, el quadre adjuntat reitera la imatge pobra que, aparentment, exhibeix el territori, fins i tot quan es compara amb els valors obtinguts per a tot Catalunya. Així, el PIB per càpita de l'Ebre hauria minvat d'un 7,6% en el període 2005-2009, declivi superior al que ha experimentat tot Catalunya en els mateixos anys, 2,4%. Els resultats pobres del PIB per càpita tenen novament la seva arrel en el comportament de la Ribera d'Ebre, però també en els valors mostrats pel Montsià, on el PIB pc es redueix d'un 7,2%. En contradicció, els resultats revelen una trajectòria positiva a la Terra Alta, on aquest indicador puja un 5,6%.

Els registres negatius del PIB per càpita tenen la seva base temporal en el mal comportament registrat des del 2008, any d'inici de la crisi. De fet, des del 2007 fins al 2009, el PIB per càpita de les Terres de l'Ebre disminueix d'un significat 9,4%, per un 6,8% de tot Catalunya.

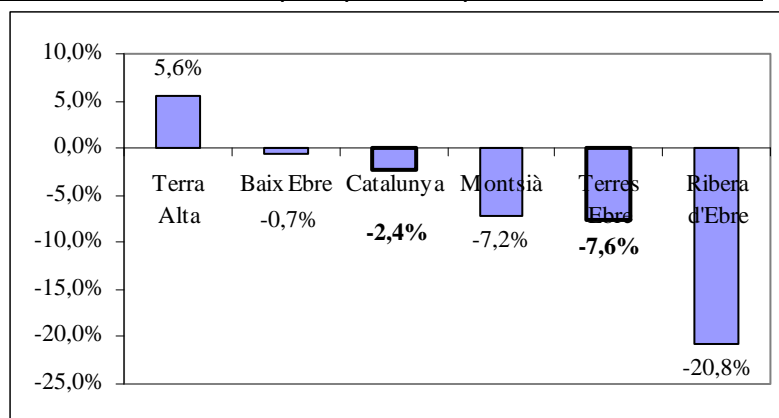
Taula 1.2. Creixement PIB per càpita comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	2006	2007	2008	2009	2005-2009
Baix Ebre	2.3%	1.5%	-2.4%	-2.0%	-0.7%
Montsià	3.0%	1.9%	-6.0%	-6.0%	-7.2%
Ribera d'Ebre	-3.6%	-1.7%	-7.3%	-9.8%	-20.8%
Terra Alta	4.0%	2.4%	0.0%	-0.8%	5.6%
Terres Ebre	1.1%	0.8%	-4.6%	-5.0%	-7.6%
Catalunya	1.8%	2.9%	-1.3%	-5.6%	-2.4%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa e Idescat

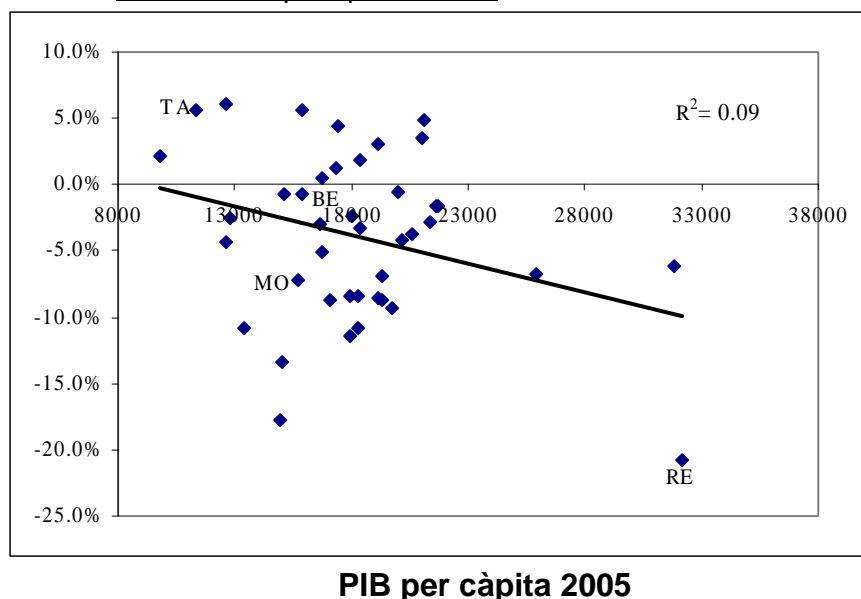
El diagrama de dispersió adjuntat (gràfic 1.3) revela el comportament de les comarques ebrenques quan se les compara amb les de la resta de Catalunya. El gràfic, en primer lloc, permet identificar un procés global de convergència real de les comarques catalanes en el període 2005-2009. Així, típicament, les comarques amb menor PIB per càpita el 2005 haurien crescut més durant el període. En el cas de la Terra Alta, el creixement ha estat, de fet, per sobre del que s'ha esperat, segons el patró global comarcal prototípic. En particular, si aquesta comarca s'hagués comportat de manera estàndard, el PIB per càpita s'hauria d'haver mantingut relativament estable en el període (i fins i tot hauria d'haver decaigut lleugerament). Aquest creixement diferencial prototípic també es dona al Baix Ebre, encara que, en aquest cas, el diferencial és més reduït. El Montsià i, sobretot, la Ribera d'Ebre són els casos contraris.

Gràfic 1.2. Creixement PIB per càpita comarques i Terres Ebre, 2005-2009

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa e Idescat

Gràfic 1.3. Convergència en PIBs per càpita comarques catalanes , 2005-2009
 Creixement PIB per càpita 2005-2009

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa i Idescat

Seguidament, hem portat a terme una descomposició (logarítmica) de l'evolució global del PIB per càpita en el 2005-2009 a fi d'explorar de manera il·lustrativa el paper del producte i la població en el patró traçat pel primer indicador. La caiguda del PIB per càpita ha tingut, almenys quan ens fixem en totes les Terres de l'Ebre, una arrel demogràfica. L'augment de la població a l'Ebre d'un 8,8%, 2 punts percentuals per sobre del que s'observa a tot Catalunya, i la incapacitat del PIB per créixer i donar retorns en aquesta població creixent, expliquen la trajectòria negativa d'aquest indicador. No obstant això, el paper explicatiu de la població com a determinant dels registres del PIB per càpita no ha estat homogeni en el territori. En efecte, mentre que al Montsià l'augment la població ha estat crucial i diferencial per explicar el declivi del PIB per càpita, no ha estat així a la Ribera d'Ebre ni, de manera significativa, a Terra Alta. En aquest darrer cas, l'augment s'explica pel vigor del PIB, atès el limitat augment de la població.

Taula 1.3.Descomposició Bifactorial Creixement PIB pc comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	PIB	POB	PIB pc
Baix Ebre	7.9%	8.6%	-0.7%
Montsià	4.3%	11.8%	-7.5%
Ribera d'Ebre	-18.7%	4.6%	-23.3%
Terra Alta	7.1%	1.7%	5.4%
Terres Ebre	0.9%	8.8%	-7.9%
Catalunya	4.2%	6.6%	-2.4%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa i Idescat

Com a resultat dels patrons anteriors, el PIB per càpita relatiu de les Terres de l'Ebre s'allunya de la mitjana catalana. Així, passa de suposar el 92,4% de la mitjana del Principat el 2005 fins al 87,5% registrat el 2009. La caiguda fonamentalment s'explica pel retrocés de la Ribera d'Ebre. L'exclusió d'aquesta comarca hauria produït un PIB per càpita relatiu del 80,9% el 2005 i del 80,4% el 2009, disminució menor, però disminució, al cap i a la fi. La pèrdua de posicions del Montsià és també ressenyable. Malgrat els progressos registrats per la Terra Alta i pel Baix Ebre, els nivells de PIB per càpita generals són força pobres. El nivell més gran de PIB per càpita correspon a la Ribera, però una part substancial no repercuteix en forma de renda en el territori. Quant a la resta, el valor més gran es dona al Baix Ebre, una part del qual atribuïble a l'efecte capital, i és un reduït 85% de la mitjana catalana. En aquests anys, consegüentment, encara que hi ha hagut alguna dinàmica interessant, el territori no ha aconseguit fer un salt en la riquesa productiva per càpita, com seria l'opció desitjada.

Taula 1.4. PIB per càpita relatiu a mitjana catalana, comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	83,4%	83,8%	82,7%	81,8%	84,8%
Montsià	82,2%	83,2%	82,4%	78,5%	78,2%
Ribera d'Ebre	168,9%	159,9%	152,8%	143,5%	137,0%
Terra Alta	59,5%	60,7%	60,5%	61,3%	64,3%
Terres Ebre	92,4%	91,8%	90,0%	86,9%	87,5%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa i Idescat

1.3. Fonts del creixement : els sectors productius

Els resultats econòmics globals són, d'una banda, el reflex de les diferents evolucions sectorials i del pes d'aquests sectors en la base productiva del territori. Així, un gran creixement pot ser degut a un creixement diferencial d'un sector productiu, relatiu al que ha experimentat en altres territoris, o per a l'especialització diferencial del territori en sectors d'elevat creixement. En aquest apartat volem esbrinar el comportament sectorial i el paper de l'estructura econòmica en l'evidència global anteriorment descrita.

Específicament, de les xifres sectorials se'n dedueixen alguns patrons d'interès. En primer lloc, el sector primari ha tingut un paper promotor del creixement a les Terres de l'Ebre. En efecte, l'augment des del 2005, d'un significat 20,3%, és clarament superior al que ha exhibit el mateix sector a tot

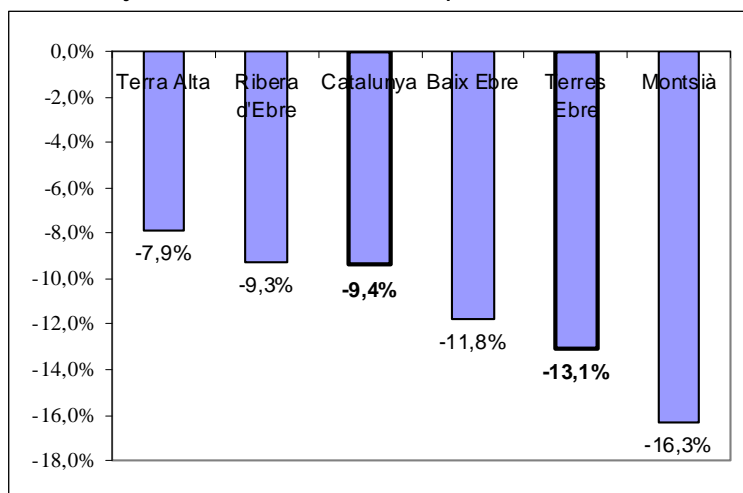
Catalunya, d'un 5,6%. Aquest creixement del sector primari ha estat més important a les comarques meridionals, on s'ha situat en un 26,2% en el cas del Baix Ebre i en un 22,9% en el Montsià. Ha estat també rellevant l'augment registrat pel sector primari a la Terra Alta, on s'ha situat en un 10,5%. Si haguéssim exclòs la Ribera d'Ebre de l'anàlisi, l'expansió hauria estat d'un 23,1%. En segon lloc, i en contraposició, el sector industrial ha mostrat un retrocés clar a les Terres de l'Ebre, com ha passat a tot Catalunya. En efecte, amb una reducció del 20,2%, supera en 7 punts percentuals el declivi registrat a tot Catalunya. De tota manera, aquest gap està influenciat pel comportament de la Ribera d'Ebre, que, si l'haguéssim exclòs, ens hauria donat una reducció global de l'activitat industrial inferior a l'àmbit, del 10,6%. En tercer lloc, la construcció, a causa de l'ajustament iniciat el 2008, també ha retrocedit posicions, amb una disminució del seu VAB al llarg del període del 6,6%, força superior a la davallada molt lleu presentada pel sector a tot Catalunya en el període. L'ajust del sector a les comarques de l'Ebre es va situar el 2009 en un 9,5% (per un 6,6% de tot Catalunya), i en un 13,1% si considerem els anys 2007-2009.

Taula 1.5. Creixement PIB per grans sectors productius comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	Primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Baix Ebre	26.2%	-10.6%	-4.9%	13.1%	8.3%
Montsià	22.9%	-10.2%	-12.3%	12.9%	4.4%
Ribera d'Ebre	1.0%	-30.5%	4.1%	12.8%	-17.1%
Terra Alta	10.5%	-13.7%	1.3%	18.0%	7.4%
Terres Ebre	20.3%	-20.2%	-6.6%	13.2%	0.9%
Catalunya	5.6%	-13.3%	-0.1%	11.3%	4.3%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

Gràfic 1.4. Ajust sector construcció comarques i Terres Ebre, 2007-2009

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

La combinació d'aquests creixements, amb el pes de cada sector en l'estructura econòmica de cada comarca i territori, és la que ha conduït als resultats globals. Així, ha estat l'evolució negativa de la indústria la principal responsable d'uns resultats tan raquívics en termes de creixement a les Terres de l'Ebre. En particular, en aquest cas l'evolució del sector secundari hauria restat 6,7 punts percentuals a l'evolució global del PIB. El cas de la Ribera d'Ebre és paradigmàtic en aquest sentit. Pel que fa al sector de la construcció, l'altre sector ajustat, el seu paper és generalment més limitat, atès el seu pes en l'estructura productiva. No obstant això, hauríem de ressenyar el resultat del Montsià, on el sector hauria minvat el creixement global de la comarca en 1,5 punts percentuals, no gaire lluny del paper corrector associat a la indústria. En tercer lloc, el sector primari, però, sobretot, el sector serveis, ha estat el gran motor del creixement a l'àrea, amb una aportació al creixement global de 6,4 punts percentuals. Aquest paper del terciari com a generador de VAB és especialment rellevant al Baix Ebre i a la Terra Alta, amb aportacions superiors als 8 punts percentuals, fins i tot per sobre de la mitjana catalana.

Taula 1.6. Aportacions sectorials Creixement PIB comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	Primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Baix Ebre	2.4%	-2.0%	-0.4%	8.3%	8.3%
Montsià	2.4%	-2.9%	-1.5%	6.4%	4.4%
Ribera d'Ebre	0.0%	-20.4%	0.2%	3.1%	-17.1%
Terra Alta	1.8%	-2.9%	0.2%	8.2%	7.4%
Terres Ebre	1.8%	-6.7%	-0.6%	6.4%	0.9%
Catalunya	0.1%	-3.2%	0.0%	7.5%	4.3%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

Sectorialment, les Terres de l'Ebre és un territori especialment agrari, el pes del qual significa prop de l'11% del PIB global, xifra molt superior a la catalana, l'1,5%; és més industrial que la mitjana, però a causa dels establiments existents a la Ribera d'Ebre (sense aquesta comarca el pes d'aquest sector se situaria fins i tot per sota de la mitjana, un 19,1%) i amb menys paper del terciari, que significa el 54% del total, lluny del 70% reflectit per tot Catalunya.

Amb relació a la dinàmica dels patrons d'especialització, s'observa, entre 2005 i 2009, un guany clar del pes del sector serveis i la pèrdua del sector industrial, patró, d'altra banda, bastant homogeni en les societats desenvolupades. Per exemple, el sector serveis ha avançat des del 48,5% al 54,4% del 2009 (a Catalunya ha passat del 66% al 70%). Els augments han estat significats a les quatre comarques, i la principal és la de la Ribera d'Ebre, on el terciari ha passat de suposar el 24% al 32,7%. El declivi percentual del sector industrial ha estat de l'ordre dels 4 punts percentuals en tres de les quatre comarques, excepte la Ribera d'Ebre, on el seu paper ha passat del 67% al 56%. D'aquesta manera, la proporció de recursos generats per a les manufactures a les Terres de l'Ebre ha passat del 33% al 26%.

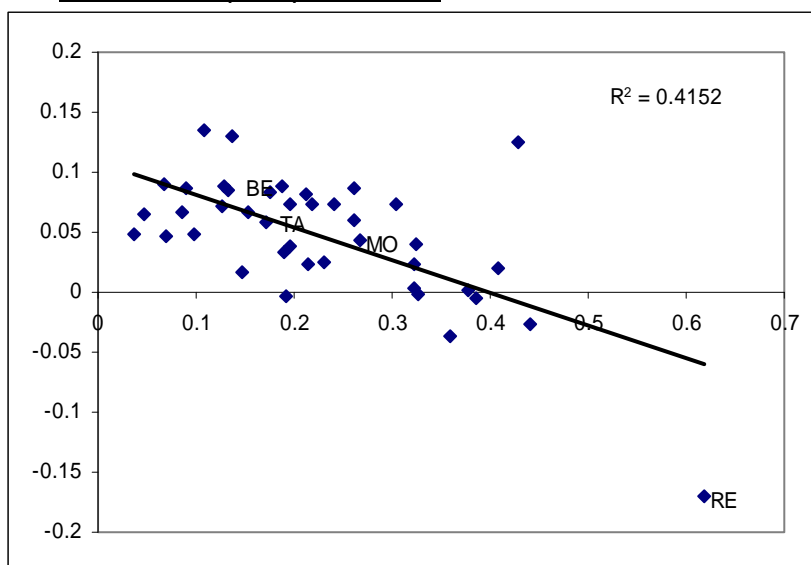
Taula 1.7. Estructura productiva PIB comarques i Terres Ebre, 2009

	Primari	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	10.6%	15.5%	7.8%	66.1%
Montsià	12.3%	24.0%	10.5%	53.3%
Ribera d'Ebre	5.6%	56.0%	5.7%	32.7%
Terra Alta	18.1%	17.1%	14.4%	50.3%
Terres Ebre	10.6%	26.4%	8.6%	54.4%
Catalunya	1.5%	20.3%	7.8%	70.4%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

En el gràfic adjunt hem explorat temptativament el grau de correlació existent entre el pes del PIB industrial a les comarques catalanes, la mitjana del període, i el creixement del PIB. En aquest sentit, s'observa amb claredat la relació negativa significativa. És a dir, el volum relatiu de les activitats industrials ha estat una de les característiques significativament associades a un creixement econòmic menor al territori.

Gràfic 1.5. Pes sector industrial vs creixement PIB, comarques catalanes, 2005-2009
 Creixement PIB per càpita 2005-2009

Pes promig PIB indústria sobre PIB total

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

1.4. Productivitat, ocupació i creixement

Un dels factors clau del creixement econòmic és la productivitat. La productivitat permet economitjar costos i, per tant, ser més competitiu. Amb les dades de què disposem, podem construir un indicador de productivitat aparent del treball molt aproximat, a partir de la informació del VAB comarcal i dels cotitzants a la seguretat social (règim general i autònoms). Encara que pot ser inexacte com a valor absolut, la seva evolució pot ser menys imprecisa com a senyal de l'evolució real de l'indicador. En termes globals, l'evolució de la productivitat a les Terres de l'Ebre és negativa fins al 2008, en contraposició a l'augment registrat a tot Catalunya. L'evolució es reverteix el 2009, coincidint amb l'aprofundiment de la crisi. En aquest cas, el gran ajustament de l'ocupació causa la recuperació "estadística" de la productivitat aparent. Per comarques, els millors registres corresponen a les comarques meridionals, enfront de les significatives baixades registrades en el període a la Terra Alta i a la Ribera.

Taula 1.8. Creixement productivitat aparent comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	2006	2007	2008	2009	2005-2009
Baix Ebre	-3.6%	-2.0%	3.5%	6.6%	4.3%
Montsià	-1.8%	-1.0%	-1.1%	6.2%	2.2%
Ribera d'Ebre	-10.7%	-2.9%	-11.9%	-5.5%	-27.8%
Terra Alta	-0.1%	-2.4%	-22.1%	7.3%	-18.6%
Terres Ebre	-4.4%	-2.4%	-2.1%	4.4%	-4.7%
Catalunya	0.1%	0.9%	2.2%	2.9%	6.2%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Catalunya Caixa i del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

L'altre factor determinant del PIB és l'ocupació. Interessa conèixer ara el patró traçat per aquest element en el període analitzat. En primer lloc, la intensitat de la crisi es manifesta nítidament amb la destrucció d'ocupació neta. Així, fins al 2007, es manté el creixement generalitzat de la crisi i disminueix fortament el 2009. A diferència de Catalunya, però, l'ocupació no s'ajustà el 2008. Semblaria, doncs, que les Terres de l'Ebre endarrereixen l'ajustament laboral el 2009, que serà més intens; en segon lloc, i malgrat el que s'ha dit anteriorment, si s'avalua el període agregat, s'observa un creixement positiu dels cotitzants de l'ordre del 5,8%, que contrasta fortament amb la disminució registrada a tot Catalunya, 1,8%, i que s'atribueix a l'expansió habilitada els anys 2006 i 2007. Per comarques, sobresurten els augments de la Ribera d'Ebre, concentrat el 2006 i 2008, i sobretot la Terra Alta. Els augments menors corresponen al Baix Ebre i el Montsià, i destaca en aquest darrer cas l'ajustament ocupacional el 2009.

Taula 1.9. Creixement ocupació comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	2006	2007	2008	2009	2005-2009
Baix Ebre	8.1%	6.6%	-2.4%	-7.7%	3.8%
Montsià	6.7%	6.9%	-0.4%	-10.1%	2.1%
Ribera d'Ebre	8.5%	2.4%	7.7%	-3.9%	14.9%
Terra Alta	4.0%	5.0%	30.1%	-7.1%	31.9%
Terres Ebre	7.4%	6.2%	1.0%	-8.1%	5.8%
Catalunya	3.7%	3.0%	-1.4%	-6.9%	-1.8%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Catalunya Caixa i del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

A continuació, es reproduïx un marc conjunt per aclarir de manera quantitativa precisa la contribució de cada factor anterior, productivitat i ocupació, en l'evolució del PIB en el període agregat. La descomposició logarítmica il·lustra el diferent paper desenvolupat per tots dos factors en l'explicació del creixement econòmic a les Terres de l'Ebre, comparat amb l'exercici fet per a tot Catalunya. En particular, a l'Ebre el limitat creixement del PIB s'atribueix a l'ocupació, mentre que a Catalunya és l'evolució de la productivitat el desencadenant del seu creixement global. L'exclusió de la Ribera d'Ebre hauria produït un augment del PIB de les Terres de l'Ebre clarament superior, com ja s'ha esmentat anteriorment, però es mantindria el pes majoritari de l'ocupació. En concret, el creixement del PIB del 6,3% estaria en aquest cas (exclosa la Ribera d'Ebre) descompost per un +1,7% atribuïble a la productivitat i un +4,7% atribuïble a la generació d'ocupació neta. Per

comarques, s'identifiquen dos grups; d'una banda, el Baix Ebre i el Montsià, en què ambdós factors tenen un pes similar i, de l'altra, la Terra Alta i la Ribera, en què el paper d'aquests factors és contradictori, amb un retrocés clar de la productivitat i l'augment de l'ocupació

Taula 1.10. Descomposició Bifactorial creixement PIB comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	PIB	Productivitat	Ocupació
Baix Ebre	7.9%	4.2%	3.8%
Montsià	4.3%	2.2%	2.1%
Ribera d'Ebre	-18.7%	-32.6%	13.9%
Terra Alta	7.1%	-20.6%	27.7%
Terres Ebre	0.9%	-4.8%	5.7%
Catalunya	4.2%	6.1%	-1.8%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Catalunya Caixa i del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

Nota: descomposició logarítmica

Una descomposició similar es pot estendre a l'evolució del PIB per càpita. En efecte, en aquest cas, es podria separar el creixement de l'indicador macroeconòmic en tres factors explicatius: la productivitat, la pseudotaxa d'ocupació (ocupats sobre població en edat de treballar) i la ràtio de població en edat de treballar (de 15 a 64 anys) per població total. Els tres factors recollirien aproximadament el paper de l'eficiència econòmica, de la generació d'ocupació i de l'estructura per edats de la població. En aquest cas, els resultats són il·lustratius. Les Terres de l'Ebre tenen un problema de productivitat. És aquest el factor que explica el declivi del PIB per càpita. Contràriament, a Catalunya, la productivitat creix un 6,1%. D'altra banda, el paper negatiu de la pseudotaxa d'ocupació és clarament menys negatiu a les Terres de l'Ebre. D'altra banda, el paper del factor estructura per edats és molt limitat, com era d'esperar. L'exclusió de la Ribera d'Ebre no altera qualitativament el resultat. És cert que aquesta no consideració genera un resultat menys negatiu a la resta de les Terres de l'Ebre, en què el PIB per càpita cauria un menor 3,1%, però el paper de la productivitat, com a generador de renda per càpita, seria clarament menor que a Catalunya, un +1,7%. Quan baixem a les comarques, ens trobem que, en el millor dels casos, el paper de la productivitat és positiu (el Baix Ebre i el Montsià), però menor que a Catalunya, i a la resta, el creixement, si es produeix, es basa en la taxa d'ocupació.

Taula 1.11. Descomposició Trifactorial creixement PIB per càpita comarques i Terres Ebre, 2005-2009

	PIB pc	Productivitat	Taxa Ocupació	Estructura edats
Baix Ebre	-0.7%	4.2%	-4.5%	-0.4%
Montsià	-7.5%	2.2%	-9.2%	-0.4%
Ribera d'Ebre	-23.3%	-32.6%	9.4%	-0.1%
Terra Alta	5.4%	-20.6%	26.1%	-0.1%
Terres Ebre	-7.9%	-4.8%	-2.8%	-0.3%
Catalunya	-2.4%	6.1%	-7.5%	-1.0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Catalunya Caixa, del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya i Idescat

Nota: descomposició logarítmica

1.5. L'any 2010

Les dades de PIB anteriors no ens permeten analitzar l'evolució de l'economia de les Terres de l'Ebre l'any 2010. No obstant això, voldríem obtenir senyals de la manera com ha evolucionat la seva economia en el darrer exercici. En aquest apartat, es revisaran a partir de les xifres de cotitzants i d'empreses ocupadores subministrades pel Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya, i que estan disponibles de manera ràpida i accessible. Treballarem amb mitjanes inter trimestrals per obtenir l'evolució anual.

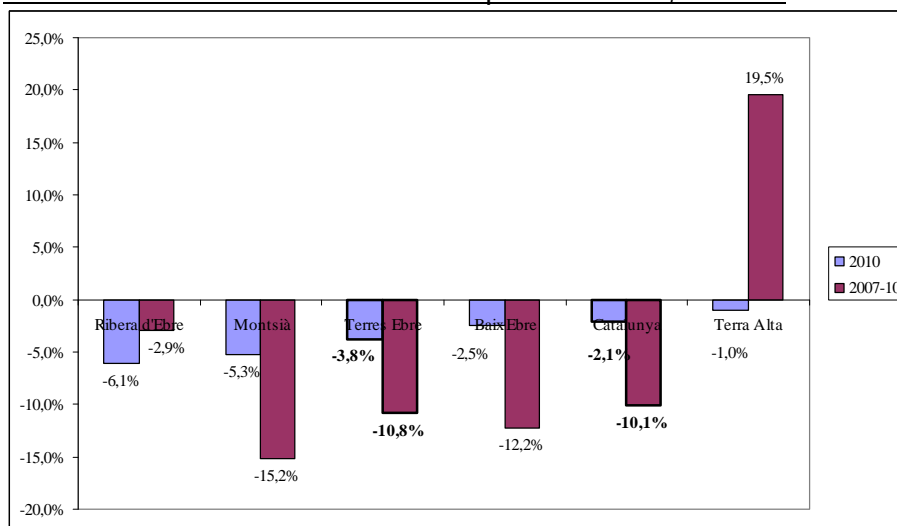
En la taula adjunta, s'exhibeix l'evolució dels cotitzants totals (règim general i autònoms) en el període 2007-2010 i s'obté, així, una anàlisi global de tot el període d'ajustament econòmic global. Les dades manifesten que l'ajustament ocupacional ha estat força més dèbil el 2010, lluny dels registres de declivi de l'exercici del 2009. Així, els cotitzants totals disminueixen a les Terres de l'Ebre un 3,8%, xifra inferior a la registrada el 2009, però superior a la registrada per tot Catalunya el 2010. D'aquesta manera, i des del 2007, els cotitzants haurien minvat a l'Ebre prop d'un 11%. Els ajustaments ocupacionals més grans es localitzen a la Ribera d'Ebre, caiguda del 6,1%, i al Montsià, caiguda del 5,3%. De fet, la reducció neta de cotitzants es produeix de manera més significativa al Montsià, on haurien disminuït des del 2007 un 15%.

Taula 1.12. Creixement ocupació comarques i Terres Ebre, 2007-2010

	2008	2009	2010	2007-2010
Baix Ebre	-2.4%	-7.7%	-2.5%	-12.2%
Montsià	-0.4%	-10.1%	-5.3%	-15.2%
Ribera d'Ebre	7.7%	-3.9%	-6.1%	-2.9%
Terra Alta	30.1%	-7.1%	-1.0%	19.5%
Terres Ebre	1.0%	-8.1%	-3.8%	-10.8%
Catalunya	-1.4%	-6.9%	-2.1%	-10.1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

Gràfic 1.6. Creixement cotitzants totals comarques i Terres Ebre, 2007-2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

El detall per sectors permet explorar el paper de cadascun com a explicatiu de la dinàmica global. En aquest sentit, la reducció diferencial dels cotitzants a les Terres de l'Ebre l'any 2010 té la seva arrel en la reducció patida pel sector primari i per la indústria i pel sector serveis. Com es veu, generalment és el sector terciari el que es comporta millor en temps de crisi. Aquesta estabilitat típicament més gran s'atribueix al paper contracíclic del sector públic, a la baixa (o menor) elasticitat-renda de la demanda de serveis i als importants requeriments de treball típics d'aquest tipus de produccions. La caiguda sectorial més rellevant és la de la construcció, amb importants ajustaments al Montsià i al Baix Ebre el 2010.

Taula 1.13. Creixement ocupació per gran sectors i comarques Terres Ebre, 2010

	Primari	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	-6.4%	-3.9%	-10.5%	0.1%
Montsià	-7.9%	-4.9%	-18.9%	-1.7%
Ribera d'Ebre	-1.0%	-25.5%	-5.9%	-2.0%
Terra Alta	-4.2%	3.0%	-5.1%	1.3%
Terres Ebre	-5.6%	-6.0%	-12.4%	-0.7%
Catalunya	-3.2%	-5.4%	-12.6%	0.1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades Catalunya Caixa

Aquesta imatge de reducció, però menor que la que s'ha experimentat el 2009, també és concreta quan s'analitza l'evolució neta del número d'empreses amb assalariats. Així, la reducció del 2,9% d'aquestes empreses a les Terres de l'Ebre és inferior a l'experimentada tant el 2008 com, sobretot, el 2009. D'aquesta manera, el 2010 hi havia un 13,4% menys d'aquesta tipologia d'empreses que el 2007. La reducció ha estat típicament superior a la registrada a tot Catalunya. Per comarques, es torna a documentar que la crisi

sembla haver-se materialitzat més intensament al Montsià, amb una caiguda de número d'empreses del 5,1% el 2010 i de quasi el 17% en el període 2007-2010. En el cas del Baix Ebre, la reducció té lloc, principalment, el 2008 i el 2009, amb mostres d'atenuació clara el 2010.

Taula 1.14. Creixement empreses ocupadores comarques i Terres Ebre, 2007-2010

	2008	2009	2010	2007-2010
Baix Ebre	-4.5%	-7.7%	-1.6%	-13.2%
Montsià	-4.3%	-8.3%	-5.1%	-16.8%
Ribera d'Ebre	-2.6%	-3.1%	-0.8%	-6.3%
Terra Alta	0.2%	-0.5%	-2.7%	-3.0%
Terres Ebre	-4.0%	-7.1%	-2.9%	-13.4%
Catalunya	-2.7%	-6.4%	-2.7%	-11.4%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

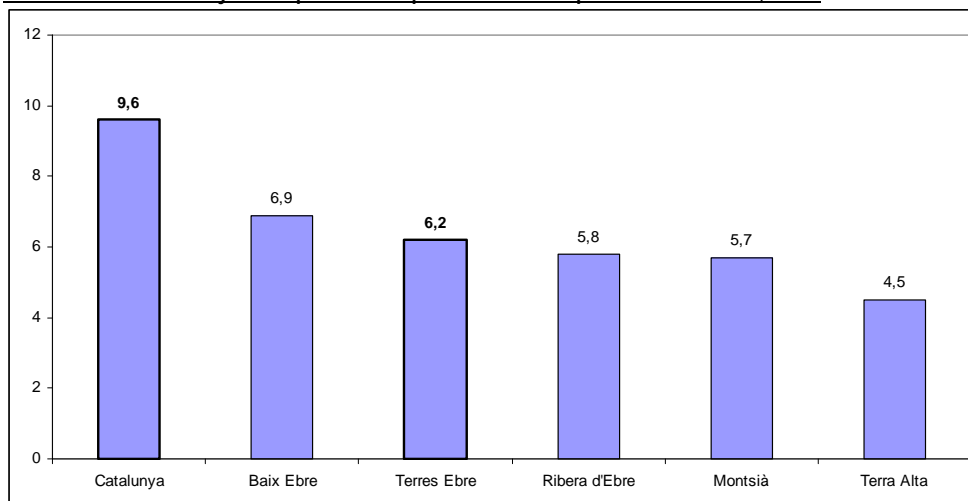
Finalment, un comentari amb relació a l'evolució del volum de les empreses, indicador de la seva capacitat per assolir economies d'escala i, per tant, millors nivells de competitivitat. Amb les dades anteriors podem calcular un indicador de volum a partir del nombre mitjà d'assalariats per empreses. En particular, la taula adjunta revela que, en primer lloc, la mida mitjana de les empreses és clarament més petita a les Terres de l'Ebre que a tot Catalunya, 6,2 treballadors per 9,6 el 2010; en segon lloc, que fins i tot la mida s'ha reduït lleugerament des del 2007 a les Terres de l'Ebre, i en tercer lloc, que el minifundisme empresarial és paradigmàtic a la Terra Alta, amb 4,5 treballadors de mitjana.

Taula 1.15. Evolució volum empreses ocupadores comarques i Terres Ebre, 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	7.0	7.0	6.9	6.9
Montsià	6.0	5.9	5.7	5.7
Ribera d'Ebre	6.2	6.2	6.2	5.8
Terra Alta	4.9	4.7	4.3	4.5
Terres Ebre	6.4	6.3	6.2	6.2
Catalunya	9.6	9.6	9.6	9.6

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

Gràfic 1.7. Volum mitja d'empreses ocupadores comarques i Terres Ebre, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

1.6. A mode de síntesi

La situació econòmica de les Terres de l'Ebre, i les seves comarques, actualment és una combinació de factors conjunturals i estructurals. Els conjunturals estan definits pels paràmetres macroeconòmics catalans, espanyols i europeus que colpegen amb força l'economia de l'Ebre com qualsevol territori, en un món globalitzat com el que ens ha tocat viure. La crisi financera, la crisi real, la crisi ocupacional, la crisi petrolera i la crisi d'estat d'ànim dibuixen un panorama difícil si s'hagués aventurat fa tan sols quatre anys. Aquesta conjuntura general, força negativa, sobretot pel que fa a les economies catalana i espanyola, conflueix amb factors estructurals propis de l'economia de l'Ebre que sumen amb relació als desperfectes econòmics ocasionats al territori en els darrers anys. Sense fer una llista exhaustiva, ens poden aparèixer de manera immediata, entre altres, els factors debilitants endèmics següents:

- poca densificació productiva
- volum empresarial reduït
- comarques amb poc pes productiu
- problemes de competitivitat i productivitat
- internacionalització empresarial reduïda

- excessiva dependència estructural de sectors econòmics volàtils i tradicionals
- volum reduït del sistema d'innovació
- problemes d'emprenedoria
- expulsió de la població jove per manca de perspectives laborals
- escassa tradició en cooperació publicoprivada, interinstitucional i interterritorial
- poca confiança en les possibilitats de territori

Com a resultat de tot plegat, l'economia de les Terres de l'Ebre ha registrat un creixement prou baix en els darrers anys, i prou baix amb relació a les seves necessitats de desenvolupament passades, presents i futures, atenent els seus recursos potencialment valoritzables econòmicament. La crisi passarà i serà llavors quan apareguin amb tota cruïsa aquests factors. De possibilitats n'hi ha tant de sectorials (turisme, TIC, serveis, moble, agroalimentària, energies renovables) com de territorials.

Capítol 2: El sector primari de les Terres de L'Ebre

2.1. Introducció	.....pag. 29
2.2. Anàlisi estructural del sector primari	
2.2.1. La superfície agrària: els principals conreus	.....pag. 30
2.2.2. Les explotacions i les places ramaderes	.....pag. 31
2.2.3. L'agricultura integrada i l'agricultura ecològica	.....pag.33
2.2.4. La importància del sector cooperatiu	.....pag. 34
2.3. Un sector dinàmic en context de crisi	
2.3.1. Introducció: l'agricultura catalana al 2009 i 2010	.....pag. 35
2.3.2. L'aportació del sector primari al creixement	.....pag. 37
2.3.3. L'evolució de l'ocupació agrària	.....pag. 39
2.4. Els subsectors del VAB primari de les Terres de l'Ebre	.....pag. 40
2.5. Els distintius de qualitat de la producció agrícola	.....pag. 41
2.6. Les principals produccions agràries al 2010	.....pag. 43
2.7. Conclusions i recomanacions	.....pag. 47

EL SECTOR PRIMARI DE LES TERRES DE L'EBRE

2.1. Introducció

Una de les característiques de l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre és el pes del sector primari (agricultura, ramaderia i pesca) en el PIB de la zona. Aquesta circumstància i la bona evolució del sector el 2009 (últimes dades disponibles en producció agrària) ha fet que el sector primari es convertís en un dels motors de creixement en aquest context de crisi econòmica.

A més de la rellevància econòmica del sector primari a les comarques de l'Ebre, també cal prendre en consideració el paper que representa el sector agrari en la configuració del paisatge de la zona i en la preservació del medi, aspectes que són la base d'altres activitats econòmiques, com el turisme rural. D'altra banda, el sector primari actua com a subministrador de canals d'entrada per al potent sector agroindustrial local. Així, doncs, la importància del sector primari no es limita únicament al seu pes dins de l'estructura productiva, sinó que cal tenir en compte altres aspectes de la incidència de l'agricultura sobre el territori.

El capítol següent analitza el sector primari de les Terres de l'Ebre des d'una perspectiva estructural i conjuntural. La primera part del capítol analitza l'estructura del sector agrari i ramader de les Terres de l'Ebre (apartat 2.2). La distribució de la superfície agrària entre els diferents conreus (2.2.1), la capacitat de les explotacions ramaderes (2.2.2) i l'evolució de les produccions ecològiques i integrades s'engloben en aquesta part (2.2.3). També es fa incidència en una de les característiques de les estructures productives de la zona: el pes del sector cooperatiu (2.2.4). La segona part se centra en una anàlisi més de caire conjuntural. Primerament, s'estudia la contribució del sector primari al creixement del VAB de les Terres de l'Ebre l'any 2009 (apartat

2.3). El pes de les diferents produccions sobre el VAB s'analitza en l'apartat 2.4 i es remarca la importància dels distintius de qualitat en les produccions de la zona (apartat 2.5). Finalment, l'apartat 2.6 assenyala alguns dels aspectes més rellevants en l'evolució de les principals produccions primàries de les Terres de l'Ebre el 2009 i 2010. El capítol es tanca amb un apartat de conclusions.

2.2. Anàlisi estructural del sector primari a les Terres de l'Ebre

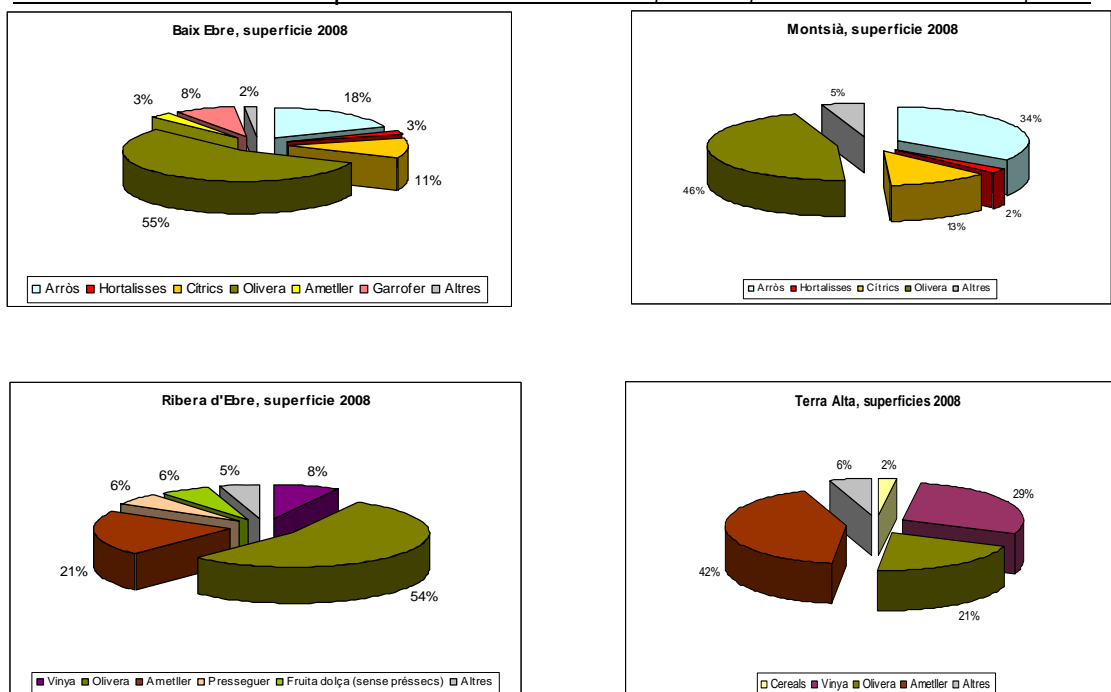
2.2.1. La superfície agrària: els principals conreus de les Terres de l'Ebre

Els conreus agraris ocupen el 40,25% de la superfície de les Terres de l'Ebre. De la superfície conreada gairebé el 60% són conreus de secà i el 40% són conreus de regadiu. La comarca amb més superfície agrícola és el Montsià (53,77% de la superfície total de la comarca). Entre el 2005 i el 2009 s'observa una disminució força acusada de la superfície agrària (-13,3%) en favor de l'augment de les bosquines (Terra Alta) i dels terrenys urbanitzables i/o destinats a infraestructures (Ribera d'Ebre). *(Font: Elaboració pròpia amb dades del Gabinet d'Estudis i Prospectiva Agrària i Alimentària, 2009).*

Els conreus predominants a les Terres de l'Ebre són l'olivera (45% de la superfície conreada), l'arròs (17%), l'ametller (14%), la vinya (6,5%) i els cítrics (7%). Més del 96% de la superfície d'arròs i el 87% de la superfície de cítrics de Catalunya es localitza a les Terres de l'Ebre. La superfície d'olivera és el 46% de la del total de Catalunya. També representen percentatges importants sobre el total de Catalunya, les superfícies conreades de garrofers (44%), carxofa (38%), ametller (38%) i vinya (13%). *(Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Estadística de superfícies, rendiments i produccions de conreus agrícoles, 2009, DAR).* Els conreus però, no es reparteixen de forma uniforme en el territori: la vinya es concentra en la part nord, especialment a la Terra Alta. Els cítrics es localitzen en les comarques del Baix Ebre i del Montsià. L'olivera és present a totes les comarques de l'Ebre, però especialment al Baix Ebre i a la Ribera d'Ebre, on suposa més de la meitat de la superfície de conreu de la comarca. L'arròs es localitza en l'àrea del

Delta. Al Baix Ebre és important el garrofer i la carxofa, mentre que a la Ribera d'Ebre destaquen també els presseguers i els cirerers. D'altra banda, tal com pot observar-se en els gràfics següents, el Baix Ebre i la Ribera d'Ebre presenten una estructura agrícola més diversificada, mentre que la Terra Alta i el Montsià estan més especialitzades en un nombre reduït de conreus.

Gràfic 2.1.- Distribució de la superfície de conreu al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, 2009.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Estadística de superfícies, rendiments i produccions de conreus agrícoles, 2009

En comparar les dades de superfícies del 2008 amb les dades del darrer cens agrari del 1999, s'observa com, en els darrers deu anys, s'ha produït una disminució dels conreus de fruita, tant dolça com seca, en favor d'un increment dels conreus cítrics, l'olivera i la vinya. En els conreus herbacis, s'observa la disminució de la superfície conreada de farratges i lleguminoses i l'increment d'hortalisses, arròs i patates.

2.2.2. Les explotacions i les places ramaderes de les Terres de l'Ebre

Pel que fa a les espècies ramaderes, a les Terres de l'Ebre predomina l'aviram. El 22,6% de les explotacions de gallines i pollastres de Catalunya es localitzen a les Terres de l'Ebre (21,8% de les places). La ramaderia es concentra sobretot al Baix Ebre, on es localitzen més de la meitat de les places de gallines i pollastres, cabrum i boví de les Terres de l'Ebre, i més del 80%

d'abelles. El Montsià és la comarca amb més places de porcí i també és una zona on l'aviram està força implantat. La capacitat ramadera de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta és més reduïda, si bé cal destacar la producció de guatlles i perdius a la Terra Alta. Respecte al 2008, cal destacar l'increment de les explotacions d'èquids al Baix Ebre (45 noves explotacions) i a la Terra Alta (16 noves explotacions). (Font: Elaboració pròpia amb dades del SIR, desembre de 2009).

Taula 2.1. Nombre d'explotacions ramaderes al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (31/12/2009)

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Aviram gallines i pollastres (1)	716	228	27	42
Aviram altres espècies (2)	371	104	7	5
Conills	36	111	47	46
Porcí	49	37	9	21
Oví	149	62	60	53
Boví	48	33	4	8
Cabrum	154	59	67	46
Abelles (3)	101	25	45	23
Èquids	71	34	32	20

Font: Sistema de Informació Ramadera (SIR). Extraccions d'explotacions actives a desembre de 2009 i extraccions d'explotacions actives a abril de 2008

(1) Dades de 2008.

(2) Dades de 2008

Taula 2.2. Nombre d'explotacions ramaderes al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (31/12/2009)

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Aviram gallines i pollastres (1)	4.849.319	2.504.467	697.325	899.400
Aviram altres espècies (2)	390.392	271.634	40.993	404.772
Conills	208.699	176.835	55.654	55.197
Porcí	88.840	112.235	41.936	86.346
Oví	45.133	18.489	20.856	17.617
Boví	8.690	2.532	217	1.160
Cabrum	19.885	4.859	9.953	2.828
Abelles	38.476	2.818	3.651	1.654
Èquids	583	283	264	63

Font: Sistema de Informació Ramadera (SIR). Extraccions d'explotacions actives a desembre de 2009 i extraccions d'explotacions actives a abril de 2008.

(1) Dades de 2008.

(2) Dades de 2008.

(3) La capacitat es refereix al nombre de ruscós autoritzats.

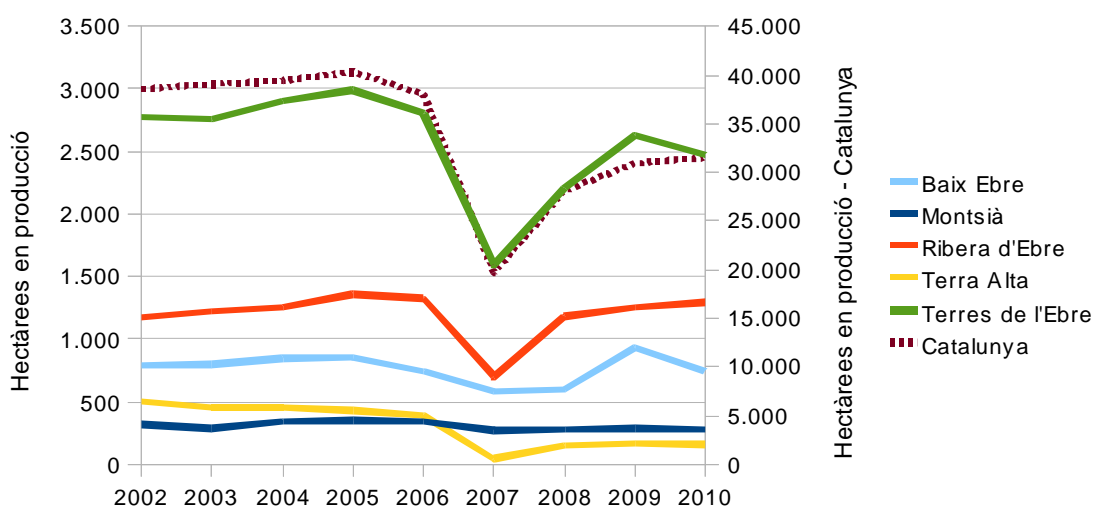
2.2.3. L'agricultura integrada i l'agricultura ecològica de les Terres de l'Ebre.

Els productors de les Terres de l'Ebre busquen noves formes de produir més respectuoses amb el medi ambient i que, alhora, els permetin revalorar les seves produccions.

Actualment, hi ha més de 2.600 ha de **producció agrícola integrada** a les Terres de l'Ebre, un 8,5% del total de superfície en producció integrada de Catalunya. Els conreus predominants de producció integrada a les Terres de l'Ebre són els cítrics i l'olivera. La comarca amb més superfície de producció integrada és la Ribera d'Ebre (48% del total de les Terres de l'Ebre).

Malgrat que la producció integrada no ha assolit els nivells de 2002, s'observa una recuperació important després de la davallada de 2007. Les dades del Consell Català de la Producció Integrada apunten cap a una lleugera disminució de la producció integrada el 2010, especialment generada per la reducció de la superfície de cítrics al Baix Ebre. La resta de produccions o bé es mantenen (olivera) o bé tendeixen a l'alça (fruita de pinyol i fruita seca) (Font: Consell Català de Producció Integrada).

Gràfic 2.2. Evolució de la superfície de producció integrada a les Terres de l'Ebre i Catalunya (2002-2010)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Consell Català de Producció Integrada, 2010

Actualment, hi ha 236 operadors i 4.825 hectàrees inscrits en **producció ecològica** a les Terres de l'Ebre (aproximadament el 5% de la superfície ecològica de Catalunya). Cal tenir en compte, però, que gairebé els 47% d'aquesta superfície són bosc i pastures. La comarca amb més superfície inscrita és la Terra Alta (29,6% de la superfície ecològica de les Terres de l'Ebre). Els principals conreus ecològics de la zona són la vinya, l'olivera i l'ametller (taula 2). La superfície d'agricultura ecològica ha crescut un 36% entre 2009 i 2010. Els conreus que han augmentat significativament la superfície ecològica entre 2009 i 2010 són la vinya (149,5%), l'ametller (40,5%), el garrofer (52,4%) i l'olivera (31,2%). En canvi, hi ha una tendència lleugera a reduir-se la superfície ecològica d'arbres fruiters —mandariners (-31,12%), cireres (-10%)- i arròs (-8,31%). (Font: elaboració pròpia amb dades de CCPAE, 2011).

Taula 2.3.- Superfície inscrita en agricultura ecològica a les Terres de l'Ebre, 2010

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre
Superfície total	1293,35	890,44	1213,27	1428,76	4825,82
Conreus principals					
Vinya	27,66	2,69	46,25	696,59	773,19
Oliveres	240,81	27,59	319,08	149,05	736,54
Ametllers	233,88	0,16	40,05	152,21	426,30
Cítrics	76,13	34,34	0	0	110,47
Arròs	27,26	64,81	0	0	92,17

Font: CCPAE, 2011

La producció ramadera ecològica està molt poc implantada en el territori.

2.2.4. La importància del sector cooperatiu

Una de les característiques de les estructures de producció primària de les Terres de l'Ebre és el pes del sector cooperatiu. De les 249 cooperatives agràries catalanes, 46 estan ubicades a les Terres de l'Ebre i representen el 8,8% del total de facturació de les cooperatives catalanes. La majoria són cooperatives de primer grau i agrupen més de 18.400 socis (Font: Anuari socioeconòmic de la FCAC, 2009).

La majoria estan en el sector de l'oli d'oliva (35 cooperatives), en el sector de la fruita seca i garrofes (30) i en el sector vitivinícola (20). Cal tenir en

compte que el sector cooperatiu de les Terres de l'Ebre està molt atomitzat, amb moltes cooperatives d'àmbit gairebé local.

No obstant això, pel que fa al volum de facturació, cal destacar la importància de les dues cooperatives de arròs: la Cambra Arrossera del Montsià i els Arrossaires del Delta de l'Ebre. Aquestes dues cooperatives comercialitzen el 80% de l'arròs del Delta. En el darrer any, hi ha hagut negociacions per fusionar les dues cooperatives, cosa que les convertiria en la segona unitat productora d'arròs de l'Estat espanyol, però finalment les negociacions no han arribat a bon fi.

També cal destacar la Cooperativa Agrícola de l'Aldea, que comercialitza bona part de la producció d'hortalisses de la zona. La cooperativa destaca per la seva orientació exportadora.

Taula 2.4.-. Nombre de cooperatives agràries al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta, per tipus de producció, 2008

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Arròs	1	1	0	0
Horta	1	0	0	0
Fruita dolça	2	0	3	2
Fruita seca i garrofa	5	4	11	10
Cítrics	4	2	1	0
Oli	5	8	12	10
Vi	0	0	9	11

Font: Elaboració pròpia amb dades del Anuari Socioeconòmic de la FCAC, 2009

2.3. Un sector dinàmic en un context de crisi

2.3. 1. Introducció: l'agricultura catalana al 2009 i 2010

A Catalunya, els anys 2009 i 2010 es caracteritzen per la situació de crisi econòmica, però, malgrat això, el sector primari ha presentat un creixement del VAB no gens menyspreable —un 6,4%—, i és l'únic sector productiu que presenta creixements el 2009. El VAB agrícola és el que presenta un creixement més positiu amb un increment del 9,7%, el VAB ramader creix un 2,9%, el forestal 0,5% i, en canvi, el VAB pesquer presenta un retrocés lleuger (-0,4%). Els subsectors agraris que presenten un creixement més gran el 2009 han estat l'oli d'oliva (68,1%), els cereals (58,8%) i les llegums (57,7%), mentre

que la fruita dolça (- 15,4%) i les hortalisses (- 8,3%) presenten els pitjors comportaments. Pel que fa als sectors ramaders, augmenten significativament l'aviram (13,1%) i el porcí (9,3%), mentre que el vaquí continua decreixent (- 17,0%). *(Font: Anuari comarcal 2010, Caixa de Catalunya).*

Tarragona és la província catalana que ha presentat un creixement del sector primari més elevat en el conjunt de Catalunya (un 10,4%). La branca agrícola és la que va créixer més (un 11,6%), impulsada principalment per la progressió del sector de l'oli d'oliva, els cereals, els cítrics i el vi, que van compensar el mal comportament del subsector d'hortalisses. La ramaderia va créixer un 10,1% amb alces importants tant del sector aviram (14,4%) com del porcí (5,4%), les dos produccions ramaderes amb més pes a les comarques tarragonines. Finalment, el sector pesquer tarragoní presenta uns resultats millors que el conjunt del país (un creixement del VAB del 2,7%). *(Font: Anuari comarcal 2010, Caixa de Catalunya).*

A Catalunya, els afiliats agraris a la seguretat social van incrementar un 3,46% el 2009 *(Font: Informe de Conjuntura Agrària, 2009, DAR)*. Aquesta tendència no ha pogut mantenir-se el 2010, si bé la destrucció d'ocupació en el sector primari no ha estat tant significativa com en els altres sectors productius, més afectats per la crisi econòmica. El 2010 es van comptabilitzar un -0,1% d'afiliats agraris a Catalunya. Aquesta disminució va ser deguda a la reducció del nombre d'afiliats al règim d'autònoms (-3,49%), tendència que s'està mantenint els darrers anys. Per contra, tant els afiliats al règim general com per compte aliè van augmentar (un 2,34 % i un 2,78%, respectivament). L'afiliació a la seguretat social de treballadors agraris a Tarragona s'ha vist afectada per la reducció dels autònoms agraris (-4,24%) i d'afiliats al règim general (-2,08 %), mentre que els afiliats per compte aliè han augmentat (1,08%). En conjunt, el nombre d'afiliats agraris a les comarques de Tarragona va disminuir (-1,29%). *(Font: elaboració pròpia amb dades de la Seguretat Social).*

L'any 2009 va ser un any que, malgrat que els preus dels productes agraris van anar a la baixa, la renda agrària a Catalunya va augmentar lleugerament gràcies a la disminució en els costos de producció. Els preus han

continuat caracteritzats per l'elevada volatilitat i la tendència a la baixa el 2010: l'índex de preus percebuts agraris va disminuir respecte a l'any anterior (-0,97%), perquè la millora dels preus agrícoles (1,49 %) no va poder compensar la reducció dels preus ramaders (-2,21 %). Encara que no hi ha dades definitives sobre l'evolució de la renda agrària el 2010, però sembla que difícilment s'haurà pogut mantenir la renda agrària en un context de preus del productor a la baixa i un increment significatiu dels costos de l'alimentació animal i dels preus de l'energia durant el 2010.

Pel que fa al comerç exterior, l'any 2010 acaba amb la millor taxa de cobertura històrica del comerç exterior agroalimentari i pesquer de Catalunya: un 80,17%, un increment en gairebé 7,8 punts percentuals respecte l'any anterior i un indicador clar de la creixent competitivitat del sector agroalimentari català. Les exportacions de productes agraris i pesquers van incrementar un 14,1% entre 2010 i 2009, mentre que les importacions van augmentar lleugerament (un 2,99%).

2.3.2. L'aportació del sector primari al creixement de les Terres de l'Ebre

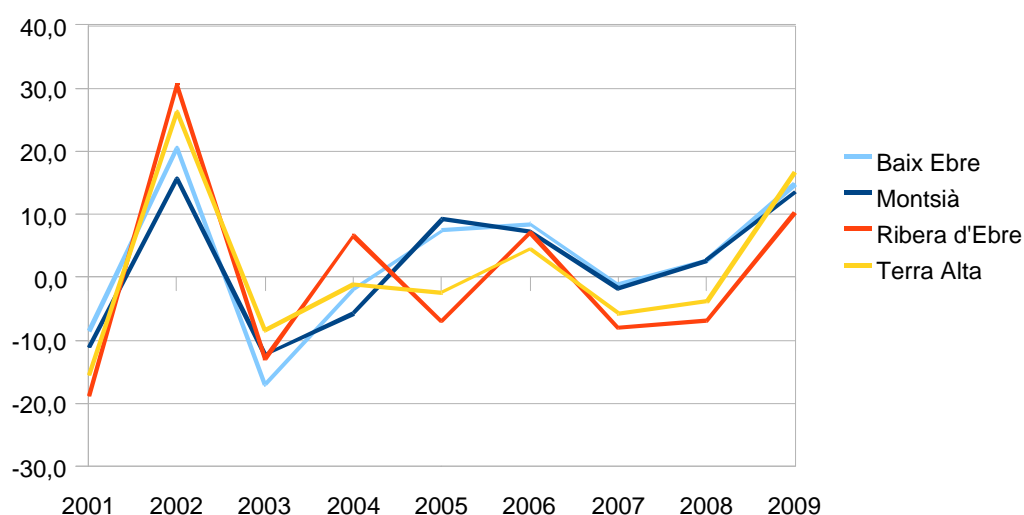
Una de les característiques de l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre en comparació amb la resta de Catalunya és el pes de les activitats primàries. El sector primari representa un 10,56 % del VAB a preus bàsics de les Terres de l'Ebre, una xifra molt superior a la del conjunt de Catalunya, on el primari és un 1,49 % del VAB total. De fet, el creixement del darrer any ha fet que, fins i tot, el seu pes s'hagi incrementat des del 2001, en què aquest era del 9,95% en contrast amb el que passa a tot Catalunya.

De les quatre comarques de les Terres de l'Ebre, és la Terra Alta la que presenta una especialització agrària més acusada (18,12% del VAB pb de la comarca), i és la tercera comarca "més agrària" de Catalunya, per darrere de les Garrigues i la Noguera. La participació del sector primari en l'economia comarcal és d'un 12,27 en el cas del Montsià i d'un 10,58 en el del Baix Ebre. En el cas d'aquestes dues comarques s'hi afegeix el pes del sector de pesca: el Montsià i el Baix Ebre són les comarques catalanes on el sector pesquer té

més pes sobre el VAB. La Ribera d'Ebre és la comarca "menys" agrària, tot i així, el pes del sector està per sobre de la mitjana catalana (5,64%).

A les Terres de l'Ebre, el creixement del sector primari ha estat, el 2009, fins i tot, superior a la mitjana catalana: un 14,0 %, mentre que la mitjana catalana és d'un 6,4%. Aquest creixement ha estat especialment significatiu a la Terra Alta (16,65 %), al Baix Ebre (14,8 %) i al Montsià (13,6 %). A la Ribera d'Ebre, el sector primari va créixer un 10,3%, també força per sobre de la mitjana catalana (Font: Anuari comarcal 2010, Caixa de Catalunya). Tot i així, cal tenir en compte que el sector primari és un sector sotmès a fortes oscil·lacions en la seva evolució, tal com pot observar-se en el gràfic 2.3.

Gràfic 2.3.- Taxes de creixement interanual del VAB primari al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, 2001-2009

Font: Elaboració pròpia amb dades de Caixa de Catalunya, 2001-2009.

A resultes d'aquests bons resultats del 2009 i del pes del sector dins l'estructura productiva de la zona, l'aportació del sector primari a la variació del VAB comarcal ha estat significativa: 2,6 punts en el cas de la Terra Alta, circumstància que explica que la Terra Alta hagi estat una de les comarques catalanes menys afectades per la crisi econòmica el 2009. El sector primari ha actuat com a amortidor de l'evolució negativa dels altres sectors productius a la resta de comarques de l'Ebre, amb aportacions positives d'1,4 punts percentuals en el cas del Montsià, 1,3 al Baix Ebre, i, més moderadament, 0,5 a la Ribera d'Ebre.

Taula 2.4.- Taxes de variació interanual del VAB primari, pes del VAB primari sobre el VAB comarcal i aportació sectorial a la variació del VAB comarcal, 2009.

	Taxa de variació interanual del VAB pb primari (2009-2008)	Pes del VAB pb primari sobre VAB pb comarcal.
Baix Ebre	14,79	10,58
Montsià	13,60	12,27
Ribera d'Ebre	10,29	5,64
Terra Alta	16,65	18,12
Terres de l'Ebre	14,0	10,56
Catalunya	6,4	1,49

Font: Elaboració pròpia amb dades de Caixa Catalunya

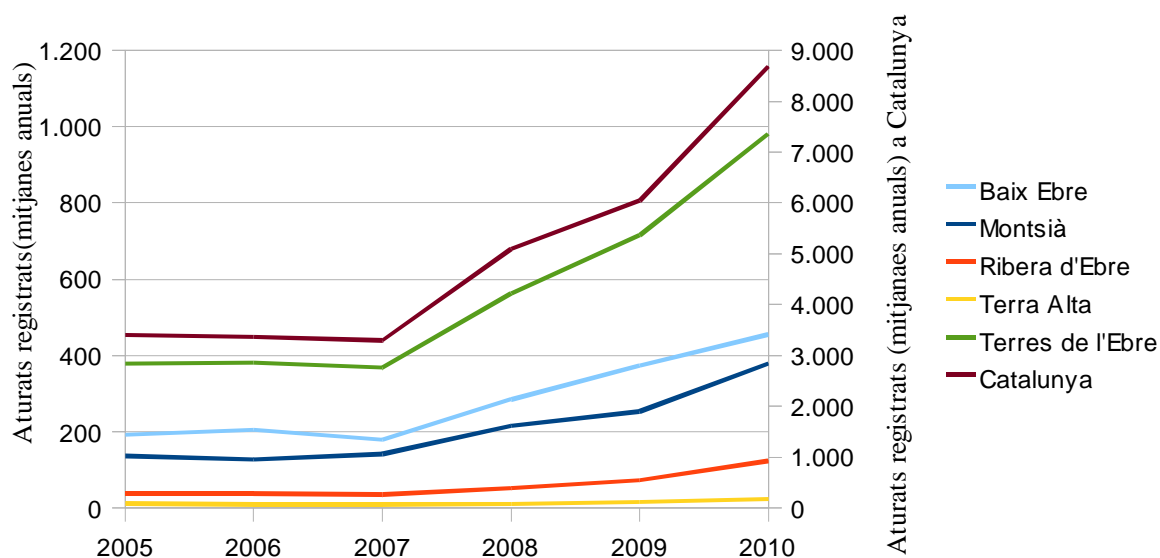
2.3.3. L'evolució de l'ocupació agrària de les Terres de l'Ebre.

Hi ha més de 9.000 persones treballant al sector primari a les Terres de l'Ebre (el 15,14% del total dels afiliats a la seguretat social). La Terra Alta és la comarca amb més afiliats a la seguretat social en el sector de l'agricultura, ramaderia i pesca, amb gairebé un 30% del total d'afiliats. La resta de comarques presenten també percentatges elevats en el percentatge d'afiliats del sector primari: un 17,46% a la Ribera d'Ebre, un 15,7% al Montsià, un 12,05% al Baix Ebre. (Font: elaboració pròpia amb dades del DAR, setembre de 2009).

Els ocupats del sector primari estan afiliats majoritàriament al règim especial agrari (41,84%) o al règim especial de treballadors autònoms (37,94%), el règim general representa tan sols un 11,67% del total d'afiliats al sector primari. Els afiliats al règim especial del mar representen un 8,56% dels afiliats del sector primari a les Terres de l'Ebre. (Font: elaboració pròpia amb dades del DAR, 2009).

La crisi ha suposat un increment dels aturats del sector primari en 265 persones el 2010, i ha situat el total d'aturats del sector en 981 persones, xifra que representa un 7,26% dels aturats de les Terres de l'Ebre. La majoria dels aturats del sector primari es localitzen al Baix Ebre (455) i al Montsià (379). No obstant això, cal remarcar l'increment del nombre d'aturats del sector primari a la Ribera d'Ebre (un increment de gairebé un 70% respecte al 2009). La Terra Alta té molt pocs aturats agraris (24). Tal com pot observar-se en el gràfic 2.4, l'evolució dels aturats agraris a les Terres de l'Ebre és molt similar a la dels aturats agraris del conjunt de Catalunya. (Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2010).

Gràfic 2.4.- Evolució dels aturats registrats al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, Terres de l'Ebre i total Catalunya, 2005-2010

Font: Elaboració pròpia amb dades de Idescat, 2005-2010

2.4. Els subsectors del VAB primari de les Terres de l'Ebre

Si analitzem el sector primari de les Terres de l'Ebre des de la perspectiva de la producció, obtenim una idea més precisa de la importància dels diferents subsectors dins l'economia de la zona. També ens permet observar com produccions intensives (com les flors o les hortalisses), que ocupen poca superfície, en canvi, tenen un pes econòmic important en algunes comarques de l'Ebre. Cal tenir en compte, però, que l'anàlisi del VAB primari està sotmès a les oscil·lacions en producció i preus pròpies de les produccions agràries.

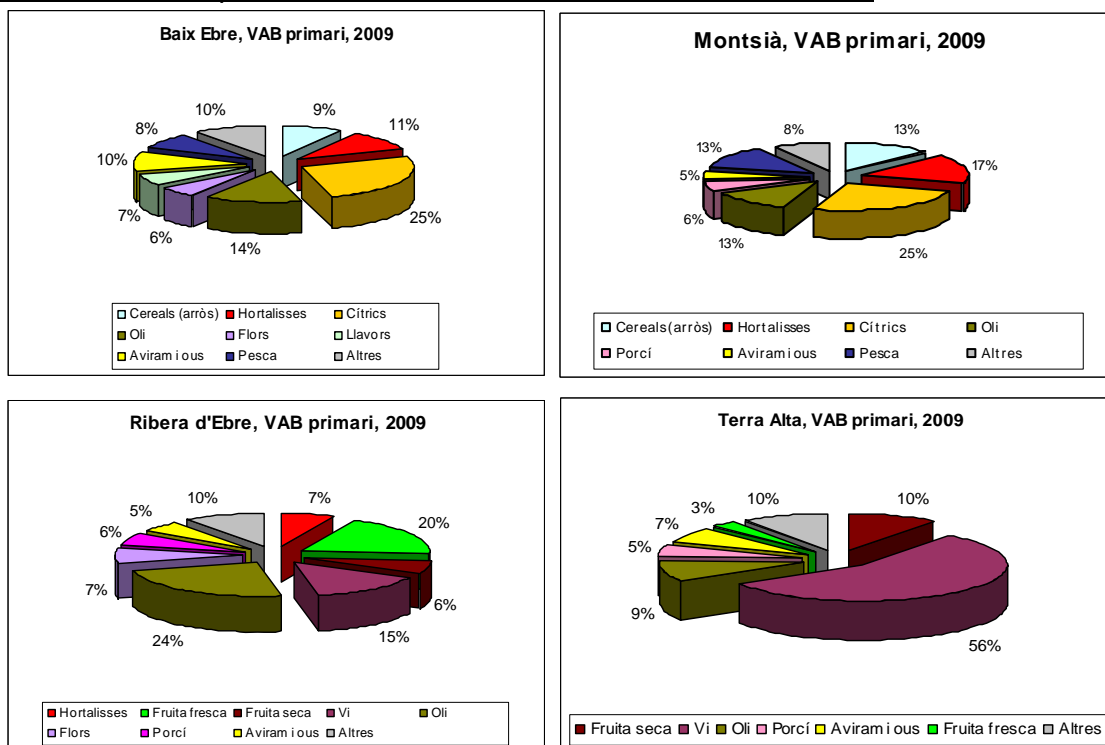
Tal com podem veure en els gràfics 2.5, les principals produccions del sector primari al Baix Ebre són els cítrics (25%), l'oli (14%), les hortalisses (11%) (especialment, carxofa), l'arròs (9%), l'aviram i els ous (10%), i la pesca (8%).

Els cítrics (25%), les hortalisses (17%) i l'arròs (13%) són les produccions agrícoles predominants al Montsià. En aquesta comarca destaca també la pesca (13%), i és la comarca de Catalunya on aquest sector té més pes.

Els principals sectors primaris de la Ribera d'Ebre són l'oli (24%), la fruita fresca (20%), el vi (15%) i la fruita seca, principalment l'ametlla (7%). En el sector de fruita fresca destaquen el préssec, les nectarines i les cireres.

Dins la producció agrària de la Terra Alta, el vi té un protagonisme destacat i representa el 56% de la seva producció primària. El vi, l'oli i la fruita seca suposen el 75% de la producció agrària d'aquesta comarca.

Gràfic 2.5.- Els sectors primaris al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, 2008.

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Caixa de Catalunya, 2009

2.5. Els distintius de qualitat de la producció agrícola de les Terres de l'Ebre.

Els productors de la zona han apostat amb força per la qualitat del producte. Prova d'això és l'existència de distintius de qualitat en les principals produccions de la zona.

En el cas del vi, hi ha tres DO que operen en el territori de les Terres de l'Ebre: la DO Terra Alta cobreix tota la comarca de la Terra Alta, la DO Tarragona aglutina produccions del Camp de Tarragona i de part de la comarca

de la Ribera d'Ebre i, finalment, la DO Montsant —la DO més nova en el sector del vi— està formada per territori del Priorat i la part de la Ribera d'Ebre que no està inclosa dins la DO Tarragona.

La DO Terra Alta és la tercera en importància a Catalunya (darrere del Penedès i Cava, i per davant de la DO Catalunya), i és el destí del 8,4% del raïm produït a Catalunya. La DO Tarragona és la cinquena i la DO Montsant la vuitena, i representen el 5,0% i el 2,2% respectivament de la producció de raïm de Catalunya. (Font: Observatori de la Vinya, el Cava i el Vi, 2009).

L'oli també disposa de tres DOP: la DOP Oli de la Terra Alta, la DOP Oli del Baix Ebre i del Montsià i la DOP Siurana. L'arròs del Delta es troba protegit per la DOP Arròs del Delta de l'Ebre.

Finalment, en el sector de la fruita, les clementines produïdes al Baix Ebre i Montsià disposen de la IGP Clementines de les Terres de l'Ebre. Actualment, s'està treballant per aconseguir una IGP per als préssecs de la Ribera d'Ebre.

Taula 2.5.- Les DO, DOP i IGP de les Terres de l'Ebre, 2010

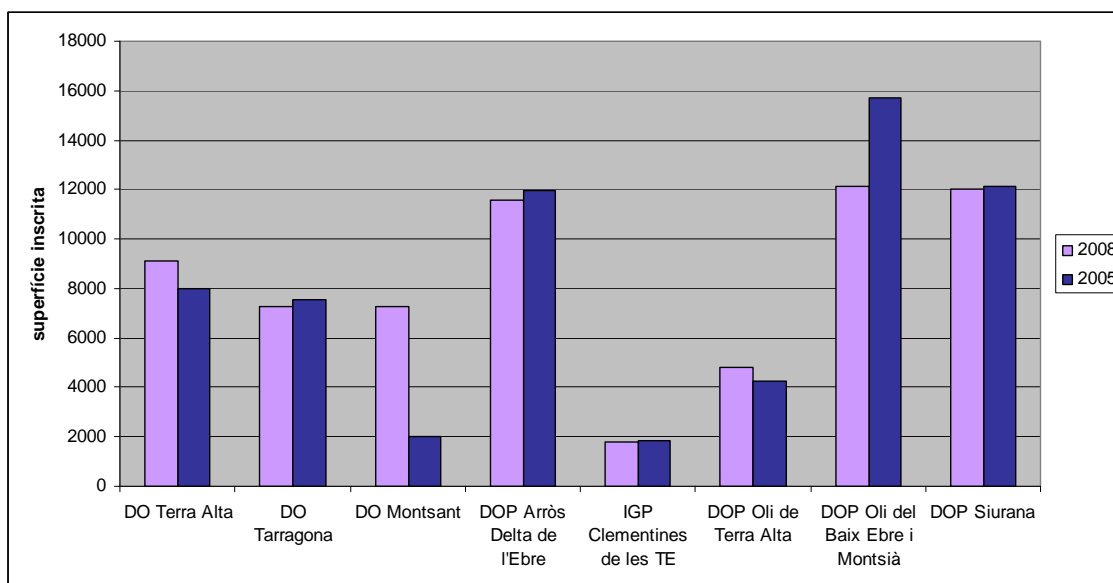
Distintiu de qualitat	Producte	Superfície inscrita	Nombre d'empreses inscrites	Territori (de les Terres de l'Ebre)
DO Terra Alta	Vi	9.092 ha	1872 viticultors 28 cellers	Terra Alta
DO Montsant	Vi	2.000 ha.	782 viticultors 47 cellers	Part de la Ribera d'Ebre
DO Tarragona	Vi	7.280 ha	2613 viticultors 22 cellers	Part de la Ribera d'Ebre
DOP Arròs del Delta de l'Ebre	Arròs	11.566 ha.	2 empreses	Part de Baix Ebre i Montsià
DOP Oli de Terra Alta	Oli	4.800 ha	15 empreses	Terra Alta i part de la Ribera d'Ebre
DOP Oli del Baix Ebre i del Montsià	Oli	12.111 ha	14 empreses	Part del Baix Ebre i part del Montsià
DOP Siurana	Oli	12.000 ha	43 empreses	Part de la Ribera d'Ebre
IGP Clementines de les Terres de l'Ebre	Mandarines	1.810 ha	9 empreses	Part del Baix Ebre i del Montsià

Font: Pàgines web dels Consells Reguladors, pàgina web del DAR i MARM, 2010

En els darrers anys s'observa un increment lleuger de la superfície inscrita a les DO i IGP. Aquest increment és força significatiu en la DO Montsant i en les dues DO de la Terra Alta (tant oli com vi). En canvi, hi ha una reducció important de la superfície de la DOP Oli del Baix Ebre i del Montsià.

Les DO Tarragona, DOP Arròs del Delta de l'Ebre, DOP Siurana i la IGP Clementines de les Terres de l'Ebre presenten una lleugera disminució.

Gràfic 2.6. Evolució de la superfície inscrita en les DO i IGP, 2008 i 2005

Font: Elaboració pròpia amb dades del MARM, pàgines web dels Consells Reguladors i DAR

2.6. Les principals produccions agràries de les Terres de l'Ebre al 2010.

L'evolució de les principals produccions agrícoles a les Terres de l'Ebre en el darrer any s'ha caracteritzat pels preus baixos i volàtils i els problemes fitosanitaris.

El conreu de l'**arròs** és especialment vulnerable a les plagues (cranc roig, musclo zebra, etc.). El protagonista d'aquesta campanya de l'arròs ha estat el cargol poma. Davant la proliferació d'aquesta espècie, es va prendre la dràstica mesura d'assecar 10.000 hectàrees d'arrossar del marge esquerre de l'Ebre. L'assecament va començar a finals d'octubre de l'any passat i s'espera tornar a inundar els camps a l'abril d'aquest any. Sembla que la mesura ha estat efectiva i ha permès reduir significativament el nombre d'adults.

Un dels reptes als quals s'enfronta el sector arrossaire aquest any 2011 és l'adaptació del Reglament 1107/2009 sobre fitosanitaris. Aquest Reglament entrarà en vigor al juny d'aquest any. La nova normativa obliga a reduir l'ús de fitosanitaris, fet que redueix significativament la capacitat de lluita contra les

males herbes i algunes plagues, i obligarà els productors de la zona a buscar noves tècniques per fer front als problemes sanitaris dels conreus.

L'altre element que marca la producció d'arròs és la incertesa sobre la restricció pressupostària que suposarà la nova política agrària comuna. Cal tenir en compte que el sector de l'arròs és molt dependent de les subvencions. Els baixos preus i uns rendiments reduïts a causa de la vulnerabilitat del conreu a les males herbes i a les plagues fan que el sector sigui molt dependent de les subvencions i ara haurà de fer front a la restricció pressupostària que suposa la nova reforma de la política agrària comuna.

Malgrat aquesta situació d'incertesa, els productors d'arròs del Delta aposten per nous productes i noves varietats d'arròs més respectuoses amb el medi ambient i de més qualitat. La DOP Arròs Delta de l'Ebre ha introduït la varietat gleva a les varietats d'arròs de la DOP en detriment de la varietat sènia. La varietat gleva està més adaptada a les característiques de la zona, requereix menys aigua i és més resistent a algunes plagues, de manera que la seva producció és més sostenible. A la zona s'està expandint amb força l'arròs bomba, que malgrat tenir menors rendiments i dificultats més grans en el conreu, és molt apreciat en els mercats per les seves qualitats gastronòmiques.

El **sector del vi** és un dels sectors que més pateix en l'actual conjuntura de crisi econòmica i, sobretot, de saturació del mercat. Els baixos preus fan que alguns productors s'acullin a les ajudes del règim d'abandonament de la vinya i substitueixin els ceps per altres conreus.

El vi de qualitat, però, és el que millor afronta la situació. La DO Terra Alta és la DO que més ha incrementat la producció en els darrers anys. La DO Tarragona presenta una evolució més irregular, amb un increment significatiu al 2007 i disminucions des d'ençà. I finalment, la DO Montsant es manté sense grans oscil·lacions.

Malgrat l'excel·lent qualitat de la collita del 2009 i 2010, els preus no s'han recuperat, ja que les grans marques comercialitzadores redueixen

compres i fixen preus a la baixa, cosa que ha generat un fort descontentament entre els productors. No obstant això, els preus del vi tenen una variabilitat molt alta. En el cas de les DO de les Terres de l'Ebre, els preus van variar ostensiblement entre els pagats a la DO Montsant (el segon més elevat després del Priorat) i el fixat per la DO Terra Alta i DO Tarragona (dels més baixos entre les DO). *(Font: Observatori de la Vinya, el Vi i el Cava, 2008)*

D'altra banda, també cal tenir en compte que el preu que paguen les cooperatives, en general, és inferior al que paguen els cellers privats. Així, el 2008, en la DO Montsant, el preu pagat per les empreses privades era un 84% superior al que pagaven les cooperatives, mentre que a la DO Tarragona els preus eren un 11% superiors. *(Font: Observatori de la Vinya, 2008).*

Els productors busquen noves estratègies de comercialització amb nous productes o bé cerquen sinergies amb altres sectors (oli d'oliva, turisme). La DO Terra Alta ha tret al mercat un nou vi elaborat exclusivament amb garnatxa blanca, una varietat que gairebé és exclusiva d'aquesta comarca, i que ja ha aconseguit el reconeixement dels experts en vi. També s'estan engegant noves propostes d'enoturisme (País del Vi).

Malgrat que el **sector cítric** de les Terres de l'Ebre és valorat per la qualitat dels seus productes, és un sector que s'ha vist sotmès a fortes oscil·lacions en els preus. Aquesta circumstància motiva la sortida del sector de les explotacions més petites i més vulnerables, i molts agricultors a temps parcial han abandonat la producció. La campanya 2009/2010 va ser inferior a la del 2008/2009 (16% inferior al Baix Ebre, 3% al Montsià). Tot i així, les exportacions, tant de taronges com de mandarines, van continuar a l'alça. D'altra banda, el MARM va editar el 2009 l'anàlisi de la cadena de valor dels cítrics. Els resultats de l'anàlisi palesen les creixents diferències en els preus rebuts pel pagès i els pagats pel consumidor *(Font: Estudio de la cadena de valor y formación de precios de cítricos, MARM, 2009)*. Els productors de cítrics busquen noves vies de comercialització per assolir uns preus més retributius, com la venda per Internet. La producció de cítrics també es veurà afectada per la implementació

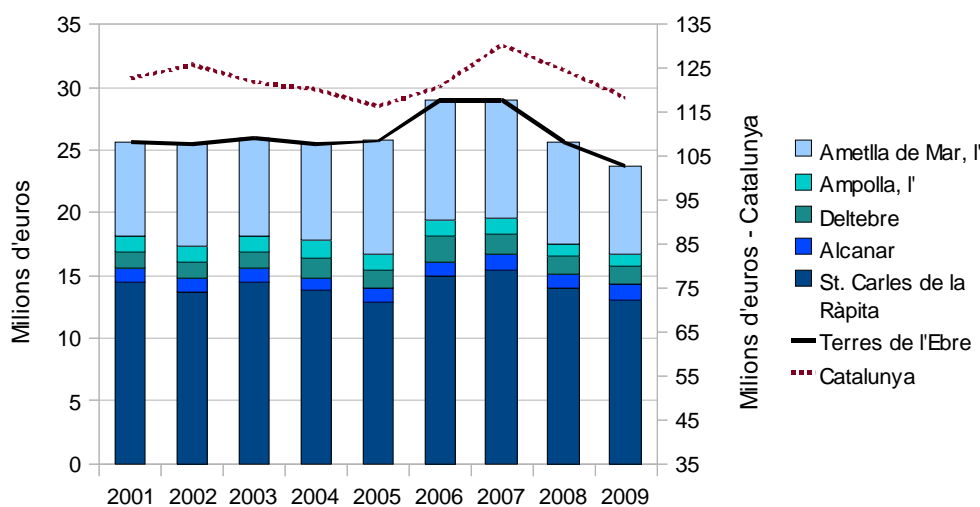
de les noves normatives sobre fitosanitaris, perquè és un conreu molt exposat a l'efecte de les plagues.

La collita de l'**oliva** del 2009-2010 va ser especialment dolenta al Baix Ebre i el Montsià (reducció del 30%) a causa de la sequera. La millora en els regadius va permetre incrementar les produccions de la Terra Alta i la Ribera d'Ebre. Les previsions de la collita del 2010-2011 són més positives, i se'n preveu un increment substancial. Els preus han continuat a la baixa durant el 2009, tot i que van recuperar-se a finals d'any, per tornar a disminuir el 2010. Així, doncs, continua la tendència que va iniciar-se el 2006 de disminució dels preus percebuts pel pagès. Cal tenir en compte que en el sector de l'oli d'oliva, la distribució controla bona part del mercat i que sovint utilitza l'oli com a "producte reclam" de les seves ofertes.

Les cooperatives representen la major part de la producció d'oli d'oliva de les Terres de l'Ebre i aposten per la comercialització conjunta per aconseguir obrir-se a nous mercats. També aposten per la millora en la qualitat. En els darrers anys, s'ha fet un esforç considerable per part de les almàsseres per millorar la qualitat de l'oli, que repercuteix positivament en l'acceptació del producte. L'oli de les oliveres mil·lenàries s'està convertint en un referent com a producte de qualitat als mercats internacionals.

La **pesca** té un pes important dins del sector primari de les Terres de l'Ebre. L'activitat pesquera es localitza als ports de Deltebre, l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, les Cases d'Alcanar i, especialment, al de Sant Carles de la Ràpita. En els darrers anys hi ha hagut una disminució progressiva del volum de captures, però la facturació s'ha mantingut perquè els preus han tendit a l'alça. Malgrat tot, la flota pesquera ha disminuït.

Gràfic 2.7. Evolució de la pesca marítima a les Terres de l'Ebre i Catalunya, 2001-2009.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural. Direcció General de Pesca i Afers Marítims

El sector **aquícola** de Catalunya es localitza a les Terres de l'Ebre. Hi ha més de 200 viviers a la zona. Els productors s'han unit en la Federació de Productors de Mol·luscs del Delta de l'Ebre i estan impulsant una marca de qualitat per a donar a conèixer el seu producte.

2.7. Conclusions i recomanacions

El sector primari de les Terres de l'Ebre contribueix al creixement de l'economia de la zona en un context de forta crisi econòmica. No obstant això, els productors no sempre veuen retribuïts els seus esforços: els preus que reben per les seves produccions estan sotmesos a fortes oscil·lacions, i la tendència, en la majoria de les produccions de la zona, és a la baixa. Aquestes circumstàncies fan que molts agricultors abandonin l'activitat agrària (tal com ha posat de manifest la reducció del cens per a les eleccions de les cambres agràries d'aquest any). Al marge de factors conjunturals (vinculats a la quantitat i qualitat de la collita), hi ha altres factors que contribueixen a aquesta dinàmica de preus. El principal és l'existència d'una cadena de valor clarament asimètrica. El sector productor agrari es troba molt fragmentat, i té greus dificultats per aconseguir uns preus retributius enfront d'un sector de distribució molt concentrat i que fa polítiques de preus molt agressives.

En aquestes circumstàncies cal buscar noves estratègies per reforçar el poder negociador de productors agraris. En el sector agrari de les Terres de l'Ebre es fan canvis en aquest sentit mitjançant els processos de fusió de cooperatives i de comercialització conjunta d'algunes produccions. També hi ha iniciatives de nous canals de comercialització més "curts", que redueixin la distància entre el productor primari i el consumidor (agrobotigues, venda per Internet, mercats de proximitat). També cal transformar i enfortir les cooperatives per convertir-les en un instrument per millorar les retribucions dels productors. En aquest sentit, a més de redimensionar les cooperatives, cal buscar formes més eficients de gestió.

En aquest context de creixent competència, la millora en la qualitat i la innovació es fan necessàries. Els productors de les Terres de l'Ebre estan llançant productes que estan tenint bona acceptació en els mercats (vi garnatxa blanca, noves varietats d'arròs). Aquests productes es caracteritzen per revalorar els elements distintius del territori i aposten per produccions més respectuoses amb el medi natural. Experiències com l'oli de les oliveres mil·lenàries permeten valorar els productes de la zona i alhora preservar-ne un paisatge singular de manera que es valora també el territori i els seus trets diferencials.

D'altra banda, apareixen noves betes de mercat. La producció ecològica dóna resposta a les noves demandes per part de grups de consumidors més preocupats per les conseqüències mediambientals del model de producció alimentària, i es converteix en una alternativa per a petits i mitjans productors que busquen donar més valor afegit a la producció.

Els canvis socials obren la possibilitat de fer rendibles noves produccions alimentàries. Un estudi recent de la Fundació del Món Rural proposa implementar nous conreus que tenen una forta demanda per part de la producció immigrant (batata, litxi, ocra, col xinesa). La zona del Delta presenta unes condicions molt adequades per a aquests nous conreus i podria cobrir aquesta nova beta de mercat.

També es generen iniciatives que busquen crear sinergies amb altres sectors productius de la zona. La potenciació de l'enoturisme n'és un bon exemple.

En definitiva, el sector primari de les Terres de l'Ebre es troba en un context ple d'incerteses i de dificultats. No obstant això, els productors fan front a aquests reptes amb noves estratègies, que sovint impliquen una interrelació més gran amb altres activitats econòmiques de la zona (sector agroindustrial, turisme) i potenciar la identitat del territori.

Capítol 3: L' indústria i l'energia

3.1. La indústria i l'energia en el conjunt de l'activitat econòmica: VAB, ocupats i localització empresarial	.....pag. 53
3.2. Dinàmica industrial des de la perspectiva del VAB	.....pag. 56
3.3. Ocupació en sector industrial: una perspectiva global	.....pag. 60
3.4. Ocupació industrial: una perspectiva sectorial	.....pag. 65
3.5. La localització empresarial en el sector industrial	.....pag. 69
3.6. El sector de l'energia: VAB i ocupació	.....pag. 74
3.7. Conclusions	.....pag. 75

LA INDUSTRIA I LA ENERGIA DE LES TERRES DE L'EBRE

3.1. La indústria i l'energia en el conjunt de l'activitat econòmica: VAB, ocupats i localització empresarial.

L'economia de les Terres de l'Ebre es desenvolupa en un entorn geogràfic on conviuen les activitats tradicionals del sector agrícola, un teixit industrial important, el sector energètic i activitats del sector terciari. En aquest context les diferents pautes de comportament comarcal poden tenir repercussions importants en el patró geogràfic de l'economia de les Terres de l'Ebre.

Aquesta perspectiva econòmica des del territori aconsella que es preguin en consideració indicadors econòmics de caire macroeconòmic. Tanmateix, aquests indicadors permeten analitzar en quina mesura i en quins aspectes l'economia de les Terres de l'Ebre resulta desigual en l'àmbit de comarques. Amb aquest objectiu s'utilitzen variables sectorials del valor afegit, l'ocupació i la localització empresarial que permeten detallar les característiques econòmiques del territori ebrenc i en destaquen l'estructura productiva.

El fet d'aprofundir en l'estudi sectorial de la comarca ens reflecteix la dinàmica de cada sector en el conjunt de l'activitat econòmica comarcal. D'altra banda, en una anàlisi territorial, permet identificar quin és el paper que representa cada comarca en el desenvolupament de l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre i les seves peculiaritats en la capacitat d'atracció d'activitat econòmica.

La distribució sectorial del VAB (*taula 3.1*), els ocupats (*taula 3.2*) i la localització empresarial (*taula 3.3*) reflecteixen el pes econòmic de cada sector en l'àmbit de cada comarca. Per tant, ens permeten abordar, pel que fa al sector industrial,

quina participació té en el conjunt de l'activitat econòmica de la comarca. En particular, les dades assenyalen els valors següents:

- Valor afegit industrial (*taula 3.1*): la indústria del Montsià representa un 26,1% del VAB comarcal (pes que està sobre la mitjana del conjunt de Catalunya).
- Ocupació industrial (*taula 3.2*): els ocupats en el sector industrial del Montsià, de la Terra Alta i del conjunt de les Terres de l'Ebre representen un 23,11%, un 18,07% i un 16,61% del total d'ocupació de l'àmbit territorial, respectivament (participacions que estan per sobre de la mitjana de Catalunya).
- Localització d'empreses industrials (*taula 3.3*): el teixit empresarial de la Terra Alta representa un 11,27% de les empreses comarcals (pes que està sobre la mitjana del conjunt de Catalunya).

Taula 3.1. Estructura sectorial i distribució territorial segons VAB (2008)

	% s/ total VAB comarca					% s/ VAB sectorial Terres de l'Ebre				
	Agricultura	Indústria	Energia	Construcció	Serveis	Agricultura	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Baix Ebre	9,08	16,64	0,84	8,44	65,00	41,33	35,10	3,29	37,35	50,10
Montsià	10,32	26,14	0,45	11,25	51,85	39,43	46,26	1,46	41,77	33,53
Ribera d'Ebre	4,64	12,93	47,05	5,52	29,86	10,88	14,04	94,82	12,57	11,85
Terra Alta	15,48	18,41	0,91	15,82	49,39	8,37	4,61	0,42	8,31	4,52
Terres de l'Ebre	8,88	19,18	10,33	9,14	52,47	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Catalunya	1,34	20,56	1,75	8,05	68,28	14,06 (*)	2,08 (*)	13,17 (*)	2,54 (*)	1,72 (*)

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya Font: Anuari Caixa Catalunya

Taula 3.2. Estructura sectorial i distribució territorial segons ocupats en l'economia (2010)

	% s/ total ocupats comarca					% s/ ocupats sectorial Terres de l'Ebre				
	Agricultura	Indústria	Energia	Construcció	Serveis	Agricultura	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Baix Ebre	5,78	12,86	0,61	14,26	66,49	34,08	36,12	35,46	48,18	50,98
Montsià	6,19	23,11	0,87	12,02	57,82	27,81	49,49	38,63	30,95	33,79
Ribera d'Ebre	11,33	10,58	1,48	15,82	60,80	15,65	6,97	20,22	12,54	10,94
Terra Alta	26,06	18,07	0,67	16,85	38,36	22,46	7,43	5,69	8,33	4,30
Terres de l'Ebre	7,92	16,61	0,80	13,81	60,86	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Catalunya	1,16	15,28	1,01	8,54	74,01	12,15 (*)	1,94 (*)	1,41 (*)	2,88 (*)	1,47 (*)

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.3. Estructura sectorial i distribució territorial segons nombre d'empreses en l'economia (2010)

	% s/ total localització empresarial comarca					% s/ empresarial sectorial Terres de l'Ebre				
	Agricultura	Indústria	Energia	Construcció	Serveis	Agricultura	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Baix Ebre	9,26	6,76	0,16	22,90	60,92	25,55	34,11	36,27	44,92	44,25
Montsià	11,94	9,29	0,14	19,19	59,44	30,78	41,72	36,79	33,89	38,70
Ribera d'Ebre	22,33	7,50	0,34	16,13	53,70	17,03	10,83	18,65	10,52	11,18
Terra Alta	39,53	11,27	0,16	17,33	31,72	26,64	13,34	8,29	10,67	5,87
Terres de l'Ebre	14,86	8,25	0,17	20,15	56,56	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Catalunya	3,56	9,83	0,17	17,32	69,13	12,03 (*)	2,51 (*)	3,44 (*)	3,28 (*)	2,36 (*)

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització dels afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

- Valor afegit industrial (taula 3.1): la indústria del Montsià i del Baix Ebre representen un 46,3% i 35,1% del VAB industrial de les Terres de l'Ebre, respectivament.
- Ocupació industrial (taula 3.2): el sector industrial del Montsià i del Baix Ebre ocupa un 49,49% i un 36,12% del conjunt industrial de les Terres de l'Ebre, respectivament.
- Localització d'empreses industrials (taula 3.3): el Montsià i el Baix Ebre concentren gran part del teixit industrial de les Terres de l'Ebre, i representen un 41,72% i un 34,11%, respectivament.

Pel que fa al sector energètic, les dades sobre el VAB (taula 3.1), els ocupats (taula 3.2) i el teixit empresarial (taula 3.3) mostren la dinàmica del sector en el conjunt de les Terres de l'Ebre i en el de l'economia catalana. Les dades permeten destacar:

- Valor afegit energia (taula 3.1): el sector energètic representa un 47,05% del VAB de la comarca (molt per sobre de la mitjana del conjunt de Catalunya) i un 94,82% del conjunt del sector de les Terres de l'Ebre. Tanmateix, les Terres de l'Ebre concentren el 13,17% del VAB del sector energia de Catalunya.
- Ocupació industrial (taula 3.2): el sector energia de la Ribera d'Ebre representa un 1,48% del total d'ocupats de la comarca (participació superior a la mitjana de Catalunya). Ara bé, des d'un punt de vista

territorial l'ocupació es distribueix entre les comarques del Baix Ebre, Montsià i Ribera d'Ebre.

3.2. Dinàmica industrial des de la perspectiva del VAB

L'estudi de la dinàmica territorial de l'activitat industrial a les Terres de l'Ebre permet il·lustrar les pautes seguides en la distribució geogràfica entre 2005 i 2008. Els resultats responen a les variacions que ha experimentat el pes de cada comarca en el conjunt de la indústria de les Terres de l'Ebre i el sector industrial dins de l'activitat de cada comarca. Pel que fa al valor afegit del 2005 i 2008, la taula 4 mostra la distribució comarcal de l'activitat industrial en les Terres de l'Ebre, mentre que la taula 5 permet observar el pes del sector sobre el conjunt de la comarca. Les dades reflecteixen clarament que la major part del VAB industrial de les Terres de l'Ebre es continua concentrant al Montsià i a la Ribera d'Ebre i que sobretot al Montsià suposa un pes important en l'estructura productiva. De fet, si comparem les xifres de 2005 i 2008, s'observa que aquestes dues comarques concentren el VAB industrial de les Terres de l'Ebre:

- Montsià: 46,40% (05) i 46,26% (08)
- Baix Ebre: 35,19% (05) i 35,10% (08)

Taula 3.4. VAB industrial: distribució territorial i pes sobre el total de la comarca

	2005		2008	
	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total VAB comarca	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total VAB comarca
Baix Ebre	35,19	17,57	35,10	16,64
Montsià	46,40	27,43	46,26	26,14
Ribera d'Ebre	13,48	10,86	14,04	12,93
Terra Alta	4,94	20,35	4,61	18,41
Terres de l'Ebre	100,00	19,31	100,00	19,18
Catalunya	1,98 (*)	22,51	2,08 (*)	20,56

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya Font: Anuari Caixa Catalunya

Taula 3.5. Evolució del VAB industrial.

Taxes VAB constant (Base 2000)	Taxes anuals			Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	05-08
Baix Ebre	0,72	3,01	0,38	1,37
Montsià	1,36	11,25	-7,68	1,35
Ribera d'Ebre	-0,25	6,54	2,36	2,84
Terra Alta	0,77	-0,67	-2,56	-0,83
Terres de l'Ebre	0,89	7,14	-3,39	1,46
Catalunya	0,50	2,10	-3,10	-0,19

Font: Anuari Caixa Catalunya

L'anàlisi de l'evolució del VAB industrial mostra el comportament de la capacitat de creixement i la seva dinàmica comarcal. En aquest sentit, les dades de la taula 5 mostren taxes mitjanes de creixement del VAB industrial durant el període 2005-2008 positives en totes les comarques, a excepció de la Terra Alta. Tanmateix, es pot observar que en el conjunt de les Terres de l'Ebre l'activitat industrial assoleix per aquest període un ritme de creixement superior al del conjunt de la indústria catalana. Malgrat que en el conjunt del període 2005-2008, el VAB industrial de les Terres de l'Ebre mostra una taxa de creixement positiva, si observem l'evolució interanual, l'aparició de taxes negatives són reflex de la crisi que s'anirà estenent i que actualment pateixen les economies catalana i espanyola (taula 3.5).

L'anàlisi desagregat del VAB industrial des d'un punt de vista sectorial permet diferenciar el perfil comarcal i del conjunt de les Terres de l'Ebre per sectors manufacturadors. A les Terres de l'Ebre, el sector químic és el que té més pes en el VAB industrial (taula 3.6). Si comparem la participació de cada subsector industrial en l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre amb el pes que té el mateix subsector en conjunt de l'activitat econòmica catalana, es pot destacar que les Terres tenen una especialització superior en els següents sectors (taula 3.6):

- Fusta i suro: Terres de l'Ebre (3,35%); Catalunya (1,67%).
- Cautxú i plàstic: Terres de l'Ebre (5,30%); Catalunya (5,11%).
- Altres productes minerals no metàl·lics: Terres de l'Ebre (15,24%); Catalunya (4,55%).

Des d'una perspectiva territorial, es pot observar les comarques que concentren l'activitat de cada subsector industrial en les Terres de l'Ebre. La taula 7 mostra que en les Terres de l'Ebre:

- El Baix Ebre concentra activitats relacionades amb els aliments, begudes i tabac, cautxú i plàstic, equips elèctrics, electrònics i òptics i material de transport.
- El Montsià concentra activitats relacionades amb els aliments, begudes i tabac, fusta i suro, paper i arts gràfiques, altres productes minerals no metàl·lics, metal·lúrgia i productes metàl·lics i maquinària i equips mecànics.
- La Ribera d'Ebre concentra activitats relacionades amb la química.
- La Terra Alta concentra activitat relacionades amb el sector tèxtil, cuir i calçat.

Taula 3.6. Distribució comarcal del VAB dels sectors industrials, 2008

	Aliments begudes i tabac	Tèxtil, cuir, calçat	Fusta i suro	Paper i arts gràfiques	Química	Cautxú i plàstic	Altres prod. minerals no metàl·lics	Metal·lúrgia i prod. metàl·lics	Maquinària i equips mecànics	Equips elèctrics, electrònics i òptics	Material de transport	Indústries manufactures diverses	Total indústria
Baix Ebre	13,02	1,15	2,55	7,21	15,95	12,25	6,31	8,63	1,57	17,45	7,95	5,96	100,00
Montsià	9,06	0,77	4,11	6,29	3,09	1,51	25,82	8,05	2,03	1,24	1,09	36,93	100,00
Ribera d'Ebre	5,35	2,26	2,44	2,25	63,76	1,37	4,22	4,92	1,30	7,83	1,95	2,35	100,00
Terra Alta	14,38	12,51	4,58	28,35	6,95	2,27	10,72	3,88	0,81	11,26	1,69	2,59	100,00
Terres de l'Ebre	10,17	1,65	3,35	7,06	16,30	5,30	15,24	7,62	1,71	8,31	3,65	19,63	100,00
Catalunya	12,04	5,53	1,67	11,11	17,60	5,11	4,55	12,55	7,16	8,71	9,18	4,80	100,00

Font: Anuari Caixa Catalunya

Taula 3.7. Distribució territorial del VAB dels sectors industrials, 2008

	Aliments begudes i tabac	Tèxtil, cuir, calçat	Fusta i suro	Paper i arts gràfiques	Química	Cautxú i plàstic	Altres prod. minerals no metàl·lics	Metal·lúrgia i prod. metàl·lics	Maquinària i equips mecànics	Equips elèctrics, electrònics i òptics	Material de transport	Indústries manufactures diverses	Total indústria
Baix Ebre	44,90	24,34	26,73	35,84	34,35	81,19	14,53	39,74	32,15	73,66	76,53	10,67	35,10
Montsià	41,20	21,62	56,73	41,19	8,78	13,20	78,34	48,86	55,03	6,87	13,82	87,04	46,26
Ribera d'Ebre	7,38	19,15	10,24	4,47	54,91	3,64	3,89	9,06	10,64	13,22	7,51	1,68	14,04
Terra Alta	6,52	34,89	6,30	18,50	1,96	1,97	3,24	2,35	2,18	6,25	2,14	0,61	4,61
Terres de l'Ebre	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Catalunya	1,76 (*)	0,62 (*)	4,18 (*)	1,32 (*)	1,93 (*)	2,16 (*)	6,98 (*)	1,26 (*)	0,50 (*)	1,99 (*)	0,83 (*)	8,51 (*)	2,08 (*)

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Anuari Caixa Catalunya

3.3. Ocupació en sector industrial: una perspectiva global

L'estudi del mercat laboral permet completar la realitat econòmica que ens aporta la dinàmica industrial del VAB de les Terres de l'Ebre. En aquest sentit, la taula 3.8 mostra les dades corresponents a la mitjana anual del nombre de treballadors registrats a la seguretat social. En concret, es pot observar la distribució entre treballadors per compte propi i per compte aliè del sector industrial per al període comprès entre 2005 i 2010. Segons la informació sobre els cotitzants a la seguretat social, la major part dels ocupats en el sector industrial ho fan per compte aliè, mentre que una proporció més petita duen a terme la seva feina per compte propi. Tot i així, si comparem aquesta distribució amb els resultats amb la mitjana de Catalunya, en el conjunt de les Terres de l'Ebre el pes del ocupats industrials per compte propi és superior al de Catalunya, mentre que la participació ocupats per compte aliè és inferior.

Taula 3.8. Composició dels ocupats en el sector industrial

	Pes dels treballadors per compte propi					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	12,38	12,36	11,96	11,47	12,54	12,90
Montsià	11,74	11,42	10,54	10,68	11,57	11,66
Ribera d'Ebre	16,21	15,35	16,02	16,63	18,13	23,91
Terra Alta	29,13	27,88	27,61	28,44	28,30	28,72
Terres de l'Ebre	13,75	13,36	12,74	12,73	13,62	14,22
Catalunya	9,61	9,66	9,49	9,73	10,38	10,55
	Pes dels treballadors per compte aliè					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	87,62	87,64	88,04	88,53	87,46	87,10
Montsià	88,26	88,58	89,46	89,32	88,43	88,34
Ribera d'Ebre	83,79	84,65	83,98	83,37	81,87	76,09
Terra Alta	70,87	72,12	72,39	71,56	71,70	71,28
Terres de l'Ebre	86,25	86,64	87,26	87,27	86,38	85,78
Catalunya	90,39	90,34	90,51	90,27	89,62	89,45

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

En el conjunt de treballadors del sector industrial, les dades de les taules que van de la 3.9 a la 3.11 destaquen els trets següents pel que fa a les pautes comarcals de les Terres de l'Ebre:

- El Baix Ebre i el Montsià generen gran part de l'ocupació industrial tant per compte propi com per compte aliè.
  - Baix Ebre: compte propi – 32,74% (2010); compte aliè – 36,68% (2010); total ocupats – 36,12% (2010).
  - Montsià: compte propi – 40,55% (2010); compte aliè – 59,97% (2010); total ocupats – 49,49% (2010).
- Segons l'estructura productiva de les comarques, es poden destacar unes quantes comarques que estan més especialitzades en ocupació industrial. Aquestes comarques que presenten en termes relatius valors superior als de la mitjana de les Terres de l'Ebre són:
  - En el col·lectiu de treballadors industrials per compte propi: Montsià – 8,33% (2010); Terra Alta – 9,42% (2010).
  - En el col·lectiu de treballadors industrials per compte aliè: Montsià – 30,17% (2010); Terra Alta – 28,68% (2010).
  - En el total d'ocupats del sector industrial: Montsià – 23,11% (2010); Terra Alta – 18,07% (2010).

Taula 3.9. Nombre de ocupats per compte propi. Sector indústria

	2005		2010	
	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats
Baix Ebre	32,16	7,48	32,74	6,28
Montsià	39,94	10,27	40,55	8,33
Ribera d'Ebre	11,66	10,08	11,72	7,14
Terra Alta	16,24	20,40	14,99	9,42
Terres de l'Ebre	100,00	9,86	100,00	7,51
Catalunya	2,53 (*)	10,65	2,61 (*)	8,90

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms

Taula 3.10. Nombre de ocupats per compte aliè. Sector indústria

	2005		2010	
	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats
Baix Ebre	36,25	18,23	36,68	15,21
Montsià	47,85	31,61	50,97	30,17
Ribera d'Ebre	9,61	23,78	6,18	12,46
Terra Alta	6,30	35,70	6,17	28,68
Terres de l'Ebre	100,00	24,49	100,00	20,78
Catalunya	1,69 (*)	21,22	1,86 (*)	16,68

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.11. Total ocupats sector indústria

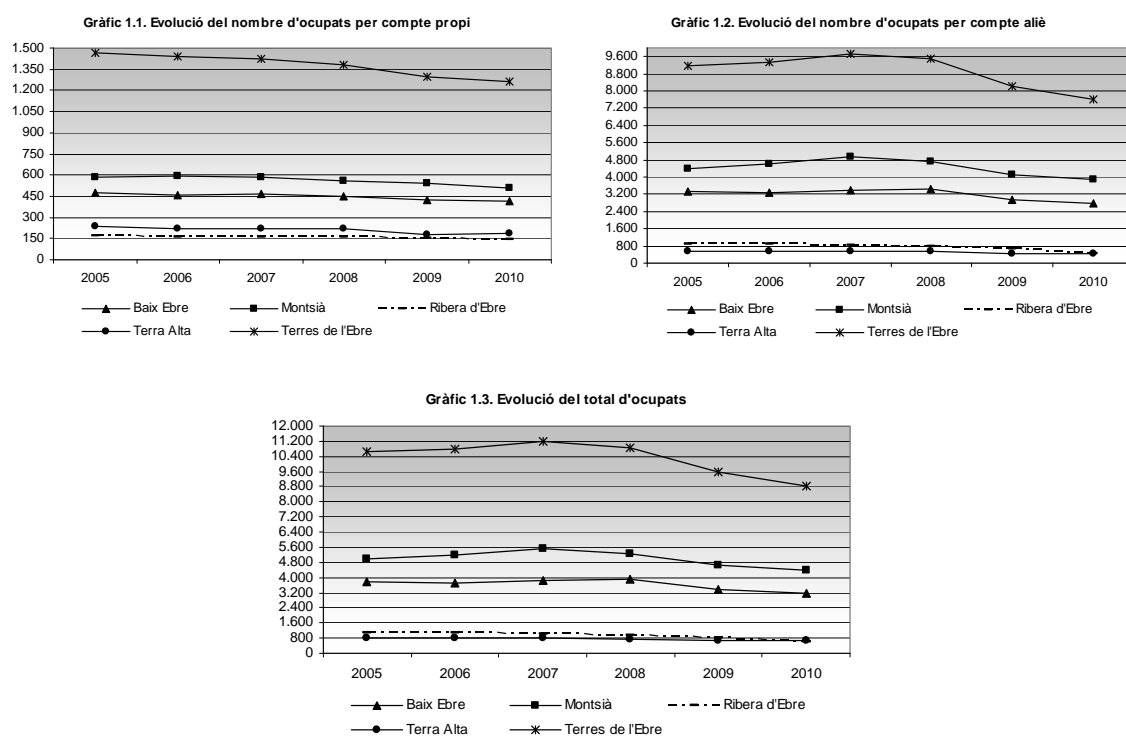
	2005		2010	
	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats
Baix Ebre	35,69	15,47	36,12	12,86
Montsià	46,76	25,41	49,49	23,11
Ribera d'Ebre	9,89	19,48	6,97	10,58
Terra Alta	7,66	29,30	7,43	18,07
Terres de l'Ebre	100,00	20,34	100,00	16,61
Catalunya	1,77 (*)	19,38	1,94 (*)	15,28

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Els gràfics de l'evolució de l'ocupació industrial a escala comarcal reflecteixen que la major part dels del treballadors es concentren en la comarca del Montsià. Tanmateix, si observem la caiguda que experimenta el nombre d'ocupats a partir de 2008, es deu principalment la destrucció d'ocupació en el col·lectiu de treballadors per compte aliè.

Gràfic 3.1. Evolució del nombre de ocupats en el sector industrial

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Les taxes de creixement del nombre de treballadors en la indústria experimentades durant del període 2005-2010 permeten analitzar el ritme de generació o de destrucció d'ocupació del teixit industrial de les Terres de l'Ebre. Des d'aquesta perspectiva, s'observen canvis força il·lustratius que resulten de la pròpia dinàmica industrial que reflecteixen les taules que van de la 3.12 a la 3.14:

- La Terra Alta és la comarca que ha sofert la taxa de destrucció d'ocupació més gran (-4,51%) entre el període 2005 i 2010, sobretot arran de la reducció que va partir el 2009.
- En les altres tres comarques de les Terres de l'Ebre la reducció del nombre d'ocupats ha estat molt similar durant el període 2005-2010: el Baix Ebre amb una taxa mitjana del -2,62%, el Montsià, amb una del -2,68% i la Ribera d'Ebre amb una del -2,89%.
- En el teixit industrial de les Terres de l'Ebre la destrucció d'ocupació ha estat inferior a la mitjana catalana durant el període 2005-2010: l'ocupació industrial catalana ha sofert una reducció segons una taxa

mitjana anual del -3,93, mentre que les Terres de l'Ebre han experimentat una taxa del -2,97%.

- L'ajust més important és va produir entre el 2008 i 2009: de manera generalitzada a les comarques de les Terres de l'Ebre i al conjunt de Catalunya, va ser l'any que més va disminuir l'ocupació industrial. En concret, a les Terres de l'Ebre els ocupats industrial es van reduir segons una taxa del 6,10% i a Catalunya segons una del 6,64%.

Taula 3.12. Evolució dels ocupats per compte propi. Sector indústria

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-2,34	0,76	-3,89	-4,32	-3,23	-2,62
Montsià	1,20	-1,82	-3,18	-3,91	-5,55	-2,68
Ribera d'Ebre	-4,98	-2,47	0,79	-4,70	-2,96	-2,89
Terra Alta	-5,57	-1,67	-1,47	-16,44	3,85	-4,51
Terres de l'Ebre	-1,76	-1,04	-2,71	-6,10	-3,17	-2,97
Catalunya	-1,80	-1,12	-4,26	-6,64	-4,22	-3,63

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms

Taula 3.13. Evolució del ocupats per compte aliè. Sector indústria

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-2,15	4,60	0,84	-13,54	-6,31	-3,52
Montsià	4,42	7,41	-4,53	-12,26	-6,29	-2,52
Ribera d'Ebre	1,39	-7,26	-3,62	-14,19	-31,58	-11,86
Terra Alta	0,39	-0,34	-5,44	-15,85	1,74	-4,13
Terres de l'Ebre	1,49	4,54	-2,63	-13,09	-7,95	-3,74
Catalunya	-2,36	0,86	-6,81	-13,19	-5,85	-5,59

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.14. Evolució del total ocupats sector indústria

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-2,18	4,13	0,28	-12,48	-5,92	-3,40
Montsià	4,05	6,35	-4,39	-11,37	-6,20	-2,54
Ribera d'Ebre	0,36	-6,53	-2,91	-12,61	-26,39	-10,14
Terra Alta	-1,35	-0,71	-4,35	-16,02	2,34	-4,24
Terres de l'Ebre	1,05	3,79	-2,64	-12,20	-7,30	-3,63
Catalunya	-2,31	0,67	-6,56	-12,55	-5,68	-5,39

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Tal com hem assenyalat en l'evolució del VAB industrial, també en termes d'ocupació s'observa l'efecte de la crisi (taula 3.14). Tot i la taxa de creixement negativa que mostra l'ocupació industrial de les Terres de l'Ebre en el conjunt del període, si observem l'evolució interanual, sorgeixen de taxes negatives superiors a aquesta mitjana. Aquesta destrucció d'ocupació va apuntant els efectes de la crisi (sobretot en el període 2008-2009) que s'aniran estenent arreu de les economies catalana i espanyola.

3.4. Ocupació industrial: una perspectiva sectorial

La dinàmica de l'ocupació del sector industrial en l'economia de les Terres de l'Ebre es pot aprofundir analitzant els diferents subsectors que l'integren. Les dades sobre ocupació permeten estudiar dos perfils industrials: la indústria extractiva i la indústria manufacturera. En concret, en cadascun d'aquests grans subsectors industrials es pot observar la composició segons el tipus de treballador per compte propi o aliè així com la distribució territorial dels seus ocupats en les Terres de l'Ebre i quin pes tenen sobre l'ocupació industrial de la comarca.

La taula 3.15 reflecteix el pes que té cada col·lectiu en els dos grans sectors industrials: indústria extractiva i indústria manufacturera. En el conjunt de l'economia de les Terres de l'Ebre, els treballadors industrials per compte aliè predominen en els dos subsectors.

Taula 3.15. Composició dels ocupats en el sector industrial

	Pes dels treballadors per compte propi					
	Indústria extractiva			Indústria manufacturera		
	2005	2007	2010	2008	2009	2010
Baix Ebre	4,72	4,40	8,90	12,52	12,10	12,96
Montsià	1,52	0,86	2,87	12,09	10,97	12,02
Ribera d'Ebre	100,00	100,00	13,33	15,97	15,72	24,17
Terra Alta	18,18	14,55	20,51	29,28	27,84	28,84
Terres de l'Ebre	4,34	3,31	5,38	13,96	13,02	14,48
Catalunya	8,66	8,29	7,79	9,62	9,50	10,57
	Pes dels treballadors per compte aliè					
	Indústria extractiva			Indústria manufacturera		
	2005	2007	2010	2008	2009	2010
Baix Ebre	95,28	95,60	91,10	87,48	87,90	87,04
Montsià	98,48	99,14	97,13	87,91	89,03	87,98
Ribera d'Ebre	0,00	0,00	86,67	84,03	84,28	75,83
Terra Alta	81,82	85,45	79,49	70,72	72,16	71,16
Terres de l'Ebre	95,66	96,69	94,62	86,04	86,98	85,52
Catalunya	91,34	91,71	92,21	90,38	90,50	89,43

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Pel que fa a la distribució territorial de l'ocupació de la indústria extractiva i manufacturera, les dades de les taules que van de la 3.16 a la 3.19 assenyalen els indicadors següents:

- Indústria extractiva: el Baix Ebre i el Montsià generen gran part de l'ocupació tant per compte propi com per compte aliè, tot i que els treballadors per compte aliè i el total d'ocupats es concentren en el Montsià:
  - Compte propi: Baix Ebre – 32,08% (2010); Montsià – 37,74% (2010).
  - Compte aliè: Baix Ebre – 18,65% (2010); Montsià – 72,45% (2010).
  - Total ocupats: Baix Ebre – 19,37% (2010); Montsià – 70,59% (2010).
- Indústria manufacturera: es reproduïx la pauta territorial de la indústria extractiva. El Baix Ebre i el Montsià també generen gran part de l'ocupació industrial tant per compte propi com per compte aliè, i els treballadors per compte aliè i el total d'ocupats es concentren en el Montsià, tot i que en una proporció inferior a la de la indústria extractiva:

- Compte propi: Baix Ebre – 32,75% (2010); Montsià – 40,58% (2010).
- Compte aliè: Baix Ebre – 37,25% (2010); Montsià – 50,29% (2010).
- Total ocupats: Baix Ebre – 36,60% (2010); Montsià – 48,88% (2010).

Taula 3.16. Nombre de ocupats per compte propi. Grans subsectors indústria, 2010

	Indústries extractives		Indústries manufactureres	
	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats ind.	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats ind.
Baix Ebre	32,08	1,03	32,75	98,97
Montsià	37,74	0,98	40,58	99,02
Ribera d'Ebre	15,09	1,36	11,68	98,64
Terra Alta	15,09	1,06	14,99	98,94
Terres de l'Ebre	100,00	1,05	100,00	98,95
Catalunya	5,31 (*)	0,52	2,60 (*)	99,48

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms

Taula 3.17. Nombre de ocupats per compte aliè. Grans subsectors indústria, 2010

	Indústries extractives		Indústries manufactureres	
	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats ind.	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats ind.
Baix Ebre	18,65	1,56	37,25	98,44
Montsià	72,45	4,37	50,29	95,63
Ribera d'Ebre	5,57	2,77	6,20	97,23
Terra Alta	3,32	1,65	6,26	98,35
Terres de l'Ebre	100,00	3,07	100,00	96,93
Catalunya	0,08 (*)	0,72	0,02 (*)	99,28

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.18. Total ocupats sector indústria. Grans subsectors indústria, 2010

	Indústries extractives		Indústries manufactureres	
	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats ind.	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total ocupats ind.
Baix Ebre	19,37	1,49	36,60	98,51
Montsià	70,59	3,97	48,88	96,03
Ribera d'Ebre	6,09	2,43	7,00	97,57
Terra Alta	3,96	1,48	7,53	98,52
Terres de l'Ebre	100,00	2,78	100,00	97,22
Catalunya	0,08 (*)	0,70	0,02 (*)	99,30

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Segons l'estructura productiva del sector industrial de les comarques, es poden destacar unes quantes comarques que estan més especialitzades en cadascun dels grans subsectors. En les taules que van de la 3.16 a la 3.18, es poden observar les comarques que presenten en termes relatius valors superiors als de la mitjana de les Terres de l'Ebre, tant pel que fa a la indústria extractiva com manufacturera:

- Indústria extractiva: la Ribera d'Ebre reflecteix una participació més gran dels ocupats en aquest subsector que la mitjana de les Terres de l'Ebre en el col·lectiu per compte propi, mentre que el Montsià mostra una especialització més gran en el col·lectiu per compte aliè i total d'ocupats:
  - En el col·lectiu de treballadors industrials per compte propi, el conjunt de les Terres de l'Ebre representen un 1,05%, mentre que en la Ribera d'Ebre participen en un 1,36% (2010).
  - En el col·lectiu de treballadors industrials per compte aliè, el conjunt de les Terres de l'Ebre representen un 3,07%, mentre que en el Montsià participen en un 4,37% (2010).
  - En el col·lectiu de treballadors industrials per compte propi el conjunt de les Terres de l'Ebre representen un 2,78%, mentre que en la Ribera d'Ebre participen en un 3,97% (2010).
- Indústria extractiva:
  - el Baix Ebre, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta mostren una participació més gran dels ocupats en aquest subsector que la mitjana de les Terres de l'Ebre en tots els col·lectius de treballadors.

Des d'una perspectiva temporal, les estimacions sobre l'ocupació en l'àmbit comarcal ens permeten analitzar la dinàmica per a cadascun dels grans subsectors pel que fa l'evolució del nombre de treballadors en el període que comprèn els anys 2005 i 2010. Les taxes de creixement interanuals reflecteixen el ritme de generació i la destrucció d'ocupació durant els últims sis anys de l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre.

Pel que fa al període estudiat, les taxes mitjanes que reflecteixen l'evolució de l'ocupació en la indústria extractiva i la indústria manufacturera de les Terres

de l'Ebre mostren valors inferiors a les del conjunt de Catalunya. D'altra banda, l'anàlisi detallada de les Terres de l'Ebre revelen quin ha estat el creixement particular de cadascuna de les comarques per a cada subsector (taules 3.19 i 3.20):

- Indústria extractiva:
  - En el conjunt de les Terres de l'Ebre, la taxa mitjana anual del període assenyala una reducció sensible del nombre d'ocupats, mentre que en el conjunt de Catalunya la destrucció d'ocupació experimenta una taxa negativa anual del 5,68%.
  - Les comarques que han sofert una taxa més gran de reducció de l'ocupació en la indústria extractiva han estat el Baix Ebre i la Ribera d'Ebre.
  - L'ajust més important és va produir entre el 2008 i 2009 de manera generalitzada en les comarques de les Terres i en el conjunt de Catalunya.
- Indústria manufacturera:
  - Els ocupats del conjunt de les Terres de l'Ebre experimenten una taxa mitjana anual del període negativa d'un 3,74%, mentre que en el conjunt de Catalunya la destrucció d'ocupació experimenta una taxa negativa anual superior, en concret del 5,39%.
  - La comarca que ha patit una taxa de reducció de l'ocupació més gran en la indústria manufacturera ha estat la Ribera d'Ebre.
  - L'ajust més important és va produir entre el 2008 i 2009 de manera generalitzada en les comarques de les Terres i en el conjunt de Catalunya.

Taula 3.19. Evolució del total ocupats: indústria extractiva

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	2,36	5,00	-9,89	-16,26	-7,28	-5,54
Montsià	20,70	17,02	-9,27	-14,13	-3,73	1,16
Ribera d'Ebre	0,00	2,50	-8,54	-18,67	-1,64	-5,59
Terra Alta	0,00	25,00	-9,09	-14,00	-9,30	-2,38
Terres de l'Ebre	13,72	13,68	-9,34	-14,84	-4,55	-0,97
Catalunya	4,74	-6,14	-4,95	-11,73	-9,51	-5,68

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.20. Evolució del total ocupats: indústria manufacturera

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-2,25	4,11	0,46	-12,42	-5,90	-3,37
Montsià	3,48	5,93	-4,18	-11,26	-6,30	-2,67
Ribera d'Ebre	0,36	-6,59	-4,47	-12,49	-26,85	-10,53
Terra Alta	-1,37	-1,07	-4,26	-16,05	2,53	-4,27
Terres de l'Ebre	0,73	3,51	-2,58	-12,13	-7,38	-3,74
Catalunya	-2,36	0,72	-6,58	-12,56	-5,65	-5,39

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

3.5. La localització empresarial en el sector industrial

En les pàgines anteriors s'ha presentat la distribució territorial de l'activitat econòmica i la seva evolució recent pel que fa a la generació de valor afegit com d'ocupació en el sector industrial. Un cop conegudes aquestes dades (amb tots els matisos i detalls sectorials que s'han exposat), cal vincular-les amb l'actuació dels agents econòmics des d'una perspectiva més dinàmica. En aquest sentit, a continuació es presenten les dades relatives a la localització empresarial en el sector industrial a les Terres de l'Ebre.

Les dades sobre localització empresarial permeten copsar com els agents econòmics reaccionen de forma flexible als canvis territorials en les pautes d'activitat econòmica. Així, una anàlisi que ens aproximi a la dinàmica sobre localització industrial permet millorar la comprensió de quina és la realitat territorial de l'economia de les Terres de l'Ebre.

Si analitzem la distribució territorial del nombre d'empreses industrials localitzades a les Terres de l'Ebre, les taules 3.21 i 3.22 mostren que en l'àmbit comarcal la localització és força asimètrica i reflecteix dualitat en el territori. Així, podem destacar els següents trets:

- El Baix Ebre i el Montsià concentren la major part de les empreses industrials:
  - Nombre d'empreses industrials: Baix Ebre – 36,87% (2010); Montsià – 44,08% (2010).
  - Nombre d'empreses industrials extractives: Baix Ebre – 26,47% (2010); Montsià – 53,68% (2010).

- Nombre d'empreses industrials manufactureres: Baix Ebre – 34,25% (2010); Montsià – 41,50% (2010).
- Pel que fa a la participació de les empreses industrials en el teixit empresarial, el conjunt de les Terres de l'Ebre mostra un pes relatiu inferior al de la mitjana catalana (l'any 2010, Terres de l'Ebre, un 3,72%; i Catalunya, un 4,96%).
- Pel que fa a la participació de les empreses industrials extractives en el teixit empresarial industrial, el conjunt de les Terres de l'Ebre mostra un pes relatiu superior al de la mitjana catalana (l'any 2010, Terres de l'Ebre, un 1,81% i Catalunya, un 0,60%).
- El teixit empresarial industrial mostra una concentració clara en empreses manufactures.

Taula 3.21. Nombre d'empreses industrials

	2005		2010	
	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total empreses	% comarca s/ total indústria Terres de l'Ebre	% indústria s/ total empreses
Baix Ebre	32,91	7,84	36,87	3,51
Montsià	42,06	11,25	44,08	4,49
Ribera d'Ebre	10,79	9,88	9,05	2,73
Terra Alta	14,24	20,32	10,01	3,12
Terres de l'Ebre	100,00	10,28	100,00	3,72
Catalunya	2,33 (*)	11,37	2,33 (*)	4,96

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

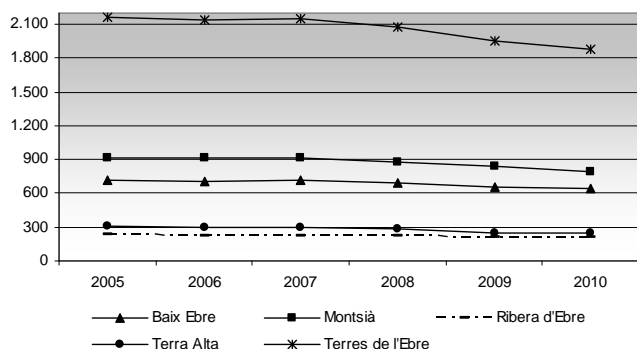
Taula 3.22. Nombre d'empreses industrials per grans subsectors, 2010

	Indústries extractives		Indústries manufactureres	
	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total empreses ind.	% comarca s/ total ind. extr. Terres de l'Ebre	% indústria s/ total empreses ind.
Baix Ebre	26,47	1,40	34,25	98,60
Montsià	53,68	2,32	41,50	97,68
Ribera d'Ebre	8,82	1,47	10,87	98,53
Terra Alta	11,03	1,49	13,38	98,51
Terres de l'Ebre	100,00	1,81	100,00	98,19
Catalunya	7,61 (*)	0,60	2,48 (*)	99,40

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Gràfic 3.2. Evolució del nombre d'empreses industrials

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Des d'una perspectiva temporal, el dinamisme industrial mesurat en termes de capacitat de localitzar empreses industrials mostra les pautes territorials de les diferents comarques de les Terres de l'Ebre. En particular, es poden observar les dades següents:

- Empreses industrials:
  - El nombre d'empreses industrials en les Terres de l'Ebre s'ha reduït en el període 2005-2010, tot i que a un ritme molt inferior que al del conjunt de Catalunya.
  - La Terra Alta és la comarca que ha experimentat un increment més gran d'aquestes empreses.
  - L'ajust més important s'ha produït entre 2008 i 2009.
- Empreses indústria extractiva:
  - El nombre d'empreses industrials a les Terres de l'Ebre s'ha incrementat en el període 2005-2010, mentre que en el conjunt de Catalunya s'ha reduït.
  - La Terra Alta és la comarca que més ha sofert aquest reducció d'empreses.
- Empreses indústria manufacturera:
  - El nombre d'empreses industrials a les Terres de l'Ebre s'ha reduït en el període 2005-2010, tot i que a un ritme molt inferior que en el conjunt de Catalunya.

- La Terra Alta és la comarca que més ha sofert aquesta reducció d'empreses.
- L'ajust més important s'ha produït entre 2008 i 2009.

Taula 3.23. Evolució del nombre d'empreses industrials

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-1,61	1,68	-2,95	-4,77	-2,43	-2,04
Montsià	1,07	-0,33	-3,95	-4,66	-6,43	-2,90
Ribera d'Ebre	-3,53	-1,55	0,00	-4,17	-4,00	-2,67
Terra Alta	-4,22	-0,42	-2,21	-14,00	1,62	-4,01
Terres de l'Ebre	-1,06	0,19	-2,97	-5,93	-3,80	-2,74
Catalunya	-2,11	-1,16	-5,28	-7,71	-4,70	-4,22

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.24. Evolució del nombre d'empreses en la indústria extractiva

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-2,78	-8,57	-3,13	3,23	12,50	0,00
Montsià	1,47	5,80	-12,33	4,69	8,96	1,43
Ribera d'Ebre	0,00	16,67	-14,29	0,00	0,00	0,00
Terra Alta	0,00	41,67	0,00	-5,88	-6,25	4,56
Terres de l'Ebre	0,00	6,25	-8,82	2,42	7,09	1,22
Catalunya	-2,64	-1,78	-11,45	-6,39	-6,88	-5,89

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

Taula 3.25. Evolució del nombre d'empreses en la indústria manufacturera

	Taxes anuals					Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	05-10
Baix Ebre	-1,60	1,81	-2,95	-4,86	-2,61	-2,07
Montsià	1,06	-0,44	-3,78	-4,83	-6,74	-2,99
Ribera d'Ebre	-3,58	-1,80	0,23	-4,23	-4,06	-2,70
Terra Alta	-4,26	-0,86	-2,24	-14,12	1,75	-4,11
Terres de l'Ebre	-1,08	0,09	-2,88	-6,06	-3,98	-2,81
Catalunya	-2,11	-1,15	-5,24	-7,71	-4,68	-4,21

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social. Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i comptes de cotització al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

L'efecte de la crisi econòmica també es fa palès en l'evolució del nombre d'empreses industrials (taules de la 3.23 a la 3.26). Pel total d'empreses del sector de la indústria ebrenc (taula 3.23), tot i la taxa de creixement negativa que presenta pel conjunt del període, si observem l'evolució interanual, sorgeixen de taxes negatives superiors a aquesta mitjana. Aquesta disminució de teixit industrial va apuntant els efectes de la crisi (sobretot en el període 2008-2009) que s'aniran

estenen arreu de les economies catalana i espanyola. Ara, si comparem la dinàmica entre el nombre d'empreses extractives i les manufactureres, podem observar diferències de comportament. La menor dimensió que caracteritza el teixit empresarial de la indústria manufacturera fa que la reducció d'empreses hi afecti en major mesura (taules 3.24 i 3.25).

3.6. El sector de l'energia: VAB i ocupació

Les estimacions sobre el VAB en l'àmbit comarcal sobre l'activitat del sector energètic a Catalunya permeten abordar-ne la distribució territorial a les Terres de l'Ebre i el seu pes en l'estructura productiva de les comarques. Tanmateix, les dades sobre el nombre de treballadors del sector també ens reflecteix l'anàlisi des de la perspectiva de l'ocupació del sector energètic.

Les dades de les taules següents (taules de la 3.25 a la 3.27) assenyalen els trets següents pel que fa al sector de l'energia a les Terres de l'Ebre:

- Pel que fa a la generació de VAB en el sector de l'energia:
  - La Ribera d'Ebre concentra el 94,82% del VAB que genera el sector de l'energia a les Terres de l'Ebre, segons dades del 2008.
  - Les Terres de l'Ebre aporten un percentatge important del VAB energètic de Catalunya. En concret, un 13,17% del VAB energètic català, segons dades del 2008.
- L'ocupació en el sector de l'energia
  - El Baix Ebre, el Montsià i la Ribera d'Ebre concentren el 35,46%, el 38,63% i el 20,22% respectivament de l'ocupació que genera el sector de l'energia a les Terres de l'Ebre, segons dades del 2010.

Taula 3.25. VAB energia: distribució territorial i pes sobre el total de la comarca

	2005		2008	
	% comarca s/ total energia Terres de l'Ebre	% energia s/ total VAB comarca	% comarca s/ total energia Terres de l'Ebre	% energia s/ total VAB comarca
Baix Ebre	3,19	1,16	3,29	0,84
Montsià	1,04	0,45	1,46	0,45
Ribera d'Ebre	95,46	55,98	94,82	47,05
Terra Alta	0,32	0,95	0,42	0,91
Terres de l'Ebre	100,00	14,05	100,00	10,33
Catalunya	17,25 (*)	1,88	13,17 (*)	1,75

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya Font: Anuari Caixa Catalunya

Taula 3.26. Evolució del VAB energia.

Taxes VAB constant (Base 2000)	Taxes anuals			Taxa mitjana anual acumulada
	05-06	06-07	07-08	05-08
Baix Ebre	8,58	-6,18	-11,66	-7,22
Montsià	7,13	0,76	1,90	2,87
Ribera d'Ebre	7,11	-4,88	-11,23	-8,43
Terra Alta	4,50	-3,12	10,31	0,91
Terres de l'Ebre	7,43	-4,85	-11,01	-8,22
Catalunya	4,20	-0,60	2,10	0,43

Font: Anuari Caixa Catalunya

Taula 3.27. Total ocupats sector energia

	2005		2010	
	% comarca s/ total energia Terres de l'Ebre	% energia s/ total ocupats	% comarca s/ total energia Terres de l'Ebre	% energia s/ total ocupats
Baix Ebre	51,52	0,52	35,46	0,61
Montsià	18,70	0,23	38,63	0,87
Ribera d'Ebre	23,88	1,09	20,22	1,48
Terra Alta	5,89	0,52	5,69	0,67
Terres de l'Ebre	100,00	0,47	100,00	0,80
Catalunya	2,24 (*)	0,35	1,41 (*)	1,01

* Participació del conjunt de les Terres de l'Ebre sobre el total sectorial de Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social (Observatori del Treball: Generalitat de Catalunya). Afiliats al règim especial de treballadors autònoms i afiliats al règim general i al règim especial de la mineria del carbó

3.7. Conclusions

En les pàgines anteriors s'ha presentat a escala comarcal la pauta territorial seguida per l'activitat industrial i energètica en els darrers anys a les Terres de l'Ebre. Aquesta visió macroeconòmica s'ha vinculat amb l'actuació dels agents econòmics des d'una perspectiva més dinàmica amb les dades relatives a la localització empresarial en l'àmbit de la indústria.

La distribució sectorial del VAB en cadascuna de les comarques de les Terres de l'Ebre reflecteix que la comarca del Montsià és la més especialitzada segons la generació de VAB industrial (el pes d'aquest sector sobre el total del VAB comarcal està sobre la mitjana del conjunt de Catalunya). En termes d'ocupació, el nivell d'especialització industrial també és important en el Montsià, la Terra Alta i en el conjunt de les Terres de l'Ebre (la participació dels treballadors industrials sobre el total de l'ocupació de la comarca està per sobre

de la mitjana de Catalunya). Pel que fa a la localització d'empreses industrials, es pot destacar que la Terra Alta té una participació d'empreses industrials en el total del seu teixit empresarial per sobre la mitjana del conjunt de Catalunya.

Des d'una perspectiva territorial, la distribució del VAB assenyala que el valor afegit industrial de les Terres de l'Ebre es concentra en el Montsià i en el Baix Ebre. Pel que fa a l'ocupació industrial, el Montsià i el Baix Ebre ocupen la major de la indústria ebrenca, en concret un 49,49% i un 36,12% respectivament. Des de la perspectiva de la localització d'empreses industrials, també el Montsià i el Baix Ebre concentren gran part del teixit industrial de les Terres de l'Ebre i representen un 41,72% i un 34,11%, respectivament.

L'evolució de les diferents dades relatives al VAB, ocupació i teixit empresarial apunten l'inici dels efectes de la crisi i com es va estenent al llarg del període analitzat. Les repercussions de la crisi sobre el sector industrial de les Terres de l'Ebre es tradueixen en taxes negatives de creixement tant del VAB com de l'ocupació i també es reflecteix en reduccions del nombre d'empreses industrial, que són sobretot més accentuades entre el 2008 i el 2009. En conseqüència, la indústria ebrenca es ressent dels efectes de la crisi que s'estén pel territori català.

Capítol 4: Serveis i Turisme de les Terres de l'Ebre

<i>4.1. Evolució de la producció en el sector serveis</i>	<i>..... pag. 79</i>
<i>4.2. Ocupació i atur registrat en el sector serveis</i>	<i>..... pag. 83</i>
<i>4.3. Característiques del sector turístic</i>	<i>..... pag. 91</i>

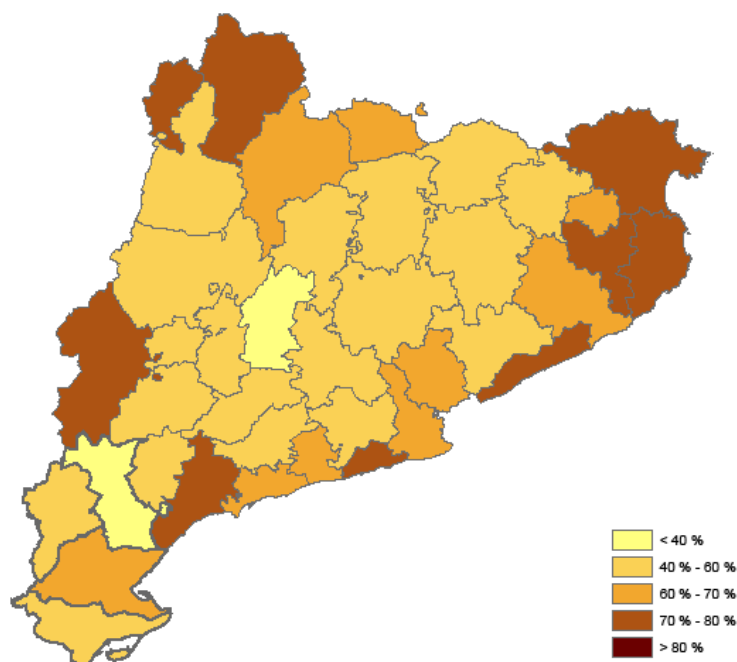

SERVEIS I TURISME DE LES TERRES DE L'EBRE

4.1. Evolució de la producció en el sector serveis

En la majoria de les economies desenvolupades, el sector serveis representa al voltant de dos terços del valor afegit i de l'ocupació. Això és precisament el que succeeix en l'economia catalana en general i, en menor mesura, en la de les Terres de l'Ebre. Aquesta importància menor del sector serveis a les comarques de les Terres de l'Ebre és deguda, entre altres factors, a la seva pròpia estructura econòmica i social, fruit de la situació geogràfica i de les especials característiques productives. Així, l'any 2009, el pes d'aquest sector a Catalunya va ser del 70,4%, mentre que a les comarques de l'Ebre es va situar entre el 32,2% a la Ribera d'Ebre i el 65,9% al Baix Ebre, tal com es mostra en el mapa 4.1 i en la taula 4.1.

Mapa 4.1. Pes del sector serveis en el total del PIB. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2010. Caixa Catalunya

En el mapa 4.1 es pot observar com són, precisament, les comarques de l'Ebre les comarques en les quals el sector serveis té menor importància.

Només el Baix Ebre presenta uns valors propers als de la mitjana catalana, que són del 70,4%.

Si realitzem una classificació que ordeni les comarques catalanes segons el pes que representa el sector serveis en la seva economia, ordenació feta en sentit decreixent, podem observar com el Baix Ebre ocupa el lloc 15è, el Montsià es situa en el lloc 33è, la Terra Alta en el 36è i, finalment, la Ribera d'Ebre ocupa l'últim lloc de la classificació, el 41è.

Taula 4.1. Pes del sector serveis en el total del PIB i la seva posició comarcal relativa.

	Pes del sector Serveis 2005(%)	Pes del sector Serveis 2009(%)	Posició relativa Comarcal 2009
Baix Ebre	62,9	65,9	15
Montsià	48,4	53,1	33
Ribera d'Ebre	25,4	32,2	41
Terra Alta	40,6	50,0	36
Catalunya	65,4	70,4	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2010. Caixa Catalunya

Malgrat el menor pes que té el sector serveis respecte a la mitjana catalana, no podem obviar la importància d'aquest sector, tant des del punt de vista de la producció com de l'ocupació, i el fet que la majoria de les comarques de l'Ebre han experimentat, en els darrers anys, increments percentuals superiors als experimentats en el conjunt de Catalunya, la qual cosa ha posat de manifest la creixent importància d'aquest sector en les comarques de l'Ebre.

De forma general, existeixen diversos factors que expliquen el pes cada vegada més gran del sector serveis en una economia desenvolupada. El mateix desenvolupament econòmic o l'increment de la renda justifiquen l'augment de demanda experimentat per aquest tipus d'activitats. D'altra banda, el creixent procés d'externalització experimentat per les empreses durant les últimes dècades ha contribuït a l'aparició d'empreses especialitzades en tots els serveis que abans es realitzaven dins de la mateixa empresa. Tampoc cal oblidar altres factors, com l'envelliment de la població, la presència cada vegada més gran de la dona al mercat de treball o els canvis socials experimentats que han contribuït a augmentar l'estat del benestar, que han portat al desenvolupament de certes activitats relacionades amb els serveis d'una banda, i a l'increment de serveis comunitaris i socials de l'altra.

Això és el que passa amb el sector serveis de les Terres de l'Ebre. La taula 4.2 ens mostra, precisament, que els serveis relacionats amb les administracions públiques, la sanitat, l'educació i el comerç són els que tenen més pes dins del sector serveis. A continuació, segueixen les activitats relacionades amb els serveis a les empreses, immobiliàries i amb l'hoteleria. Finalment, i a certa distància, les activitats amb un pes menor són les relacionades amb la intermediació financera, altres serveis i les relacionades amb el transport.

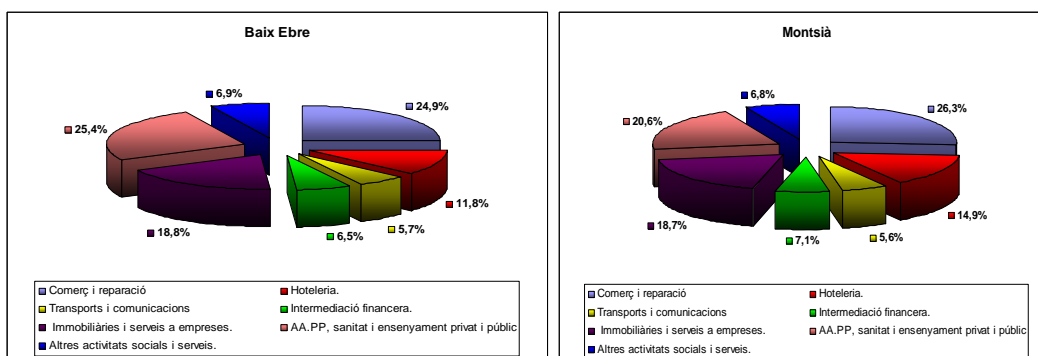
Taula 4.2. Estructura del VAB del sector serveis per comarques i per subsectors (%) 2008

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Total
Baix Ebre	24,9	11,8	5,7	6,5	18,8	25,4	6,9	100,0
Montsià	26,3	14,9	5,6	7,1	18,7	20,6	6,8	100,0
Ribera d'Ebre	22,4	10,2	5,5	6,1	19,1	31,6	5,2	100,0
Terra Alta	20,6	17,4	5,9	7,9	17,2	25,1	5,8	100,0
Catalunya	18,1	11,4	10,8	7,7	25,6	19,7	6,6	100,0

(1) Comerç i reparació (2) Hoteleria (3) Transport i comunicacions (4) Intermediació financera (5) Immobiliàries i serveis a empreses (6) AA.PP., sanitat i ensenyament privat i públic (7) Altres activitats socials i serveis
 Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2009. Caixa Catalunya

En l'àmbit comarcal, el pes de cadascuna de les activitats que integren el sector serveis és molt semblant al que acabem de comentar, encara que cada comarca té les seves pròpies especificitats. Així, el Baix Ebre és la comarca on el sector serveis té una importància més gran. Dins d'aquest sector destaquen els serveis relacionats amb les administracions públiques, la sanitat, l'educació i les activitats relacionades amb el comerç. També tenen una certa importància les activitats immobiliàries i els serveis a les empreses i les activitats hoteleres.

Gràfic 4.1. Estructura del VAB al sector serveis. Baix Ebre i Montsià. 2008

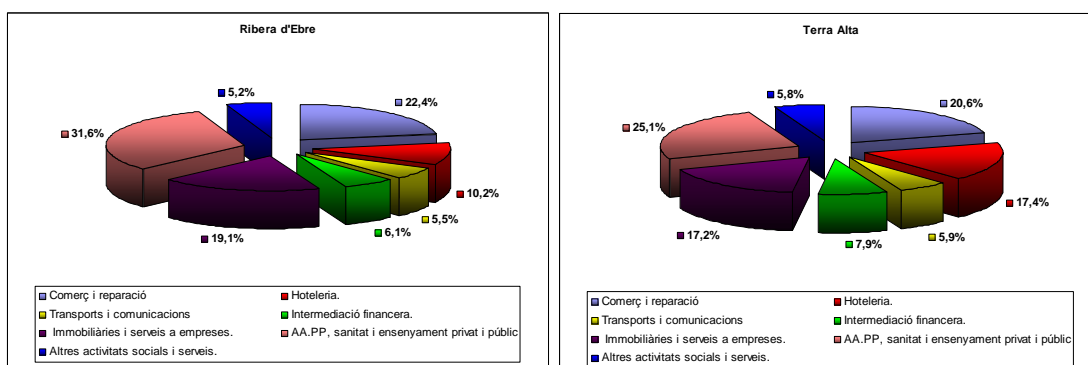
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2009. Caixa Catalunya

A la comarca del Montsià el sector del comerç és el que té un pes més gran, seguit del de les administracions públiques, la sanitat i l'educació. La importància de la resta de sectors que constitueixen el sector serveis d'aquesta

comarca és molt semblant al que acabem de comentar del Baix Ebre (vegeu el gràfic 4.1).

La comarca on el sector serveis té un pes menor és la Ribera d'Ebre, on només el 32,2% del PIB de l'any 2009 pertany al sector. Igual que a les dues comarques que acabem de comentar, l'ordre dels subsectors que constitueixen el sector serveis d'aquesta comarca és el mateix. No obstant això, les activitats relacionades amb l'Administració pública, la sanitat i l'educació sobresurten sobre totes les altres, ja que representen gairebé la tercera part de tot el sector. Per contra, l'hoteleria és l'activitat amb un pes menor dins de les quatre comarques que integren les Terres de l'Ebre i només representa una mica més del 10% del total.

Gràfic 4.2. Estructura del VAB al sector serveis. Ribera d'Ebre i Terra Alta. 2008

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2009. Caixa Catalunya

Finalment, a la Terra Alta destaca el sector de l'hoteleria, que representa més del 17% del sector serveis de la comarca i és en aquesta comarca on aquesta activitat té un pes més gran. Igual que en els altres casos, l'ordre dels subsectors és molt semblant: administracions públiques, sanitat, educació, activitats relacionades amb el comerç i hoteleria constitueixen les activitats amb un pes més gran (vegeu el gràfic 4.2).

Dins del sector serveis un subsector que té una importància especial és el que fa referència al turisme. Un estudi recent sobre el PIB turístic comarcal publicat per l'Observatori de Turisme de Catalunya va posar de manifest la importància d'aquest subsector en el conjunt de l'economia catalana i en el de les Terres de l'Ebre en particular, tal com es pot observar en la taula 4.3.

Taula 4.3. Pes del PIB turístic sobre el PIB global per comarcal

	2005	2006	2007	2008
Baix Ebre	9,4	9,3	9,8	10,0
Montsià	9,1	8,9	9,4	9,4
Ribera d'Ebre	3,1	3,3	3,3	3,7
Terra Alta	9,3	9,4	9,8	10,0
Catalunya	10,6	10,5	10,8	10,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'estudi de l'Observatori Turístic de Catalunya: " Estimació del PIB turístic per Catalunya, marques i comarques 2005 - 2008. Síntesi dels principals resultats. Novembre 2010

A excepció de la Ribera d'Ebre, la importància del turisme a les Terres de l'Ebre és similar al pes que el sector té en el conjunt de Catalunya, encara que en percentatges lleugerament inferiors a la mitjana catalana. Malgrat això, prop del 10% del PIB comarcal es deu a aquest sector (vegeu la taula 4.3).

4.2. Ocupació i atur registrat en el sector serveis

L'estructura de l'ocupació en el sector serveis mostra unes característiques diferenciades respecte a la dels altres sectors productius. De forma general, l'ocupació en els serveis es caracteritza per una presència més gran de treballadors autònoms (vegeu la taula 4.4), que solen concentrar-se en el sector del comerç; una presència més gran de l'ocupació femenina, especialment en sectors com el servei domèstic i en les activitats sanitàries i altres serveis socials i personals; un pes més gran de l'ocupació temporal i a temps parcial, i per treballar en petites empreses. Convé remarcar que aquestes característiques són pròpies d'economies desenvolupades i, per tant, també de les Terres de l'Ebre. Així, per exemple, a la província de Tarragona, durant l'any 2010, només el 10,7% dels contractes realitzats van tenir el caràcter d'indefinitos. És a dir, la majoria dels contractes signats van ser temporals. En el sector serveis la temporalitat és més acusada a causa que algunes de les activitats que formen part del sector tenen un fort component estacional, com pot ser el turisme. D'altra banda, també l'any 2010, el volum de les empreses del sector serveis de les Terres de l'Ebre va ser molt petit, ja que el 72,2% de totes les empreses de les Terres de l'Ebre que tenia entre 1 i 5

treballadors corresponien al sector serveis, i el 62,9% de totes les empreses d'entre 6 i 10 treballadors pertanyia, també, a aquest sector.

Centrant-nos en els afiliats a la seguretat social, podem observar com, en el sector serveis, 24.020 persones estaven afiliades al règim general, en el conjunt de les Terres de l'Ebre l'any 2010. D'altra banda, 9.367 persones estaven afiliades al règim autònom. És a dir, per cada persona afiliada en el règim autònom hi havia 2,6 persones afiliades al règim general. Des del punt de vista comarcal, la taula 4.4 ens proporciona també la mateixa informació. D'aquesta taula en podem destacar l'heterogeneïtat dels resultats depenent de la comarca considerada. Així, el Baix Ebre tenia 12.821 persones afiliades al règim general, que representaven el 68,6% de tots els afiliats de les Terres de l'Ebre; no obstant això, només el 49,8% dels afiliats a aquest règim corresponia al sector serveis en el cas de la Terra Alta. Aquesta mateixa disparitat entre comarques s'observa en analitzar els afiliats al règim d'autònoms i els afiliats totals, suma de tots dos règims *(columnes 2 i 3 de la taula 4.4)*.

En l'analitzar la importància que va tenir la producció en el sector serveis respecte al conjunt de l'economia catalana, vam observar com a les Terres de l'Ebre el sector presentava una importància menor. Com a conseqüència d'això, el nombre d'afiliats a la seguretat social i la importància d'aquests afiliats en el sector serveis respecte al total d'afiliats també serà menor. Això és, també, el que es comprova en la taula 4.4. Mentre que, per al conjunt de Catalunya, els afiliats a la seguretat social en el sector serveis representen gairebé el 75% de tots els afiliats, a les Terres de l'Ebre el percentatge oscil·la entre el 39% de la Terra Alta i el 67,4% del Baix Ebre.

Finalment, la mateixa taula 4.4, en l'última columna, ens proporciona el nombre mitjà de persones aturades al llarg de l'any 2010. Igual que abans, s'observa una forta heterogeneïtat entre comarques. Així, a la Terra Alta s'observa com el 39,0% dels afiliats a la seguretat social correspon al sector serveis mentre que el 36,2% dels aturats correspon a aquest mateix sector. És a dir, el pes de les persones aturades es correspon, més o menys, amb el pes que tenen els afiliats a la seguretat social en aquest sector. No obstant això, no

passa el mateix a les altres tres comarques, ja que el percentatge d'aturats corresponents al sector serveis és inferior al d'afiliats en aquest sector. Per exemple, al Baix Ebre, el 67,4% de tots els afiliats a la seguretat social correspon al sector serveis, mentre que només el 44,3% dels aturats d'aquesta comarca pertany a aquest sector. En definitiva, l'atur ha afectat el sector serveis però en menor mesura que altres sectors productius. En l'anàlitzar els valors comarcals de l'atur registrat, respecte al conjunt de Catalunya, s'observen, en tots els casos, valors percentuals inferiors als de la mitjana catalana.

Taula 4.4. Afiliats a la Seguretat Social (a 31 de desembre de 2010) i atur registrat (mitjanes anuals. 2010)
Sector serveis. Comarques

	(1)	(2)	(3)	(4)
Baix Ebre	12.821 (68,6%)	4.111 (63,6%)	16.932 (67,4%)	2.890,8 (44,3%)
Montsià	7.813 (60,0%)	3.603 (60,1%)	11.416 (60,0%)	2.435,1 (46,8%)
Ribera d'Ebre	2.556 (68,0%)	1.058 (51,8%)	3.614 (62,3%)	591,2 (45,1%)
Terra Alta	830 (49,8%)	595 (29,9%)	1.425 (39,0%)	175,8 (36,2%)
Catalunya	1.837.913 (75,3%)	384.808 (71,6%)	2.222.721 (74,7%)	332.431,9 (58,2%)

(1) Afiliats al règim general de la Seguretat Social. Per sectors 2010

(2) Afiliats al règim d'autònoms de la Seguretat Social. Per sectors 2010

(3) = (1)+(2)

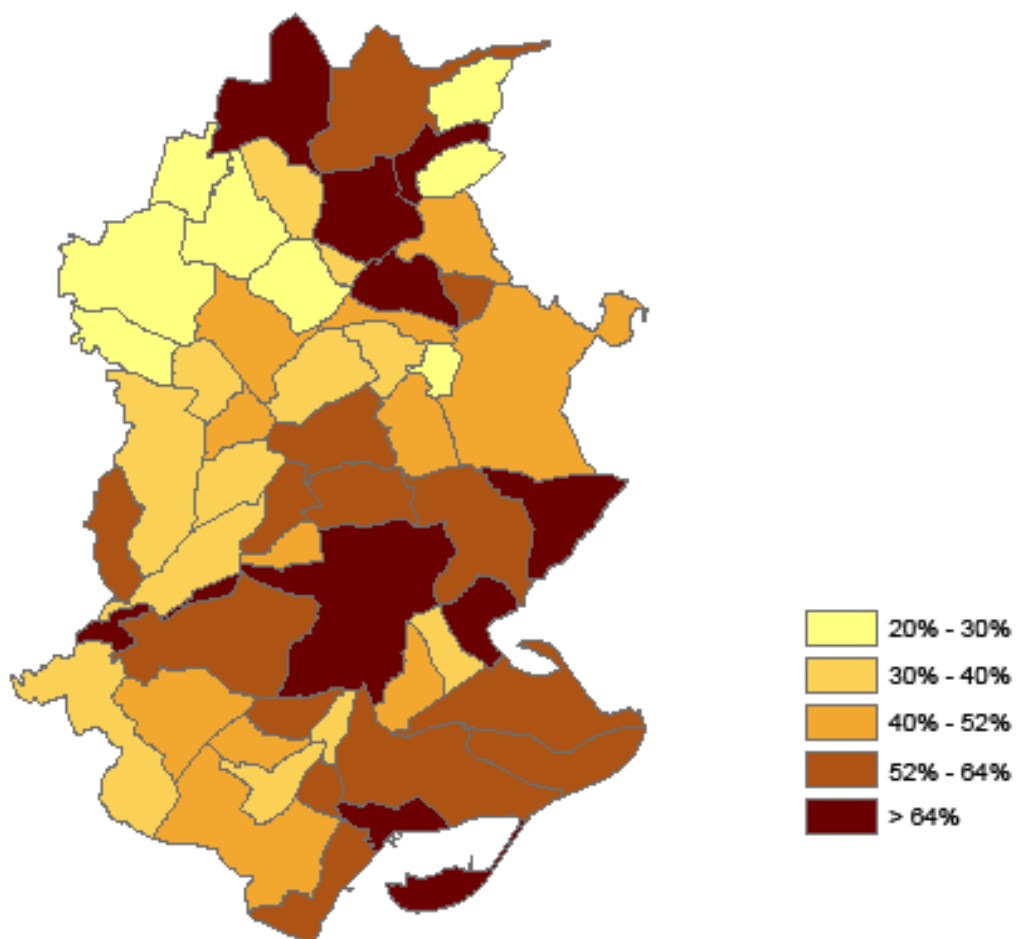
(4) Atur registrat. Per sectors 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Si realitzem una anàlisi similar en l'àmbit municipal, obtenim els resultats de la taula 4.5. En aquesta taula, a la quarta columna, s'ha calculat el percentatge de persones afiliades a la seguretat social, en el sector serveis, respecte al total d'afiliats, mentre que, en l'última columna s'ha calculat el percentatge d'aturats corresponents al mateix sector respecte al total d'aturats de cada municipi. Si en analitzar l'afiliació i l'atur comarcal ja hi havia importants diferències entre comarques, aquesta heterogeneïtat s'accentua en fer l'anàlisi municipal. Així, ens trobem amb municipis on el percentatge d'afiliats al sector serveis respecte al total d'afiliats és molt baix, per exemple la Palma d'Ebre (20,0%), o amb municipis on aquest percentatge és molt alt, per exemple Vinebre (81,3%). El mateix passa amb els resultats d'atur: hi ha municipis amb atur en el sector serveis molt baix, per exemple Batea (20,6%), i uns altres amb valors molt alts, per exemple el municipi de Benifallet (60,4%). Els mapes 4.2 i 4.3 ens mostren molt millor, i de forma gràfica, aquesta realitat.

Mapa 4.2. Afiliats a la Seguretat Social en el sector serveis respecte al total d'afiliats (%).

2010. Municipis de les Terres de l'Ebre

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Taula 4.5. Afiliats a la Seguretat Social (a 31 de desembre de 2010) i atur registrat Sector serveis. Municipis de les Terres de l'Ebre (mitjanes anuals. 2010)

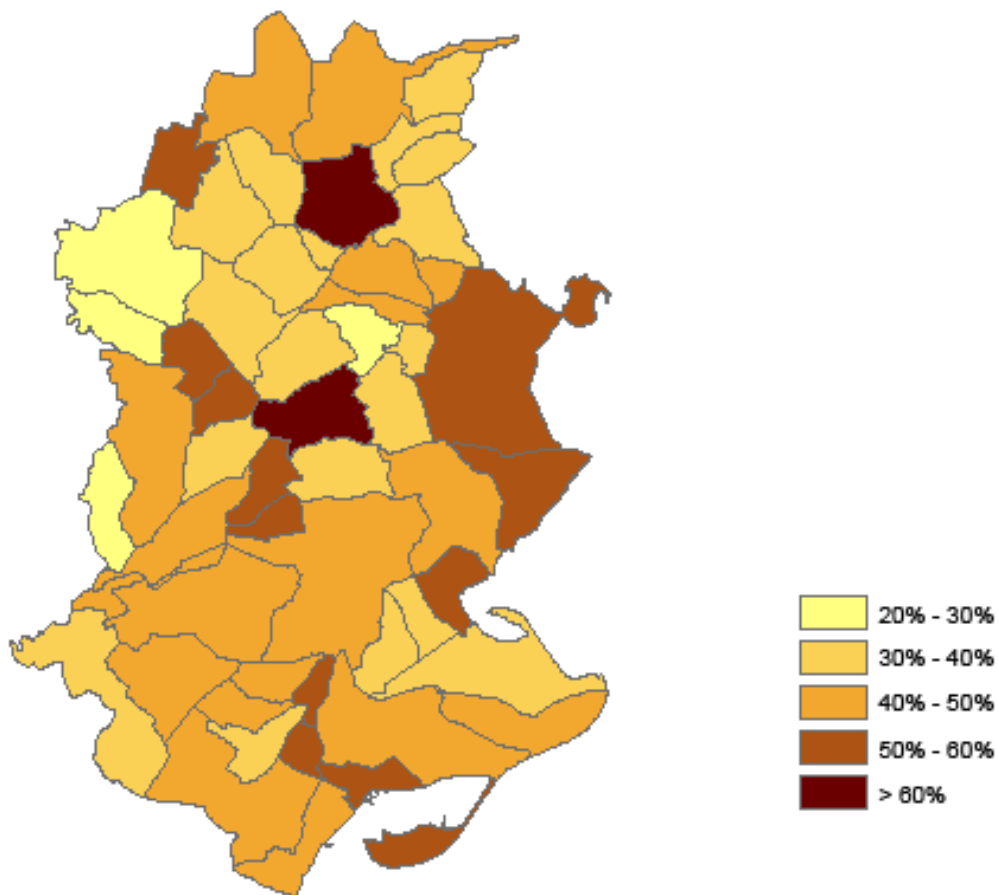
	(1)	(2)	(3)	%	(4)	%
Aldea, l'	535	244	779	50,0%	109,9	37,3%
Aldover	29	34	63	48,8%	25,4	54,0%
Alfara de Carles	8	14	22	33,3%	13,6	47,4%
Ametlla de Mar, l'	792	386	1.178	80,8%	248,2	54,3%
Ampolla, l'	255	180	435	75,7%	121,3	55,7%
Benifallet	87	45	132	64,1%	25,5	60,4%
Camarles	281	145	426	34,1%	91,9	32,5%
Deltebre	880	575	1.455	55,4%	439,3	37,5%
Pauls	16	14	30	33,7%	12,4	31,8%
Perelló, el	300	155	455	60,7%	69,3	45,7%
Roquetes	674	361	1.035	62,3%	310,8	44,7%
Tivenys	49	53	102	57,6%	20,8	39,1%
Tortosa	8.863	1.848	10.711	74,3%	1.355,4	46,0%
Xerta	52	57	109	61,2%	46,8	52,6%
Baix Ebre	12.821	4.111	16.932	67,4%	2.890,8	44,3%
Alcanar	766	524	1.290	61,8%	281,1	47,4%
Amposta	3.424	1.176	4.600	62,9%	878,4	49,8%
Freginals	14	14	28	56,0%	7,3	58,9%
Galera, la	69	29	98	43,9%	18,2	40,6%
Godall	24	25	49	35,8%	14,8	37,6%
Mas de Barberans	21	27	48	43,6%	12,3	47,1%
Masdenverge	32	47	79	41,4%	40,6	50,4%
San Carles de la Ràpita	1.741	765	2.506	75,9%	503,8	53,0%
Sant Jaume d'Enveja	145	172	317	58,4%	121,9	41,4%
Santa Bàrbara	350	184	534	58,3%	123,3	43,5%
Senia, la	507	310	817	41,4%	210,8	35,6%
Ulldecona	720	330	1.050	48,2%	222,4	43,1%
Montsià	7.813	3.603	11.416	60,0%	2435,1	46,8%
Ascó	431	68	499	78,3%	35,5	60,2%
Benissanet	59	59	118	46,5%	23,8	41,5%
Flix	274	159	433	60,3%	80,2	43,9%
Garcia	23	23	46	48,4%	9,0	35,9%
Ginestar	18	30	48	28,4%	19,4	34,8%
Miravet	27	36	63	35,6%	11,6	29,4%
Móra d'Ebre	1.196	314	1.510	73,6%	195,8	47,3%
Móra la Nova	231	175	406	56,5%	95,8	45,3%
Palma d'Ebre, la	11	10	21	20,0%	7,9	39,9%
Rasquera	46	34	80	53,0%	10,7	33,3%
Riba-Roja d'Ebre	67	54	121	68,4%	26,8	47,8%
Tivissa	107	57	164	49,1%	49,6	53,6%
Torre de l'Espanyol, la	28	16	44	31,7%	13,0	37,0%
Vinebre	38	23	61	81,3%	12,2	38,7%
Ribera d'Ebre	2.556	1.058	3.614	62,3%	591,2	45,1%
Arnes	61	22	83	57,6%	2,8	28,6%
Batea	104	95	199	28,4%	11,8	20,6%
Bot	26	32	58	35,4%	12,7	52,9%
Caseres	8	11	19	29,7%	2,6	23,4%
Corbera d'Ebre	49	36	85	30,7%	12,0	38,2%
Fatarella, la	59	52	111	41,9%	19,4	32,8%
Gandesa	372	173	545	50,7%	58,1	38,1%
Horta de Sant Joan	80	58	138	39,5%	22,8	42,4%
Pinell de Brai, el	28	68	96	35,8%	16,4	34,8%
Pobla de Massaluca, el	15	11	26	24,1%	5,7	54,3%
Prat de Comte	7	3	10	43,5%	4,2	59,2%
Vilalba dels Arcs	21	34	55	25,5%	7,3	33,5%
Terra Alta	830	595	1.425	39,0%	175,8	36,2%

(1) Afiliats al règim general de la Seguretat Social (2) Afiliats al règim d'autònoms de la Seguretat Social
(3)= (1)+(2); (4) Atur registrat. Per sectors 2010 (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat)

Per regla general, els municipis més grans i els costaners solen presentar un percentatge més gran d'afiliats al sector serveis respecte al total d'afiliats. Municipis com Tortosa, Sant Carles de la Ràpita, l'Ampolla, l'Ametlla de Mar o Móra d'Ebre són els que presenten valors superiors. Per contra, municipis relativament petits solen presentar una importància menor d'aquest sector, ja que, per regla general, en aquests municipis, sectors com l'agricultura tenen un pes específic més gran. Seria el cas de municipis com la Palma d'Ebre, la Pobla de Massalua o Vilalba dels Arcs.

Mapa 4.3. Atur registrat en el sector serveis respecte al total d'aturats (%). 2010

Municipis de les Terres de l'Ebre.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

En analitzar la distribució municipal de l'atur registrat (*mapa 4.3*) caldria esperar obtenir uns resultats semblants als de l'ocupació (*mapa 4.2*), encara que no és així. A priori, podríem suposar que els municipis que tenen un nombre més gran de treballadors en el sector serveis haurien de ser els que presentessin uns valors d'atur més elevats en aquest sector. Tot i que, com ja hem comentat, en l'àmbit comarcal no es produeix aquesta relació, de manera que des del punt de vista municipal tampoc hauria de produir-se.

Així, ens trobem amb municipis on el sector serveis té un pes específic fort però que tenen un nivell d'atur relativament baix, com podria ser el municipi de Vinebre; amb municipis que tenen pesos similars, com podrien ser Freginals o Tivissa, i municipis on el pes del sector serveis és relativament baix però que presenten taxes d'atur en aquest sector relativament altes, la Pobla de Massaluca, per exemple. És a dir, ens trobem una mica de tot i no existeixen unes pautes de comportament definides que ens permetin establir diferències entre municipis.

En definitiva, el sector serveis representa un paper primordial dins de l'economia d'un país a causa que és el sector amb un pes més gran dins de la seva estructura econòmica i perquè és generador d'una gran quantitat de llocs de treball. Tal com hem comentat, a les Terres de l'Ebre, aquesta importància és menor que la del conjunt de Catalunya, però s'observa com, durant els darrers anys, s'han produït increments anuals en aquest sector superiors als de la mitjana catalana. A excepció de la Ribera d'Ebre, que té les seves pròpies particularitats i en la qual el sector energètic té un paper molt destacat dins del seu VAB, existeix un acostament a aquesta mitjana, com ja hem comentat, i seria desitjable que en els propers anys la diferència s'anés escurçant. Per això, haurien de dur-se a terme polítiques encaminades a fomentar subsectors, dins del sector serveis, que tinguin un pes específic relatiu menor, com podrien ser les activitats relacionades amb e

Els serveis a les empreses i amb el transport i les comunicacions. Alhora, caldria consolidar subsectors que, actualment, disposen d'un pes específic més gran o semblant al de la mitjana catalana, com podrien ser les activitats relacionades amb el comerç, els serveis socials o, com veurem més

endavant, la necessitat de potenciar, també, activitats relacionades amb el turisme. Precisament, atès el progressiu envelliment de la població (*vegeu el capítol 7, sobre demografia*), tots els serveis sanitaris, com els socials, orientats a aquest segment de població és d'esperar que augmentin significativament, per la qual cosa cal esperar més creació de llocs de treball relacionats amb aquest tipus d'activitats. En conseqüència, caldria que la societat es preparés adequadament per a això i seria convenient orientar una part de les activitats educatives cap a aquest àmbit. Aquesta és una de les possibles potencialitats de les Terres de l'Ebre si es duen a terme les polítiques econòmiques i educatives apropiades per tenir avantatge comparatiu en el sector.

4.3. Característiques del sector turístic

Al començament ja hem destacat la importància que representaven les activitats relacionades amb el sector turístic. De fet, al voltant del 10% del PIB de les Terres de l'Ebre, l'any 2008, correspon al sector. Òbviament, tal com ja hem comentat anteriorment, el percentatge varia d'una comarca respecte a una altra.

És per això que, ara, realitzarem una anàlisi més detallada. Començarem estudiant els equipaments turístics de què disposa el territori. La distribució en valors absoluts i en valors relatius d'aquests equipaments pot observar-se en les taules 4.6 i 4.7 respectivament. La taula 4.6 ens mostra com els hotels, tant en el seu nombre com en el nombre de places es concentren bàsicament a les comarques del Baix Ebre i del Montsià. Com veurem més endavant, es concentren en els municipis més grans, Tortosa per exemple, i en zones típicament turístiques com poden ser les poblacions costaneres. El mateix passa amb els càmpings, encara que la concentració més gran es produeix al Baix Ebre. La distribució territorial de les cases rurals és més homogènia i es reparteix entre les quatre comarques considerades.

Taula 4.6. Equipaments turístics. Terres de l'Ebre. 2010. Valors absoluts

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
Hotels	31	31	13	15	90	2.826
Places d'hotels	2.334	1.576	375	561	4.846	286.955
Càmpings	8	5	1	2	16	353
Places de càmpings	4.305	1.514	163	354	6.336	231.769
Turisme rural	39	30	15	22	106	2.034
Places de turisme rural	244	301	115	193	853	15.859

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

La taula 4.7 ens proporciona els mateixos valors però en percentatges. En aquest cas, el 34,4% dels hotels es concentra al Baix Ebre però la comarca agrupa el 48,2% de les places, cosa que reflecteix una grandària més gran d'aquests tipus d'establiments. En l'extrem oposat trobem la comarca de la Ribera d'Ebre, que concentra el 14,4% dels hotels, però només el 7,7% de les places. Anteriorment ja hem comentat l'escassa importància que tenia el sector turístic en aquesta comarca. El mateix passa si observem la distribució territorial dels càmpings. Existeix una concentració més

gran de càmpings al Baix Ebre i una concentració de places superior al del nombre d'establiments, cosa que indica, també, que la grandària dels càmpings és superior al de la resta de les comarques.

Taula 4.7. Equipaments turístics. Terres de l'Ebre. 2010. Percentatges.

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre
Hotels	34,4%	34,4%	14,4%	16,7%	100,0%
Places d'hotels	48,2%	32,5%	7,7%	11,6%	100,0%
Càmpings	50,0%	31,3%	6,3%	12,5%	100,0%
Places de càmpings	67,9%	23,9%	2,6%	5,6%	100,0%
Turisme rural	69,8%	28,3%	14,2%	20,8%	100,0%
Places de turisme rural	28,6%	35,3%	13,5%	22,6%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Precisament, la taula 4.8 ens mostra la capacitat dels diferents equipaments, tant per a cadascuna de les comarques com per al conjunt de les Terres de l'Ebre i de Catalunya. Podem observar que tant els hotels com els càmpings de les Terres de l'Ebre són més petits, especialment en el cas de la Ribera d'Ebre, que, com hem comentat anteriorment, és la comarca on el sector turístic té un pes menor en la seva economia. El Baix Ebre és la comarca que presenta uns establiments més grans, però inferiors a la mitjana catalana, seguida del Montsià i de la Terra Alta. Finalment, la capacitat de les cases rurals és lleugerament superior a les Terres de l'Ebre. En aquest cas, destaquen les comarques del Montsià i de la Terra Alta amb valors mitjans superiors als del conjunt de Catalunya.

Taula 4.8. Capacitat mitjana dels equipaments turístics a les Terres de l'Ebre, 2010 (places)

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
Hotels	75,3	50,8	28,8	37,4	53,8	101,5
Càmping	538,1	302,8	163,0	177,0	396,0	656,6
Turisme rural	6,3	10,0	7,7	8,8	8,0	7,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idesca

Finalment, també analitzem la distribució dels equipaments turístics des del punt de vista municipal. La taula 4.9 i el mapa 4.4 ens mostren els equipaments dels municipis que formen part del Baix Ebre. Hi ha 31 hotels amb 2.334 places disponibles. Com era d'esperar els hotels es concentren principalment a la capital de la comarca, Tortosa, i en les poblacions de la costa: l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, el Perelló i Deltebre, que són les que tenen un caràcter més turístic. La distribució territorial dels càmpings es limita als tres municipis costaners, que són: l'Ametlla de Mar, l'Ampolla i Deltebre. Finalment,

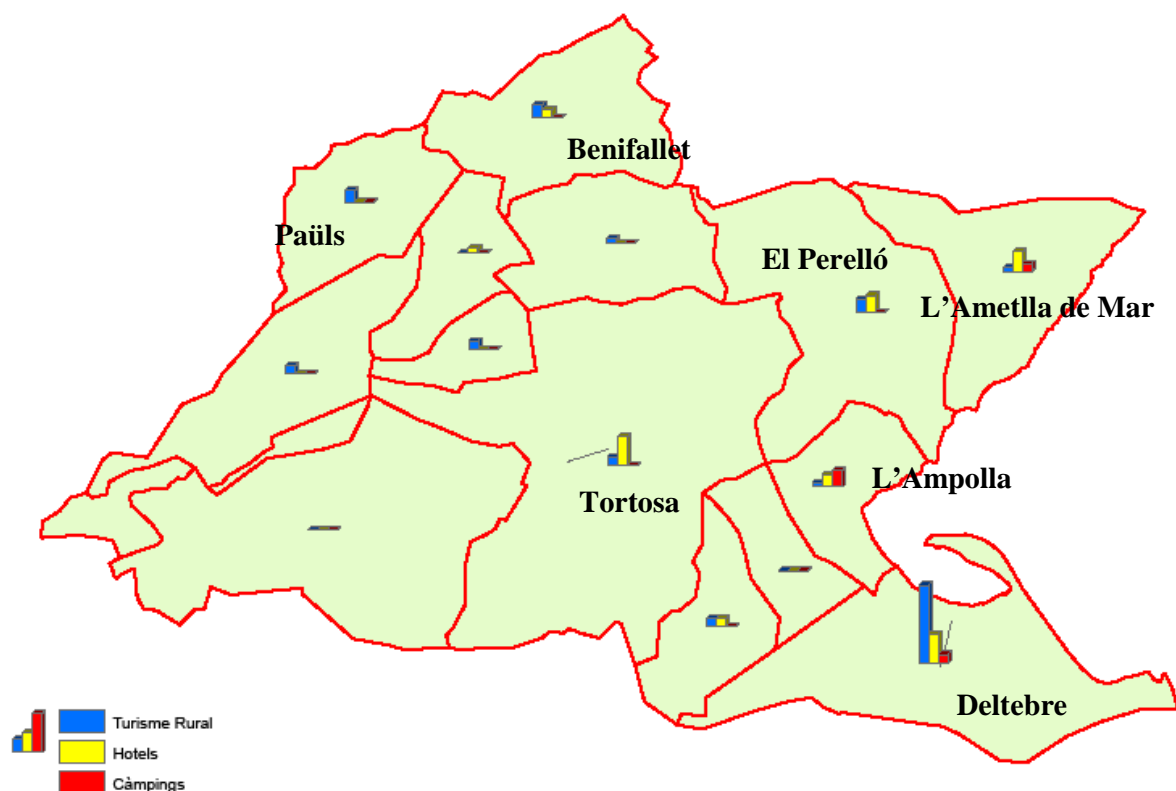
les cases rurals tenen una distribució més uniforme entre les poblacions que configuren la comarca, tot i que cal destacar el municipi de Deltebre, que concentra gairebé la meitat de les cases rurals i de les places disponibles.

Taula 4.9. Equipaments turístics. Baix Ebre. 2010

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Aldea, l'	2	70	0	0	2	23
Aldover	0	0	0	0	2	8
Alfara de Carles	0	0	0	0	2	14
Ametlla de Mar, l'	5	673	2	1.871	1	5
Ampolla, l'	3	213	4	1.286	1	4
Benifallet	2	24	0	0	3	14
Camarles	0	0	0	0	0	0
Deltebre	7	347	2	1.148	19	110
Paüls	0	0	0	0	3	22
Perelló, el	4	304	0	0	3	28
Roquetes	0	0	0	0	0	0
Tivenys	0	0	0	0	1	4
Tortosa	7	685	0	0	2	12
Xerta	1	18	0	0	0	0
Baix Ebre	31	2.334	8	4.305	39	244

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Mapa 4.4. Equipaments turístics. Baix Ebre. 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

D'altra banda, al Montsià, gairebé la meitat dels hotels de la comarca i més de la meitat de les seves places estan localitzades en el municipi de Sant

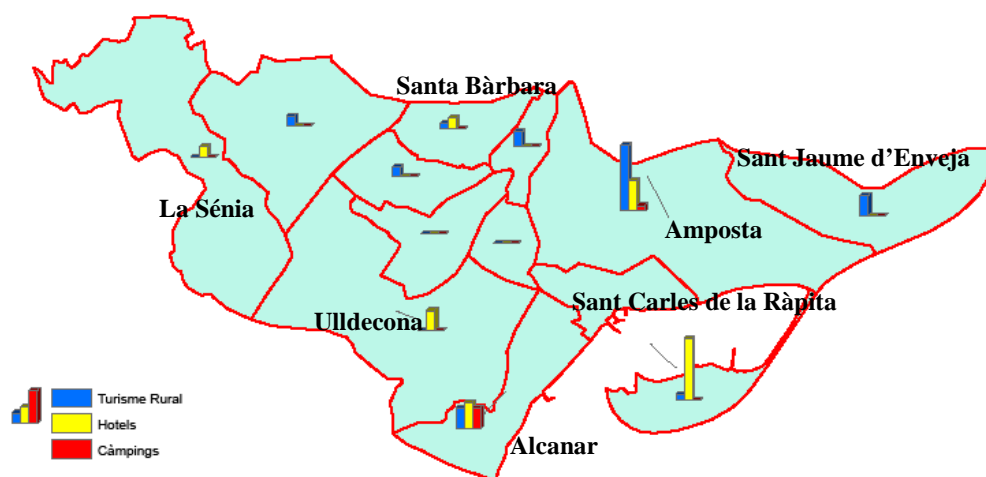
Carles de la Ràpita. Igual que al Baix Ebre, els hotels es localitzen, majoritàriament, a la capital de la comarca, Amposta, o bé en municipis que estan a la costa i que són eminentment turístics com Alcanar o Sant Carles de la Ràpita. També existeixen alguns municipis de l'interior que disposen d'establiments hotelers, com Ulldecona, la Sènia i Santa Bàrbara. Els càmpings es concentren a la costa i principalment al municipi d'Alcanar, tant pel que fa al nombre d'establiments com al de places. La distribució de les cases rurals és més uniforme, encara que cal destacar Amposta, que acull gairebé la meitat d'establiments.

Taula 4.10. Equipaments turístics. Montsià. 2010

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Alcanar	5	182	4	1.469	4	46
Amposta	6	238	1	45	13	124
Freginals	0	0	0	0	0	0
Galet, la	0	0	0	0	2	17
Godall	0	0	0	0	0	0
Mas de Barberans	0	0	0	0	2	20
Masdenverge	0	0	0	0	3	42
San Carles de la Ràpita	12	894	0	0	1	9
Sant Jaume d'Enveja	0	0	0	0	4	29
Santa Bàrbara	2	77	0	0	1	14
Sènia, la	2	138	0	0	0	0
Ulldecona	4	47	0	0	0	0
Montsià	31	1.576	5	1.514	30	301

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Mapa 4.5. Equipaments turístics. Montsià. 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Ja hem comentat anteriorment que la Ribera d'Ebre és la comarca on el turisme té un pes menor. Això fa que el nombre d'establiments d'allotjament turístic sigui més aviat escàs. Tant els hotels com les seves

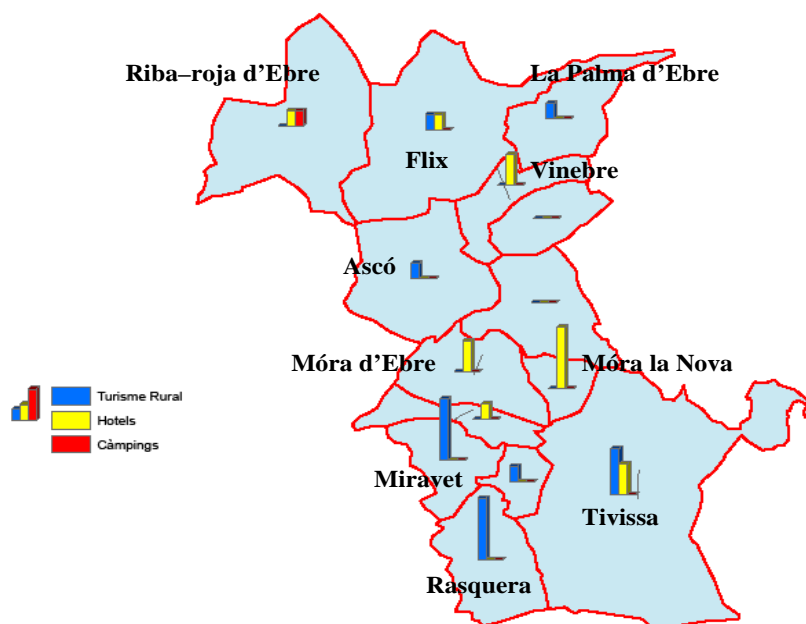
places corresponents es concentren majoritàriament a Móra la Nova, Vinebre i Móra d'Ebre. De càmpings només n'hi ha un, que està a Riba-roja d'Ebre i, més concretament, al costat del pantà del mateix nom. Igual que a les dues comarques anteriors, les cases rurals estan disperses pels diferents municipis de la comarca, i destaquen Miravet, Rasquera i Tivissa amb quatre o tres establiments rurals i amb 28, 31 i 28 places respectivament.

Taula 4.11. Equipaments turístics. Ribera d'Ebre. 2010

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Ascó	0	0	0	0	1	5
Benissanet	1	15	0	0	0	0
Flix	1	30	0	0	1	10
Garcia	0	0	0	0	0	0
Ginestar	0	0	0	0	1	4
Miravet	0	0	0	0	4	28
Móra d'Ebre	2	47	0	0	0	0
Móra la Nova	4	150	0	0	0	0
Palma d'Ebre, la	0	0	0	0	1	9
Rasquera	0	0	0	0	4	31
Riba-roja d'Ebre	1	42	1	163	0	0
Tivissa	2	32	0	0	3	28
Torre de l'Espanyol	0	0	0	0	0	0
Vinebre	2	59	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	13	375	1	163	15	115

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Mapa 4.6. Equipaments turístics. Ribera d'Ebre. 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

A diferència de les altres comarques, la Terra Alta presenta un percentatge més elevat de cases rurals. També podem destacar que els municipis amb més nombre d'hotels són Arnes, la Fatarella i Horta de Sant

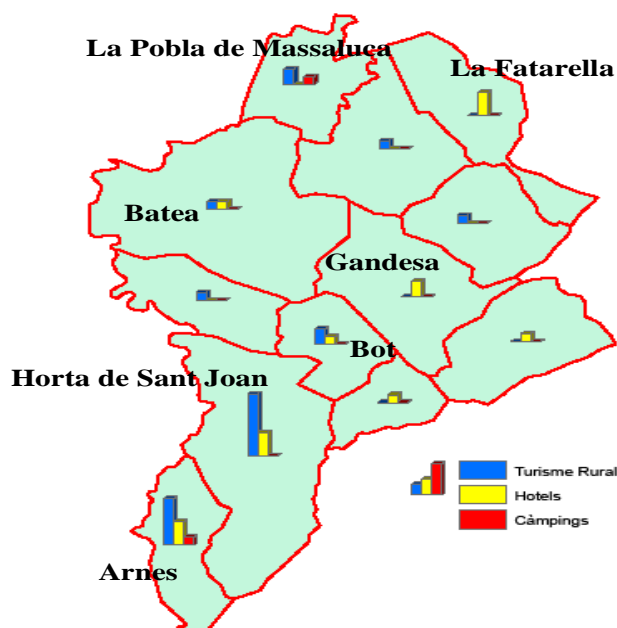
Joan, amb tres establiments cadascun. A més, aquests tres municipis concentren més de la meitat de les places disponibles. De càmpings només n'hi ha dos, localitzats a Arnes i a la Pobla de Massaluca. També són diverses les poblacions que acullen cases rurals, entre les quals destaquen Horta de Sant Joan amb vuit, i Arnes amb sis, que concentren la majoria d'aquest tipus de places.

Taula 4.12. Equipaments turístics. Terra Alta. 2010

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Arnes	3	208	1	202	6	56
Batea	1	34	0	0	1	9
Bot	1	18	0	0	2	18
Caseres	0	0	0	0	1	5
Corbera d'Ebre	0	0	0	0	1	4
Fatarella, la	3	27	0	0	0	0
Gandesa	2	109	0	0	0	0
Horta de Sant Joan	3	139	0	0	8	64
Pinell de Brai, el	1	20	0	0	0	0
Pobla de Massaluca, la	0	0	1	152	2	22
Prat de Comte	1	6	0	0	0	0
Vilalba dels Arcs	0	0	0	0	1	15
Terra Alta	15	561	2	354	22	193

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Mapa 4.7. Equipaments turístics. Terra Alta. 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Una vegada ja hem vist la distribució territorial dels equipaments turístics, ens centrarem, breument, en el grau d'ocupació que han experimentat aquests establiments durant l'any 2010. La taula 4.13 ens mostra aquesta variable. En aquesta taula també s'han incorporat les dades corresponents a

l'any 2009 per poder fer una comparació entre si. El primer que s'observa és que el grau d'ocupació hotelera de les Terres de l'Ebre ha estat sensiblement inferior al de la mitjana catalana en tots els mesos, tant l'any 2009 com el 2010. Podem observar com el mes d'agost és clarament el període amb un percentatge més alt d'ocupació, que ha registrat l'any 2010 un 67,6% a les Terres de l'Ebre, força per sota del 75,8% del percentatge global català. L'evolució, mes a mes, dels dos últims anys la podem observar, també, en el gràfic 4.3.

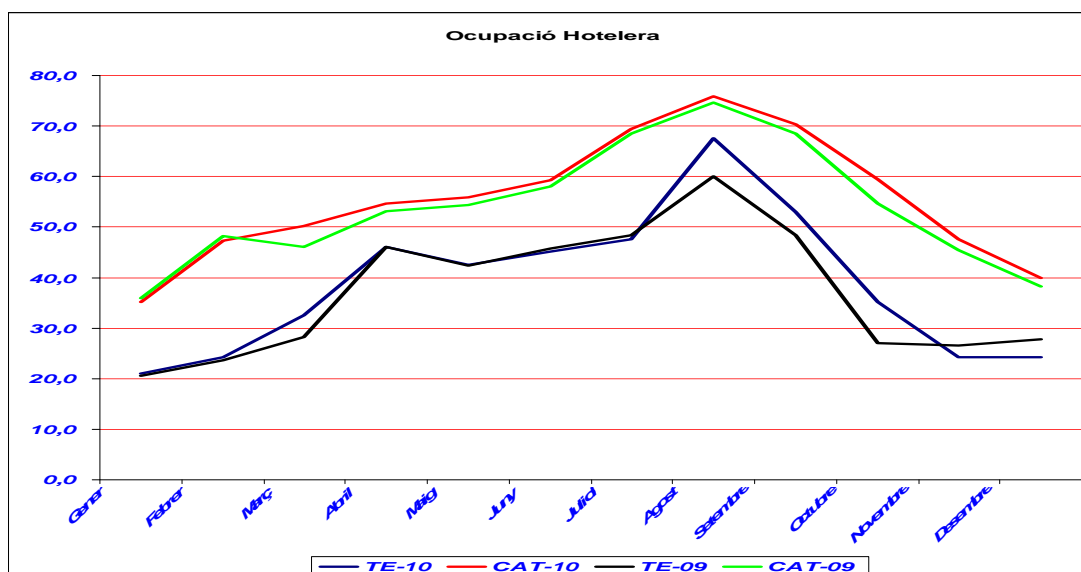
En aquest gràfic s'observa com l'any 2010 ha estat millor, tant per a Catalunya en general com per a les Terres de l'Ebre en particular. És a dir, s'observa una certa recuperació d'aquest sector fonamentalment a causa de la recuperació econòmica d'alguns dels països emissors. També s'observa el fort comportament estacional del sector, concentrat en setmana santa i en la temporada estival. Precisament aquesta estacionalitat posa de manifest el que hem comentat anteriorment: la temporalitat en els contractes de treball registrats en aquest sector.

Taula 4.13. Grau de ocupació hotelera. 2009 i 2010

	Ocupació hotelera			
	2010		2009	
	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya
Gener	21,0	35,2	20,5	36,0
Febrer	24,2	47,3	23,7	48,2
Març	32,5	50,2	28,3	46,0
Abril	46,1	54,7	46,0	53,2
Maig	42,5	55,9	42,4	54,3
Juny	45,2	59,2	45,7	58,0
Juliol	47,6	69,4	48,4	68,5
Agost	67,6	75,8	60,1	74,7
Setembre	52,9	70,3	48,4	68,5
Octubre	35,2	59,5	27,0	54,6
Novembre	24,3	47,6	26,5	45,5
Desembre	24,3	40,0	27,8	38,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

Gràfic 4.3. Evolució mensual del grau d'ocupació hotelera, 2009 i 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

Si analitzem el grau d'ocupació en els establiments de turisme rural i en els càmings, els comentaris són semblants als que acabem de realitzar (vegeu les taules 4.14 i 4.15). Específicament, el turisme rural continua tenint un nivell d'ocupació inferior a les Terres de l'Ebre respecte a la resta de Catalunya; continua havent-hi fort component estacional un, concentrat en el tercer trimestre de l'any. Però hi ha hagut un empitjorament de l'ocupació respecte a l'any precedent, a excepció del primer trimestre de l'any 2010 a les Terres de l'Ebre. Respecte als càmings, el mateix comentari: estacionalitat al tercer trimestre de l'any, menor ocupació a les Terres de l'Ebre i disminució de l'ocupació respecte a l'any precedent.

Taula 4.14. Grau d'ocupació del turisme rural. 2009 i 2010

	Ocupació turisme rural			
	2010		2009	
	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya
1er Trimestre	8,9	12,2	4,5	12,7
2on Trimestre	14,2	17,6	19,3	21,5
3er Trimestre	28,9	33,8	38,9	41,5
4rt Trimestre	10,3	18,6	13,1	19,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

Taula 4.15. Grau d'ocupació dels càmings. 2009 i 2010

	Ocupació càmping			
	2010		2009	
	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya
1er Trimestre				
2on Trimestre	27,0	30,9	29,7	32,0
3er Trimestre	41,4	47,9	43,3	48,3
4rt Trimestre	16,2	33,8		

Font: Elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

Per acabar aquest apartat referit al turisme, mostrem en la taula 4.16 els viatgers i les pernoctacions dutes a terme durant l'any 2010, tant en hotels com en càmpings. Els hotels situats a les Terres de l'Ebre representen el 3,2% del total de Catalunya i l'1,7% de les places disponibles i, no obstant això, durant l'any 2010, només es van dur a terme l'1,3% de les pernoctacions, cosa que va generar, tal com hem posat de manifest anteriorment, un menor grau d'ocupació en aquest tipus d'establiments. En definitiva, a les Terres de l'Ebre es van registrar 257.000 viatgers, que van realitzar 604.000 pernoctacions amb una estada mitjana de 2,4 dies, inferior a la mitjana catalana, que va ser de 2,9 dies. En canvi, l'estada mitjana en els càmpings de les Terres de l'Ebre va ser superior a la del conjunt de Catalunya, 5,9 dies enfront dels 5,5 de la resta de comarques catalanes.

Taula 4.16. Viatgers i pernoctacions: hotels i càmpings. 2010

Hotels							
	Viatgers			Pernoctacions			Estada
	Milers		Var.09/10	Milers		Var.09/10	Dies
Terres de l'Ebre	257	1,6%	23,30%	604	1,30%	17,60%	2,4
Catalunya	15.780		12,40%	45.484		11,30%	2,9
Càmpings							
	Viatgers			Pernoctacions			Estada
	Milers		Var.09/10	Milers		Var.09/10	Dies
Terres de l'Ebre	62	2,50%	14,90%	363	2,70%	7,9%	5,9
Catalunya	2.470		-1,00%	13.542		1,4%	5,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

En resum, podem dir que les Terres de l'Ebre disposen d'uns establiments turístics molt enfocats o bé als municipis més grans, com seria el cas de Tortosa, o bé enfocats al turisme de platja. Això explica la presència més gran d'hotels i, sobretot, de càmpings en poblacions properes al litoral. L'excepció al nostre comentari estaria en l'allotjament rural, que està molt més distribuït per tot el territori. Els turistes que demanen aquest tipus d'allotjaments no busquen el sol i la platja majoritàriament, sinó el contacte amb la naturalesa, la qual cosa provoca una demanda d'allotjament no necessàriament al costat del mar. En qualsevol cas, també podem destacar el fet que les Terres de l'Ebre disposen d'allotjaments relativament petits en comparar-los amb el conjunt d'allotjaments catalans. Una altra vegada, l'excepció estaria en les cases rurals, que presenten una capacitat semblant al de la mitjana catalana. Pel que fa a la temporada corresponent a l'any 2010, s'observa una millora molt lleugera encara que amb ocupacions inferiors, una altra vegada, a la mitjana catalana i amb un fort component estacional, sobretot en hotels i càmpings.

Finalment, podem assenyalar que són molts els reptes que tenen les Terres de l'Ebre en l'àmbit turístic. Acabem de veure que el pes d'aquest sector és semblant al de la mitjana catalana però, no obstant això, tant la grandària de la majoria dels establiments turístics com la seva ocupació són inferiors. Per tant, seria convenient desplegar tot un seguit de polítiques turístiques orientades a millorar aquesta situació. Les Terres de l'Ebre ja disposen d'amplis recursos naturals que les fan atractives per si soles, del que es tracta és de consolidar-les i potenciar-les, que siguin atractives i conegudes, més enllà dels qui, actualment, en són usuaris habituals. Cal tenir present que les Terres de l'Ebre disposen d'una gran riquesa cultural, patrimonial, gastronòmica, etc. que fa que sigui un lloc molt atractiu per passar-hi uns quants dies o per poder gaudir de l'encant i de la tranquil·litat dels seus paratges naturals. De ben segur que cal estratègies de redisseny d'alguns productes turístics però, especialment, també de comunicació i promoció de les Terres de l'Ebre com a destí turístic singular. Accions com la que s'ha dut a terme recentment, amb la implantació d'un centre d'acollida turística (CAT) a Tortosa, haurien d'ajudar no tan sols a potenciar la ciutat de Tortosa, sinó les Terres de l'Ebre en el seu conjunt.

Capítol 5: Innovació de les Terres de l'Ebre

<i>5.1. Introducció</i>	<i>..... pag. 103</i>
<i>5.2. Els motors del progrés: la recerca i la innovació</i>	<i>..... pag. 104</i>
<i>5.3. El sistema territorial d'innovació de les Terres de l'Ebre</i>	<i>..... pag. 106</i>
<i>5.3.1. Els agents de generació i transferència</i>	<i>..... pag. 107</i>
<i>5.3.2. Els agents innovadors</i>	<i>..... pag. 111</i>
<i>5.4. Els clústers</i>	<i>..... pag. 120</i>
<i>5.5. Reflexions a l'entorn de la capacitat innovadora de les Terres de l'Ebre</i>	<i>..... pag. 121</i>

INNOVACIÓ DE LES TERRES DE L'EBRE

5.1. Introducció

Les Terres de l'Ebre es caracteritzen perquè són un territori que gaudeix d'una elevada connectivitat, gràcies a les infraestructures, però amb uns pols econòmics centrats a l'entorn de dues ciutats, Amposta i Tortosa. L'activitat innovadora ha aparegut en aquests punts, però també en clústers sectorials. Hem de tenir en compte que les característiques pròpies del territori han de ser els puntals sobre els quals es basi el futur sistema territorial d'innovació de les Terres de l'Ebre. És fonamental conèixer la situació de partida sobre la qual s'assenten aquestes bases.

Tanmateix, el procés d'internacionalització marca noves pautes de formes de relacionar-nos socialment i econòmicament. Aquest fet provoca que els territoris no competeixen amb el seu entorn més proper, sinó que en moltes ocasions competeixen amb territoris homòlegs en altres parts del món. Per aconseguir un entorn competitiu, la recerca i la innovació són elements fonamentals.

Tot i les dificultats per trobar informació referida a la innovació, el capítol té com a objectiu analitzar el sistema territorial d'innovació de les Terres de l'Ebre. L'estructura del capítol és la següent: importància de la recerca i la innovació en el desenvolupament socioeconòmic, sistema territorial d'innovació tot observant els agents que existeixen i el principal canal de sortida de la innovació —les patents, la localització de nuclis consolidats o embrionaris de clústers que estarien vinculats amb la recerca i la innovació. Finalment, presentem les principals conclusions.

5.2. Els motors del progrés: la recerca i la innovació

Els processos de desenvolupament d'activitats de recerca i innovació es manifesten com els motors de progrés social i econòmic. Abans d'iniciar l'anàlisi en la descriptiva de les principals manifestacions del sistema territorial d'innovació de les Terres de l'Ebre, analitzarem què és la recerca, la innovació i el sistema territorial d'innovació.

La recerca és el procés generador de coneixement i és un element intangible i arriscat que es materialitza en informació relativament fàcil d'obtenir, de copiar o d'imitar per part de tercers, sense que es facin càrrec de la part equivalent dels costos. Aquest darrer fet provoca que els costos privats de la recerca acostumin a ser elevats, tot i que els beneficis socials en poden ser superiors. D'activitats de recerca i de desenvolupament n'hi ha de tres tipologies: *i)* la recerca bàsica investiga la creació de nou coneixement científic sense objectiu d'una aplicació pràctica; *ii)* la recerca aplicada són les activitats destinades a generar nous coneixements científics però amb alguna utilitat; *iii)* el desenvolupament experimental tracta de crear nous materials, processos o productes, o millorar substancial els existents.

La innovació representa un pas més enllà i implica la comercialització d'una idea i, com a conseqüència, implica el retorn econòmic de la inversió prèvia. Les empreses tracten d'identificar les oportunitats de mercat i intenten innovar per introduir productes o nous processos. La tipologia d'innovacions bàsica es classifica en quatre grups: *i)* les innovacions en producte són activitats que creen un nou producte (parcial o completament nou); *ii)* les innovacions en procés són activitats que generen una forma nova de transformar un producte que sigui més eficient (en termes econòmics o mediambientals); *iii)* les innovacions des del punt de vista organitzatiu milloren la forma d'ordenar el procés productiu o l'estructuració de la indústria; *iv)* les innovacions de màrqueting van encaminades a buscar noves oportunitats de mercat així com nous sistemes de distribució.

El concepte d'innovació presentat anteriorment respon a un procés propi de l'empresa, però sovint es produeixen processos de difusió entre els diferents agents, que interaccionen dins del sistema territorial d'innovació o bé a fora. Anteriorment, hem apuntat que les innovacions es caracteritzen perquè són informació de fàcil transmissió i amb elevades possibilitats de ser imitades. Gràcies a aquesta propietat, qualsevol empresa pot adquirir una innovació o bé copiar-la. Tanmateix, no totes les empreses estan capacitades per copiar o imitar, sinó, ben al contrari, cal que l'empresa desenvolupi la capacitat d'absorció, per adaptar la innovació externa als seus objectius.

Les empreses que innoven i les que adopten innovacions externes inicien un procés d'aprenentatge primordial per generar innovacions o copiar-ne. Tot i que l'absorció pot ser més senzilla que generar innovacions, sovint l'adopció és vista per les empreses com un repte, independentment de la dimensió de l'empresa, a causa que cal adaptar-se i trencar rutines existents prèviament.

Amb tot, les innovacions representen la darrera etapa d'un procés complex i variable que té implicacions econòmiques i tecnològiques. Si fem una revisió de les innovacions generades, no hi ha una única fórmula que permeti estandarditzar el procés i, ben al contrari, consisteix en tot un conjunt d'idees diferents que són necessàries per obtenir una innovació eficient. De fet, ben lluny de l'idíl·lic model lineal recerca – desenvolupament - innovació, les darreres anàlisis identifiquen el procés innovador com un fenomen complex, arriscat i influenciat per molts factors que tenen interrelacions entre si. Així, les innovacions no només estan influenciades per la recerca i el desenvolupament realitzat a l'interior de l'empresa, sinó també pel mateix mercat; i molt sovint, l'àmbit científic dona solucions en l'etapa de disseny d'una nova innovació.

Aquest procés no lineal es genera a l'interior de l'empresa, però si fem un canvi de perspectiva i adoptem el paper d'un responsable de polítiques, el que ens interessa és el conjunt de tot l'entorn que afecta el procés d'innovació dels agents generadors de recerca i d'innovació. Amb l'objectiu d'entendre millor la realitat, s'ha creat el concepte de sistema territorial d'innovació. Com a tal,

s'entén el conjunt d'institucions i agents, tant privats com públics, que interactuen en la producció, difusió i utilització de nous coneixements i avanços tecnològics. D'acord amb aquesta aproximació, el nivell d'innovació depèn de la dimensió del sistema i del coneixement individual acumulat pels diferents agents, però també de la intensitat de les interaccions de coneixement entre agents.

Sota aquest concepte, no només es destaca l'activitat realitzada pels agents, sinó també les interaccions que s'efectuen entre els membres i el marc que els recull.

En resum, la innovació és un canal de sortida final difícil de mesurar i que requereix un ventall molt ampli de coneixements tècnics i del mercat amb l'objectiu de solucionar els problemes tecnològics i econòmics que permetin l'arribada de la innovació al mercat.

La situació actual del context europeu és la d'un sistema de recerca àmpliament desenvolupat, mentre que la capacitat d'innovació té marge de maniobra per incrementar-ne la capacitat de producció. Ja sigui per temes de tipus cultural o pel marc extern, encara hi ha potencialitat de millora del sistema territorial d'innovació que acabi repercutint sobre la productivitat i la competitivitat de les empreses.

5.3. El sistema territorial d'innovació de les Terres de l'Ebre

El sistema regional d'innovació està compost principalment per dos nivells clarament diferenciats. D'una banda, trobem el sistema de generació i difusió de coneixement que inclou agents, principalment públics, encarregats de promoure la innovació, com són les universitats, les agències de transferència tecnològica i els centres de recerca. D'altra banda, existeix el sistema d'aplicació i explotació de coneixement que presenta una estreta relació amb l'estructura productiva empresarial i el conjunt de xarxes horitzontals i verticals existents entre les empreses, principalment privades.

Els dos conjunts d'agents es diferencien no només en el caràcter públic o privat, sinó també en la finalitat comercial o no comercial que els caracteritza. Així, els agents generadors d'innovació realitzen tasques de recerca i impulsores de nou coneixement, els agents encarregats de la difusió faciliten la transmissió de la informació i la interacció d'agents amb interessos comuns però ubicats en un esglaó superior del procés innovador.

Tot i aquesta separació entre els dos sistemes, és possible que alguns agents realitzin activitats de recerca, transferència i innovació. Així, hi ha empreses que desenvolupen projectes de recerca tot i que estarien identificades en el procés de comercialització de les innovacions, mentre que les universitats han assumit més la importància de transferir i comercialitzar el coneixement desenvolupat en el seu interior. Tanmateix, l'evidència mostra que les funcions d'uns i altres agents es mantenen força diferenciades i, per tant, els principals esforços que s'han d'esmenar són els d'impulsar la coordinació temporal i la interacció dels agents.

Aquesta secció analitza els agents ubicats a les Terres de l'Ebre que realitzen principalment funcions de generació i transferència del coneixement i, d'altra banda, els agents encarregats d'innovar i de comercialitzar la innovació.

5.3.1. Els agents de generació i transferència

La Universitat Rovira i Virgili

La universitat té un rol determinant entre la universitat, el govern i la indústria en diversos àmbits, no només per les implicacions en la generació i la transferència del coneixement, sinó també en el procés d'interacció dels diversos agents socials. De fet, alguns sectors són altament dependents de les sinèrgies amb la universitat.

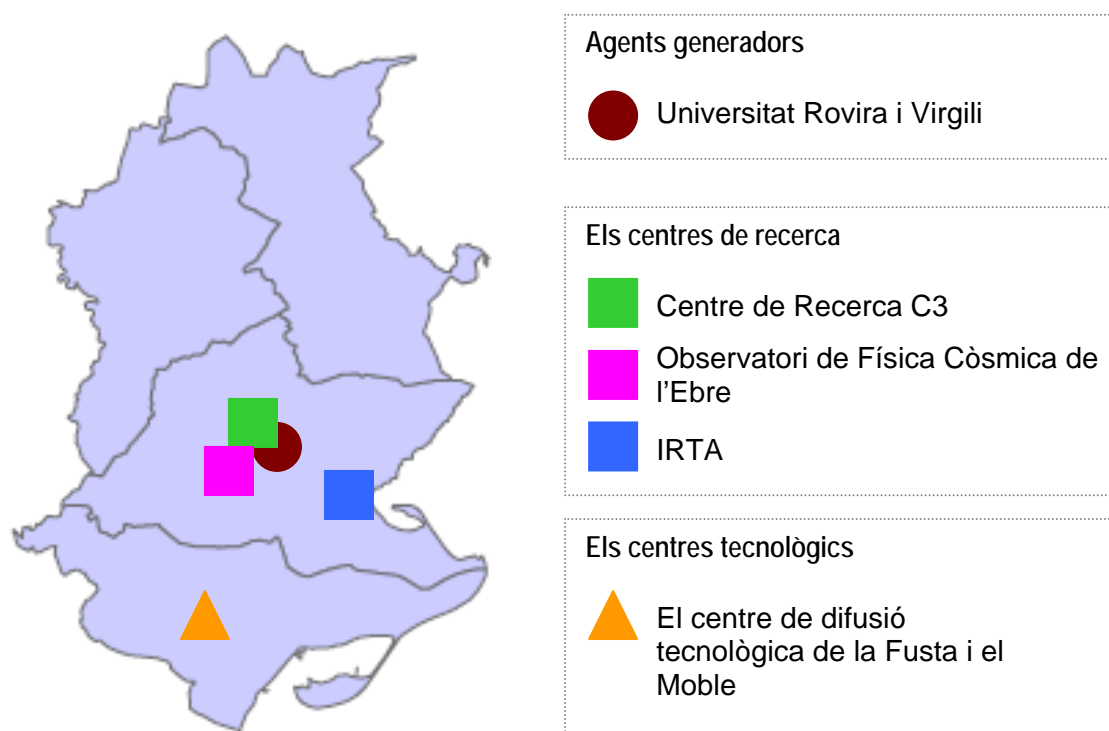
Tot i que la presència de la Universitat Rovira i Virgili com a tal és recent, existeixen precedents com l'Escola d'Infermeria, que inicià els seus estudis l'any 1983. Posteriorment, i mitjançant la Fundació Doctor Manyà, es van posar en marxa els estudis de Ciències Empresarials (1997), l'Escola d'Enginyeria Agrícola (1998) i Turisme (1999). D'aquests tres darrers estudis, l'Escola d'Enginyeria Agrícola va tancar al poc temps.

Actualment, la Universitat Rovira i Virgili ha apostat per Tortosa i ha integrat els actuals centres. La nova ampliació pot tenir repercussions en un futur proper, ja que la Universitat Rovira i Virgili pot estendre la seva influència cap al nord del País Valencià. Actualment, els graus que s'ofereixen són el Grau en Infermeria, Grau en Administració i Direcció d'Empreses, Grau en Educació Infantil i Grau en Educació Primària. Com a postgraus s'ofereix el Màster en Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes, així com el Màster en Envel·liment i Salut.

Els centres de recerca

El Centre de Recerca en Canvi Climàtic (C3), el qual ha estat recentment inaugurat al Campus de les Terres de l'Ebre (Tortosa), està vinculat a la Universitat Rovira i Virgili. En el centre, a més a més de les tasques pròpies en recerca, també es realitzen activitats de docència, assessorament científic, transferència de coneixement i divulgació en l'àmbit mediambiental i anàlisi instrumental del canvi climàtic.

Mapa 5.1. Ubicació dels agents generadors de recerca i de transferència

Font: elaboració pròpia

En segon lloc, l'Observatori de Física Còsmica de l'Ebre, ubicat a Roquetes, és un institut de recerca que pertany a l'agència estatal del CSIC (Consell Superior d'Investigacions Científiques) i està gestionat per la Fundació Privada Observatori de l'Ebre. Les línies prioritàries de recerca actuals són la modelització regional del camp geomagnètic, l'estudi de la variabilitat ionosfèrica i els estudis d'atenuació sísmica. Una informació important és que l'Observatori de l'Ebre ha iniciat ja els treballs de recerca i investigació en l'àmbit del canvi climàtic, i n'ha ampliat així les línies tradicionals de recerca. D'aquesta forma inicia una línia de recerca més relacionada amb interessos propis del territori. Així, d'acord amb la informació existent, la recerca es dirimirà en un àmbit especialitzat en models climàtics regionals i la seva aplicació en els recursos hídrics, camp d'interès a les comarques ebrenques.

Finalment, el Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) pertany al Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya. A les Terres de l'Ebre disposa d'un centre de treball a Sant Carles de la Ràpita i dues estacions experimentals pròpies a la Terra Alta i a Amposta. IRTA té com a principals objectius impulsar R+D en l'àmbit agroalimentari i facilitar la transferència tecnològica. No obstant això, les seves tasques també es vinculen amb el medi ambient, el qual estaria relacionat amb projectes estratègics desenvolupats a les Terres de l'Ebre.

Els centres tecnològics

La Sénia disposa del Centre de Difusió Tecnològica de la Fusta i el Moble de Catalunya, que realitza projectes R+D+I a través de la creació de xarxes d'empreses dels sectors de la fusta i el moble. Les seves activitats van des del suport a la innovació en tecnologies i processos de producció (organització productiva, assessorament en equipaments de producció, avaluació de costos i externalització d'operacions productives, avaluació de necessitats en TIC), fins al suport a la innovació en producte i formació tècnica no acadèmica (curs de gestió de magatzems del sector fusta i moble, adequació de dissenys i anàlisi de mercats en fusteria i moble, elaboració de plans de especejament en fusteria i moble, tecnologia de fabricació i desenvolupament de prototipus en fusteria i moble, elaborador/a de peces per a fusteria i mobles per ordinador en 3D).

El Centre Tecnològic de la Sénia representa un paper primordial en la cadena de valor del sector del moble i la fusta, atès que facilita la recerca i la innovació en la primera i segona transformació de la fusta (fusteria industrial) així com en la posterior fabricació de moble, tot creant externalitats cap a altres sectors auxiliars de la fusta i el moble.

Impulsors de la recerca, transferència i innovació

Des del Govern de la Generalitat de Catalunya es realitza la coordinació de la innovació i la internacionalització a través de l'agència d'ACC1Ó per tal de donar suport a les empreses catalanes. ACC1Ó té una seu al municipi de Tortosa des de la qual s'impulsen la realització de xerrades així com el suport a l'empresa per acompanyar-la en el seu procés d'innovació i internacionalització.

5.3.2. Els agents innovadors

Els sectors tecnològics

Una primera aproximació per conèixer la situació del context empresarial de les comarques ebrenques és analitzar l'índex d'especialització empresarial (taula 5.1.). En primer lloc, analitzem l'índex d'especialització¹ a les comarques de les Terres de l'Ebre i, en segon lloc, realitzem la comparativa en funció de l'estructura productiva del conjunt de la demarcació de Tarragona.

Com podem comprovar, la situació de les comarques quant a intensitat tecnològica i coneixement és força modesta.² La comparativa de les quatre comarques mostra els resultats següents:

Taula 5.1. Índex d'especialització comarcal per activitats econòmiques. Any 2008

	Sectors primaris	Manufactures		Energia	Construcció	Serveis			
		Baixa tecnologia	Alta tecnologia			Baix coneixement	Alt coneixement		
<i>Índex d'especialització respecte del conjunt de les Terres de l'Ebre</i>									
Baix Ebre	1,13	0,68	1,43	0,09	1,02	1,32	1,40		
Montsià	1,19	1,22	0,35	0,04	1,26	1,08	0,95		
Ribera d'Ebre	0,42	1,20	1,28	3,69	0,49	0,42	0,49		
Terra Alta	1,89	0,86	0,70	0,10	1,88	1,10	0,95		
<i>Índex d'especialització respecte de la demarcació de Tarragona</i>									
Baix Ebre	3,26	0,79	1,12	0,11	0,94	1,19	1,08		
Montsià	3,44	1,41	0,27	0,05	1,17	0,97	0,74		
Ribera d'Ebre	1,23	1,40	1,01	4,35	0,45	0,38	0,38		
Terra Alta	5,48	1,00	0,55	0,11	1,74	0,99	0,74		

Font: elaboració pròpia a partir de Caixa Catalunya

- El Baix Ebre presenta una dualitat entre els sectors tradicionals de caràcter primari així com els sectors terciaris. Es l'única comarca on els

¹ Per a una descriptiva de l'índex d'especialització productiva, vegeu l'annex núm. 1.

² Per a una descriptiva de la classificació sectorial de les activitats en funció de la intensitat tecnològica, vegeu l'annex núm. 2.

sectors terciaris intensius en coneixement presenten un pes més gran (amb un valor igual a 1,40), així com els menys intensius en coneixement. A més a més, presenta una certa especialització en manufactures que utilitzen intensivament la tecnologia (amb un valor d'1,43). Finalment, els sectors primaris també tenen un pes superior a l'estructura productiva en comparació amb la mitjana de les Terres de l'Ebre.

- La comarca del Montsià va presentar l'any 2008 una especialització elevada en la construcció (amb un índex igual a 1,26), així com sectors manufacturers de baixa intensitat tecnològica. De nou, els sectors primaris presenten un pes elevat així com els serveis terciaris de baix contingut tecnològic.
- La Ribera d'Ebre presenta l'estructura productiva més atípica, ja que el sector energètic presenta un pes superior sobre l'estructura productiva del territori. De fet, l'índex pren un valor igual a 3,69. D'altra banda, els sectors manufacturers tant d'intensitat tecnològica elevada com baixa caracteritzen la comarca. Oposadament, els sectors primaris, la construcció i les activitats terciàries presenten un pes inferior. El fenomen no és tant degut a l'escassa presència d'aquests sectors, sinó al fet de l'elevat pes del sector energètic.
- Finalment, la Terra Alta presenta una estructura productiva més especialitzada en els sectors primaris i el sector de la construcció (amb valors iguals a 1,89 i 1,88 respectivament), mentre que la resta de sectors presenten un pes inferior a la mitjana de les Terres de l'Ebre.

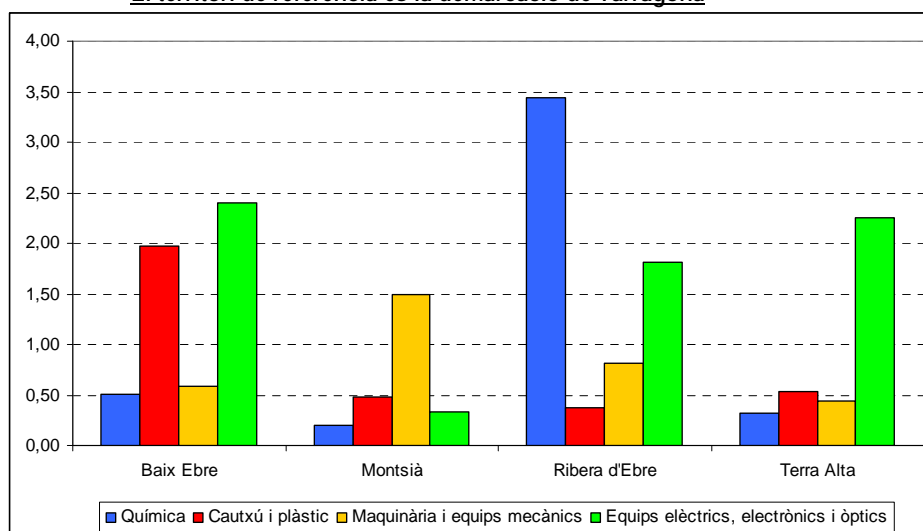
Si analitzem l'especialització productiva d'empreses ubicades a les comarques ebrenques en comparació amb la mitjana de la demarcació de Tarragona, aconseguim accentuar més les pautes d'especialització o bé en desapareixen les que semblaven que eren rellevants:

- Totes les comarques presenten més pes dels sectors primaris (que inclouen l'agricultura i la pesca), i la comarca de la Terra Alta és la que presenta el pes més gran (amb un índex igual a 5,48).

- Respecte als sectors manufacturers, s'observa una especialització més gran de les indústries amb baixa intensitat tecnològica (amb un valor igual a 1,4 al Montsià i la Ribera d'Ebre), en comparació amb la mitjana de la demarcació tarragonina. D'altra banda, tan sols el Baix Ebre destaca perquè té un pes dels sectors intensius en tecnologia igual a 1,12.
- Respecte del sector energètic, el fet de canviar el nostre territori de referència provoca que la Ribera d'Ebre encara presenti un indicador d'especialització superior (amb un índex igual a 4,35).
- El sector de la construcció tan sols presenta un pes rellevant a la comarca de la Terra Alta, el qual presenta un valor igual a 1,74.
- Finalment, en general, les comarques de les Terres de l'Ebre presenten una baixa especialització en els sectors terciaris. L'única excepció és la comarca del Baix Ebre, la qual presenta un pes superior en l'especialització dels sectors de baixa intensitat en coneixement (amb un 1,19) i d'elevada intensitat en coneixement (amb un 1,08).

L'índex d'especialització productiva presenta una doble interpretació. D'una banda, el fet que un territori té una certa especialització productiva en activitat econòmica. És a dir, els recursos productius del territori presenten un avantatge competitiu en aquesta activitat. Però, d'altra banda, també pot presentar una implicació quant a la dependència de tipus sectorial. Així, el fet que els sectors en els quals la majoria de les comarques ebrenques estan especialitzades siguin sectors primaris, o bé de baixa intensitat tecnològica o de coneixement, mostra debilitat sectorial, ja que són sectors madurs en què la competitivitat és molt baixa. Tanmateix, i tal com podrem veure una mica més endavant, han de fer esforços més grans per tal d'implementar innovacions i aportar valor afegit a l'empresa en particular i al territori en conjunt.

Gràfica 5.1. Índex d'especialització de les manufactures. 2008
El territori de referència és la demarcació de Tarragona

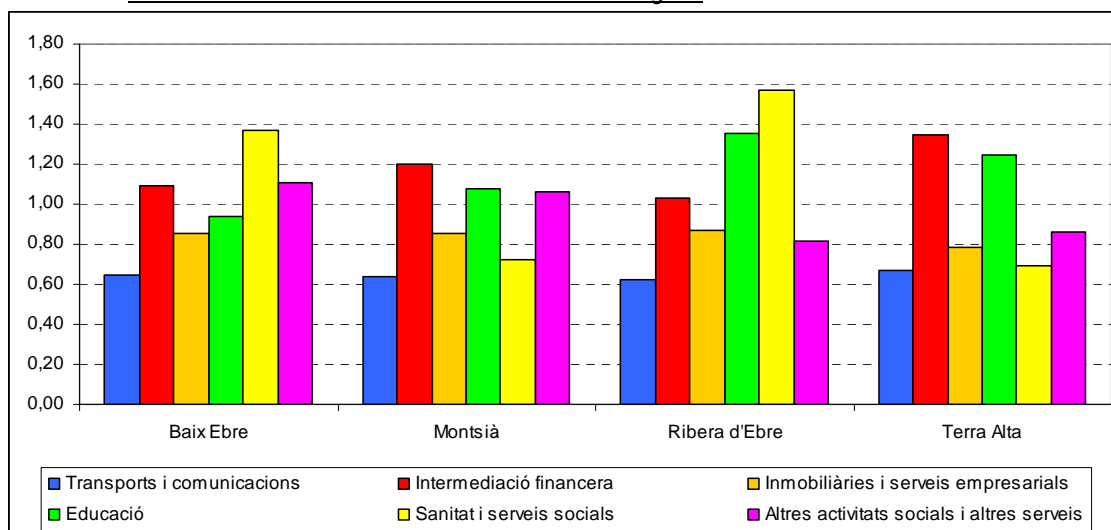
Font: elaboració pròpia a partir Caixa Catalunya

Si donem una ullada als sectors intensius en tecnologia (gràfica 5.1) i als sectors terciaris intensius en coneixement (gràfica 5.2), podem observar quines són les fonts de debilitats o les fortaleses sectorials de cadascuna de les comarques. Per analitzar-ho, prenem com a referència la mitjana de la demarcació de Tarragona l'any 2008. Dels sectors manufacturers intensius en tecnologia en podem destacar els aspectes següents:

- El Baix Ebre presenta una certa especialització en dos sectors: el cautxú i els plàstics (amb un valor igual a 2), i els equips elèctrics, electrònics i òptics (amb un valor de quasi bé 2,5). Malauradament, les dades de què es disposen són de l'any 2008, any que encara estava activa l'empresa Lear a Roquetes. Per descomptat, la repercussió de la desaparició d'aquesta empresa haurà tingut un impacte sobre el VAB així com en l'ocupació de la comarca.
- Respecte del Montsià, la indústria relacionada amb la maquinària i els equips mecànics presenten un pes superior a la mitjana de la demarcació tarragonina (amb un valor d'1,5).
- La Ribera d'Ebre presenta un índex d'especialització superior en dos sectors: el relacionat amb la indústria química (amb un índex de quasi bé 3,5) i la indústria d'equips elèctrics, electrònics i òptics.

- Finalment, l'estructura productiva de la Terra Alta presenta un pes més gran d'algunes empreses dedicades a equips elèctrics, electrònics i òptics.

Gràfica 5.2. Índex d'especialització dels serveis. Any 2008
El territori de referència és la demarcació de Tarragona

Font: elaboració pròpia a partir Caixa Catalunya

L'índex d'especialització dels serveis intensius en coneixement (gràfica 5.2), mostra la distribució següent:

- El Baix Ebre presenta una especialització moderada en el sector de la sanitat i els serveis socials (amb un valor proper a 1,4) així com la intermediació financera.
- A la comarca del Montsià destaquen els sectors relacionats amb la intermediació financera, sector que aconsegueix un índex igual a 1,2, i una especialització lleugera en els sectors de l'educació i altres serveis.
- La Ribera d'Ebre mostra una especialització elevada en els sectors de la sanitat i els serveis socials així com l'educació (amb valors de quasi bé 1,6 i 1,4 respectivament).
- Finalment, la comarca de la Terra Alta presenta uns nivells d'especialització més elevada en el sector de la intermediació financera així com en el sector públic.

En definitiva, tal com podem apreciar, en general les manufactures presentem pautes més diversificades d'especialització productiva, mentre que

els sectors terciaris intensius en coneixement presenten un pes més equilibrat, ja que les diferències entre les comarques no són tan significatives. Tanmateix, hi ha altres sectors com el comerç i el turisme que poden realitzar accions per aportar valor afegit i atraure segments de mercat més valuosos. Un exemple de la importància d'aquests sectors és el impuls de la innovació en el sector del comerç a través de congressos, tallers i sessions formatives en diverses ciutats des del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya.³ Un projecte que està en vies de desenvolupament és el nou Museu Picasso d'Horta de Sant Joan, la inauguració del qual està prevista durant la primavera del 2011.⁴

Les patents

Malgrat que l'entorn és determinant per obtenir unes condicions òptimes de recursos econòmics i humans que siguin capaços d'innovar i d'absorbir les innovacions, cal determinar el canal de sortida final a partir d'algun tipus d'indicador. En aquest sentit, el nombre de patents que s'han registrat és un indicador que presenta avantatges atesa la fàcil mesura. Per descomptat, existeixen alguns inconvenients, com el fet de no poder mesurar si la innovació patentada ha arribat al mercat i quin ha estat el impacte sobre l'empresa. Un altre inconvenient força important és que les patents només afecten la indústria, mentre que els canvis de tipus organitzatiu, de distribució o de mercat no són valorables. No obstant això, prenem com una bona *proxy* el nivell de patents. Les dades de patents s'han obtingut gràcies a la descàrrega d'informació de l'Oficina Espanyola de Patents i Marques (www.epm.es).

La primera aproximació que podem realitzar és veure l'evolució del nombre de patents durant el període 2005-2010. Les dades mostren un comportament força preocupant, ja que apareix una certa davallada durant els dos darrers exercicis. Així, entre els anys 2005 i 2008 el nombre de patents

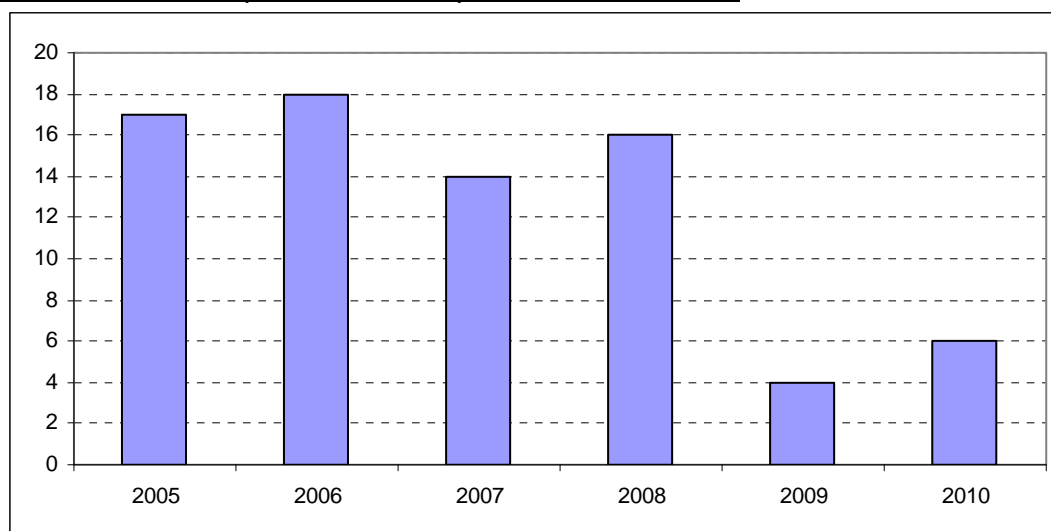
---

³ En aquest projecte, la ciutat de Tortosa va participar de forma activa el passat any 2010.

⁴ En el projecte es reconverteix la Casa Abadía, donada pel Bisbat de Tortosa al març del 2010, per ubicar el nou centre museístic dedicat a l'artista i a la seva relació amb el poble. La Diputació de Tarragona ha subvencionat amb 53.000 euros la redacció del projecte i el consistori ja treballa en la recerca de finançament, de més d'un milió d'euros, per executar les obres del nou centre. D'aquesta forma el nou museu serà un dels grans referents turístics de les Terres de l'Ebre.

registrades estan a l'entorn de les 15 patents l'any, mentre que per als anys 2009 i 2010 els valors estan compresos entre 5 i 10.

Gràfica 5.3. Nombre de patents a les comarques de les Terres de l'Ebre

Font: elaboració pròpia a partir OEPM.

D'altra banda, si desagreguem la informació prèvia en funció de la comarca on es generen (taula 5.2.), observem que del total de patents que es van registrar a l'OEPM entre l'any 2005 i l'any 2010, es van distribuir en un 44,0% i un 46,7% a les comarques del Baix Ebre i el Montsià, mentre que la Ribera d'Ebre i la Terra Alta van produir un percentatge molt inferior. De fet, l'evolució temporal mostra una evolució irregular al llarg del temps, mentre que el Baix Ebre i el Montsià en produeixen la majoria.

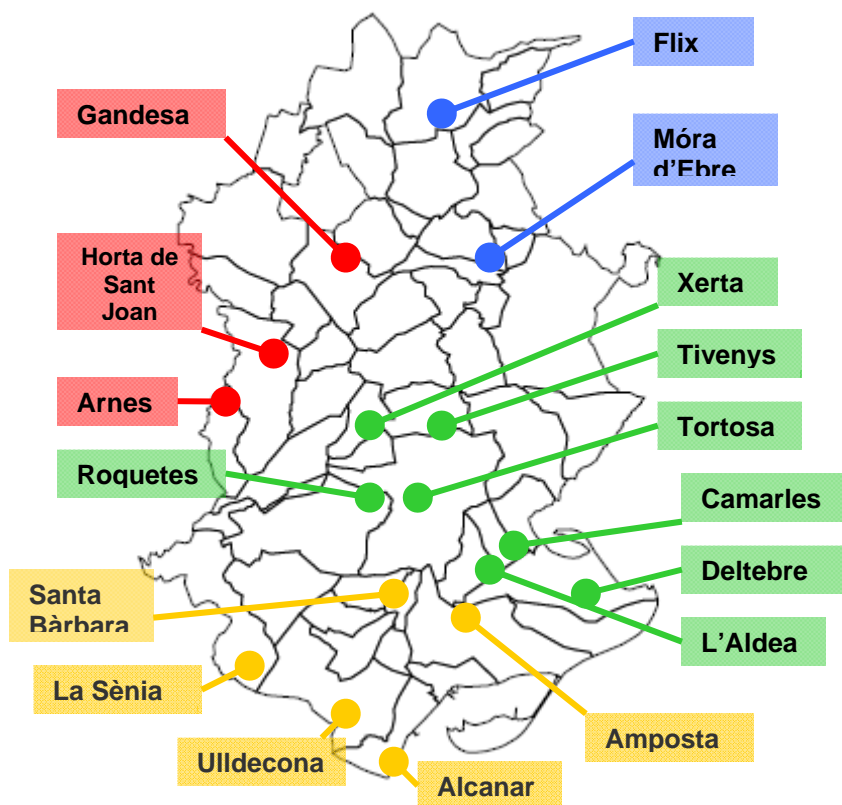
Taula 5.2. Distribució percentual de la generació de patents per comarques. (2005-2010)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
Baix Ebre	58,8	33,3	50,0	31,3	75,0	33,3	44,0
Montsià	35,3	55,6	42,9	56,3	0,0	66,7	46,7
Ribera d'Ebre	0,0	5,6	0,0	6,3	0,0	0,0	2,7
Terra Alta	5,9	5,6	7,1	6,3	25,0	0,0	6,7

Font: elaboració pròpia a partir OEPM

Aquesta constància està en línia amb el fet que ambdues comarques són els dos principals focus de dinamisme econòmic de les Terres de l'Ebre. Però si fem una anàlisi de tipus municipal, on trobem els agents innovadors? El mapa 5.2 indica els municipis en què hi hagut activitat de registre de patents durant el període analitzat. Existeix una pauta de concentració de la generació de patents en municipis com Amposta (20 patents), Tortosa (11 patents), Camarles (10 patents), la Sénia (8 patents) i Deltebre (6 patents).

Mapa 5.2. Ubicació dels municipis de patents a les Terres de l'Ebre (període 2005-2010)

Nota: en groc comarques del Montsià, en verd comarques del Baix Ebre, en vermell comarques de la Terra Alta i en blau comarques de la Ribera d'Ebre.
Font: elaboració pròpia

5.4. Els clústers

Clúster del moble i la fusta

En l'àmbit català ACC10 ha identificat dues concentracions importants del sector del moble. D'una banda, el Vallès Oriental i el sector del moble domèstic al Montsià. Segons la informació presentada, el clúster del Montsià està format per 104 empreses, 1.776 treballadors i una facturació de 174 milions d'euros. La majoria de les empreses s'ubiquen a la Sènia (62 empreses, de les quals 31 són fabricants i 31 proveïdors) amb vendes superiors als 125 milions d'euros. Un dels principals inconvenients de les empreses d'aquest sector és la reduïda dimensió (amb una mitjana de 20 treballadors per empresa) i la moderada facturació (amb uns valors al voltant del milió d'euros). La

menor dimensió pot provocar una vulnerabilitat més gran de les empreses del clúster davant la competència internacional, especialment procedent de la Xina. Un element cabdal serà la interacció amb el Centre de Difusió Tecnològica de la Fusta i el Moble de Catalunya ubicat a la Sénia.

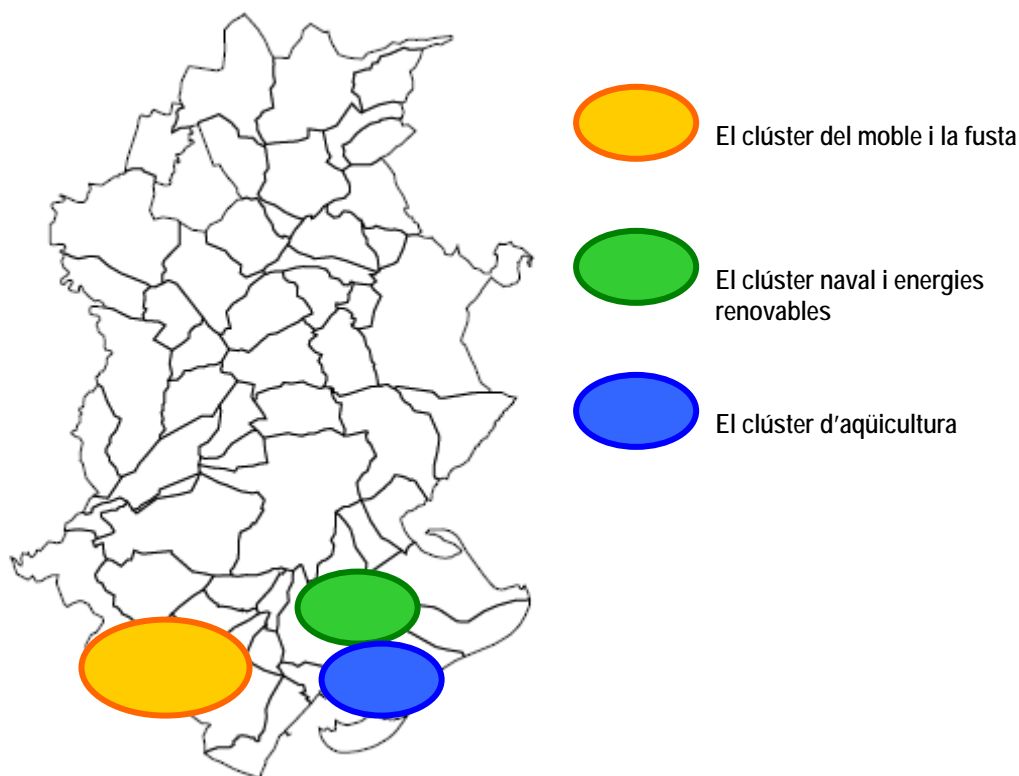
Clúster naval i de les energies renovables

Amb data de novembre del 2010, Amposta s'ha posicionat com a referent tecnològic dels clústers navals i d'energies renovables gràcies a la creació de la primera antena tecnològica de la recent creada Fundació Aliança Tecnològica de Catalunya. Les instal·lacions de l'antena tecnològica estaran a l'espai de l'empresa Lamicat, especialitzada en materials compostos, al polígon de l'Oriola d'Amposta, i suposarà una inversió d'1,8 milions d'euros. L'objectiu és posar en contacte a les empreses del territori amb els sis centres tecnològics avançats de Catalunya que formen part de la xarxa TECNIO (ASCAMM, Barcelona Digital Centre Tecnològic, Barcelona Media UPF, CETEMMSA, CTM Centre i el Centre Tecnològic LEITAT5), i de l'altra, esdevenir referent de la innovació especialitzada en els clústers navals, de materials avançats i d'energies renovables. Per descomptat, caldrà esperar quina és l'evolució d'aquest inici clúster, ja que la concentració d'empreses haurà de ser superior així com les empreses involucrades en el procés de transformació tecnològica.

---

⁵ Els sis centres que l'integren han experimentat una trajectòria d'expansió en els darrers anys, amb taxes de creixement anuals del 20% al 30%. Els sis centres tenen una plantilla de més de 500 treballadors, el 71% dels quals són titulats universitaris — principalment enginyers— i el 21% són doctors.

Mapa 5.3. Ubicació de clústers a les Terres de l'Ebre

Font: elaboració pròpia

Clúster d'aqüicultura

Finalment, cal comentar que durant l'any 2010 es va presentar el Pla de Dinamització del Clúster d'Aqüicultura de Catalunya, el qual compta amb la col·laboració d'ACC10 i, per descomptat, dels empresaris del sector. L'objectiu és millorar el producte, la traçabilitat del producte i, en definitiva, incrementar la competitivitat. Per tant, el centre de Sant Carles de la Ràpita s'erigeix com el punt estratègic del sector de l'aqüicultura, el qual s'ha reafirmat amb l'ampliació de les obres de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) de Sant Carles de la Ràpita (pressupost amb 7 milions d'euros). L'IRTA a la Ràpita duplicarà la seva capacitat i, per tant, s'hi generaran noves oportunitats de treball, llocs estables i de qualitat. El fet que l'IRTA aposti per les Terres de l'Ebre com a punt neuràlgic del clúster de l'aqüicultura inicialment és una garantia d'èxit, atesa la seva experiència en àmbits

del procés de l'alimentació. Tanmateix, caldrà estar a l'espera dels sectors que es troben ubicats.

5.5. Reflexions a l'entorn de la capacitat innovadora de les Terres de l'Ebre

La capacitat d'un territori per generar innovacions es caracteritza perquè és una activitat que es manifesta a llarg termini. Òbviament, aquesta capacitat es pot augmentar de forma exògena a curt termini a través de la instal·lació de centres de recerca i transferència o bé grans empreses amb saber fer i tradició suficient per sistematitzar l'activitat innovadora. Tanmateix, resulta un repte aconseguir que endògenament els agents desenvolupin les habilitats i les rutines necessàries per innovar.

El fet que diversos agents generadors de recerca estiguin ubicats a les Terres de l'Ebre no han de ser per res indicadors a priori de l'existència d'externalitats positives cap a les empreses del territori. I és que les oportunitats dels que es poden beneficiar els sectors difereixen en funció del nivell de coneixement i tecnologia que aquestos incorporen. Així, en els sectors en què el coneixement i la tecnologia són elements rellevants, els vincles entre la universitat i el sector són més forts.

Tal com hem pogut observar anteriorment, una de les debilitats de l'entorn empresarial de les comarques ebrenques és la baixa intensitat tecnològica i coneixement de les empreses. Aquest és un possible indicador de la menor intensitat per interrelacionar-se amb la universitat i beneficiar-se dels fluxos. Tanmateix, també és cert que existeixen potencialitats per innovar en sectors tradicionals. Alguns casos en què ja existeix certa experiència és el del moble i la fusta. Un cas molt particular, atesa la característica concentració del sector en uns quants municipis i la seva tradició empresarial, que, junt amb certa unió empresarial, els ha dotat de capacitat per cooperar i beneficiar-se de la recerca elaborada al Centre Tecnològic del Moble.

La còpia d'aquest exemple a altres sectors no és una missió ni molt menys senzilla, ja que cal una sèrie de condicions inicials. En primer lloc, l'aglomeració d'empreses d'un determinat sector en un determinat territori. Tanmateix, gràcies a les plataformes virtuals i la creació de xarxes d'empreses innovadores en els àmbits estatal i mundial, les barreres de lloc cada vegada són un element menys rellevant. En segon lloc, cal unir esforços per cooperar i aconseguir innovacions. Un esforç que implicaria l'assumpció dels nivells de riscos imprescindibles i, per descomptat, la confiança i el compromís dels agents que hi intervenen. En altres paraules, el rol dels diversos agents ha de ser coordinat i sinèrgic per aconseguir actuar com un autèntic sistema territorial d'innovació. En tercer lloc, és essencial que el capital humà tingui la qualificació adequada per generar innovacions i aplicar les innovacions desenvolupades externament. Finalment, cal que existeixin les condicions internes tals com el finançament, la legislació i la normativa que faciliti la interacció i les inversions.

Els clústers que estan començant a potenciar, junt amb sectors tradicionals com l'agroalimentari, el medi ambient, el comerç, el turisme, els serveis sanitaris i altres, poden beneficiar-se de les innovacions i millorar la intensitat innovadora. Per descomptat, la proximitat (ja sigui geogràfica, institucional, tecnològica i cultural) entre diferents agents d'innovació d'un territori facilita la creació de relacions estretes interpersonals, interempresarials i, fins i tot, intersectorials, que resulten en la creació, adquisició, acumulació i aplicació de coneixement.

La primera aproximació per fomentar aquestes interrelacions que la literatura ha trobat és la creació d'empreses. L'activitat emprenedora actua freqüentment com un mecanisme a través del qual les idees innovadores es materialitzen en iniciatives empresarials que desenvolupen i comercialitzen nous productes i serveis. De fet, l'emprenedor és considerat un agent de canvi i eficiència, en la mesura que pot iniciar un negoci empresarial motivat per l'oportunitat de rendibilitat, una innovació tecnològica o un nou producte. Des d'aquest punt de vista, per enfortir el sistema territorial d'innovació de les

Terres de l'Ebre cal fomentar la interrelació i la creació d'empreses innovadores.

Cada vegada més, la responsabilitat del disseny i l'impuls dels sistemes territorials d'innovació per part dels responsables de polítiques s'ha traslladat cap al nivell més proper al territori al qual ens enfrontem. La principal raó és que la proximitat entre els agents generadors de recerca i innovació i els responsables de polítiques és necessària per permetre un aprofitament més gran de les polítiques d'innovació. Tanmateix, també és essencial inserir les polítiques regionals amb els sistemes territorials d'àmbit superior per evitar duplicitats d'esforços i millorar les possibles sinèrgies existents en el sistema d'innovació. Per tant, la complicitat entre els agents responsables d'impulsar la innovació és absolutament fonamental per aconseguir un sistema regional d'innovació.

Annex metodològic

Annex 5.1. L'Índex d'especialització sectorial

Els índexs d'especialització pretenen contrastar si el pes d'una activitat econòmica en un territori és similar al pes de la mateixa activitat en un àmbit geogràfic més ampli. Com més elevat és el valor obtingut, més especialització relativa tindrà el territori seleccionat en l'activitat de la qual es tracti i, en sentit contrari, com més petit sigui, menys especialització relativa. En aquest treball s'ha calculat l'especialització productiva del territori considerat, normalment la comarca, amb relació al conjunt del Camp de Tarragona, segons l'expressió:

$$I_{ij} = (X_{ij} / X_j) / (X_i / X)$$

En la qual I_{ij} és l'índex d'especialització del sector i al territori j ; X_{ij} és el valor del VAB o el nombre de ocupats del sector i al territori j ; X_j és el valor del VAB o el nombre de ocupats al territori j ; X_i és el valor del VAB o el nombre de ocupats del sector i al Camp de Tarragona i, finalment, X és el valor del VAB o el nombre de ocupats al Camp de Tarragona.

L'ús de l'índex d'especialització és utilitzat per analitzar sistemes de producció local (SPL). Si bé molts autors consideren que es dona l'existència d'un SPL quan l'índex d'especialització productiva és superior a la unitat, en aquest treball s'ha optat per utilitzar un criteri més estricte i s'ha exigít que l'índex sigui superior a 1,2, tal com, per exemple, recomana el document *Business Clusters in the UK*, preparat per al Govern britànic per Trends Business Research (2001).

Annex 5.2. La classificació sectorial

Taula 5.A.1. Classificació sectorial de les activitats econòmiques

Sector primari	
Manufactures	
Sectors no intensius en tecnologia	Sectors intensius en tecnologia
Energia elèctrica, gas, aigua, extractives i refini	Química
Productes industrials	Cautxú i plàstic
Aliments begudes i tabac	Maquinària i equips mecànics
Tèxtil, cuir, calçat	Equips elèctrics, electrònics i òptics
Fusta i suro	
Paper i arts gràfiques	
Altres productes minerals no metàl·lics	
Metal·lúrgia i prod. metàl·lics	
Material de transport	
Indústries manufactureres diverses	
Energia i extractives	
Construcció	
Serveis	
Sectors no intensius en coneixement	Sectors intensius en coneixement
Comerç i reparació	Transports i comunicacions
Hoteleria	Intermediació financera
Administració pública	Immobiliàries i serveis empresarials
Llars que empen personal domèstic	Educació
	Sanitat i serveis socials
	Altres activitats socials i altres serveis

Capítol 6: Teixit Empresarial de les Terres de l'Ebre

6.1. Introducció	..... pag. 129
6.2. Anàlisi agregada de les empreses de les Terres de l'Ebre	..... pag.130
6.2.1. Anàlisi dels sectors d'activitat	
6.2.2. Anàlisi del nombre de treballadors	
6.2.3. Anàlisi dels costos per treballador	
6.2.4. Evolució dels ingressos d'explotació	
6.2.5. Evolució de la productivitat	
6.2.6. Evolució de la rendibilitat econòmica	
6.2.7. Evolució de la rendibilitat financera	
6.2.8. Evolució de la ràtio d'endeutament	
6.3. Anàlisi de les localitats top ten de les Terres de l'Ebre	.....pag. 145
6.4. Anàlisi de les empreses top ten de les Terres de l'Ebre segons diferents variables	..... pag. 147
6.4.1. Empreses top ten segons el nombre de treballadors (cost mig per treballador)	
6.4.2. Empreses top ten segons els ingressos d'explotació	
6.4.3. Empreses top ten segons el resultat de l'exercici	
6.4.4. Empreses top ten segons la productivitat	
6.4.5. Empreses top ten segons la rendibilitat econòmica	
6.4.6. Empreses top ten segons la rendibilitat financera	
6.5. Principals conclusions de l'estudi	..... pag. 156

TEIXIT EMPRESARIAL DE LES TERRES DE L'EBRE

6.1. Introducció

L'estructura d'aquest capítol dedicat al teixit empresarial de les Terres de l'Ebre és la següent: després d'una introducció breu, es realitza en una primera secció una anàlisi agregada i extensa de les empreses de Terres de l'Ebre. S'hi estudia la situació que s'ha donat durant l'any 2009; i de determinades variables se n'analitza la dinàmica, per comarques (des de 2005 i fins a l'any 2009), com ara el nombre de treballadors, el cost per treballador, els ingressos d'explotació, la productivitat, les rendibilitats econòmiques (ROI) i financeres (ROE) o l'endeutament. En una segona secció, s'estudien les localitats *top ten* en termes de nombre d'empreses, la seu de la qual hi està ubicada així com el nombre de treballadors que hi estan ocupats. En un tercer apartat, s'estudien les empreses *top ten* en termes de variables diferents, com ara el nombre de treballadors i cost mitjà, ingressos d'explotació, resultat de l'exercici, productivitat, rendibilitat econòmica i rendibilitat financera.

Per als càlculs esmentats, s'han extret dades procedents de la base de dades SABI (sistema d'anàlisi de balanços ibèrics), que explota la informació comptable proporcionada per les empreses (societats mercantils) al Registre Mercantil. Aquesta base de dades presenta, però, dues limitacions que cal esmentar. D'una banda, tot i que l'extracció d'aquestes dades s'ha dut a terme al mes de gener de 2011, el darrer any disponible ha estat el 2009. És per aquest motiu que les anàlisis següents estan referides com a molt a aquest any. D'una altra banda, les empreses contingudes en aquesta base de dades són les que estan domiciliades en l'àmbit d'estudi, que, en aquest cas, ha estat les Terres de l'Ebre. És a dir, les magnituds utilitzades incorporen també les corresponents a centres que, malgrat que tenen la seu social a les Terres de l'Ebre, poden estar ubicades fora d'aquest àmbit. I, al contrari, si una empresa situada a les Terres de l'Ebre té la seu social fora d'aquest àmbit, no hi consta la seva informació.

En una primera anàlisi s'observa que hi ha gairebé el mateix nombre d'empreses, tot i que en aquest període s'han extingit, dissolt, o han passat a considerar-se inactives un total de 442 i, d'altra banda, se n'han creat 451.

6.2. Anàlisi agregada de les empreses de Terres de l'Ebre

A continuació, passem a realitzar una anàlisi de les empreses de les Terres de l'Ebre a partir de l'estudi de diferents variables. En les anàlisis efectuades per comarques, el nombre d'empreses estudiades de les quals hi havia dades disponibles ha estat un total de 4.579, segons la taula A1 de l'annex.

Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
2.092 (45,69%)	1.985 (43,35%)	290 (6,33%)	212 (4,63%)

El total d'empreses en la base de dades, el domicili social de les quals estava en alguna de les poblacions de les Terres de l'Ebre, ascendia a 4.464. No obstant això, part d'aquestes empreses o bé no havien presentat els comptes al seu moment o restaven inactives, per la qual cosa el nombre d'observacions útils a efectes de 2007 és lleugerament superior a 2.500.

6.2.1. Anàlisi dels sectors d'activitat

A continuació, analitzem les empreses, actives l'any 2009, classificades pel sector d'activitat al qual es dediquen. En la taula 1 només s'han inclòs un total de 16 sectors que acumulen 50 o més empreses. Podríem dir, per tant, que són els sectors més freqüents de les Terres de l'Ebre i representen el 81,3% del total d'empreses (3.724 empreses). Si analitzem aquestes dades desglossades, s'observa que gairebé el 19% de les empreses (867 empreses) es dediquen al sector de la construcció.

Les activitats de construcció d'edificis, construcció especialitzada i immobiliàries acumulen un 34,3% (1.571 empreses), i el comerç, tant al detall com a l'engròs, representa conjuntament un 20,3% (931 empreses). Tots aquests sectors, que ocupen els cinc primers llocs del rànquing, sumen més d'un 50% sobre el total de l'economia de les Terres de l'Ebre, cosa que equival a 2.502 empreses.

Si prenem els sectors *top ten*, podem comprovar que acumulen un 73,5% sobre el total (3.321 empreses), i que se n'han afegit als sectors d'activitat anteriors alguns de tan variats com ara l'agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats, serveis de menjar i beguda, venda i reparació de vehicles de motor, transport terrestre i per canonades, i fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equipaments.

Tanmateix, els sis sectors d'activitat restants es refereixen a activitats jurídiques i de comptabilitat, activitats de consultoria i gestió empresarial, fabricació de mobles, indústria de l'alimentació, serveis d'allotjament i altres serveis personals.

Taula 6.1: Sectors d'activitat més freqüents a Terres de l'Ebre

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	867	18,9
Comerç al detall	478	10,4
Comerç a l'engròs	453	9,9
Activitats de construcció especialitzada	398	8,7
Activitats immobiliàries	306	6,7
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	222	4,8
Serveis de menjar i beguda	189	4,1
Venda i reparació de vehicles de motor	173	3,8
Transport terrestre i per canonades	136	3,0
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equipaments	99	2,2
Activitats jurídiques i de comptabilitat	94	2,1
Fabricació de mobles	84	1,8
Indústria de l'alimentació	72	1,6
Activitats de consultoria i gestió empresarial	52	1,1
Serveis d'allotjament	51	1,1
Altres serveis personals	50	1,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Aquesta anàlisi es pot efectuar per comarques. Fent-la, s'observa que els quatre sectors més freqüents coincideixen en les quatre comarques, tot i

que no coincideixen del tot en la mateixa posició: la construcció d'edificis, el comerç al detall, el comerç a l'engròs i les activitats de construcció especialitzada. En el lloc cinquè trobem el sector d'activitats immobiliàries a totes les comarques a excepció de la Terra Alta, que hi té l'activitat de confecció de roba de vestir.

A la comarca de la Ribera d'Ebre tan sols hi trobem cinc sectors que tinguin més de cinquanta empreses. A la Terra Alta n'hi trobem set, mentre que al Baix Ebre i al Montsià se'n troben nou i deu, respectivament. Cal dir que a la Ribera d'Ebre, aquests sectors representen un total de 152 empreses de tota la comarca, la qual cosa suposa un 52,4% de les empreses. Igualment, a la Terra Alta aquests sectors representen 120 empreses de tota la comarca, que equivalen a un 56,6% del total d'empreses d'aquesta comarca. En tercer lloc, a la comarca del Baix Ebre, 1.530 empreses s'agrupen en sectors d'activitat amb un mínim de 50 empreses, la qual cosa en representa el 73,1%. I, per acabar, 1.451 empreses de la comarca del Montsià s'agrupen en sectors d'activitat compostos com a mínim per 50 empreses, la qual cosa significa un 73,1% de les empreses de la comarca.

El sector de la construcció d'edificis destaca tant en nombre d'empreses (474) com en percentatge (22,7%) a la comarca del Baix Ebre (*taula 6.2*). En segona i tercera posició, trobem, molt igualades, i alhora força distanciades de la primera, el comerç a l'engròs i les activitats de construcció especialitzada, amb un 10,2% i un 10,1%, respectivament. En la resta de comarques no es troben diferències tan pronunciades entre els sectors d'activitat que hi ocupen les primeres posicions.

Taula 6.2: Sectors d'activitat més freqüents Baix Ebre- Montsià 2009

Montsià	empreses	%	Baix Ebre	empreses	%
Construcció d'edificis	324	16,3%	Construcció d'edificis	474	22,7%
Comerç al detall	229	11,5%	Comerç a l'engròs	214	10,2%
Comerç a l'engròs	189	9,5%	Activitats de construcció especialitzada	211	10,1%
Activitats immobiliàries	162	7,6%	Comerç al detall	192	9,2%
Activitats de constr. especialitzada	150	8,2%	Activitats immobiliàries	125	6,0%
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	90	4,5%	Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	99	4,7%
Serveis de menjar i beguda	92	4,6%	Serveis de menjar i beguda	78	3,7%
Venda i reparació de vehicles de motor	69	3,5%	Venda i reparació de vehicles de motor	85	4,1%
Transport terrestre i canonades	72	3,6%	Activitats jurídiques i de comptabilitat	52	2,5%
Fabricació de mobles	74	3,7%			
TOTAL	1.451			1530	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

6.2.2. Anàlisi del nombre de treballadors

Les dades (taula 6.3) mostren una davallada de la grandària de les empreses de les Terres de l'Ebre mesurat en nombre de treballadors. L'any 2009 hi ha poc més de 12.500 treballadors, segons dades del SABI, mentre que el 2005 se n'ocupaven més de 21.000. Això es constata perquè hi ha menys empreses el 2009 en la majoria dels intervals estudiats.

Per obtenir el nombre mitjà de treballadores de les empreses de cada comarca s'ha considerat només les empreses de les quals es disposen dades i no el nombre total d'empreses existents a Terres de l'Ebre.

Taula 6.3.: Numero de treballadors empreses Terres de l'Ebre

	2009	2005	diferència en valor absolut	% variació
Més de 500 treballadors	1	2	-1	-50,00
Igual o més de 400 i menys de 500	0	2	-2	-100,00
Igual o més de 200 i menys de 400	2	1	1	100,00
Igual o més de 100 i menys de 200	3	14	-11	-78,57
Igual o més de 50 i menys de 100	10	19	-9	-47,37
Igual o més de 25 i menys de 50	59	102	-43	-42,16
Menys de 25	1.556	2.041	-485	-23,76
No disponible	2.351	1.793	558	31,12
TOTAL empreses actives	3.982	3.974		
TOTAL treballadors	12.506	21.048		

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

L'evolució de la mitjana de treballadors a les Terres del Ebre durant el període 2005-2009 mostra una tendència més o menys creixent fins al 2007 (s'enregistra el valor màxim de 10,12 treballadors), any a partir del qual comença una forta davallada fins a arribar a una mitjana de 7,66 treballadors per empresa (vegeu taula 6.4 i gràfic 6.1).

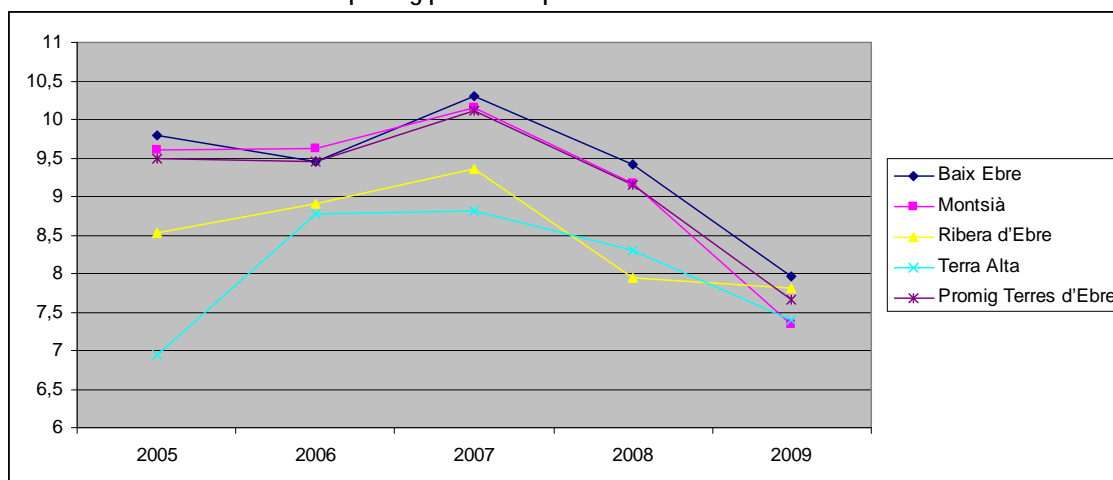
Taula 6.4.: Promig treballadors per comarques 2005-2009

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	9,80	9,45	10,30	9,42	7,97
Montsià	9,60	9,62	10,15	9,17	7,34
Ribera d'Ebre	8,52	8,90	9,35	7,95	7,82
Terra Alta	6,95	8,78	8,82	8,31	7,39
Total Terres d'Ebre	9,49	9,46	10,12	9,16	7,66

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

No obstant l'evolució de 2005 a 2009 de la mitjana de treballadors de les empreses de les quatre comarques de les Terres de l'Ebre, s'observa que la comarca que presenta els valors més elevats és el Baix Ebre durant tot el període considerat, la qual assoleix el valor màxim de 10,30 també l'any 2007, punt en què comença una davallada fins al valor de 7,97 treballadors l'any 2009. D'altra banda, la comarca amb valors més baixos és la Terra Alta, que presenta un mínim l'any 2005 amb 6,95. En gairebé totes les quatre comarques es repeteix el comportament mitjà de les Terres de l'Ebre.

Gràfic 6.1.: Evolució treballadors promig per comarques 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Quant als sectors d'activitat en què hi ha una mitjana més alta de treballadors ocupats, trobem, quant a l'any 2009, si prenem els sectors amb una mitjana superior a 20 treballadors, que són 5 en total, el sector de la indústria del paper, en primera posició, amb una mitjana de 105,71 treballadors, seguit del sector de la indústria química amb 76,75, del sector de fabricació de productes de cautxú i plàstics amb 42,25, del de l'assistència en establiments residencials, amb 24,50 i del de la captació de depuració i distribució de l'aigua amb 22,00.

6.2.3. Anàlisi dels costos per treballador

Després de fer una anàlisi relacionada amb el nombre de treballadors per comarques de les Terres de l'Ebre, passem a estudiar els costos de personal que les empreses tenen de mitjana per treballador.

Els valors de mitjana del cost per treballador presenten certes diferències entre comarques (taula 6.5 i gràfic 6.2). L'any 2005 despuntaven a l'alça les comarques del Baix Ebre (20.375 euros) i el Montsià (20.672 euros), mentre que les comarques de la Ribera d'Ebre tenien un cost per treballador de 19.752 i 19.003 euros, respectivament. Aquestes diferències s'amplien l'any següent i durant tot el període, especialment a la Terra Alta, que, fins al 2007, no augmenta al mateix ritme que la resta de comarques.

Al llarg dels cinc anys, totes les comarques augmenten el cost mitjà per treballador. L'increment més alt l'experimenta la Ribera de l'Ebre amb un augment superior al 31%, mentre que a la Terra Alta no va arribar al 20%, i en conjunt per a les Terres de l'Ebre la variació total va ser positiva de 24,21%.

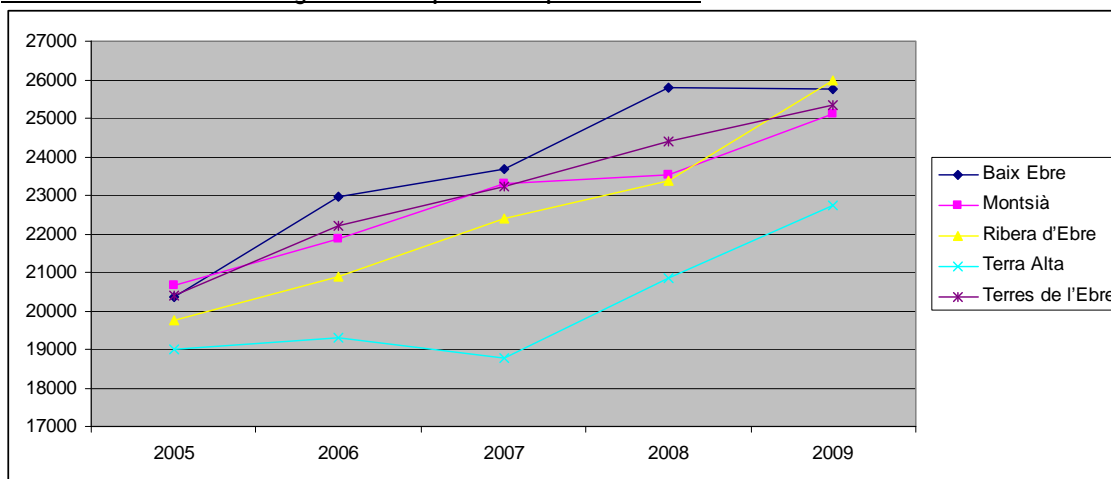
Taula 6.5.: Evolució cost mig per treballador per comarques 2005-2009

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	20.375	22.959	23.661	25.805	25.767
Montsià	20.672	21.862	23.308	23.530	25.129
Ribera d'Ebre	19.752	20.905	22.394	23.372	25.971
Terra Alta	19.003	19.289	18.788	20.858	22.724
Total Terres de l'Ebre	20.400	22.190	23.210	24.410	25.340

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

El valor més alt de tot el període estudiat es va produir l'any 2009 a la comarca de la Ribera de l'Ebre amb 25.971 euros, mentre que el valor més baix s'ha enregistrat l'any 2005 a la comarca de la Terra Alta amb 19.003 euros.

Gràfic 6.2.: Evolució cost mig treballador per comarques 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

6.2.4. Evolució dels ingressos d'explotació

Quant al ritme de creixement dels ingressos d'explotació, cal assenyalar que es va produir un punt d'inflexió l'any 2007, en el qual la mitjana d'ingressos es va situar a les Terres de l'Ebre en 1.428,0 milers d'euros. La mitjana dels ingressos d'explotació l'any 2009 (952,4 milers euros) va ser inferior al que es va registrar l'any 2005 (1.106,0 milers euros). (Vegeu taula 6.6 i gràfic 6.3).

Els valors mitjans dels ingressos d'explotació presenten certes diferències entre comarques. L'any 2005 despuntaven a l'alça les comarques del Baix Ebre (1.286,8 milers d'euros) i el Montsià (1.012,4 milers d'euros), mentre que les empreses de les comarques de la Terra Alta i la Ribera d'Ebre van generar ingressos d'explotació per 777,8 i 712,1 milers d'euros de mitjana, respectivament. Passats els quatre anys del període, aquests valors han disminuït en totes les comarques, amb l'única excepció de la Ribera d'Ebre, que ha augmentat un 9%. A les Terres de l'Ebre, la reducció ha estat de gairebé un 14% de mitjana. El Montsià és la comarca que ha tingut una

davallada més gran en la mitjana de volum d'ingressos d'explotació de les empreses (17,7%).

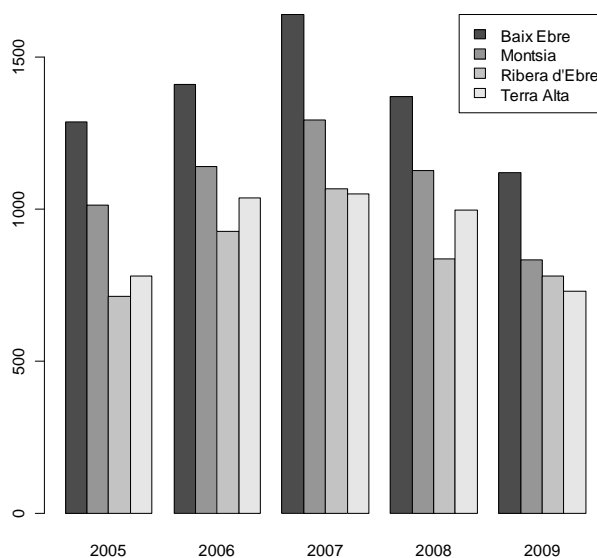
El valor més alt d'aquest període es va enregistrar al Baix Ebre l'any 2006 (1.408,1 milers d'euros) i el més baix es va enregistrar a la Ribera d'Ebre l'any 2005 (712,1 milers d'euros).

Taula 6.6.: Evolució ingressos explotació per comarques 2005-2009 (milers d'euros)

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	1.286,8	1.408,1	1.639,1	1.368,7	1.118,2
Montsià	1.012,4	1.139,5	1.292,0	1.126,7	833,4
Ribera d'Ebre	712,1	924,6	1.065,7	835,9	779,8
Terra Alta	777,8	1.036,3	1.049,1	994,9	728,5
Total Terres de l'Ebre	1.106,0	1.245,0	1.428,0	1.210,0	952,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Gràfic 6.3. Evolució ingressos explotació per comarques 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

6.2.5. Evolució de la productivitat

La productivitat mesurada com a vendes entre nombre de treballadors, prenent, en aquest cas, els ingressos d'explotació com a vendes. La productivitat a les Terres de l'Ebre ha disminuït en aquests 5 anys un 8,7%, i la comarca del Montsià és la que ha enregistrarat una davallada més gran (33,2%).

Sobresurt el Baix Ebre amb un augment de la productivitat del 14,0%, després de fer una remuntada des de 2008 (any que va patir una disminució fins al valor de 155,2 milers d'euros). La resta de comarques presenten des de 2007 una baixada de forma constant, i arriben totes a valors inferiors als de 2005 (taula 6.7 i gràfic 6.4)

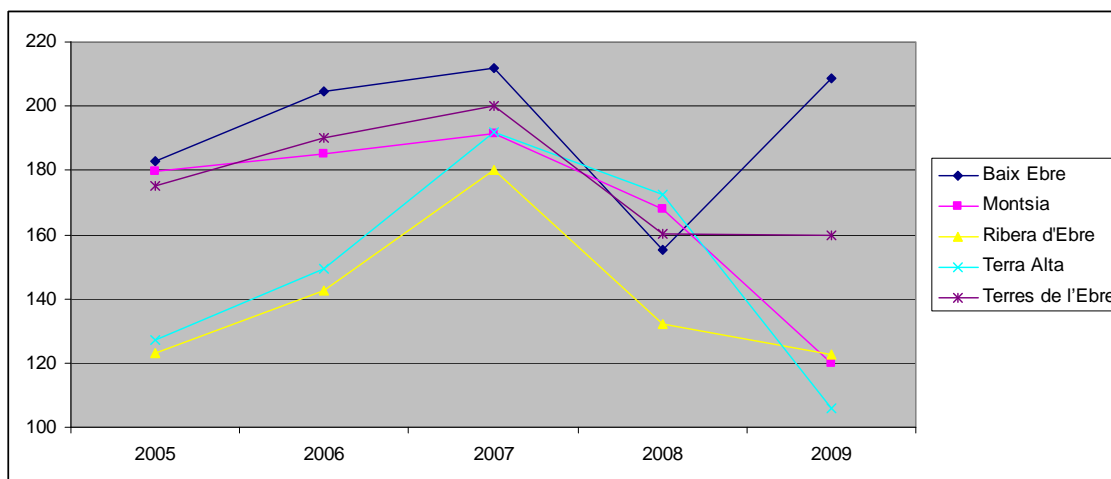
Taula 6.7.: Evolució productivitat per comarques 2005-2009 (milers d'euros)

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	183,0	204,6	211,7	155,2	208,5
Montsià	179,8	185,2	191,4	168,0	120,2
Ribera d'Ebre	123,1	142,5	180,2	132,1	122,7
Terra Alta	127,1	149,3	191,9	172,6	105,8
Total Terres de l'Ebre	175,1	189,9	200,2	160,2	159,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

El valor mitjà de productivitat més alt s'ha enregistrat l'any 2009 al Baix Ebre amb 208.541,00 euros per treballador, i la mitjana més baixa també s'ha produït l'any 2009 a la Terra Alta amb 105.798 euros per treballador.

Gràfic 6.4.: Evolució productivitat per comarques 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SAP)

6.2.6. Evolució de la rendibilitat econòmica

A continuació, s'analitza la rendibilitat econòmica mitjana obtinguda per les empreses de les quatre comarques des del 2005 fins al 2009 presa com a resultat d'explotació en milers d'euros de l'any n entre el total actiu en milers

d'euros de l'any *n*. La rendibilitat econòmica (ROI) mesura la capacitat de les empreses de generar valor a partir del seu nivell d'actiu; sense considerar l'estructura de finançament.

S'observa una tendència general a la baixa en la rendibilitat econòmica en totes les comarques. L'any 2009 totes les rendibilitats econòmiques estudiades són pitjor en totes les comarques que les generades l'any 2005, amb l'única excepció de la Terra Alta (0,05%), que també ha estat la comarca que ha mantingut els nivells de rendibilitat més estables, totes les rendibilitats són negatives en el darrer any analitzat (*taula 6.8 i figura 6.5*)

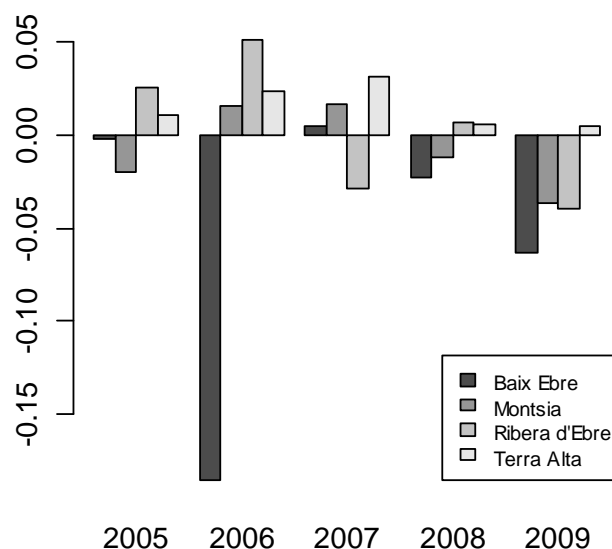
Totes aquestes dades constaten que la situació econòmica desfavorable que va viure tot el país també va afectar la rendibilitat de l'empresariat de les Terres de l'Ebre. Es podria afirmar que l'any 2007 va marcar un punt d'inflexió. I, en el darrer any estudiat, el 2009, el màxim valor obtingut a les Terres de l'Ebre de rendibilitat econòmica s'ha situat de mitjana en el 0,5% de Terra Alta, mentre que el pitjor ha estat el -6,3% del Baix Ebre, mentre que l'empresa amb menor rendibilitat econòmica va tenir un -2008,00% i l'empresa amb millors dades un 186,00%.

Taula 6.8. Evolució rendibilitat econòmica per comarques 2005-2009

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	-0,1%	-18,5%	0,5%	-2,3%	-6,3%
Montsià	-1,9%	1,6%	1,7%	-1,2%	-3,6%
Ribera d'Ebre	2,6%	5,1%	-2,9%	0,7%	-3,9%
Terra Alta	1,1%	2,4%	3,2%	0,6%	0,5%
Total Terres de l'Ebre	-0,7%	-7,4%	0,9%	-1,5%	-4,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Gràfic 6.5. Evolució rendibilitat econòmica per comarques (en tant per 1) 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

A continuació, analitzem la rendibilitat econòmica obtinguda pels setze sectors més freqüents de cadascuna de les comarques (taula 6.9). Si només prenem els cinc sectors amb més freqüència durant l'any 2009, s'observa com el de la construcció ha generat una rendibilitat econòmica més alta a la Ribera d'Ebre (2,4%), i presenta valors negatius en les quatre comarques restants, el sector del comerç al detall ho ha fet a la Terra Alta, tot i amb valors negatius (-2,6%), el del comerç a l'engròs també té una rendibilitat econòmica més elevada a la Terra Alta (2,9%) i és també positiva al Montsià, tot i que amb un valor menor. El d'activitats de construcció especialitzada presenta valors positius únicament a la Ribera d'Ebre (3,3%), i és també en aquesta comarca on el sector d'activitats immobiliàries té la rendibilitat més elevada (48,6%). En general, aquesta és la comarca que ha enregistrat l'any 2009 rendibilitats econòmiques més altes de les quatre comarques de Terres de l'Ebre.

Tanmateix, al Montsià trobem únicament sis sectors, dels setze més freqüents que han obtingut valors positius en termes de rendibilitat econòmica l'any 2009. El sector d'activitats jurídiques i de comptabilitat ha estat el que ha

presentat valors més alts (4,8%), seguit de prop del sector d'altres serveis personals (4,2%), dels sectors de fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equipaments, i d'agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats, ambdós amb 2,7%, i d'activitats de consultoria i gestió empresarial. Dels setze sectors estudiats és el sector de la construcció el que ha generat menys rendibilitat econòmica (-14,6%).

A la comarca del Baix Ebre també hi trobem sis sectors amb valors positius de rendibilitat econòmica l'any 2009. Ha estat el sector d'activitats jurídiques i de comptabilitat el que ha generat una rendibilitat més gran (10,8%), seguit del d'activitats de consultoria i gestió empresarial (7,5%), del d'agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats (4,4%), del de la indústria de l'alimentació (1,8%) i del d'activitats immobiliàries amb tan sols 0,7%. El sector menys rendible d'aquests setze, en termes econòmics, ha estat el de construcció d'edificis amb un valor de -17,4%.

Igual que en les dues comarques anteriors, també a la Ribera d'Ebre trobem sis sectors amb valors positius de rendibilitat econòmica l'any 2009. No es disposen dades del sector de la fabricació de mobles perquè no hi consta cap empresa activa en aquest exercici econòmic. El sector més rendible en termes econòmics ha estat el d'activitats immobiliàries (48,6%), seguit amb valors força allunyats del d'altres serveis personals (9,2%), del d'activitats jurídiques i de comptabilitat (6,5%), de les activitats de construcció especialitzada (3,3%) i de la construcció d'edificis (2,4%). El menys rendible en aquesta comarca ha estat el d'activitats de consultoria i gestió empresarial amb un -45,3%. Aquesta comarca és la que presenta, en termes generals, les rendibilitats més altes amb un màxim del 48,6% en el sector d'activitats immobiliàries.

A l'últim, a la Terra Alta hi ha 8 sectors amb valors positius de rendibilitat econòmica el 2009. El sector d'activitat amb una rendibilitat econòmica més gran ha estat el d'activitats jurídiques i de comptabilitat (16,8%), seguit del de la venda i reparació de vehicles de motor (10,8%), i una mica més de lluny del de fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equipaments (4,8%) i

del d'agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats (3,1%) i del de serveis de menjar i beguda (3,0%), si només en prenem cinc. El menys rendible en aquesta comarca, entre els setze sectors estudiats, ha estat el d'activitats de construcció especialitzada amb un 6,0%.

Taula 6.9. Rendibilitat econòmica per sectors més freqüents 2009

Sectors d'activitat	Comarques			
	Baix Ebre %	Montsià %	Ribera d'Ebre %	Terra Alta %
Construcció d'edificis	-17,4	-14,6	2,4	-0,4
Comerç al detall	-3,0	-2,8	-6,5	-2,6
Comerç a l'engròs	-14,6	1,7	-0,2	2,9
Activitats de construcció especialitzada	-6,0	-6,5	3,3	-6,0
Activitats immobiliàries	0,7	-6,7	48,6	-0,2
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	4,4	2,7	-12,1	3,1
Serveis de menjar i beguda	-4,0	-1,1	-5,8	3,0
Venda i reparació de vehicles de motor	-3,6	-0,9	-32,7	10,8
Activitats jurídiques i de comptabilitat	10,8	4,8	6,5	16,8
Transport terrestre i per canonades	-5,1	-0,7	-4,7	-0,3
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equipaments	-0,7	2,7	0,6	4,8
Fabricació de mobles	-1,5	-4,4	(*)	1,2
Indústria de l'alimentació	1,8	-2,3	-37,8	(**)
Activitats de consultoria i gestió empresarial	7,5	1,9	-45,3	-0,4
Serveis d'allotjament	0,4	-0,9	-0,3	-4,0
Altres serveis personal	-8,6	4,2	9,2	0,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

(*) No hi ha dades disponibles atès que el 2009 no hi havia cap empresa activa en aquest sector a la comarca de la Ribera d'Ebre.

(**) No hi ha dades perquè no es disposa de dades sobre la rendibilitat econòmica de les quatre empreses de la indústria de l'alimentació a la Terra Alta

6.2.7. Evolució de la rendibilitat financera

A continuació, s'estudia la rendibilitat financera mitjana obtinguda per les empreses de les quatre comarques des del 2005 fins al 2009 presa com a resultat de l'exercici en milers d'euros de l'any n entre fons propis en milers d'euros de l'any n . La rendibilitat financera (ROE) mesura la proporció entre el resultat net generat per l'empresa i el nivell de fons propis que els accionistes hi tenen.

S'observa una tendència a la baixa en la rendibilitat financera en totes les comarques fins a l'any 2008, més clar en el darrer any, amb un petit repunt l'any 2009 (taula 6.10 i gràfic 6.6). En aquest any, tan sols s'obté una rendibilitat financera negativa al Baix Ebre, mentre que l'any anterior tenien valors

negatiu aquesta mateixa comarca i la Terra Alta. En cap altre any es van enregistrar valors negatius. La comarca de la Ribera d'Ebre va enregistrar un pic l'any 2006, i la Terra Alta ho va fer també, tot i que en menor mesura, l'any 2007. Cap comarca presenta valors per sobre de la resta. Podríem dir que va canviant la primera posició del rànquing durant els anys estudiats.

La variació en aquests cinc anys ha estat negativa en un 92,38% a les Terres de l'Ebre (el Baix Ebre enregistra la variació negativa més gran (187,5%), seguit de la Terra Alta amb gairebé el 100%). El valor mitjà de la rendibilitat financera se situa en 1,3% l'any 2009, i es troba com a valor màxim d'aquest any en 6.483,4% i com a valor mínim -12.505,0%.

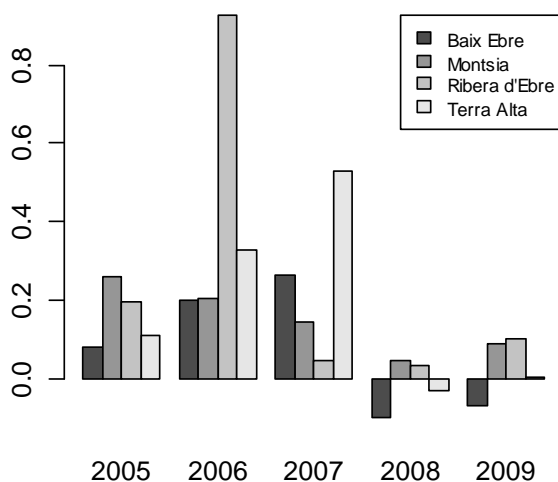
En general, s'obtenen millors rendibilitats financeres que rendibilitats econòmiques en les empreses estudiades i durant els anys considerats.

Taula 6.10. Evolució rendibilitat financera per comarques 2005-2009

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	8,0%	20,0%	26,2%	-9,8%	-7,0%
Montsià	25,9%	20,5%	14,2%	4,5%	8,8%
Ribera d'Ebre	19,7%	92,5%	4,3%	3,0%	10,0%
Terra Alta	10,9%	32,7%	52,8%	-3,1%	0,1%
Total Terres de l'Ebre	16,7%	25,3%	20,8%	-2,4%	1,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

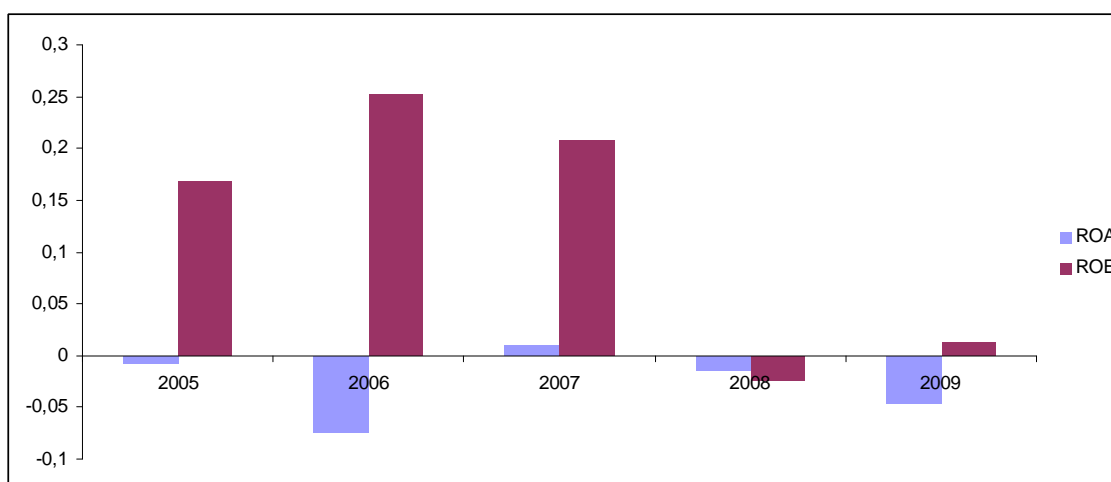
Gràfic 6.6. Evolució rendibilitat financera per comarques (en tant per 1) 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Gràfica 6.7. Comparativa evolució rendibilitats econòmica i financera Terres de l'Ebre (entant per 1)

2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Fent la comparativa entre ROI i ROE de les Terres de l'Ebre, s'observa com la rendibilitat econòmica (ROI) presenta en tot el període valors força dolents, mentre que la financera (ROE) va ser més bona els tres primers anys, es va desplomar el 2008 i es va recuperar mínimament el 2009 (gràfic 6.7).

6.2.8. Evolució ràtio d'endeutament

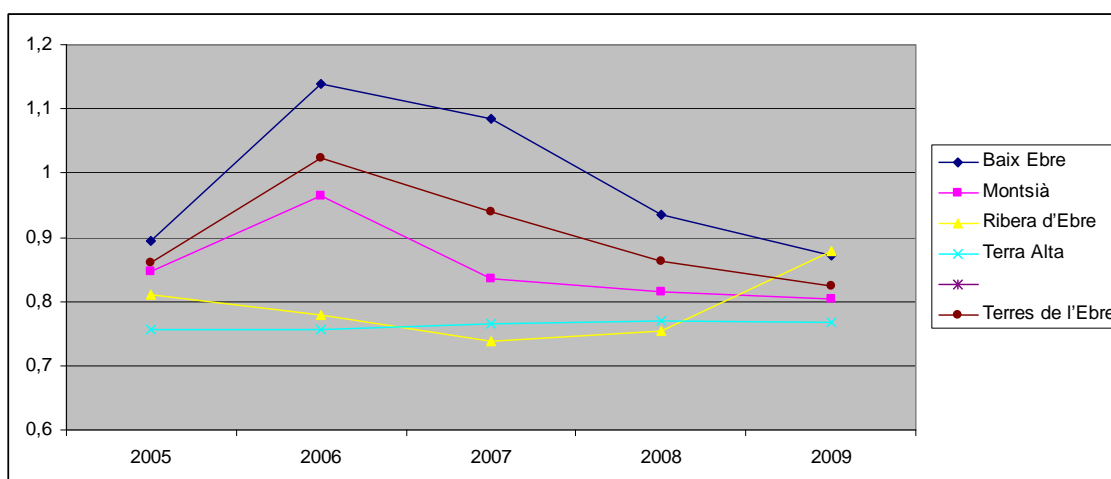
Si s'estudia l'evolució de l'endeutament de les empreses calculat com a (passiu no corrent + passiu corrent) / (total passiu i patrimoni net) s'observa que, en conjunt, la ràtio d'endeutament ha disminuït lleugerament (un 4,3%) a les Terres de l'Ebre en el període 2005-2009 des de l'any 2006. A la comarca de la Ribera d'Ebre, però, ha augmentat un 8,3% i a la Terra Alta s'ha mantingut amb un petit increment. A les altres dues comarques ha disminuït (vegeu taula 6.11 i gràfic 6.8).

Taula 6.11. Evolució endeutament per comarques 2005-2009

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009
Baix Ebre	0,895	1,139	1,085	0,934	0,872
Montsià	0,846	0,964	0,835	0,815	0,804
Ribera d'Ebre	0,811	0,780	0,737	0,755	0,878
Terra Alta	0,756	0,756	0,765	0,770	0,768
Total Terres de l'Ebre	0.861	1.024	0.940	0.862	0.824

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Gràfic 6.8. Evolució endeutament per comarques 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

6.3. Anàlisi de les localitats top ten de les Terres de l'Ebre

En aquesta secció, s'analitzen les deu localitats (*top ten*) de les Terres de l'Ebre en nombre d'empreses i en nombre de treballadors. Cal dir que en ambdós rànquings hi coincideixen 8 de les 10 localitats (*taula 6.12*). No obstant això, entre les *top ten* per nombre d'empreses hi apareixen Roquetes i Móra d'Ebre, que no figuren entre les *top ten* per nombre de treballadors, tot i que ocupen els llocs onzè i dotzè, respectivament, en el rànquing corresponent. De la mateixa manera, entre les localitats *top ten* per nombre de treballadors, estan incloses Ulldecona i Gandesa, que ocupen els llocs setzè i tretzè respectivament en el rànquing de localitats segons nombre d'empreses.

Taula 6.12. Localitats amb major nombre d'empreses 2009

Localitat	Comarca	Núm. empreses	Rànquing empreses	%	Núm. treballadors	Rànquing treballadors	%
Ampostà	Montsià	724	1	19,90	1.985	2	16,40
Tortosa	Baix Ebre	715	2	19,65	2.461	1	20,33
Deltebre	Baix Ebre	382	3	10,50	977	3	8,07
La Sènia	Montsià	246	4	6,76	884	4	7,30
L'Ametlla de Mar	Baix Ebre	219	5	6,02	373	9	3,08
Alcanar	Montsià	184	6	5,06	386	8	3,19
Roquetes	Baix Ebre	119	7	3,27	327	11	2,70
L'Aldea	Baix Ebre	104	8	2,86	727	7	6,01
Móra d'Ebre	Ribera d'Ebre	102	9	2,80	295	12	2,44
Camarles	Baix Ebre	96	10	2,64	798	6	6,59
TOTAL		2.891			8.415		

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Si analitzem les deu localitats (*top ten*) amb el nombre d'empreses més gran la seu de les quals hi estava ubicada l'any 2009, observem que Amposta és la que en té més, amb 724 empreses, que representen gairebé un 20% del total d'empreses de les Terres de l'Ebre, seguida molt de prop de Tortosa, amb 715 empreses i un 19,65% del total. La següent localitat, Deltebre, té poc més de la meitat del nombre d'empreses anteriors, amb un pes del 10,5% sobre el teixit empresarial. Comparativament, però, el pes en nombre d'empreses no sempre té una correlació exacta amb el pes en nombre de treballadors. Només Tortosa, la Sénia, l'Aldea i Camarles ocupen un pes més gran en nombre de treballadors que en nombre d'empreses. Les dades sembla que mostren que, en aquestes localitats, les empreses en mitjana són lleugerament més grans que en les altres localitats. Les deu localitats *top ten* en nombre d'empreses hi tenen ubicades les seus de 2.795 empreses, un 76,83% del total d'empreses amb la seu situada a les Terres de l'Ebre.

Com es pot observar, sis de les deu localitats amb nombre d'empreses més gran estan situades a la comarca del Baix Ebre. Tres localitats són de la comarca del Montsià i una de la Ribera d'Ebre. No trobem cap localitat de la comarca de la Terra Alta entre les deu localitats amb nombre més gran d'empreses.

En canvi, si fem l'anàlisi fixant-nos en les 10 localitats que ocupen un nombre més gran de treballadors, Tortosa, tal com ja apuntàvem anteriorment, està en primer lloc, amb una ocupació de 2.461 treballadors, que representa el 20,33% del total corresponent a les empreses ubicades a les Terres de l'Ebre (*taula 6.13*). Amposta es troba en segon lloc amb 1.985 treballadors i un 16,40% del total, seguida amb gairebé la meitat de Deltebre, amb 977 treballadors i poc més d'un 8,07%. En total, el 80,61% del total de treballadors està ocupat per les empreses ubicades a les deu localitats *top ten*, això representa una ocupació de 9.757 treballadors.

Igual que abans, la comarca amb més localitats (cinc en aquest cas) amb un nombre més gran de treballadors és el Baix Ebre. Quatre localitats són

de la comarca del Montsià i una de la Terra Alta. No es troba cap localitat de la Ribera d'Ebre entre les que tenen un nombre de treballadors més gran.

Taula 6.13. Localitats amb major nombre de treballadors 2009

Localitat	Comarca	Núm. treballadors	Rànquing treballadors	%
Tortosa	Baix Ebre	2.461	1	20,33
Amposta	Montsià	1.985	2	16,40
Deltebre	Baix Ebre	977	3	8,07
La Senia	Montsià	884	4	7,30
Ulldecona	Montsià	815	5	6,73
Camarles	Baix Ebre	798	6	6,59
L'Aldea	Baix Ebre	727	7	6,01
Alcanar	Montsià	386	8	3,19
L'Ametlla de Mar	Baix Ebre	373	9	3,08
Gandesa	Terra Alta	351	10	2,90

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

6.4. Anàlisi de les empreses top ten de Terres de l'Ebre segons diferents variables

Després de fer una anàlisi per localitats, en aquest apartat s'han escollit les empreses *top ten* segons diferents variables corresponents a l'any 2009: ingressos d'explotació, resultat de l'exercici i rendibilitat econòmica.

6.4.1. Empreses top ten segons nombre de treballadors (cost mig per treballador)

En primer lloc, i segons el nombre de treballadors, cal dir que les empreses *top ten* per a aquesta variable ocupen un total de 1.737 treballadors del total de les Terres de l'Ebre.

Taula 6.14. Empreses TOP TEN segons nombre treballadors 2009

Denominació social	Comarca	Localitat	Nombre treballadors	CNAE 2009	Sector activitat	Cost promig treballador
DANIEL AGUILO PANISELLO SA	Baix Ebre	L'aldea	519	1721	Indústria del paper	38.630,5
AMITECH SPAIN SA	Baix Ebre	Camarles	269	2229	Fabricació de productes de cautxú i plàstics	28.115,2
LABORATORIOS MAVERICK SL	Montsià	Ulldecona	255	2042	Indústria química	30.289,3
LA HISPANO DE FUENTE EN SEGURES SA	Baix Ebre	Tortosa	177	4931	Transport terrestre i canonada	33.636,3
GRAFICAS SALAET SA	Terra Alta	Gandesa	102	1721	Indústria del paper	24.000,9
MISTRAL BONSAI SL	Baix Ebre	Camarles	102	4621	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	20.854
GILABERT-MIRO SA	Baix Ebre	Tortosa	90	4339	Activitats de construcció especialitzada	30.859,1
LAGRAMA SL	Montsià	Ulldecona	81	3109	Fabricació de mobles	35.261,9
AVIGAN TERRALTA SA	Baix Ebre	Tortosa	75	0147	Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	25.710,7
MASGIL CONSTRUCTORS ASSOCIATS SL	Montsià	Sant Jaume d'enveja	67	4121	Construcció d'edificis	27.415,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

Tenint en compte que el nombre mitjà de treballadors a les empreses de les Terres de l'Ebre l'any 2009 va ser de 7,66, l'empresa que, dins d'aquest llistat *top ten*, ocupa el lloc inferior, té 67 treballadors (9 vegades més). L'empresa amb el nombre màxim de treballadors n'ocupa 519 (més de 60 vegades superior). La seva denominació social és DANIEL AGUILO PANISELLO, SA i es dedica a la indústria del paper. Totes aquestes empreses *top ten* en cost per treballador es dediquen a sectors d'activitat diversos.

El cost mitjà per treballador també és divers, el qual oscil·la entre un màxim de 38.630,5 euros i un mínim situat en 27.415,6 euros. Recordem, però, que per a aquest any, la mitjana a les Terres de l'Ebre va pujar a 25.340 euros. És a dir, a més a més de ser empreses amb el nombre de treballadors més elevat, el cost mitjà per empleat també és superior a la mitjana.

No trobem cap empresa a la comarca de la Ribera d'Ebre. Sis ho són del Baix Ebre, tres del Montsià i una de la Terra Alta.

6.4.2. Empreses top ten segons ingressos d'explotació

Segons els ingressos d'explotació, cal dir que els ingressos generats per les 10 empreses *top ten* suposen 448.420,3 euros, que representen un 26,06% sobre el total d'ingressos de les Terres de l'Ebre (*taula 6.15*). Vuit d'aquestes 10 empreses estan situades a la comarca del Baix Ebre, que era la comarca que tenia més localitats amb més nombre d'empreses i amb més nombre de treballadors. La meitat d'aquestes empreses està ubicada a Tortosa. Trobem una empresa del Montsià i una de la Terra Alta. S'observa també que tres d'aquestes empreses *top ten* en ingressos de venda pertanyen al sector del comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes, dues a la Indústria del paper, i la resta, amb una sola empresa, serien els sectors d'activitat dedicats a la Indústria química, la fabricació de productes de cautxú i plàstics, el subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat, el transport terrestre i per canonada, i la venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes.

Tanmateix, trobem que quatre d'aquestes empreses *top ten* són societats limitades i la resta són societats anònimes. L'empresa que ha generat el volum d'ingressos d'explotació més gran el 2009, amb 140.428.178 euros (mentre que la mitjana a les Terres de l'Ebre va ser 952.400 euros) ha estat l'empresa DANIEL AGUILO PANISELLO, SA, situada a l'Aldea, comarca del Baix Ebre, i dedicada a la indústria del paper. Tanmateix, l'empresa que, d'entre les *top ten*, ha generat menys ingressos ha estat GRAFICAS SALAET, SA, ubicada a Gandesa, la Terra Alta, i dedicada també a la indústria del paper.

Taula 6.15. Empreses *TOP TEN* segons ingressos d'exploració 2009

Denominació social	Comarca	Localitat	Ingressos explotació milers euros	CODI CNAE 2009	SECTOR
DANIEL AGUILO PANISELLO SA	Baix Ebre	L'Aldea	140.428,1	1721	Indústria del paper
LABORATORIOS MAVERICK SL	Montsià	Ulldecona	109.113,9	2042	Indústria química
AMITECH SPAIN SA	Baix Ebre	Camarles	41.294,9	2229	Fabricació de productes de cautxú i plàstics
JUAN BALLESTER ROSES SUCESTORES SA	Baix Ebre	Tortosa	36.434,1	4621	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes
OLEO TRADE SL	Baix Ebre	Tortosa	32.868,3	4633	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes
BALFEGO & BALFEGO SL	Baix Ebre	L'Ametlla de Mar	27.990,8	4638	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes
TORTOSA ENERGIA SA	Baix Ebre	Tortosa	22.584,2	3519	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat
LA HISPANO DE FUENTE EN SEGURES SA	Baix Ebre	Tortosa	14.500,5	4931	Transport terrestre i per canonada
NATARA REPRESENTACIONES SL	Baix Ebre	L'Ametlla de Mar	11.722,7	4519	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes
GRAFICAS SALAET SA	Terra Alta	Gandesa	11.482,4	1721	Indústria del paper

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

6.4.3. Empreses top ten segons resultat de l'exercici

En tercer lloc, s'analitzen les empreses *top ten* segons el resultat que han obtingut durant l'exercici econòmic de 2009. En total, sumen un resultat de l'exercici de 30.857,6 milers d'euros. Novament, 8 d'aquestes empreses estan localitzades al Baix Ebre, tot i que de forma més repartida entre localitats que en cas anterior, referent als ingressos d'exploració (taula 6.16)

Trobem també una empresa del Montsià i una de la Ribera d'Ebre. S'observa també que dues d'aquestes empreses *top ten*, en resultats de

l'exercici obtinguts, pertanyen al sector dels serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions, i dues també al subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat. Amb una sola empresa, serien la resta de sectors d'activitat dedicats a la indústria química, la indústria del paper, la fabricació de productes de cautxú i plàstics, l'enginyeria civil, el comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes i, a l'últim, les activitats esportives, recreatives i d'entreteniment.

Amb relació a aquesta nova variable, s'observa que la meitat d'aquestes empreses *top ten* són societats limitades, i l'altra meitat societats anònimes.

Taula 6.16. Empreses *TOP TEN* segons resultat d'exercici 2009

Denominació social	Comarca	Localitat	Resultat exercici milers euros	CODI CNAE	SECTOR
DANIEL AGUILO PANISELLO SA	Baix Ebre	L'Aldea	9.948,2	1721	Indústria del paper
LABORATORIOS MAVERICK SL	Montsià	Ulldecona	8.803,3	2042	Indústria química
QUEVIMED SL	Baix Ebre	L'Ametlla de Mar	2.725,9	6420	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions
ATINUM SL	Baix Ebre	L'Ametlla de Mar	2.655,1	6420	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions
INTERNATIONAL TESTING PIPELINES SA	Ribera d'Ebre	Mora d'Ebre	2.138,4	4291	Enginyeria civil
BALFEGO & BALFEGO SL	Baix Ebre	L'Ametlla de Mar	1.531,5	4638	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes
ELECTRICA DEL EBRO SA	Baix Ebre	L'Ampolla	1.022,9	3519	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat
AMITECH SPAIN SA	Baix Ebre	Camarles	785,1	2229	Fabricació de productes de cautxú i plàstics
MAQUINAS RECREATIVAS ROYES SL	Baix Ebre	Tortosa	651,8	9329	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment
TORTOSA ENERGIA SA	Baix Ebre	Tortosa	595,3	3519	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

L'empresa que va obtenir un resultat de l'exercici més alt en valors absoluts (9.948,2 milers d'euros) va ser DANIEL AGUILO PANISELLO, SA, que també ha estat l'empresa que va obtenir més volum d'ingressos. Es troba

situada a la localitat de l'Aldea de la comarca del Baix Ebre, que es dedica al sector de la indústria del paper. L'empresa que, entre les *top ten*, ha obtingut un resultat exercici menor l'any 2009, ho ha fet amb 595,3 milers euros (vint vegades menys que l'anterior empresa).

6.4.4. Empreses top ten segons productivitat

Només una d'aquestes 10 empreses és SA, la resta són SL (*taula 6.17*). Vuit d'aquestes empreses informen que només tenen un treballador, les altres en tenen tres. Set d'aquestes empreses es troben localitzades al Baix Ebre (el gruix a Tortosa), i les tres restants al Montsià (dues a Amposta i una a Sant Carles de la Ràpita). Tenint en compte que el valor mitjà el 2009 a les Terres de l'Ebre ha estat de 159.890, el valor més elevat entre les empreses *top ten* se situa en 32.868.356 euros, mentre que el més baix de les deu ho fa en 1.641.350.

Taula 6.17. Empreses TOP TEN segons productivitat (*) 2009

Denominació social	Comarca	Localitat	Nombre treballadors	Codi CNAE	Sector	Ingressos explotació Milers euros	Vendes/treballador
OLEO TRADE SL	Baix Ebre	Tortosa	1	4633	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	32.868,3	32.868,4
NATARA REPRESENTACIONES SL	Baix Ebre	L'Ametlla de Mar	1	4519	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	11.722,7	11.722,7
COMERCIALIZACIO AVICOLA SUBIRATS SL	Baix Ebre	Tortosa	1	4632	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	9.510,2	9.510,3
GESTION ACEITES SL	Baix Ebre	Tortosa	1	4633	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	6.520,5	6.520,5
DELTAGRANS SL	Baix Ebre	Tortosa	1	4621	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	3.560,3	3.560,3
DOU I TECNOLOGIA SL	Baix Ebre	Tortosa	1	4633	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	2.491,8	2.491,8
INMOBILIARIA CARLOS III SA	Montsià	Sant Carles de la Ràpita	1	4121	Construcció d'edificis	1.875,4	1.875,4
PUNTESOL IMPORT-EXPORT SL	Montsià	Amposta	1	4631	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	1.867,0	1.867,1
FRUTAS Y VERDURAS AGRUPADAS SL	Montsià	Amposta	3	4631	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	4.924,0	1.641,3
PROCIMER SL	Baix Ebre	Roquetes	3	4122	Construcció d'edificis	4.574,6	1.524,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SAB

(*) Productivitat calculada com a vendes/nombre treballadors

Set d'aquestes empreses es dediquen al sector del comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes, dues al de la construcció d'edificis i una a la venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes.

6.4.5. Empreses top ten segons rendibilitat econòmica

A continuació, s'analitzen les empreses *top ten* segons la rendibilitat econòmica que han generat durant l'exercici econòmic de 2009 (*taula 6.18*). Set de les deu empreses estan localitzades al Baix Ebre (quatre de les quals estan situades a Tortosa). Dues ho estan al Montsià i una a la Ribera d'Ebre. La màxima rendibilitat econòmica obtinguda el 2009, amb 186,0%, l'ha generat l'empresa CATALAN CONNEXION SOCIEDAD LIMITADA, de la comarca de la Ribera d'Ebre i dedicada a les activitats immobiliàries. La rendibilitat econòmica mínima obtinguda per les empreses *top ten* de les Terres de l'Ebre ha estat de 4,4%, mentre que la mitjana l'any 2009 a les Terres de l'Ebre va ser de -4,6%. Igualment, s'observa que tres d'aquestes empreses *top ten*, en termes de rendibilitat econòmica generada, pertanyen al sector del comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes, i dues al d'activitats jurídiques i de comptabilitat. La resta es reparteixen entre els sectors dedicats a activitats immobiliàries, agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats, venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes i, a l'últim, a l'enginyeria civil.

Amb relació a aquesta nova variable, totes les empreses *top ten* segons rendibilitat econòmica són societats limitades.

Taula 6.18. Empreses TOP TEN per rendibilitat econòmica (*) 2009

Denominació social	Comarca	Localitat	Rendibilitat econòmica	Ingressos explotació milers euros	CODI CNAE 2009	SECTOR
CATALAN CONNEXION SL	Ribera d'Ebre	Ginestar	186%	18,9	6810	Activitats immobiliàries
CULTIUS DELTA SL	Baix Ebre	Tortosa	122%	9,9	0161	Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats amb les mateixes
FOMENTSUD SL	Baix Ebre	L'Aldea	118%	183,0	4110	Construcció d'edificis
SEBASTIA ASSESSORS SL	Baix Ebre	Tortosa	53%	1.331,7	6920	Activitats jurídiques i de comptabilitat
MASIP SEGURA SL	Baix Ebre	Deltebre	47%	42,6	4619	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes
CARLES Y PRADES SLL	Baix Ebre	Tortosa	46%	565,9	4631	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes
CORRENT MOBIL SL	Baix Ebre	Roquetes	45%	58,2	4520	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes
CATICONT 2006 SL	Montsià	Amposta	45%	90,5	6920	Activitats jurídiques i de comptabilitat
SERVEIS I CONTRATES COLAS SL	Montsià	Sant Jaume d'Enveja	44%	895,7	4299	Enginyeria civil
BACALLANERS SOROLLA SL	Baix Ebre	Tortosa	44%	949,9	4638	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SAB

(*) Rendibilitat econòmica mesurada com a Resultat d'explotació / Total actius en %

6.4.6. Empreses top ten segons rendibilitat financera

Entre les empreses *top ten* a les Terres de l'Ebre, segons la rendibilitat financera que generen, veiem que aquesta és molt alta (l'interval es mou entre un valor màxim de 6483,4%, d'una empresa dedicada al comerç al detall, i un valor mínim de 922,0%, d'una altra empresa dedicada a serveis de menjar i beguda), mentre que la mitjana en tot l'àmbit d'estudi per l'any 2009 era d'1,3%, i el mínim enregistrat va ser de -12.505% (taula 6.19)

En trobem cinc del Montsià, quatre del Baix Ebre i una de la Ribera d'Ebre, sense trobar-ne cap de la Terra Alta. Aquesta distribució és semblant a la que existeix per nombre d'empreses en aquestes comarques. A diferència del que succeïa en l'anàlisi efectuada amb altres variables, trobem que a cadascuna d'aquestes comarques la seu d'aquestes empreses està ubicada en localitats diferents, amb l'única repetició d'Ulldecona.

Els sectors d'activitat a què es dediquen les empreses *top ten* en rendibilitat financera són diferents dels àmbits als quals es dedicaven les empreses *top ten* segons variables diferents, com ara rendibilitat econòmica, ingressos d'explotació, etc.

Taula 6.19. Empreses *TOP TEN* per rendibilitat financera (*) 2009

Denominació social	Comarca	Localitat	Rendibilitat Financera	Codi CNAE	SECTOR
POBLACOY SL	Montsià	Amposta	6483,4%	4771	Comerç al detall
ASSELDOBLE SL	Montsià	Ulldecona	5486,8%	0146	Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats
EUROCAT DELTA XXI SL	Baix Ebre	Deltebre	4741,4%	5630	Serveis de menjar i begudes
GUIXOS JAVIER FUMADO SL	Baix Ebre	Roquetes	3613,6%	4331	Activitats de construcció especialitzada
TALLERS FIBLA SL	Montsià	Ulldecona	1942,9%	4520	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes
CONSTRUCCIONS I CONTRATES PERELLO-MACIASL.	Montsià	Sant Jaume D'enveja	1886,7%	4121	Construcció d'edificis
PRODUCTOS FITOSANITARIOS TORTOSA SL	Baix Ebre	Tortosa	1617,2%	2015	Indústria química
INICIATIVES I IMPRESSIONS DIGITALS SL	Montsià	Amposta	1599,9%	1812	Arts gràfiques i reproducció de suports gravats
VILLAS NOVA AMETLLA SL	Baix Ebre	L'ametlla de Mar	1354,9%	6832	Activitats immobiliàries
BENAIGES APARICIO SL	Ribera d'Ebre	Rasquera	922,0%	5610	Serveis de menjar i begudes

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI

(*) Rendibilitat financera mesurada com a resultat de l'exercici en milers d'euros de l'any n entre fons propis en milers d'euros de l'any n

6.5. Principals conclusions de l'estudi

De l'estudi realitzat, i de forma sintètica, se'n poden extreure les següents conclusions més significatives:

- Hi ha una especialització important en empreses de sectors tradicionals de les Terres de l'Ebre, i no s'hi observen ni la introducció de sectors de noves tecnologies i de més valor afegit, a priori. Podem ressaltar que el sector amb més rendibilitat era l'any 2005 (i continua sent-ho el 2009) el d'"activitats jurídiques i de comptabilitat".
- El sector de la construcció té un pes molt important en l'economia de les Terres de l'Ebre (gairebé un 35% de les empreses s'hi dediquen directament) amb les conseqüències negatives que suposa per a la seva economia en un moment com l'actual en què aquest sector pateix una forta davallada.
- Les empreses són de dimensió reduïda. L'any 2009 només 16 empreses de la demarcació, sobre un total de gairebé 4.000, tenien més de 50 treballadors. A més, aquesta tendència a la reducció del nombre de treballadors mitjà per empresa, s'ha anat amplificant en els darrers anys.
- En canvi, el cost mitjà per treballador s'ha incrementat de forma rellevant en els últims cinc anys, amb un 25% acumulatiu aproximat com a mitjana. La comarca de la Ribera de l'Ebre en presenta un cost mitjà més alt.
- Aquest increment en el cost mitjà dels treballadors no ha vingut acompanyat (especialment als anys 2008 i 2009) de la facturació de les empreses, atès que aquesta ha patit una forta davallada aquests dos darrers anys. Per tant, la combinació de les dues variables porta cap a una disminució notable de la productivitat.
- Malgrat això, no es mostra un increment rellevant del nivell d'endeutament de les empreses en els anys objecte d'estudi.
- En darrer lloc, volem assenyalar que hi ha una concentració important d'empreses a les comarques del Baix Ebre i del Montsià. Pràcticament el 90% de les empreses es localitzen en aquestes comarques.

ANNEXOS

Taula 6.A1: Principals localitats seu social de les empreses

Localitat	Núm.	Rànquing	Núm.	Rànquing
Ampostà	724	1	1.985	2
Tortosa	715	2	2.461	1
Deltebre	382	3	977	3
La Sénia	246	4	884	4
L'Ametlla de Mar	219	5	373	9
Alcanar	184	6	386	8
Roquetes	119	7	327	11
L'Aldea	104	8	727	7
Móra d'Ebre	102	9	295	12
Camarles	96	10	798	6
El Perelló	82	11	150	16
Santa Bàrbara	71	12	263	13
Gandesa	70	13	351	10
Sant Jaume d'Enveja	50	14	199	15
Sant Carles de la Ràpita	41	15	92	18
Ulldecona	40	16	815	5
Batea	39	17	127	17
Móra la Nova	38	18	209	14
L'Ampolla	29	19	53	21
Horta de Sant Joan	25	20	44	22
Masdenverge	22	21	40	23
Flix	17	22	89	19
Ribera Roja d'Ebre	15	23	9	39
Benissanet	14	24	79	20
Ascó	14	25	34	24
Tivissa	14	26	23	29-30
Arnes	13	27	23	29-30
Xerta	13	28	20	31-32-33
Ginestar	12	29	30	27
Rasquera	12	30	20	31-32-33
Tivenys	12	31	19	34
Vilalba dels Arcs	11	32	3	46
Godall	10	33	12	36-37
El Pinell de Brai	9	34	33	25-26
Benifallet	9	35	18	35
La Galera	9	36	10	38
Corbera d'Ebre	7	37	25	28
Paüls	7	38	2	47
Mas de Barberans	6	39	0	50-51
Aldover	5	40	33	25-26
La Fatarella	5	41	12	36-37
La Torre de l'Espanyol	4	42	4	44-45
Freginals	4	43	1	48-49
Miravet	4	44	1	48-49
Bot	3	45	7	40-41
Alfara de Carles	3	46	4	44-45
La Palma d'Ebre	2	47	7	40-41
Caseres	2	48	5	42-43
Garcia	2	49	5	42-43
La Pobla de Massaluca	1	50	20	31-32-33
Vinebre	1	51	0	50-51
TOTAL	3.638		12.084	

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Taula 6.A2. Sectors d'activitat més freqüents al Montsià 2009

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	324	16,3%
Comerç al detall	229	11,5%
Comerç a l'engròs	189	9,5%
Activitats immobiliàries	162	7,6%
Activitats de construcció especialitzada	150	8,2%
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	90	4,5%
Serveis de menjar i beguda	92	4,6%
Venda i reparació de vehicles de motor	69	3,5%
Transport terrestre i per canonades	72	3,6%
Fabricació de mobles	74	3,7%
TOTAL	1.451	73,1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Taula 6.A3. Sectors d'activitat més freqüents al Baix Ebre 2009

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	474	22,7%
Comerç a l'engròs	214	10,2%
Activitats de construcció especialitzada	211	10,1%
Comerç al detall	192	9,2%
Activitats immobiliàries	125	6,0%
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	99	4,7%
Serveis de menjar i beguda	78	3,7%
Venda i reparació de vehicles de motor	85	4,1%
Activitats jurídiques i de comptabilitat	52	2,5%
TOTAL	1.530	73,1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Taula 6.A4. Sectors d'activitat més freqüents a la Ribera d'Ebre 2009

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	42	14,5%
Comerç al detall	39	13,4%
Comerç a l'engròs	27	9,3%
Activitats de construcció especialitzada	22	7,6%
Activitats immobiliàries	22	7,6%
TOTAL	152	52,4%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Taula 6.A5. Sectors d'activitat més freqüents a la Terra Alta 2009

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	27	12,7%
Comerç a l'engròs	23	10,8%
Comerç al detall	18	8,5%
Activitats de construcció especialitzada	15	7,1%
Confecció de roba de vestir	13	6,1%
Fabricació de begudes	13	6,1%
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	11	5,2%
TOTAL	120	56,6%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Capítol 7: Demografia de les Terres de l'Ebre

<i>7.1. Evolució de la població</i>	<i>.....pag. 163</i>
<i>7.2. Dimensió dels municipis</i>	<i>.....pag. 165</i>
<i>7.3. Estructura de la població</i>	<i>.....pag. 168</i>
<i>7.4. Creixement natural i migracions</i>	<i>.....pag. 173</i>
<i>7.5. Relació de la població amb l'activitat</i>	<i>.....pag. 178</i>
<i>7.6. Nivell d'instrucció</i>	<i>.....pag. 183</i>
<i>7.7. Projeccions de població</i>	<i>.....pag. 184</i>
<i>7.8. Resum i conclusions</i>	<i>.....pag. 187</i>

DEMOGRAFIA DE LES TERRES DE L'EBRE

7.1. Evolució de la població

L'any 2010 la població resident a les Terres de l'Ebre se situava en 191.568 habitants i representava el 2,5% de la població catalana, pes que es va mantenir de manera molt estable en les darreres dècades. Encara que el creixement demogràfic, en els darrers onze anys, a les Terres de l'Ebre (22,6%) es situa clarament per sobre del global de Catalunya (20%). Les dades de la taula 7.1 ens permeten observar diferències significatives en el ritme de creixement de la població a les quatre comarques de les Terres de l'Ebre.

Taula 7.1. Evolució de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2000-2010

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
2010	82.222	72.333	24.082	12.931	191.568	7.512.381
2009	81.724	72.189	24.004	12.943	190.860	7.475.420
2008	81.304	71.058	23.844	12.885	189.091	7.364.078
2007	78.590	67.834	23.319	12.719	182.462	7.210.508
2006	76.368	65.333	23.046	12.715	177.462	7.134.697
2005	74.962	64.181	22.925	12.724	174.792	6.995.206
2004	71.708	61.989	22.632	12.464	168.793	6.813.319
2003	70.373	60.728	22.464	12.322	165.887	6.704.146
2002	68.227	59.234	22.151	12.259	161.871	6.506.440
2001	67.031	57.584	21.951	12.231	158.797	6.361.365
2000	66.274	55.828	21.993	12.189	156.284	6.261.999
Taxa de Variació	24,06%	29,56%	9,50%	6,09%	22,58%	19,97%
Taxa de creixement anual acum.	1,96%	2,35%	0,82%	0,54%	1,85%	1,66%

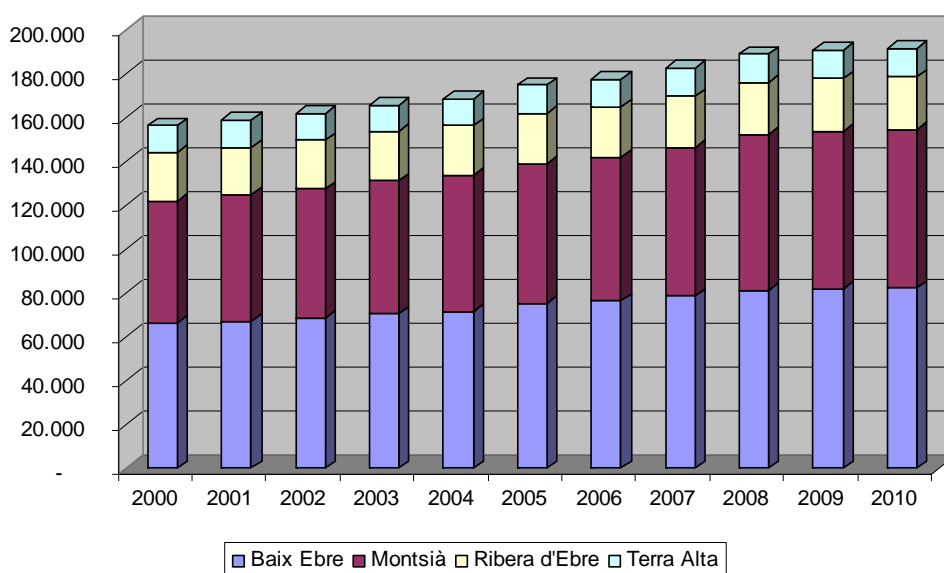
Font: Idescat. Padró municipal d'habitants. Recomptes. Padró continu. Institut d'Estadística de Catalunya

En aquesta evolució de la població, durant el període 2000-2010, podem destacar l'important creixement de la població de la comarca del Montsià, que amb un 29,6% supera en set punts la mitjana de les Terres de l'Ebre, i gairebé en 10 punts la del conjunt de Catalunya. També el Baix Ebre se situa per sobre de la mitjana de les Terres de l'Ebre i 4 punts per sobre del global català, mentre que en l'altre extrem trobem el reduït creixement demogràfic de la Terra Alta, que amb un 6,1% només ha vist augmentar la població en 742 habitants, i fins i tot el 2010 veu com disminueix lleugerament, respecte l'any anterior. Per la seva banda, la Ribera d'Ebre, amb un 9,5 % de creixement, també se situa

molt per sota de les mitjanes ebrenc i catalana, tot i que en termes absoluts guanya 2.089 habitants.

El gràfic 7.1 ens presenta l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre en els darrers anys i la seva distribució comarcal. Podem destacar els importants increments registrats els anys 2008 i 2005, amb creixements del 3,6 i del 3,5 % respectivament, i una desacceleració progressiva d'aquest important creixement demogràfic en els darrers dos anys, ja que el 2009 el creixement va ser del 0,9% i el 2010 del 0,4%, de manera que els efectes de la crisi econòmica també s'acaben traduint en un creixement demogràfic menor.

Gràfic 7.1. Evolució de la població a les Terres de l'Ebre, 2000-2010

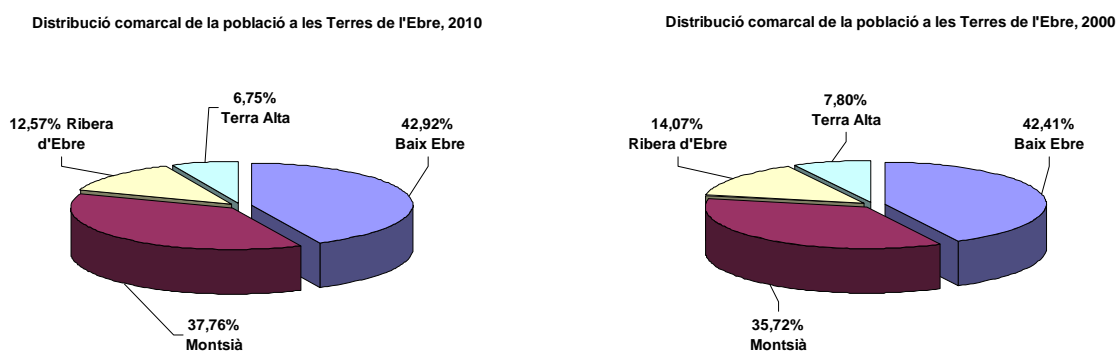

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat)

En qualsevol cas, però, aquests darrers onze anys les Terres de l'Ebre han registrat una taxa de creixement anual acumulatiu de la seva població de l'1,85 %, clarament per sobre de l'1,66 % del registrat al conjunt de Catalunya. Però cal destacar les significatives diferències des del punt de vista comarcal, de manera que el Montsià lidera el ritme de creixement amb una taxa anual acumulativa del 2,35 %, molt per sobre del moderat creixement de la Terra Alta, amb una taxa anual acumulativa del 0,54 %. Això ha fet que aquesta última comarca hagi perdut pes en la distribució de la població de les Terres de l'Ebre, i ha passat de representar el 7,8% l'any 2000, al 6,7% l'any 2010; mentre que

el Montsià ha incrementat en dos punts el pes, i ha passat del 35,7% al 37,8% en el mateix període. Amb tot, la comarca del Baix Ebre, amb els seus 82.222 habitants, es manté com la comarca amb més població i representa el 42,9 % de la població de les Terres de l'Ebre, tot i haver-ne disminuït en mig punt el pes respecte l'any 2000. Pel que fa a la Ribera d'Ebre, el baix ritme de creixement també li ha fet perdre pes en la distribució de la població, ja que el 12,6% de l'any 2010, se situa en 1,5 punts per sota del nivell del 2000.

Gràfic 7.2. Distribució comarcal de la població a les Terres de l'Ebre

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat)

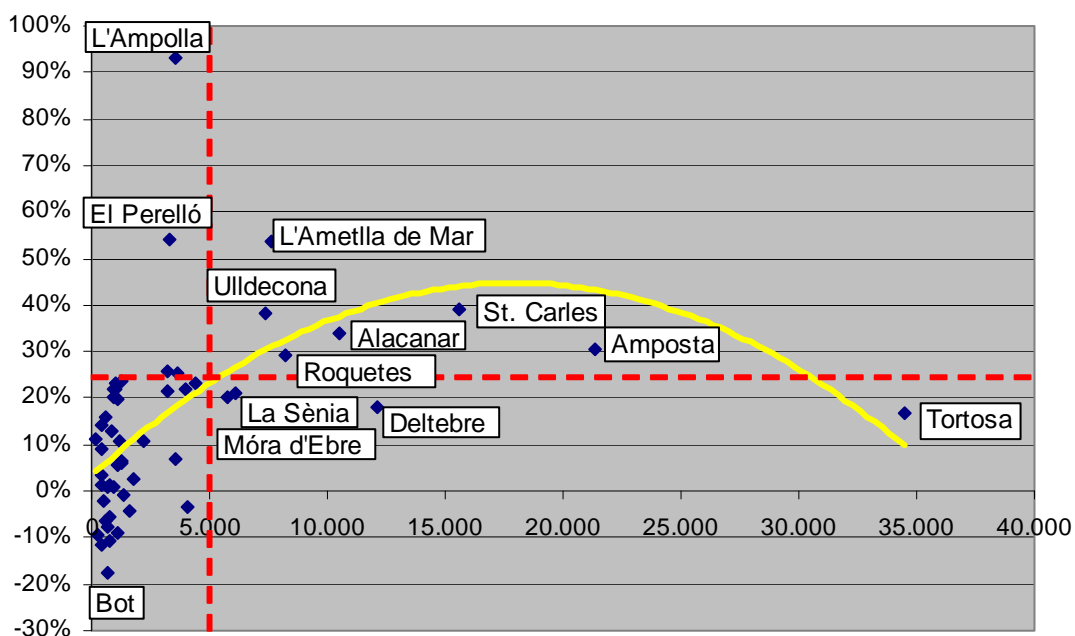
7.2. Dimensió dels municipis

Si ens fixem en la dimensió dels municipis de les Terres de l'Ebre i en la manera com s'hi distribueix la població, podem observar un nivell elevat de concentració, ja que segons les dades de l'any 2010, més del 50% de la població de les Terres de l'Ebre es concentra en els sis municipis més grans. De fet, Tortosa, amb 34.473 habitants, ja concentra el 18% de la població, i els 21.365 habitants d'Ampostà ja representen el 29,1% de les Terres de l'Ebre. Si a aquestes dues capitals de les comarques més poblades hi afegim els altres quatre municipis amb més de 8.000 habitants (Sant Carles de la Ràpita, Deltebre, Alcanar i Roquetes) s'arriba al 53,4% de la població total. Si a aquests hi sumem els tretze municipis restants que tenen més de 3.000 habitants, aleshores s'hi concentra el 84,5% de la població. D'aquests 19 municipis, només n'hi ha 1 de la Terra Alta (Gandesa) i 3 de la Ribera d'Ebre

(Móra d'Ebre, Flix i Móra la Nova), fet que torna a evidenciar la concentració de població als municipis del Baix Ebre i del Montsià (un 80,7%).

D'altra banda, l'anàlisi de l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre en l'àmbit municipal ens permet buscar algun tipus de relació entre la dimensió demogràfica dels municipis i el ritme de creixement de la seva població. El gràfic 7.3 mostra aquesta relació i ens permet veure com, en línies generals, són els municipis mitjans els que han registrat un creixement demogràfic més gran, durant el període 2000-2010, mentre que en els dos municipis més grans (Tortosa i Amposta) el creixement ha estat més moderat, fins i tot inferior a la mitjana, en el cas de Tortosa; mentre que en els municipis més petits, en general, el creixement és força inferior a la mitjana. Cal remarcar, però, les excepcions que suposen el cas de l'Ampolla i el Perelló, que tot i tenir una població inferior als 5.000 habitants, són els municipis que registren un creixement demogràfic més gran, en aquest període.

Gràfic 7.3. Relació entre dimensió del municipi i el seu creixement.
Terres de l'Ebre, 2000-2010

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Idescat

Aquesta anàlisi de la relació entre dimensió i creixement demogràfic ens permet caracteritzar una tipologia per als municipis de les Terres de l'Ebre que els classifica en cinc grups, tal com es presenta en la taula 7.2. En el primer grup hi trobem els 2 municipis ja assenyalats de l'Ampolla i el Perelló, de dimensió mitjana, que amb menys de 5.000 habitants registren el creixement més gran de totes les Terres de l'Ebre. En el segon grup, trobem 6 municipis grans (de més de 5.000 habitants) que creixen per sobre de la mitjana (22,6%), on destaca el creixement de l'Ametlla de Mar amb un 53,5%, mentre els altres municipis varien entre el 39,2% de Sant Carles de la Ràpita i el 29,3% de Roquetes. En el tercer grup hi trobem els municipis grans que creixen per sota de la mitjana (entre els 16,9% de Tortosa i el 20,9% de la Sénia). El quart grup està format pels municipis de menys de 5.000 habitants que creixen al voltant de la mitjana; aquí hi podem trobar municipis de dimensió mitjana com l'Aldea, Santa Bàrbara o Gandesa. Finalment, el cinquè grup està format per municipis petits que creixen per sota de la mitjana, i hi poden destacar els municipis que fins i tot han registrat variacions negatives, per tant, que han perdut població en uns quants anys caracteritzats per un creixement demogràfic important i en l'àmbit global.

Taula 7.2. Tipologia dels municipis de les Terres de l'Ebre segons la relació dimensió - creixement (2000-2010)

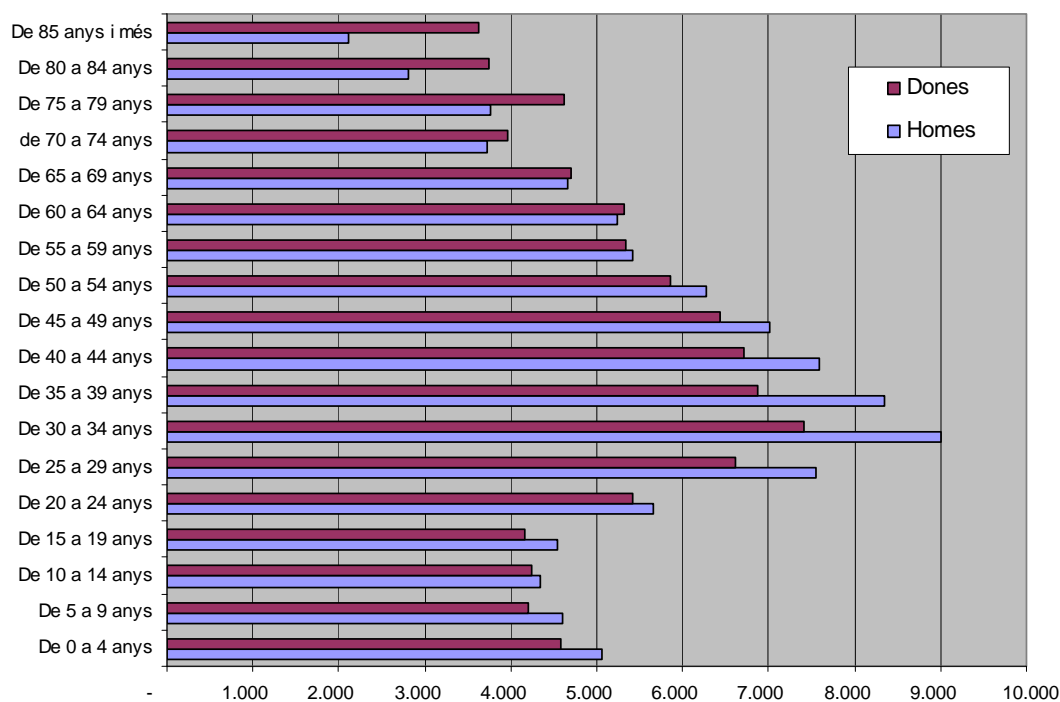
municipis de menys de 5.000 hab. que creixen molt per sobre de la mitjana		
L'Ampolla	3.540	93,3%
El Perelló	3.303	54,0%
municipis de més de 5.000 hab. que creixen per sobre de la mitjana		
L'Ametlla de Mar	7.594	53,5%
Sant Carles de la Ràpita	15.583	39,2%
Ulldecona	7.335	38,3%
Alcanar	10.545	33,9%
Amposta	21.365	30,5%
Roquetes	8.231	29,3%
municipis de més de 5.000 hab. que creixen per sota de la mitjana		
La Sènia	6.087	20,9%
Móra d'Ebre	5.795	20,3%
Deltebre	12.098	18,0%
Tortosa	34.473	16,9%
municipis de menys de 5.000 hab. al voltant de la mitjana		
Gandesa	3.222	25,7%
Camarles	3.617	25,3%
Aldea, l'	4.376	23,4%
Santa Bàrbara	3.965	21,7%
Móra la Nova	3.238	21,7%
municipis de menys de 5.000 hab. que creixent per sota de la mitjana		
<i>dentre els quals els que perden més % de població són:</i>		
''''''''	''''''	''''''
Fatarella, la	1.130	-9,2%
Caseres	294	-9,5%
Benifallet	788	-10,8%
Pobla de Massaluca, la	391	-11,5%
Bot	683	-17,7%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

7.3. Estructura de la població

La piràmide d'edat de la població de les Terres de l'Ebre de l'any 2010 presenta un perfil amb un aprimament clar de la base i l'eixamplament de la part superior, característic de les societats desenvolupades, tal com es pot observar en el gràfic 7.4, cosa que reflecteix el progressiu envelliment de la població. Encara que també es pot apreciar una certa recuperació en les cohorts més joves, ja que el grup de 0 a 4 anys representa un 5% de la població i supera el percentatge de la cohort de 5 a 9 anys (un 4,6%) i a la de 10 a 14 anys, que amb un 4,5% és el segment de joves amb menys individus, d'acord amb les dades de la taula 7.3.

Gràfic 7.4. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Idescat (Padró continu)

D'altra banda, també podem observar que la cohort amb més individus és la dels 30 als 34 anys, que representa el 8,6% de la població de les Terres de l'Ebre, seguit de les cohorts d'entre 35 a 39 anys (7,9%) i de la d'entre 40 a 44 anys (7,5%). D'aquesta manera, se segueix un perfil força similar al del conjunt de Catalunya, encara que a les Terres de l'Ebre les cohorts de més de 60 anys tenen un pes més gran, en detriment de les generacions més joves, fet que quedarà recollit en els índexs d'envelliment.

Taula 7.3. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre, 2010

	Homes	Dones	Total	% a Terres de l'Ebre	% a Catalunya
De 0 a 4 anys	5.053	4.579	9.632	5,0%	5,7%
De 5 a 9 anys	4.606	4.203	8.809	4,6%	5,1%
De 10 a 14 anys	4.351	4.243	8.594	4,5%	4,5%
De 15 a 19 anys	4.548	4.169	8.717	4,6%	4,6%
De 20 a 24 anys	5.663	5.411	11.074	5,8%	5,4%
De 25 a 29 anys	7.559	6.606	14.165	7,4%	7,4%
De 30 a 34 anys	9.013	7.417	16.430	8,6%	9,3%
De 35 a 39 anys	8.349	6.871	15.220	7,9%	9,0%
De 40 a 44 anys	7.594	6.722	14.316	7,5%	8,1%
De 45 a 49 anys	7.011	6.438	13.449	7,0%	7,2%
De 50 a 54 anys	6.267	5.852	12.119	6,3%	6,4%
De 55 a 59 anys	5.413	5.343	10.756	5,6%	5,6%
De 60 a 64 anys	5.242	5.324	10.566	5,5%	5,3%
De 65 a 69 anys	4.662	4.695	9.357	4,9%	4,4%
de 70 a 74 anys	3.726	3.969	7.695	4,0%	3,6%
De 75 a 79 anys	3.765	4.629	8.394	4,4%	3,6%
De 80 a 84 anys	2.808	3.736	6.544	3,4%	2,7%
De 85 anys i més	2.106	3.625	5.731	3,0%	2,3%
Total	97.736	93.832	191.568	100,0%	100,0%

Font: Idescat. Padró continu.

L'anàlisi de l'estructura de la població per edat i sexe també ens permet posar de relleu la presència més gran d'homes en les cohorts d'entre 25 a 44 anys, en què trobem 4.899 homes més que dones. Mentre en el segment que va dels 0 als 19 anys, aquesta diferència només és de 1.364 homes. De manera que, tot i que neixen més homes que dones, això no explicaria totalment la presència masculina més gran en els trams de més participació en el mercat laboral i caldria buscar l'explicació en la immigració masculina, que és més gran. D'altra banda, com és tradicional, aquesta presència més gran d'homes s'inverteix a partir dels 55 anys, i es va incrementant en les cohorts de més edat. D'aquesta manera, en les cohorts de més de 70 anys trobem 3.554 dones més que homes, a causa de l'esperança de vida més gran.

La taula 7.4 recull els principals indicadors d'estructura de la població de les Terres de l'Ebre i de les seves comarques, així com la comparativa amb el conjunt de Catalunya. Si ens fixem en l'índex d'envelliment, definit com el quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de joves menors de 15 anys (expressat en tant per cent), podem observar com les Terres de l'Ebre, l'any 2009, presenten un índex d'envelliment (138%) força més elevat que Catalunya (106%), encara que aquest indicador s'ha reduït considerablement amb relació a l'any 2000 (que era del 170%); per tant, en aquests nou anys s'ha produït un rejuveniment de la població ebrenca, malgrat

les importants diferències en l'àmbit comarcal. De manera que podem observar l'elevat índex d'envelliment a la Terra Alta, amb un 235%, que significa que la població de més de 65 anys supera en més del doble la de menys de 15 anys. A la Ribera d'Ebre, l'índex d'envelliment també és força elevat, si el comparem amb les mitjanes de Catalunya i de les Terres de l'Ebre, mentre que al Montsià, amb un 123% i al Baix Ebre, amb un 128%, aquest índex d'envelliment de la població és inferior a la mitjana de les Terres de l'Ebre, però al voltant de 20 punts per sobre del nivell global de Catalunya.

Taula 7.4. Indicadors d'estructura de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2000-09

	Índex d'envelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global	Índex de recanvi de la població en edats actives
Baix Ebre					
2009	128	22	29	51	120
2000	163	20	33	53	88
Montsià					
2009	123	22	27	49	111
2000	154	20	31	51	83
Ribera d'Ebre					
2009	180	19	35	54	131
2000	192	20	39	59	80
Terra Alta					
2009	235	18	42	60	164
2000	266	18	48	65	102
Terres de l'Ebre					
2009	138	22	30	51	121
2000	170	20	34	54	86
Catalunya					
2009	106	23	24	47	118
2000	126	20	25	45	85

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

En canvi, amb relació a l'índex de dependència juvenil, definit com el quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones entre 15 a 64 anys (expressat en tant per cent), els valors a les comarques de les Terres de l'Ebre es situen en uns valors força similars als globals de Catalunya, ja que pel que fa a l'any 2009, la mitjana per les Terres de l'Ebre d'aquest índex és del 22%, i es mou entre el 18% de la Terra Alta i el 22% del Baix Ebre i el Montsià, mentre que Catalunya registra un 23%. De manera que el pes de les cohorts de menys de 15 anys amb relació a la població potencialment activa de les Terres de l'Ebre és força similar a la del conjunt de Catalunya.

Pel que fa a l'índex de dependència senil, definit com el quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de persones de 15 a 64 anys (expressat en tant per cent), a les Terres de l'Ebre aquest indicador registra un valor del 30%, l'any 2009, el qual es va reduir en quatre punts respecte a l'any 2000, tot i que se situa clarament per sobre del 24% registrat en el conjunt de Catalunya. Des del punt de vista comarcal, totes les comarques també redueixen el valor d'aquest indicador respecte als valors del 2000, encara que la Terra Alta es manté 12 punts per sobre de la mitjana de les Terres de l'Ebre. En canvi, el Montsià se situa en un nivell més similar a la mitjana catalana.

D'altra banda, si volem mesurar la càrrega que per la població en edat de treballar representa la població en edats dependents, l'índex de dependència global ens indica la relació entre la població de més de 64 anys i de menys de 15 anys respecte al grup comprès entre aquestes dues edats (expressat en tant per cent). Per a l'índex global de les Terres de l'Ebre, aquest indicador, per a l'any 2009, se situa en el 51%, que equival gairebé a una relació d'una persona dependent per cada dues persones en edat de treballar, i que se situa una mica per sobre del 47% registrat al conjunt de Catalunya. En l'àmbit comarcal, s'observa un comportament similar a l'índex de dependència senil, ja que la Terra Alta registra el valor més elevat, un 60% (és a dir, 1 dependent per cada 1,6 persones en edat de treballar), mentre que el Montsià se situa lleugerament per sota de la mitjana ebrenca, amb un 49%.

Finalment, l'índex de recanvi de la població en edats actives, definit com el quocient entre el nombre de persones de 60 a 64 anys i el nombre de persones de 15 a 19 anys (expressant en tant per cent), ens indica la capacitat de reemplaçament de la cohort que està més a prop de jubilar-se. En aquest cas, valors més elevats signifiquen una menor capacitat de recanvi per la generació que està a punt d'abandonar el mercat laboral. En aquest aspecte, el conjunt de les Terres de l'Ebre presenta uns valors bastant similars als globals de Catalunya, un 121% i un 118% respectivament, encara que amb una disparitat comarcal força acusada, entre el 164% de la Terra Alta i el 111% del Montsià.

7.4. Creixement natural i migracions

Al principi d'aquest capítol ja s'ha presentat l'important creixement demogràfic registrat a les Terres de l'Ebre des de l'any 2000, amb unes taxes anuals acumulatives de l'1,85%, que es tradueixen en l'increment de la població del 22,6% entre el 2000 i el 2010. En aquest apartat es presenta una anàlisi de les causes demogràfiques d'aquest creixement de la població. Per això, es tenen en compte les variacions del creixement natural de la població i del creixement migratori, d'acord amb les dades de la taula 7.5.

Taula 7.5. Evolució de les taxes de creixement de la població a les Terres de l'Ebre i a Catalunya, 2000-2009

	Terres de l'Ebre			Catalunya		
	Taxa bruta de creixement	Taxa bruta de creixement	Taxa bruta de creixement	Taxa bruta de creixement	Taxa bruta de creixement	Taxa bruta de creixement
	TOTAL	NATURAL	MIGRATORI	TOTAL	NATURAL	MIGRATORI
2009	-2,82	0,31	-3,12	4,90	3,41	1,49
2008	9,73	0,67	9,06	16,53	4,04	12,49
2007	39,47	0,06	39,40	20,68	3,40	17,28
2006	30,40	-0,07	30,47	21,10	3,54	17,57
2005	25,96	-1,67	27,64	21,09	2,68	18,41
2004	31,04	-2,11	33,15	22,23	2,92	19,31
2003	14,51	-2,44	16,95	18,63	1,96	16,67
2002	16,53	-2,28	18,80	26,68	1,71	18,92
2001	11,02	-2,39	13,41	16,43	1,42	15,01
2000	12,36	-2,61	14,97	12,67	1,31	11,36

Font: Idescat.

Taxa bruta de creixement total

Quocient entre la variació en els efectius d'una població, expressada com a diferència entre la xifra d'habitants inicial i final d'un període, i la població a la meitat del període. S'expressa en tant per mil.

Taxa bruta de creixement natural

Quocient entre el saldo natural, expressat com a diferència entre el nombre de naixements i el nombre de defuncions registrats, en un any determinat i la població a la meitat del període. S'expressa en tant per mil.

Taxa bruta de creixement migratori

Quocient entre el saldo migratori en un any determinat i la població a meitat del període. Per al període 1986-2001 el saldo migratori s'estima a partir de l'equació compensadora (creixement total = creixement natural + creixement migratori). Per a l'any 2002 i posteriors el saldo migratori es calcula sumant els saldos migratoris intern i extern. S'expressa en tant per mil.

L'evolució de la taxa bruta de creixement total de les Terres de l'Ebre ens permet observar l'espectacular creixement de la població entre els anys 2004 i 2007, amb taxes del 31‰, 26‰, 30‰ i 39‰ respectivament, molt força superiors als importants creixements registrats al conjunt de Catalunya, que es mouen al voltant del 21‰ aquests mateixos anys. També es detecta clarament una forta desacceleració durant el 2008 (9,7‰), que es converteix en decreixement el 2009 (-2,8‰), mentre que en el conjunt català de la

desacceleració és molt més suau i el 2009 encara creix en un 4,9‰. Si analitzem el comportament de les dues components del creixement total, podem observar clarament com fins al 2006 el fort creixement de la població a les Terres de l'Ebre és degut al creixement migratori, ja que la taxa bruta de creixement natural és negativa i no canvia de signe fins al 2007 (encara que amb un increment molt moderat). Per tant, quan es redueix la taxa bruta de creixement migratori l'any 2008 i passa a ser negativa l'any 2009, com a conseqüència evident dels efectes de la crisi econòmica, el creixement total de la població se'n ressent de manera significativa. Si ho comparem amb el global de Catalunya, s'observa com la taxa bruta de creixement natural sempre hi ha estat positiva en aquest anys i la intensitat migratòria no ha estat tant espectacular com a les Terres de l'Ebre.

Lògicament, l'evolució del creixement natural d'una població està condicionat pel comportament dels naixements i de les defuncions. Si comparem els indicadors de fecunditat de les Terres de l'Ebre amb els de Catalunya (taula 7.6), observem una taxa bruta de natalitat menor a les Terres de l'Ebre, però aquesta diferència és mou al voltant de l'1‰. També s'observa una diferència similar en els valors de la taxa global de fecunditat general i encara és més petita en termes de l'indicador conjuntural de fecunditat. Per tant, no sembla que hi hagi excessives diferències pel costat del comportament de la natalitat, tot i que a les Terres de l'Ebre es registri aproximadament un naixement menys per cada mil habitants que en el conjunt de Catalunya.

Taula 7.6. Indicadors de fecunditat a les Terres de l'Ebre i a Catalunya, 2000-2009

	Terres de l'Ebre			Catalunya		
	Taxa bruta de natalitat	Taxa global de fecunditat general	Indicador conjuntural de fecunditat	Taxa bruta de natalitat	Taxa global de fecunditat general	Indicador conjuntural de fecunditat
2009	10,33	45,54	1,49	11,50	46,51	1,47
2008	10,42	45,62	1,50	12,19	48,93	1,54
2007	10,06	43,92	1,44	11,68	46,59	1,46
2006	9,96	43,50	1,42	11,69	46,44	1,45
2005	9,46	41,15	1,34	11,57	45,79	1,43
2004	8,93	38,71	1,22	11,41	44,95	1,41
2003	8,74	37,71	1,25	11,07	43,44	1,37
2002	8,67	37,35	1,24	10,60	41,48	1,32
2001	8,65	37,17	1,25	10,27	40,05	1,29
2000	8,93	38,36	1,29	10,22	39,75	1,29

Font: Idescat.

Taxa bruta de natalitat

Quocient entre el nombre de nascuts vius registrats en un any determinat i la població a la meitat del període. És l'indicador més genèric del fenomen de la natalitat, però no descriu el comportament reproductiu d'una població, ni tampoc té en compte la seva estructura per edats. S'expressa en tant per mil.

Taxa global de fecunditat general

Relació entre el nombre de nascuts vius per cada 1.000 dones en edat fèrtil (entre 15 i 49 anys).

Indicador conjuntural de fecunditat

Expressa el nombre de fills que tindria una dona hipotètica al final de la seva vida reproductiva, si al llarg d'aquesta vida el seu comportament fos idèntic al que reflecteix la sèrie de taxes específiques de fecunditat per edat. S'expressa com a nombre mitjà de fills per dona.

Si analitzem el comportament de les defuncions, la taxa bruta de mortalitat de les Terres de l'Ebre se situa al voltant de 2 punts per sobre de la del conjunt de Catalunya, tal com es presenta en la taula 7.7. És a dir, que s'hi produeixen 2 defuncions més per cada 1.000 habitants. Si a aquest fet hi afegim una taxa de natalitat menor, tenim com a resultat el ritme menor de creixement natural de la població a les Terres de l'Ebre.

Taula 7.7. Indicadors de mortalitat, 2000-2009

	Terres de l'Ebre		Catalunya	
	Taxa bruta de mortalitat	Taxa de mortalitat infantil	Taxa bruta de mortalitat	Taxa de mortalitat infantil
2009	10,02	6,74	8,08	3,1
2008	9,75	7,22	8,15	3,1
2007	10,00	3,29	8,28	2,7
2006	10,03	0,57	8,16	2,61
2005	11,13	1,86	8,89	2,74
2004	11,05	1,35	8,49	3,22
2003	11,18	4,24	9,12	2,97
2002	10,95	5,78	8,89	3,32
2001	11,04	2,94	8,85	3,24
2000	11,54	5,77	8,91	3,48

Font: Idescat.

Taxa bruta de mortalitat

Quocient entre el nombre de defuncions registrades en un any determinat i la població a meitat del període. S'expressa en tant per mil.

Taxa de mortalitat infantil

Quocient entre les defuncions de menors d'1 any i els nascuts vius del mateix període. S'expressa en tant per mil.

Com ja s'ha indicat al principi d'aquest apartat i d'acord amb les dades de la taula 7.5, el factor del creixement demogràfic a les Terres de l'Ebre en els últims 10 anys ha estat la immigració. La taula 7.8 ens presenta l'evolució de la

població de les Terres de l'Ebre tenint en compte el lloc de naixement dels seus residents.

Taula 7.8. Població segons el lloc de naixement a les Terres de l'Ebre, 2000-2010

	Catalunya			Resta Estat	Estranger	TOTAL
	Mateixa comarca	Altra comarca	Total Catalunya			
2010	104.766	30.828	135.594	18.098	37.876	191.568
2009	104.230	30.553	134.783	18.235	37.842	190.860
2008	104.086	30.146	134.232	18.396	36.463	189.091
2007	104.052	29.714	133.766	18.378	30.318	182.462
2006	104.073	28.949	133.022	18.320	26.120	177.462
2005	104.165	28.574	132.739	18.262	23.791	174.792
2004	104.104	28.168	132.272	18.217	18.304	168.793
2003	104.557	27.906	132.463	18.213	15.211	165.887
2002	105.151	27.708	132.859	18.356	10.656	161.871
2001	105.505	27.622	133.127	18.487	7.183	158.797
2000	105.731	27.503	133.234	18.596	4.454	156.284

Font: Idescat. Padró continu.

Aquests dades ens mostren l'important creixement del nombre d'habitants de les Terres de l'Ebre que han nascut a l'estranger, que ha passat de 4.454 persones l'any 2000 a 37.876 l'any 2010. En pocs anys ha passat de representar el 2,8% de la població al 19,8%. D'altra banda, també s'ha reduït en termes absoluts el nombre d'habitants nascuts a la mateixa comarca, s'ha passat dels 105.731 del 2000 als 104.766 el 2010, que representa el 54,7% de la població, mentre que a l'any 2000 representava el 67,6%. També s'ha reduït el percentatge d'habitants nascuts al conjunt de Catalunya i el de la resta de l'Estat.

L'evolució de la distribució de la població de les Terres de l'Ebre per nacionalitats ens indica un creixement important dels habitants procedents d'altres països de la Unió Europea, que ha passat de representar el 0,7% de la població l'any 2000, ha significar-ne el 10,9%, de manera que en termes absoluts ha passat de les 1.081 persones a les 20.968. L'altre grup més rellevant són els africans, que, amb 8.102 persones, representen el 4,2% de la població de les Terres de l'Ebre, seguits dels 3.977 d'origen sud-americà i que representen el 2,1% de la població.

Taula 7.9. Població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre (Recòmptes), 2000-2010

	Nacionalitat							Total
	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	
2010	153.523	20.968	2.386	8.102	497	3.977	2.115	191.568
2009	153.122	21.257	2.439	7.417	487	4.099	2.039	190.860
2008	152.968	20.443	2.343	6.698	423	4.120	2.096	189.091
2007	152.720	15.989	1.964	5.774	317	3.690	2.008	182.462
2006	152.084	5.401	9.165	5.278	282	3.449	1.803	177.462
2005	151.989	4.438	8.215	4.909	284	3.639	1.318	174.792
2004	151.698	2.295	6.831	3.832	217	3.112	808	168.793
2003	151.923	1.947	5.309	3.335	226	2.569	578	165.887
2002	152.448	1.449	3.058	2.502	195	1.804	415	161.871
2001	152.879	1.224	1.572	1.795	171	938	218	158.797
2000	153.084	1.081	397	1.156	141	320	105	156.284

Font: Idescat. Padró continu.

Una altra manera d'observar la intensitat del fenomen immigratori a les Terres de l'Ebre és a través de la informació sobre l'any d'arribada al municipi de residència actual, que es presenta a la taula 7.10, també segons les comarques. Aquestes dades posen de relleu la concentració a partir de l'any 2000 de les arribades de població de fora dels municipis. Així, pel que fa al conjunt de les Terres de l'Ebre, el 46,8% dels nous residents han arribat a partir de l'any 2000, mentre que en el conjunt de Catalunya aquesta concentració a partir del 2000 és del 39,1% i té un pes relatiu superior la immigració dels anys seixanta. Pel que fa a les comarques, la Ribera d'Ebre presenta un perfil diferent de les altres tres comarques, ja que registra l'arribada de nous residents ja abans de 1960 i durant els anys seixanta i setanta, mentre que la resta de comarques tenen una concentració més gran de nous residents a partir dels anys noranta i especialment durant aquesta última dècada, sobretot en el cas del Montsià.

Taula 7.10. Població segons any de l'última arribada al municipi de residència actual (%), 2007

	1960 o abans	de 1961 a 1970	de 1971 a 1980	de 1981 a 1990	de 1991 a 2000	després del 2000	Total
Baix Ebre	..	..	11	..	23,2	39,2	100
Montsià	..	..	9,8	..	17,7	55,5	100
Ribera d'Ebre	13,4	10	10,6	..	15,7	43,7	100
Terra Alta	..	..	..	..	20,1	47,1	100
Terres de l'Ebre	8,5	6,1	10,2	8,6	19,8	46,8	100
Catalunya	9,9	12,2	10,6	8,7	19,5	39,1	100

Font: Idescat. Enquesta demogràfica.

7.5. Relació de la població amb l'activitat

Les taxes d'activitat, el comportament de l'ocupació i l'evolució de l'atur són tres dels aspectes més importants a l'hora d'analitzar la relació de la població amb el mercat de treball. La seva evolució permet valorar el grau d'aprofitament dels recursos humans en l'activitat productiva d'un territori i analitzar-ne els canvis que s'hi han produït. En la taula 7.11 es recullen les taxes d'activitat de les comarques de les Terres de l'Ebre i la comparació amb els valors agregats per al conjunt de Catalunya.

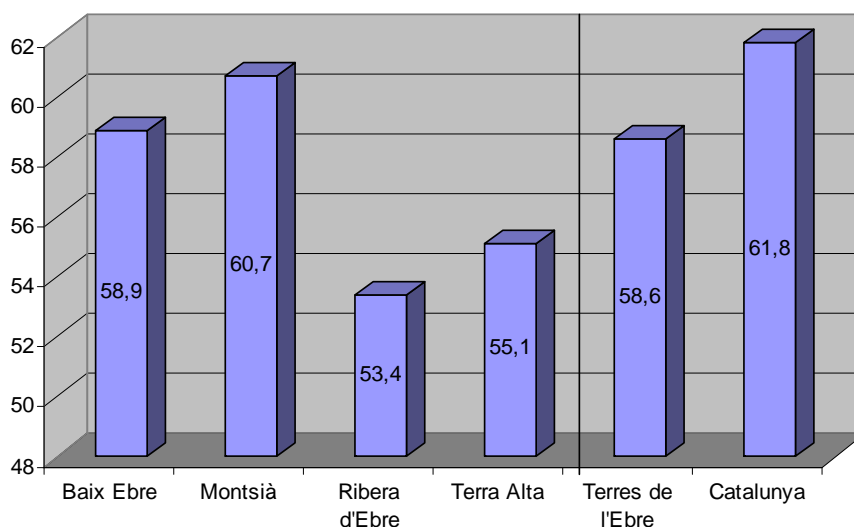
Taula 7.11. Població de 16 anys i més segons sexe i relació amb l'activitat (%), 2007

	Home		Dona		Total	
	taxa d'activitat	inactiu	taxa d'activitat	inactiva	taxa d'activitat	inactiva
Baix Ebre	68,2	31,8	48,9	51,1	58,9	41,1
Montsià	72,0	28,0	48,6	51,4	60,7	39,3
Ribera d'Ebre	63,6	36,4	43,2	56,8	53,4	46,6
Terra Alta	65,1	34,9	45,1	54,9	55,1	44,9
Terres de l'Ebre	68,9	31,1	47,8	52,2	58,6	41,4
Catalunya	71,0	29,0	53,0	47,0	61,8	38,2

Font: Idescat. Enquesta demogràfica.

Aquestes dades ens permeten observar com, malgrat l'important creixement de la taxa d'activitat a les Terres de l'Ebre en el període d'intens creixement econòmic que arriba fins a l'any 2007, el seu valor (58,6%) encara es manté 3,2 punts per sota de la mitjana catalana (61,8%). Especialment significatiu és el diferencial en la taxa d'activitat femenina, que en el conjunt de les Terres de l'Ebre (47,8%) se situa 5,2 punts per sota de la de Catalunya (53%). Per comarques, la Ribera d'Ebre és el territori amb una taxa d'activitat menor, un 53,4%, inferior al registrat a la Terra Alta (55,1%). En l'altre extrem trobem el Montsià amb una taxa d'activitat total del 60,7% i amb una taxa d'activitat masculina del 72% que se situa fins i tot per sobre de la mitjana catalana (un 71%). Per la seva banda, el Baix Ebre presenta la taxa d'activitat femenina més alta de les Terres de l'Ebre amb un 48,9%, lleugerament per sobre de la del Montsià (48,6%).

Gràfic 7.5. Taxa d'activitat, 2007

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Idescat (Enquesta demogràfica)

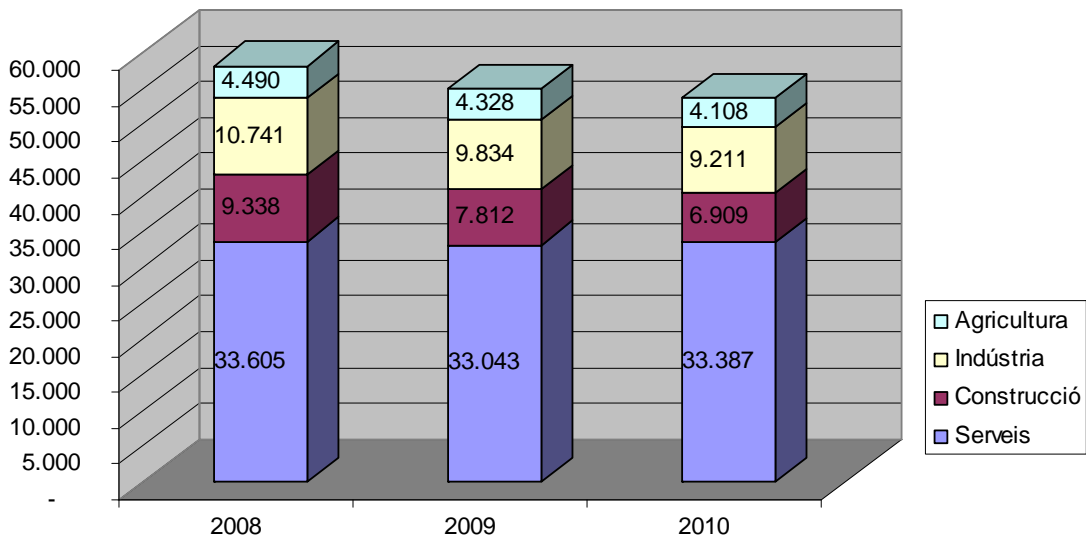
A l'hora d'analitzar el comportament de l'ocupació a les Terres de l'Ebre en els últims anys, podem utilitzar les dades dels treballadors afiliats a la seguretat social, tan els del règim general com els autònoms. La taula 7.12 ens ofereix la distribució entre els diferents sectors econòmics, la seva evolució en els darrers tres anys, així com la referència al comportament de l'ocupació en el conjunt de Catalunya. El primer que podem destacar és la disminució en un 7,8% en el nombre total d'ocupats a les Terres de l'Ebre entre l'any 2008 i el 2010, percentatge superior a la reducció del 5,7% experimentat en el conjunt de Catalunya. Per sectors, la construcció registra una reducció similar dels ocupats, tant a les Terres de l'Ebre com en el conjunt de Catalunya, amb unes caigudes del 26% i el 25,9% respectivament. El sector que millor resisteix la pèrdua d'ocupació és el de serveis en el cas de les Terres de l'Ebre, amb una reducció lleugera del 0,6%, mentre que a Catalunya és el sector agrari el que incrementa en un 6,4% el nombre d'ocupats.

Taula 7.12. Afiliats a la Seguretat Social, 2008-2010
(Règim General i de la mineria del carbó, i Règim Treballadors Autònoms)

		Terres de l'Ebre			Catalunya		
		2010	2009	2008	2010	2009	2008
Agricultura	Reg. Gral.	837	941	915	7.861	7.681	7.386
	Autònoms	3.271	3.387	3.575	26.393	27.348	28.582
	Total	4.108	4.328	4.490	34.254	35.029	35.968
Indústria	Reg. Gral.	7.948	8.537	9.370	432.351	448.415	503.283
	Autònoms	1.263	1.297	1.371	48.279	49.860	53.292
	Total	9.211	9.834	10.741	432.351	448.415	503.283
Construcció	Reg. Gral.	4.320	4.875	5.930	161.870	183.133	218.456
	Autònoms	2.589	2.937	3.408	77.938	85.400	99.990
	Total	6.909	7.812	9.338	239.808	268.533	318.446
Serveis	Reg. Gral.	24.020	23.479	23.762	1.837.913	1.814.309	1.859.858
	Autònoms	9.367	9.564	9.843	384.808	385.045	394.662
	Total	33.387	33.043	33.605	2.222.721	2.199.354	2.254.520
Total Sectors	Reg. Gral.	37.125	37.832	39.977	2.439.995	2.453.538	2.588.983
	Autònoms	16.490	17.185	18.197	537.418	547.653	576.526
	TOTAL	53.615	55.017	58.174	2.977.413	3.001.191	3.165.509

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació.

Gràfic 7.6. Afiliats a la Seg. Social (Reg. Gral i Autònoms), a les Terres de l'Ebre, 2008-2010

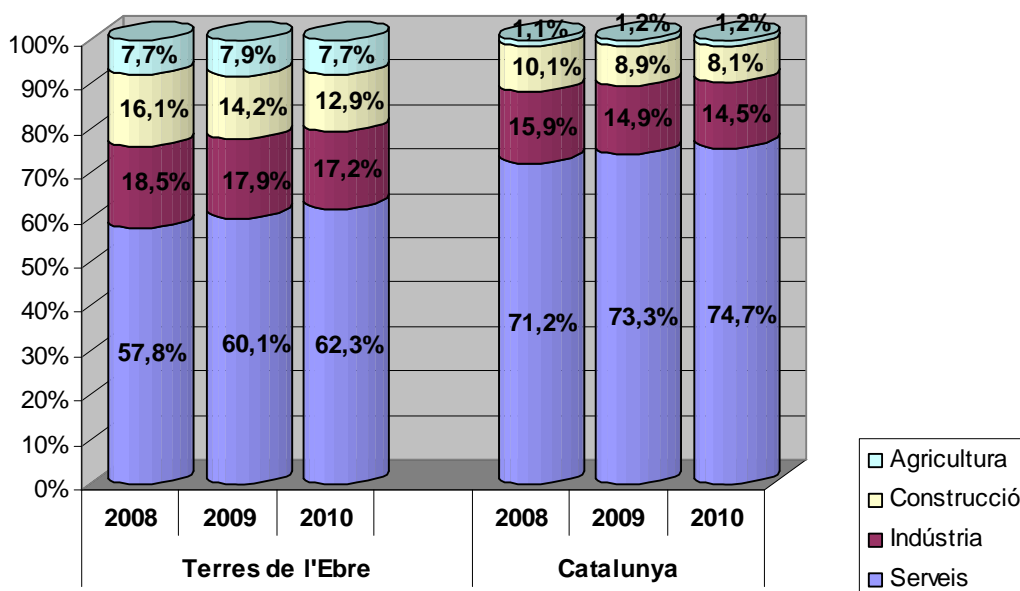

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Pel que fa a la distribució sectorial de la població ocupada, en el gràfic 7.7 podem veure com a les Terres de l'Ebre el sector serveis, amb un 62,3% dels ocupats, encara manté un pes bastant per sota del que registra el conjunt de l'economia catalana, que és del 74,7%. Malgrat l'increment que s'ha produït en els darrers tres anys, aquest ha estat provocat per la pèrdua més gran d'ocupats en els altres sectors (especialment en la construcció) que no per l'increment dels ocupats en els serveis, que com hem indicat abans, han disminuït lleugerament. Tot i això, el sector terciari ha estat l'únic que ha

generat més ocupació el 2010 respecte al 2009, a les Terres de l'Ebre, en la mateixa línia del que s'ha registrat en el global de Catalunya.

Gràfic 7.7. Distribució sectorial de l'ocupació, 2008-2010
(dades afiliació Seguretat Social -Reg. Gral. i Autònoms)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

D'altra banda, també podem destacar la importància que encara manté l'ocupació en el sector primari a les Terres de l'Ebre, que amb un percentatge del 7,7% és molt superior a la mitjana catalana de l'1,2%. A més, el sector de la construcció, amb un 12,9% dels ocupats, encara es manté, malgrat la crisi immobiliària, amb un pes clarament superior al 8,1% en què se situa al conjunt de Catalunya. Per la seva part, la indústria també manté un pes superior en l'ocupació de les Terres de l'Ebre (un 17,2%) al del global català (un 14,5%).

L'evolució de l'atur registrat en el període 2000-2010 (taula 7.13) ens permet observar les importants conseqüències de la crisi econòmica sobre el mercat laboral a les Terres de l'Ebre. Així, mentre l'any 2007 es registra una reducció de l'atur del 6,8%, el 2008 s'incrementa en un 27,4%, i salta a un 94,5% l'any 2009. Tornat a créixer en un 24% el 2010. Això ha significat que en el període 2007-2010 s'han registrat gairebé 10.000 aturats més dels que hi havia abans d'iniciar-se la crisi.

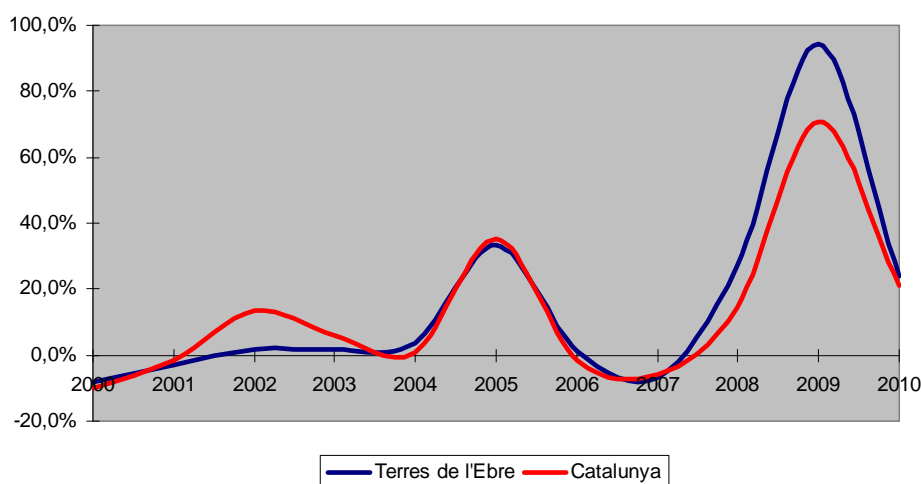
Taula 7.13. Evolució de l'atur registrat (a 31 de març), 2000-2010

	Terres de l'Ebre		Catalunya	
	Núm. aturats	Taxa Var.	Núm. aturats	Taxa Var.
2010	14.641	24,0%	604.038	21,2%
2009	11.809	94,5%	498.352	70,9%
2008	6.071	27,4%	291.640	14,5%
2007	4.765	-6,8%	254.720	-5,9%
2006	5.115	1,1%	270.573	-1,6%
2005	5.059	33,2%	275.029	35,4%
2004	3.798	3,7%	203.089	0,7%
2003	3.663	1,6%	201.694	6,1%
2002	3.606	1,9%	190.185	13,4%
2001	3.539	-3,0%	167.776	-1,7%
2000	3.649	-8,2%	170.606	-9,8%

Font: Idescat, a partir de les dades del Departament d'Empresa i Ocupació.

D'aquesta manera, podem veure com l'evolució de les taxes d'atur registrat a les Terres de l'Ebre segueix un perfil similar al del conjunt de Catalunya (gràfic 7.8), si bé amb un creixement molt més accentuat en el període 2008-2010. També podem assenyalar la coincidència en el creixement de l'atur l'any 2005, mentre que en els primers anys d'aquest decenni (2001-2003) el creixement de l'atur a les Terres de l'Ebre s'havia mantingut per sota del nivell català.

Gràfic 7.8. Evolució de les taxes d'atur registrat (a 31 de març), 2000-2010

(Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.6. Nivell d'instrucció

Un element essencial per al desenvolupament d'una societat tant en el marc econòmic com social, cultural o del benestar, és, sens dubte, el grau de formació dels habitants. En aquest sentit, les dades sobre el nivell d'estudis assolits per una determinada població ens poden servir tant com a indicador del nivell de capital humà de la seva economia, com a indicador cultural de la societat. D'aquesta manera, la taula 7.14 ens posa de manifest un accés menor a la formació de grau superior per part de la població de les Terres de l'Ebre, que, amb un 9,6% de titulats superiors, se situa 6,1 punts per sota del nivell global de Catalunya.

Taula 7.14. Nivell d'estudis assolit per la població de 10 i més anys (%), 2007

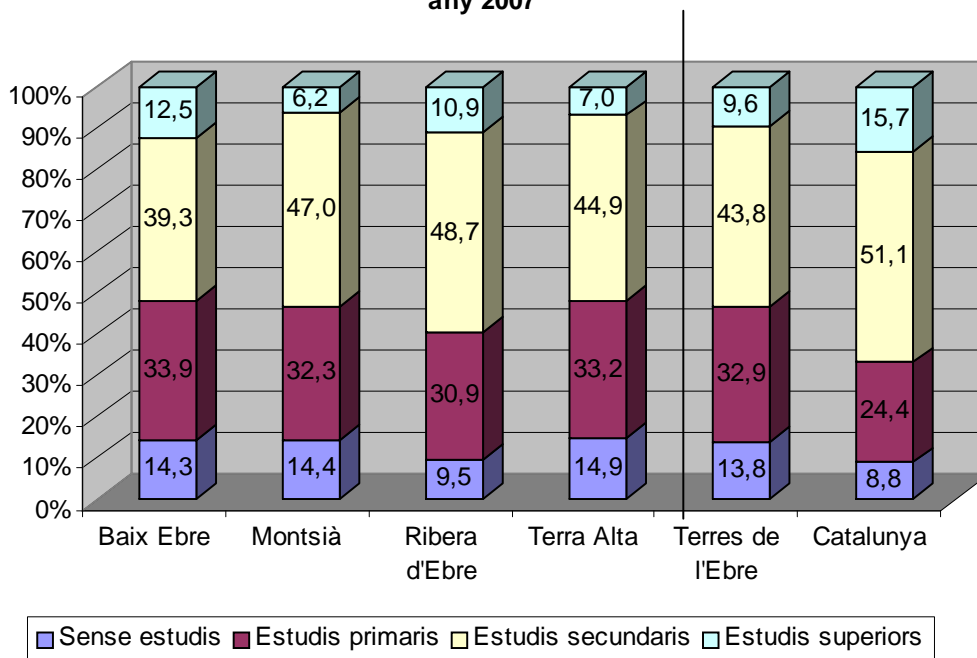
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis superiors	Total
Baix Ebre	14,3	33,9	39,3	12,5	100
Montsià	14,4	32,3	47,0	6,2	100
Ribera d'Ebre	9,5	30,9	48,7	10,9	100
Terra Alta	14,9	33,2	44,9	7,0	100
Terres de l'Ebre	13,8	32,9	43,8	9,6	100
Catalunya	8,8	24,4	51,1	15,7	100

Font: Idescat. Enquesta demogràfica.

Des del punt de vista comarcal, observem notables diferències, ja que al Montsià només el 6,2% de la població de més de 10 anys té estudis superiors, mentre que al Baix Ebre, amb un 12,5%, aquest indicador duplica el valor de la comarca veïna. D'altra banda, la Terra Alta, amb un 7%, també se situa amb un percentatge inferior a la mitjana de les Terres de l'Ebre, mentre que a la Ribera d'Ebre, amb un 10,9%, se situa per sobre de la mitjana. Pel que fa a la població amb estudis secundaris, la Ribera d'Ebre és la comarca on aquest nivell d'estudis té més pes, amb un 48,7%, seguida de la comarca del Montsià amb un 47%, la Terra Alta amb un 44,9%, i en darrer terme el Baix Ebre, que amb un 39,3% registra l'efecte d'una població més gran amb estudis superiors. Però, en qualsevol cas, el percentatge de població amb estudis secundaris al conjunt de les Terres de l'Ebre (43,8%) també se situa força per sota del valor assolit en el global de Catalunya (51,1%). Això significa, lògicament, un pes més gran a les Terres de l'Ebre de la població sense estudis i amb estudis primaris, que, conjuntament, representen el 46,7% de la població de més de 10

anys, mentre que a Catalunya aquest grup és del 33,2%, per tant 13,5 punts inferior.

Gràfic 7.9. Nivell d'estudis assolit per la població de 10 i més anys (%), any 2007

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.7. Projeccions de població

Per finalitzar aquest apartat d'anàlisi de les principals variables demogràfiques de les Terres de l'Ebre, considerem quines són les perspectives sobre l'evolució de la població en aquestes comarques. En aquest sentit, la taula 7.15 presenta les dades de les projeccions de la població per al conjunt de les Terres de l'Ebre, tenint en compte tres escenaris possibles, un de baix, un de mitjà i un altre d'alt. Si tenim en compte que la població l'any 2010 ja se situava en 191.568 habitants, per tant, molt a prop de la previsió intermèdia, amb relació a l'any 2011 podem suposar fàcilment que les projeccions mitjanes siguin les més realistes o que se superin lleugerament.

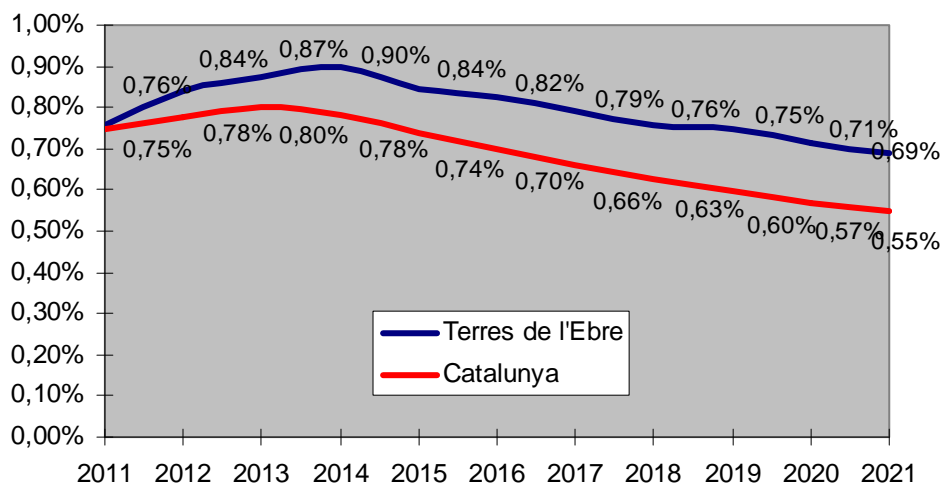
Taula 7.15. Projeccions de la població de les Terres de l'Ebre (a 1 de gener segons escenari (base 2008))

	Escenari		
	Baix	Mitjà	Alt
2021	192.528	207.740	227.070
2020	192.226	206.321	224.370
2019	191.899	204.860	221.613
2018	191.504	203.340	218.856
2017	191.086	201.810	216.066
2016	190.599	200.228	213.215
2015	190.077	198.593	210.341
2014	189.578	196.931	207.413
2013	189.075	195.179	204.416
2012	188.611	193.487	201.266
2011	188.202	191.878	197.942

Font: Idescat. Projeccions de població 2021-2041 (base 2008).

Això significarà que en els propers 10 anys s'assoleixi un creixement del 8,3% en el nombre d'habitants de les Terres de l'Ebre, que arribarà l'any 2021 als 207.740 habitants, i superarà en més d'1 punt el creixement previst per la població de Catalunya (7%). D'aquesta manera, les previsions continuen mantenint unes taxes de creixement anuals, per les Terres de l'Ebre, superiors a les de les projeccions fetes per Catalunya, tal com es mostra en el gràfic 7.10.

Gràfic 7.10. Evolució de les taxes de creixement demogràfic, segons l'escenari mitjà de les projeccions de població, 2011-2021

Font: elaboració pròpia a partir de Idescat (projeccions de població 2012-2041, base 2008)

D'altra banda, l'heterogeneïtat intercomarcal, pel que fa al creixement previst de la seva població, és força significativa. La taula 7.16 posa de

manifest com les comarques del Montsià (10,7%) i del Baix Ebre (9,4%) continuaran concentrant els ritmes més grans de creixement demogràfic, en els propers deu anys; mentre que les expectatives per a la Terra Alta són clarament negatives, ja que preveuen una pèrdua de població del 4,7%, d'aquí al 2021. Mentre que la Ribera d'Ebre se situaria en una situació intermèdia, amb un creixement del 3,8%, però clarament inferior a les mitjanes del conjunt de les Terres de l'Ebre i de Catalunya.

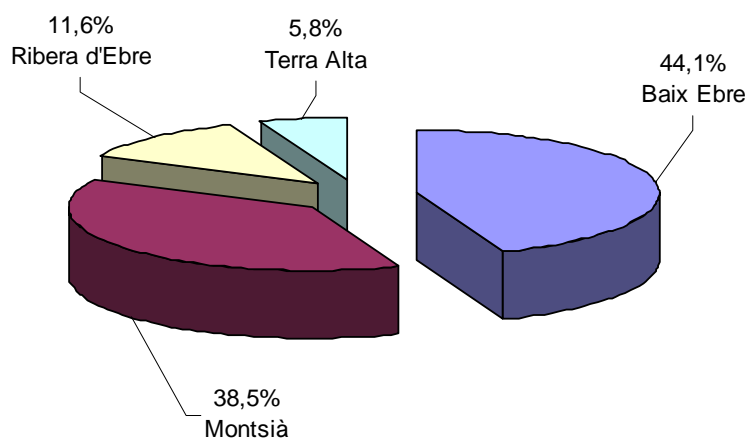
Taula 7.16. Projeccions de la població (a 1 de gener segons escenari mitjà, base 2008)

	Baix Ebre		Montsià		Ribera d'Ebre		Terra Alta		Terres de l'Ebre		Catalunya	
2021	91.661	0,77%	79.900	0,85%	24.134	0,35%	12.045	-0,31%	207.740	0,69%	8.004.137	0,55%
2020	90.958	0,80%	79.229	0,90%	24.051	0,36%	12.083	-0,44%	206.321	0,71%	7.960.599	0,57%
2019	90.234	0,83%	78.525	0,93%	23.964	0,41%	12.137	-0,34%	204.860	0,75%	7.915.463	0,60%
2018	89.494	0,86%	77.802	0,96%	23.865	0,39%	12.179	-0,52%	203.340	0,76%	7.868.454	0,63%
2017	88.733	0,89%	77.061	1,00%	23.773	0,37%	12.243	-0,43%	201.810	0,79%	7.819.392	0,66%
2016	87.946	0,93%	76.301	1,05%	23.685	0,40%	12.296	-0,51%	200.228	0,82%	7.768.041	0,70%
2015	87.135	0,96%	75.509	1,07%	23.590	0,43%	12.359	-0,56%	198.593	0,84%	7.714.113	0,74%
2014	86.307	1,02%	74.706	1,16%	23.490	0,38%	12.428	-0,46%	196.931	0,90%	7.657.637	0,78%
2013	85.439	1,00%	73.852	1,14%	23.402	0,39%	12.486	-0,61%	195.179	0,87%	7.598.291	0,80%
2012	84.590	0,95%	73.023	1,14%	23.311	0,28%	12.563	-0,61%	193.487	0,84%	7.538.057	0,78%
2011	83.791		72.202		23.245		12.640		191.878		7.479.915	

Font: Idescat. Projeccions de població 2021-2041 (base 2008).
Institut d'Estadística de Catalunya

Aquesta evolució farà que les dues comarques costaneres continuïn guanyant pes en la distribució comarcal de la població de les Terres de l'Ebre, de manera que el Baix Ebre concentrarà, el 2021, un 44,1% de la població, i el Montsià un 38,5%; en detriment de les dues comarques interiors que van perdent pes demogràfic, i se situen en un 11,6% la Ribera d'Ebre i en un 5,8% la Terra Alta.

Gràfic 7.11. Distribució de la població comarcal a les Terres de l'Ebre, segons les projeccions d'escenari mitjà, per al 2021

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat (projeccions de població 2012-2041, base 2008)

7.8. Resum i conclusions

Les Terres de l'Ebre han registrat en els darrers 10 anys un important creixement demogràfic, que arriba als 191.568 habitants l'any 2010 i supera el relatiu estancament que s'havia produït en les dues darreres dècades del segle passat, en què la població ebrenca es movia al voltant dels 155.000 habitants. Això ha significat un increment poblacional del 22,6%, entre els anys 2000 i 2010, que supera el 20% registrat al conjunt de Catalunya, i que permet mantenir el pes de la població de les Terres de l'Ebre al voltant del 2,5% de la població catalana.

Tot i aquest creixement global, les dades posen de relleu les importants diferències en el creixement de la població en l'àmbit comarcal i entre els diferents municipis. D'aquesta manera, les comarques del Montsià i del Baix Ebre són les que concentren la major part del creixement demogràfic, mentre que a la Ribera d'Ebre i, sobretot, a la Terra Alta els increments són molt més moderats. D'altra banda, des del punt de vista municipal es pot observar com els pobles que han vist incrementar més significativament la seva població són

els de més de 5.000 habitants, encara que Tortosa se situa per sota de la mitjana, i els que creixen de manera més espectacular són l'Ampolla i el Perelló (amb menys de 5.000 habitants). També es produeix una pèrdua de població en una dotzena de municipis més petits i situats cap a l'interior.

L'estructura de la població presenta un menor nombre d'efectius en els segments més joves de la població, habitual en les societats desenvolupades, encara que en la cohort més jove (de 0 a 4 anys) també es pot observar certa recuperació, amb relació a les generacions precedents. Aquest darrer aspecte també queda recollit en la recuperació de la taxa de natalitat en els darrers anys. Tot i això, les comarques ebrenques mantenen uns índexs d'envelliment de la població clarament superiors als de la mitjana catalana, especialment en el cas de la Terra Alta. Però, pel que fa a l'índex de recanvi de la població en edats actives, el seu valor és força similar al del conjunt de Catalunya, perquè les cohorts amb menys persones encara se situen per sota de la de 15 a 19 anys, que és la que de forma més immediata reemplaçarà els propers jubilats.

Amb relació a les causes de l'important increment demogràfic dels darrers anys, a les Terres de l'Ebre, cal assenyalar clarament el creixement migratori, especialment entre els anys 2004 i 2007, en què les taxes brutes de creixement migratori registren valors entre el 27‰ i el 40‰, que són entre 10 i 20 punts per sobre dels valors del conjunt català. En canvi, la taxa bruta de creixement natural de les Terres de l'Ebre no registra valors positius fins a l'any 2007. També s'ha de destacar com el creixement migratori es desaccelera clarament l'any 2009 i passa a ser negatiu el 2010, com a conseqüència del menor atractiu que genera la crisi econòmica.

D'altra banda, el comportament de les taxes d'activitat de la població de les Terres de l'Ebre ha registrat un important creixement a causa del període expansiu de l'economia que arriba fins al 2007. Tot i això, el grau de participació de la població en el mercat de treball es manté 3,2 punts per sota de la mitjana catalana, encara que amb notables diferències comarcals, ja que si bé el Montsià se situa molt a prop de la taxa d'activitat catalana, la Ribera d'Ebre es queda 8,4 punts per sota.

Pel que fa a les dades més recents sobre l'ocupació, ens mostren com els efectes de la crisi econòmica a les Terres de l'Ebre han provocat una pèrdua de llocs de treball del 7,8% entre els anys 2008 i 2010, percentatge superior al 5,7% del conjunt de Catalunya. També podem observar com la distribució sectorial de l'ocupació a les comarques de l'Ebre manté un pes elevat de l'ocupació en el sector primari (7,7%) i uns nivells comparativament baixos en el sector serveis (62,3%), si els comparem amb els percentatges del conjunt de Catalunya, mentre que en la construcció (12,9%) i en la indústria (17,2%), els percentatges d'ocupació són relativament superiors.

Si ens fixem en l'evolució de les taxes d'atur registrat a les Terres de l'Ebre, segueixen un perfil força similar a l'índex global català, encara que en el període 2001-2003 el creixement de l'atur a les comarques de l'Ebre es va situar per sota del conjunt de Catalunya, i, en canvi, en els darrers tres anys (del 2008 al 2010) l'increment del nombre d'aturats ha estat clarament superior a les Terres de l'Ebre respecte de Catalunya. Fet que justificaria una intensificació més gran de les polítiques actives d'ocupació en aquestes comarques. En aquest mateix sentit, les dades sobre el nivell d'estudis assolit per la població ens indiquen, per a les Terres de l'Ebre, uns percentatges menors de persones tant amb estudis superiors com amb estudis secundaris, que els de la mitjana catalana. De manera que cal continuar avançant en les estratègies de millora en la formació del capital humà a les Terres de l'Ebre, per tal de millorar-ne el dinamisme econòmic.

Finalment, pel que fa a les previsions sobre l'evolució demogràfica de les Terres de l'Ebre, les projeccions per als propers 10 anys són força optimistes, ja que preveu un creixement del 8,3% (segons l'escenari intermedi), de manera que s'arribaria gairebé als 208.000 habitants l'any 2021. I en l'escenari més optimista es podrien superar els 227.000 habitants. Tot i això, aquest creixement es continuarà concentrant-se a les comarques del Montsià (10,7%) i del Baix Ebre (9,4%); mentre que aquestes mateixes previsions indiquen una pèrdua de població a la Terra Alta (- 4,7%) i un creixement més moderat a la Ribera d'Ebre (3,8%). De manera que s'haurà de tenir en compte aquesta

heterogeneïtat entre les comarques a l'hora de dissenyar i aplicar polítiques de dinamització econòmica que permetin fixar o atraure població a les comarques interiors.

Capítol 8: Indicadors Econòmics Locals a les Terres de l'Ebre

I'any 2010

8.1. Població	.....pag. 193
8.1.1. El Baix Ebre	
8.1.2. El Montsià	
8.1.3. La Ribera d'Ebre	
8.1.4. La Terra Alta	
8.2. Activitat econòmica	.....pag. 205
8.2.1. El Baix Ebre	
8.2.2. El Montsià	
8.2.3. La Ribera d'Ebre	
8.2.4. La Terra Alta	
8.2.5. Les viles de les Terres de l'Ebre: una anàlisi comparada	
8.3. Atur registrat	.....pag. 223
8.4. Conclusions	.....pag. 229

INDICADORS ECONÒMICS LOCALS A LES TERRES DE L'EBRE L'ANY 2010

Aquest capítol té com a objectiu estudiar la dinàmica dels municipis del Delta de l'Ebre durant l'any 2010. Constitueix, per tant, un complement de la informació presentada en els capítols anteriors. La primera part se centrarà en la dinàmica poblacional, mentre que en la segona s'analitzarà l'evolució de l'ocupació i l'atur de cadascuna de les comarques. El propòsit d'aquesta anàlisi és veure fins a quin punt els trets diferencials entre comarques que apareixien en apartats anteriors es reproduïen també en l'àmbit municipal.

8.1. Població

8.1.1. El Baix Ebre

L'any 2010 un total de 82.222 persones estaven empadronades als diferents municipis del Baix Ebre, valor que representava un 0,6% més que l'any 2009 (*taula 8.1*). Destaca la forta concentració de la població al voltant de Tortosa i Roquetes, que acullen més del 50% del total de la població de la comarca. La resta de la població s'ubica majoritàriament a la franja costera. Dins d'aquest grup cal esmentar el municipi de Deltebre, que acull prop del 14,7% de la comarca.

L'evolució de la població en el darrer any ha mostrat fortes variacions, mentre que l'Ampolla i l'Aldea han tingut un ritme vigorós de creixement poblacional (13,5% i 7,5%, respectivament), que contrasta amb la caiguda de població de Tortosa, i la majoria de municipis petits de l'interior han vist caure la població.

Taula 8.1: Principals magnituds poblacionals per municipis, Baix Ebre, 2010

	Població	Pes s/total comarca	Variació anual
L'Aldea	4.376	5,3	7,7
Aldover	977	1,2	-0,7
Alfara de Carles	398	0,5	-0,5
L'Ametlla de Mar	7.594	9,2	0,0
L'Ampolla	3.540	4,3	13,5
Benifallet	788	1,0	0,0
Camarles	3.617	4,4	1,7
Deltebre	12.098	14,7	3,0
Paüls	598	0,7	-2,4
El Perelló	3.303	4,0	2,1
Roquetes	8.231	10,0	0,1
Tivenys	925	1,1	-3,5
Tortosa	34.473	41,9	-1,9
Xerta	1.304	1,6	0,3
Total comarca	82.222	100	0,6

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

L'estructura de població per trams d'edat mostra una diferenciació per zones similar a l'anteriorment esmentada (taula 8.2). Així, els municipis més habitats de la comarca i els situats a la franja costera són els que solen tenir un percentatge més gran de població menor de 15 anys i, especialment, un menor percentatge de població corresponent la tercera edat, que se situa per sota del 20%. Els petits municipis de l'interior, en canvi, són els que concentren les taxes més grans de població amb 65 o menys anys. Destaca el cas de Benifallet, en què el percentatge s'eleva fins al 32,4%.

Taula 8.2.: Població per grans grups d'edat i municipis, Baix Ebre, 2010

Percentatges

	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
L'Aldea	13,6	66,8	19,6
Aldover	12,5	61,5	26,0
Alfara de Carles	9,0	63,6	27,4
L'Ametlla de Mar	15,0	65,7	19,2
L'Ampolla	11,9	67,9	20,2
Benifallet	8,2	59,4	32,4
Camarles	14,5	65,1	20,5
Deltebre	13,9	66,2	19,9
Paüls	9,5	62,4	28,1
El Perelló	12,7	65,6	21,7
Roquetes	15,8	68,2	16,0
Tivenys	10,7	59,8	29,5
Tortosa	15,0	66,7	18,3
Xerta	12,8	61,8	25,4
Total comarca	14,4	66,3	19,3

Font: Idescat

El pes més gran de població amb nacionalitat espanyola el trobem als municipis de l'interior com Benifallet (94,5%) o Alfara de Carles (92,2%). En canvi, presenta nivells inferiors al 70% al Perelló (64%) o a l'Ampolla (68,7%). Precisament, és en aquests dos municipis, juntament amb l'Ametlla de Mar, on el nombre de persones comunitàries és el més elevat de la comarca, i supera el 30% en el cas del Perelló i al voltant del 20% a l'Ampolla i l'Ametlla. Els nacionals de països de l'Europa extracomunitària només són representatius a l'Ampolla (5,9% del total de la població). La població d'origen africà és especialment important a Roquetes i Tortosa. Aquests dos municipis són també els que acullen a un percentatge més gran de població d'origen sud-americà, si bé els nivells són reduïts. Finalment, cal destacar la presència de persones amb nacionalitat asiàtica a l'Aldea (3,5%), molt superior a la de la mitjana de la comarca (1,5%).

Taula 8.3.: Població per nacionalitat i municipis, Baix Ebre, 2010
Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
L'Aldea	78,3	9,4	1,0	6,3	0,1	1,4	3,5	100
Aldover	84,7	12,9	0,0	1,0	0,4	0,9	0,0	100
Alfara de Carles	92,2	5,8	0,3	0,0	0,5	0,8	0,5	100
L'Ametlla de Mar	69,7	19,9	2,5	6,2	0,2	1,4	0,2	100
L'Ampolla	68,7	21,9	5,9	0,9	0,6	1,8	0,1	100
Benifallet	94,5	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
Camarles	78,1	16,5	1,8	2,8	0,1	0,4	0,4	100
Deltebre	87,0	8,5	0,4	2,3	0,1	1,1	0,7	100
Paüls	96,8	3,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	100
El Perelló	64,0	31,6	1,7	1,6	0,2	0,3	0,5	100
Roquetes	82,6	4,4	0,3	9,8	0,3	2,1	0,5	100
Tivenys	89,3	7,4	1,1	1,8	0,1	0,3	0,0	100
Tortosa	80,2	5,4	1,4	7,2	0,4	2,7	2,7	100
Xerta	90,3	4,8	0,2	4,5	0,0	0,2	0,0	100
Total comarca	79,8	9,7	1,4	5,5	0,3	1,8	1,5	100

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Una dada d'especial interès és la variació de població desagregada per nacionalitats (taula 8.4). Per al conjunt de la comarca, aquesta s'ha degut sobretot a l'increment de població de nacionalitat espanyola i, en especial, de persones d'origen africà. En canvi, es detecta una caiguda significativa de persones amb nacionalitat comunitària no espanyola. Com veurem més endavant, l'evolució

de l'ocupació i els sectors en què s'agrupa aquesta població forana, poden explicar força aquesta dinàmica.⁶

Taula 8.4.: Variació de la població per nacionalitat i municipis, Baix Ebre, 2010

Valors absoluts

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Aldea, l'	111	59	7	64	0	28	44	313
Aldover	-10	3	0	2	0	-2	0	-7
Alfara de Carles	6	-6	-1	0	0	0	-1	-2
Ametlla de Mar, l'	30	-68	-4	29	0	16	-1	2
Ampolla, l'	280	96	23	7	4	16	-4	422
Benifallet	0	0	0	0	0	0	0	0
Camarles	-2	49	-2	12	1	3	1	62
Deltebre	226	80	0	32	-1	-6	16	347
Paüls	-10	-2	0	-2	-1	0	0	-15
Perelló, el	24	28	5	0	-1	2	10	68
Roquetes	-62	6	1	82	0	-21	2	8
Tivenys	-20	-2	-4	-5	-3	0	0	-34
Tortosa	-205	-481	-21	165	12	-45	-95	-670
Xerta	-1	0	0	6	0	-1	0	4
Total comarca	367	-238	4	392	11	-10	-28	498

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

8.1.2. El Montsià

L'any 2010 els municipis que conformen la comarca del Montsià tenien 72.333 habitants. En aquest cas, i a diferència del Baix Ebre, existeix una polarització menor pel que fa a la població (taula 8.5). Amposta (capital de la comarca) concentrava el 29,5% del total de població de la comarca, mentre que Sant Carles de la Ràpita concentrava el 21,5%. Només 4 dels 12 municipis de la comarca tenien una població inferior a 1.000 habitants. Aquests són precisament els municipis que perden més població, juntament amb la Sénia. Si en els primers casos els motius són bàsicament vegetatius, en el cas de la Sénia es deu sobretot a motius de tipus econòmic, tal com veurem més endavant.

⁶ Aquesta explicació no és perfecta, ja que una part de les variacions pot explicar-se per processos de nacionalització. No obstant això, el fet que la majoria de població forana sigui d'origen comunitari (que gaudeix de gairebé els mateixos drets que un ciutadà amb nacionalitat espanyola) o d'origen africà (on no existeix la possibilitat de nacionalització fins al cap de deu anys de residència), ens porta a induir que aquesta xifra serà força limitada.

Taula 8.5.: Principals magnituds poblacionals per municipis, El Montsià, 2010

	Població	Pes s/total comarca	Variació anual
Alcanar	10.545	14,6	-0,2
Amposta	21.365	29,5	0,6
Freginals	414	0,6	-7,8
La Galera	897	1,2	1,5
Godall	815	1,1	-3,1
Mas de Barberans	645	0,9	-2,7
Masdenverge	1.144	1,6	1,0
Sant Carles de la Ràpita	15.583	21,5	0,5
Sant Jaume d'Enveja	3.538	4,9	0,3
Santa Bàrbara	3.965	5,5	0,3
La Sénia	6.087	8,4	-1,5
Ulldecona	7.335	10,1	1,4
Total comarca	72.333	100	0,2

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

L'estructura poblacional per edats del Montsià és força similar a la del Baix Ebre, amb un 14,8% d'habitants per sota dels 15 anys i un 18,1% d'habitants amb 65 i més anys (taula 8.6). Els municipis més petits són els que tenen menor proporció de menors de 15 anys, tot i que les diferències no són gaire importants. On sí es detecten diferències és en el grup d'edat de persones amb 65 anys i més. Així, mentre només el 15,7% de la població d'Amposta pertanyia a aquest tram d'edat, aquest percentatge pràcticament es doblava en els municipis amb menor nombre d'habitants, com Freginals o Godall (taula 8.6).

Taula 8.6.: Població per grans grups d'edat i municipis, El Montsià, 2010

Percentatges

	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
Alcanar	13,7	68,1	18,2
Amposta	15,8	68,5	15,7
Freginals	8,5	62,8	28,7
La Galera	12,2	66,4	21,4
Godall	11,8	59,8	28,5
Mas de Barberans	10,5	61,1	28,4
Masdenverge	12,8	66,3	20,9
Sant Carles de la Ràpita	14,9	66,4	18,7
Sant Jaume d'Enveja	13,9	64,1	22,0
Santa Bàrbara	14,7	64,6	20,7
La Sénia	15,6	67,4	17,0
Ulldecona	14,6	67,5	17,9
Total comarca	14,8	67,1	18,1

Font: Idescat

A diferència del Baix Ebre, no existeix una relació clara entre població d'origen nacional i tipologia de municipi. Sant Jaume d'Enveja, el municipi de la comarca amb una proporció més gran d'habitants amb població espanyola, pot caracteritzar-se en molts aspectes com un municipi de la banda mitjana de la comarca (taula 8.7). El municipi amb menor proporció de nacionals espanyols és Ulldecona (67,6% del total). En canvi, la Sénia, un municipi similar a Ulldecona en molts aspectes, tingui una taxa de nacionals gairebé 13 punts més elevada. La població d'origen comunitari és especialment important a Ulldecona i Alcanar, però també en petits municipis com la Galera i Godall. Les dues primeres poblacions destaquen també per la presència d'europaus no comunitaris. La població d'origen africà es concentra a Ulldecona i Santa Bàrbara (6,2%), mentre que Amposta destaca per la població d'origen sud-americà (5,6% del total).

Taula 8.7.: Població per nacionalitat i municipis, El Montsià, 2010
Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Alcanar	72,6	19,6	3,9	2,3	0,2	1,1	0,2	100
Amposta	80,1	7,2	0,8	3,7	0,5	5,6	2,2	100
Freginals	79,7	13,3	6,0	0,5	0,0	0,5	0,0	100
Galera, la	74,9	19,8	0,2	3,2	0,1	1,7	0,0	100
Godall	79,3	20,2	0,4	0,0	0,0	0,1	0,0	100
Mas de Barberans	87,4	11,6	0,0	0,8	0,0	0,2	0,0	100
Masdenverge	87,0	4,8	0,1	4,2	0,1	3,6	0,3	100
Sant Carles de la Ràpita	78,6	13,1	1,2	3,1	0,3	3,2	0,5	100
Sant Jaume d'Enveja	92,5	4,8	0,4	1,0	0,0	0,8	0,4	100
Santa Bàrbara	81,9	8,5	0,6	6,2	0,3	2,1	0,4	100
Sénia, la	80,3	16,3	0,2	2,5	0,0	0,4	0,1	100
Ulldecona	67,6	21,1	2,7	6,2	0,0	1,4	0,8	100
Total comarca	78,2	12,8	1,5	3,5	0,3	2,9	0,9	100

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Tal com hem esmentat anteriorment, bona part de la caiguda de la població de la Sénia és atribuïble a la disminució de població amb nacionalitat de fora de la UE (taula 8.8). En canvi, en poblacions com Godall o Mas de Barberans, la caiguda es deu principalment a la població de nacionalitat espanyola. Finalment, i de la mateixa manera que passava al Baix Ebre, cal destacar que la població de procedència africana creix en pràcticament tots els municipis de la comarca. Aquesta dada contrasta amb la caiguda gairebé

general de població de procedència sud-americana. La població d'origen asiàtic augmenta, sobretot en poblacions com Amposta o Ulldecona. Com en el cas del Baix Ebre, l'especialització productiva dels diferents municipis i dels diferents grups d'immigració, així com l'evolució de l'activitat econòmica, poden explicar raonablement bé aquestes variacions, tal com es veurà en l'apartat 8.2.

Taula 8.8: Variació de la població per nacionalitat i municipis, El Montsià 2009-2010

Valors absoluts

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Alcanar	-14	13	-13	12	0	-25	2	-25
Amposta	78	-37	2	48	13	-55	76	125
Freginals	-9	-24	0	-1	-1	0	0	-35
Galera, la	8	13	-1	-1	0	-2	-4	13
Godall	-24	0	-2	0	0	0	0	-26
Mas de Barberans	-21	5	0	-2	0	0	0	-18
Masdenverge	6	8	-2	3	0	-1	-3	11
Sant Carles de la Ràpita	120	-51	-36	45	1	-12	5	72
Sant Jaume d'Enveja	17	-18	-2	3	0	3	7	10
Santa Bàrbara	-9	25	2	0	-1	-6	-1	10
Sènia, la	55	-114	-12	3	-2	-22	0	-92
Ulldecona	-13	48	9	39	-1	-9	26	99
Total comarca	194	-132	-55	149	9	-129	108	144

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

8.1.3. La Ribera d'Ebre

Un total de 24.082 persones tenien fixada la seva residència en algun dels 14 municipis de la Ribera d'Ebre, la qual ha experimentat un creixement poblacional del 0,3% respecte de l'any anterior. Aquesta evolució ha estat moderadament positiva a Móra d'Ebre i a Móra la Nova, els dos municipis més importants de la comarca juntament amb Flix (taula 8.9). En aquest darrer municipi s'ha produït, en canvi, una lleugera caiguda de població. En general, però, i a diferència del que esdevé al Baix Ebre o al Montsià, no es pot establir una relació entre nombre d'habitants i la taxa de variació anual.

Taula 8.9.: Principals magnituds poblacionals per municipis, La Ribera d'Ebre, 2010

	Població	Pes s/total	Variació
Ascó	1.634	6,8	1,6
Benissanet	1.263	5,2	1,0
Flix	4.061	16,9	-0,9
Garcia	594	2,5	-1,3
Ginestar	1.022	4,2	-4,1
Miravet	798	3,3	-2,0
Móra d'Ebre	5.795	24,1	1,8
Móra la Nova	3.238	13,4	1,9
La Palma d'Ebre	425	1,8	2,9
Rasquera	966	4,0	1,2
Riba-roja d'Ebre	1.336	5,5	-0,9
Tivissa	1.812	7,5	-0,2
La Torre de l'Espanyol	679	2,8	0,1
Vinebre	459	1,9	-5,0
Total comarca	24.082	100	0,3

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

La proporció de població menor de 15 anys a la Ribera d'Ebre (12,6%) és sensiblement inferior a la de les comarques costeres de la demarcació. El nivell màxim dins d'aquest grup d'edat s'ha assolit a Móra d'Ebre (16,3%) i a Móra la Nova (14,7%), mentre que dos municipis de la comarca tenien una proporció menor al 10%: Riba-roja d'Ebre i Ascó. Pel que fa a la població de 65 o més anys, és lleugerament superior a les comarques anteriors i, com en els casos anteriors, també hi ha una dispersió important entre municipis. Així, Móra d'Ebre únicament tenia el 2010 un 17% de població en aquest tram d'edat, mentre que aquesta proporció s'enfilava a la Palma d'Ebre fins al 33,2%. (Taula 8.10).

Taula 8.10.: Població per grans grups d'edat i municipis, La Ribera d'Ebre 2010

Percentatges

	0 a 14	15 a 64	65 anys i
Ascó	9,9	67,5	22,6
Benissanet	12,0	65,6	22,4
Flix	10,2	67,2	22,6
Garcia	10,3	61,1	28,6
Ginestar	11,9	63,7	24,4
Miravet	11,4	63,7	24,9
Móra d'Ebre	16,3	66,4	17,3
Móra la Nova	14,7	66,9	18,4
La Palma d'Ebre	11,3	55,5	33,2
Rasquera	10,8	61,3	28,0
Riba-roja d'Ebre	7,9	65,3	26,7
Tivissa	11,3	62,4	26,3
La Torre de l'Espanyol	12,5	61,1	26,4
Vinebre	13,1	63,0	24,0
Total comarca	12,6	65,3	22,1

Font: Idescat

Pel que fa a la distribució de persones segons la nacionalitat, ens trobem novament amb la manca d'un patró clar que expliqui les diferències de població

de nacionalitat espanyola. Així, el municipi que tenia una proporció més gran de persones de nacionalitat espanyola és Ascó (92,1%), un municipi que se situa a la banda mitjana de la comarca en termes de població, mentre que Ginestar i Benissanet, dos municipis també situats a la banda mitjana de la comarca, eren els municipis amb un menor percentatge. Val a dir, però, que en aquests dos casos, la població comunitària explica en bona part aquesta diferència. La població de nacionalitat africana és important a la Torre de l'Espanyol (145) i Vinebre, mentre que la població d'origen sud-americà només té certa presència a la Palma d'Ebre (3,1%), el municipi menys habitat de la comarca.

Taula 8.11.: Població per nacionalitat i municipis, La Ribera d'Ebre, 2010
Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Ascó	92,1	4,0	0,1	2,9	0,0	0,9	0,0	100
Benissanet	75,7	18,6	0,4	5,2	0,0	0,1	0,0	100
Flix	87,2	7,4	0,7	2,3	0,1	1,3	1,0	100
Garcia	88,2	9,6	0,5	0,5	0,5	0,7	0,0	100
Ginestar	72,1	24,0	0,0	3,7	0,0	0,2	0,0	100
Miravet	84,6	8,5	0,1	4,9	0,1	0,5	1,3	100
Móra d'Ebre	82,7	7,0	1,2	6,9	0,3	1,2	0,7	100
Móra la Nova	81,8	12,1	0,2	4,1	0,2	1,1	0,4	100
La Palma d'Ebre	90,6	3,8	0,7	1,4	0,5	3,1	0,0	100
Rasquera	79,3	18,5	1,1	0,2	0,0	0,8	0,0	100
Riba-roja d'Ebre	85,4	13,4	0,2	0,1	0,1	0,6	0,2	100
Tivissa	86,3	10,1	1,5	0,3	0,3	1,0	0,5	100
La Torre de l'Espanyol	81,0	2,9	0,0	14,0	0,3	1,8	0,0	100
Vinebre	81,9	5,9	0,0	12,0	0,0	0,2	0,0	100
Total comarca	83,7	9,8	0,7	4,1	0,2	1,0	0,5	100

Font: Idescat

A diferència del que s'observava en les comarques litorals de la demarcació, el minso creixement de població de la comarca en aquest darrer any ha estat exclusivament per la població amb nacionalitat estrangera (taula 8.12). De fet, la població amb nacionalitat espanyola s'ha reduït en 123 persones, en bona part per l'emigració a l'exterior de la comarca. Novament, com en els casos anteriors, és la població d'origen africà la que contribueix en major mesura a l'increment poblacional, tot i que també hi ha un increment reduït de la població d'origen sud-americà.

Taula 8.12: Variació de la població per nacionalitat i municipis, La Ribera d'Ebre, 2010

Valors absoluts

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Ascó	4	8	0	10	-1	5	0	26
Benissanet	-4	9	-2	9	0	1	0	13
Flix	-36	7	-7	10	-1	-2	-8	-37
Garcia	-2	-1	-1	-2	0	-2	0	-8
Ginestar	-18	-26	0	-1	0	2	-1	-44
Miravet	-15	0	-2	0	1	0	0	-16
Móra d'Ebre	31	-4	5	71	-4	2	-1	100
Móra la Nova	-37	35	-1	48	2	7	5	59
Palma d'Ebre, la	9	-2	0	5	0	0	0	12
Rasquera	-3	10	2	1	0	1	0	11
Riba-roja d'Ebre	-23	13	0	-1	1	2	-4	-12
Tivissa	-20	12	2	-1	0	5	-1	-3
Torre de l'Espanyol, la	0	2	0	-4	2	1	0	1
Vinebre	-9	-11	-2	-2	0	0	0	-24
Total comarca	-123	52	-6	143	0	22	-10	78

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

8.1.4. La Terra Alta

Els 12 municipis de la Terra Alta agrupaven un total de 12.931 persones l'any 2010, i és l'única comarca de les Terres de l'Ebre que va perdre població en el seu conjunt. A causa del reduït nombre d'habitants de la comarca, la distribució per municipis és menys polaritzada que la de les altres comarques. Així, Gandesa, capital de comarca i el municipi més important des d'un punt de vista poblacional, acollia només el 24,9% del total de població de la comarca (taula 8.13). Pel que fa a la variació de població, no s'observa una pauta clara que permeti relacionar la població amb les taxes de variació. Així, Gandesa ha patit una davallada de població del 0,4%, mentre que Batea, el segon municipi de la comarca en termes de població, ha experimentat un increment del 0,5% en el mateix període.

Taula 8.13.: Principals magnituds poblacionals per municipis, La Terra Alta, 2010

	Població	Pes s/total comarca	Variació anual
Arnes	505	3,9	3,5
Batea	2.174	16,8	0,5
Bot	683	5,3	-2,1
Caseres	294	2,3	0,3
Corbera d'Ebre	1.171	9,1	-0,3
La Fatarella	1.130	8,7	0,2
Gandesa	3.222	24,9	-0,4
Horta de Sant Joan	1.307	10,1	0,2
El Pinell de Brai	1.135	8,8	0,4
La Pobla de Massaluca	391	3,0	-2,0
Prat de Comte	198	1,5	-3,4
Vilalba dels Arcs	721	5,6	-0,4
Total comarca	12.931	100,0	-0,1

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

La població de la Terra Alta presenta una estructura d'edat lleugerament diferent de la de la resta de comarques de la demarcació i, en especial, de les comarques costeres. Aquestes diferències no es produeixen tant en la taxa de població menor de 15 anys, sinó en la població de 65 anys i més, en què la mitjana de la comarca supera el 26% (taula 8.14). Cap dels municipis de la comarca té una taxa de població de 65 o més inferior al 20%, i en tres municipis (Arnes, Bot i la Pobla de Massaluca) un terç de la població o més pertany a aquest tram d'edat.

Taula 8.14.: Població per grans grups d'edat i municipis, La Terra Alta, 2010

Percentatges

	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
Arnes	9.5	54.7	35.8
Batea	11.7	62.7	25.6
Bot	7.9	58.9	33.2
Caseres	9.9	57.5	32.7
Corbera d'Ebre	12.3	64.1	23.6
La Fatarella	9.6	59.7	30.7
Gandesa	13.4	66.6	20.0
Horta de Sant	12.7	61.3	26.0
El Pinell de Brai	11.1	61.5	27.4
La Pobla de	8.2	58.3	33.5
Prat de Comte	12.1	58.1	29.8
Vilalba dels Arcs	9.6	58.9	31.5
Total comarca	11.5	62.2	26.3

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

També en l'apartat de distribució per nacionalitats s'observen diferències importants entre la Terra Alta i la resta de comarques de la demarcació. Un 86,5% de la població de la comarca té nacionalitat espanyola, i a la meitat de

municipis de la comarca aquesta proporció s'enfila fins prop del 95% (taula 8.15). Únicament a Gandesa els habitants de nacionalitat espanyola són inferiors al 80%. Pel que fa a la població de nacionalitat amb nacionalitat estrangera, aquesta és bàsicament d'origen comunitari, mentre que la població de nacionalitat extracomunitària és pràcticament anecdòtica. Com en el cas de la Ribera d'Ebre, és la població de nacionalitat forana la que contribueix a reduir la caiguda de la població. En aquest cas, és la població d'origen comunitari no espanyol la que compensa en part la caiguda de població autòctona, mentre la resta és d'escassa significació.

Taula 8.15.: Població per nacionalitat i municipis, La Terra Alta, 2010
Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Arnes	95,8	2,6	0,2	0,0	0,8	0,6	0,0	100
Batea	85,4	13,2	0,7	0,0	0,1	0,4	0,1	100
Bot	94,9	1,8	0,4	0,1	0,1	0,1	2,5	100
Caseres	94,9	3,1	0,3	0,0	1,0	0,7	0,0	100
Corbera d'Ebre	84,7	11,6	0,1	0,0	0,2	0,8	2,6	100
La Fatarella	95,2	2,3	0,1	0,0	0,3	2,1	0,0	100
Gandesa	76,0	20,1	0,3	1,6	0,3	1,2	0,5	100
Horta de Sant Joan	88,4	11,1	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	100
El Pinell de Brai	89,6	10,0	0,0	0,2	0,0	0,3	0,0	100
La Pobla de Massaluca	93,1	1,0	0,0	0,3	0,8	4,9	0,0	100
Prat de Comte	88,9	3,0	0,0	2,0	3,0	0,0	3,0	100
Vilalba dels Arcs	95,8	3,2	0,1	0,1	0,0	0,7	0,0	100
Total comarca	86,5	11,0	0,3	0,5	0,3	0,9	0,6	100

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

Taula 8.16.: Variació de la població per nacionalitat i municipis, La Terra Alta, 2009-2010

Valors absoluts

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Arnes	9	4	0	0	3	1	0	17
Batea	6	6	1	0	1	-3	0	11
Bot	-12	-3	3	1	1	-2	-3	-15
Caseres	-2	2	0	0	0	1	0	1
Corbera d'Ebre	-12	5	1	-2	0	1	4	-3
Fatarella, la	-5	8	0	0	1	-2	0	2
Gandesa	-15	3	-1	0	-10	5	4	-14
Horta de Sant Joan	15	-8	0	0	-5	0	0	2
Pinell de Brai, el	-4	9	0	0	0	0	0	5
Pobla de Massaluca, la	-6	2	0	-1	2	-5	0	-8
Prat de Comte	-6	-1	0	2	-3	0	1	-7
Vilalba dels Arcs	-5	2	0	1	0	-1	0	-3
Total comarca	-37	29	4	1	-10	-5	6	-12

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat

8.2. Activitat econòmica

8.2.1. El Baix Ebre

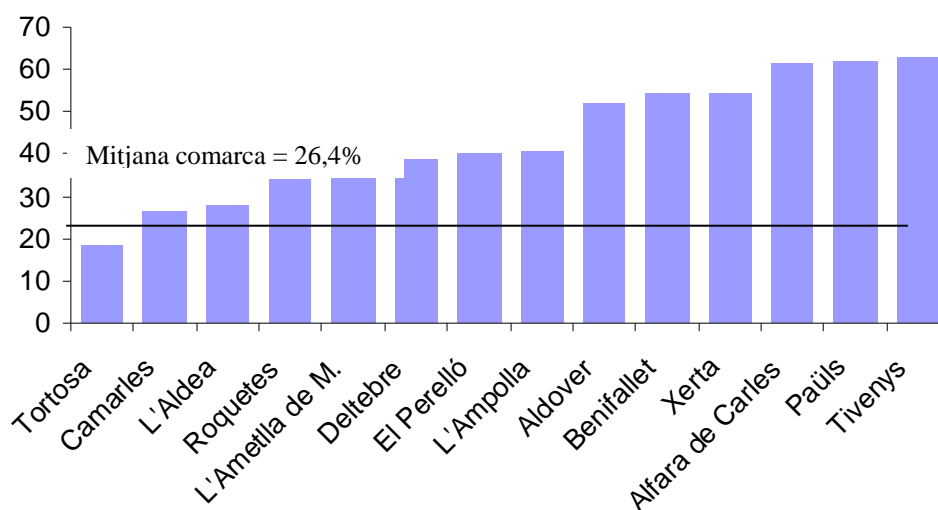
La comarca tenia 24.867 afiliats als diferents règims de la seguretat social el segon trimestre del 2010, això representa un 2,5% menys que el 2009. Aquesta caiguda ha estat especialment important en municipis com Camarles (6,9%) o Deltebre (5,5%). Únicament 5 poblacions de la comarca (Camarles, l'Ametlla de Mar, Roquetes i Tortosa) tenien més de 1.000 afiliats; destaca sobretot el pes de Tortosa sobre el conjunt de la comarca (55,7%). El percentatge de treballadors en règim d'autònoms oscil·lava el 2010 entre el 18,5 % (Tortosa) i el 63% (Tivenys) i està negativament correlacionat amb el nombre d'habitants del municipi.

Taula 8.17.: Principals magnituds d'afiliació a la Seguretat Social (RGSS+RETA) per municipis, El Baix Ebre, 2010

	Total afiliats	Pes s/ comarca (%)	Variació s/ 2009 (%)
Aldover	130	0,52	-8,9
Alfara de Carles	65	0,26	4,9
L'Ametlla de Mar	1.555	6,25	-4,3
Benifallet	186	0,75	-0,5
Xerta	177	0,71	1,6
Paüls	95	0,38	3,8
El Perelló	800	3,22	-1,5
Roquetes	1.685	6,78	-3,3
Tivenys	172	0,69	0,0
Tortosa	13.867	55,77	-1,6
Deltebre	2.727	10,97	-5,5
Camarles	1.203	4,84	-6,9
L'Aldea	1.572	6,32	-2,7
L'Ampolla	634	2,55	2,5
Total comarca	24.867	100	-2,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Gràfic 8.1.: Proporció d'autònoms sobre el conjunt d'afiliats a la Seguretat Social, El Baix Ebre, 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

En general, els percentatges més grans d'afiliats en el sector agrícola es troben en les poblacions petites, mentre que a mesura que la població és més gran, aquest percentatge baixa. L'única excepció a la regla és Tortosa, i es deu, en part, a les seves peculiars característiques pel que fa a extensió del terme municipal, un dels més grans de Catalunya. Camarles i l'Aldea s'especialitzen en el sector industrial, amb una participació propera al 30%. No és casualitat que sigui en aquestes localitats on se situïn dos dels principals polígons industrials de la demarcació. Destaca també l'elevada participació de la construcció a Deltebre, on el 35,5% d'afiliats ho estan en aquest sector. Finalment, pel que fa als serveis, destaquen l'Ametlla de Mar i l'Ampolla, les dues poblacions turístiques de la comarca, seguides a una certa distància de Tortosa.

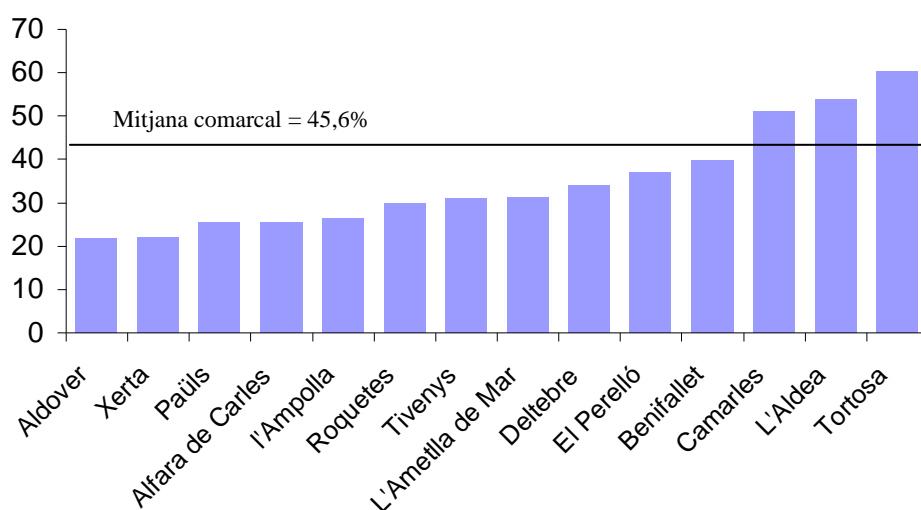
Taula 8.18.: Afiliats a la Seguretat Social, pes sectorial, El Baix Ebre, 2010 (percentatges)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Aldover	17,9	6,3	26,9	48,8
Alfara de Carles	34,5	4,7	28,7	32,2
L'Ametlla de Mar	0,5	4,1	14,3	81,0
Benifallet	23,4	4,0	10,9	61,7
Xerta	9,6	17,5	12,0	60,9
Paüls	39,2	6,8	16,8	37,1
El Perelló	8,7	12,9	16,8	61,6
Roquetes	14,3	11,0	13,8	60,9
Tivenys	24,8	4,7	16,3	54,2
Tortosa	4,0	13,6	9,1	73,3
Deltebre	4,8	5,5	35,5	54,2
Camarles	9,2	32,6	23,2	34,9
L'Aldea	7,3	29,7	13,7	49,3
L'Ampolla	3,4	5,9	15,2	75,6
Mitjana comarca	5,8	13,5	14,3	66,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Com es pot veure en el gràfic 8.2, tres municipis de la comarca (Tortosa, l'Aldea i Camarles) tenen un percentatge d'afiliats sobre població en edat de treballar superior a la mitjana (45,6%), cosa que suggereix que són receptors nets de treballadors des d'altres municipis de la comarca.⁷ Aquesta dada no ha de sorprendre tenint en compte que en aquests municipis se situen la majoria de polígons industrials. Com és previsible, els percentatges més baixos es troben en les poblacions petites, però relativament properes als grans nuclis comarcals, cosa que suggereix que en termes nets una part de la població d'aquests municipis ha de desenvolupar la seva activitat professional fora del municipi de residència.

Gràfic 8.2.: Afiliats a la Seguretat Social en relació població en edat de treballar, El Baix Ebre, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Les caigudes d'afiliació han estat una pauta comuna en pràcticament tots els municipis més importants de la comarca, amb la important excepció de l'Ampolla (taula 8.19). Aquesta variació es deu principalment als sectors industrials i, especialment, de la construcció, que explica dues terceres parts de la caiguda d'afiliació a la comarca. També s'observa que els municipis on el pes de la indústria i la construcció és més alt registren també caigudes en l'afiliació al sector serveis, com és el cas de Deltebre o l'Aldea.

⁷ Una altra possible interpretació és que, suposant idèntiques taxes de participació al mercat laboral en aquest tram d'edat, les taxes d'atur entre municipis presentin importants diferències. Malauradament, les dades disponibles en l'àmbit municipal no permeten distingir amb precisió aquestes dues possibilitats.

Taula 8.19.: Variació de l'afiliació de la Seguretat Social per municipi i sectors, El Baix Ebre, 2009-2010

Afiliats

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Aldover	-2	0	-5	-6	-13
Alfara de Carles	2	0	5	-4	3
L'Ametlla de Mar	-6	-6	-56	-1	-70
Benifallet	-1	-1	0	1	-1
Xerta	-1	11	-10	2	3
Paüls	-3	1	-2	7	4
El Perelló	-2	1	-15	4	-13
Roquetes	-3	-4	-49	-2	-58
Tivenys	-3	-2	-2	7	0
Tortosa	-95	-62	-97	33	-221
Deltebre	9	-35	-100	-32	-159
Camarles	7	-37	-50	-10	-90
L'Aldea	-1	-6	-20	-17	-44
L'Ampolla	0	4	-18	30	16
Total comarca	-98	-137	-418	11	-642

(Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació)

8.2.2. El Montsià

El nombre total d'afiliats a la seguretat social als municipis del Montsià era de 18.956 de mitjana el 2010, un 5,3% inferior el 2009 (taula 8.20). Aquesta caiguda, superior a la del Baix Ebre, ha estat una pauta comuna a tots els municipis de la comarca, i ha afectat especialment Sant Jaume d'Enveja (10,8%) o a la Sénia (-8,7%).

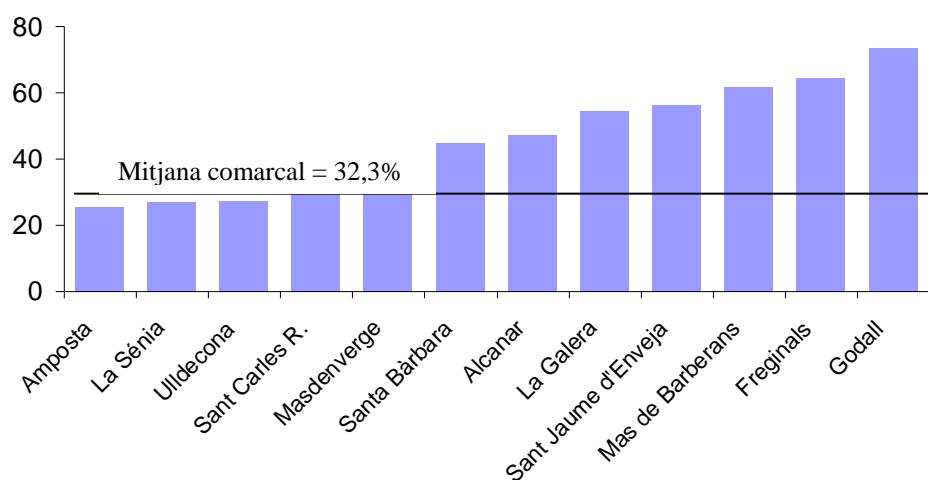
La distribució d'afiliats per municipis és sensiblement més equilibrada que al Baix Ebre. Cinc dels municipis de la comarca (Alcanar, Amposta, la Sénia, Sant Carles de la Ràpita i Ulldecona) tenien 2.000 o més afiliats, i en el cas d'Amposta (38,4% del total de la comarca). Els treballadors autònoms (gràfic 8.3) representaven entre el 25,6% (Amposta) i el 72,3% de la població (Godall). Novament, com en el cas del Baix Ebre, es dona una relació negativa entre el volum de la població i el pes dels treballadors autònoms.

Taula 8.20.: Principals magnituds d'afiliació a la Seguretat Social (RGSS+RETA, per municipis, El Montsià, 2010

	Total afiliats	Pes s/ comarca (%)	Variació s/ 2009 (%)
Alcanar	2.013	10,6	-5,4
Amposta	7.288	38,4	-4,7
La Sénia	2.088	11,0	-8,7
Freginals	49	0,3	-8,8
La Galera	199	1,1	-1,6
Godall	139	0,7	-3,1
Mas de Barberans	130	0,7	-16,4
Masdenverge	198	1,1	-4,6
Sant Carles de la Ràpita	3.391	17,9	-4,0
Santa Bàrbara	867	4,6	-0,9
Ulldecona	2.043	10,7	-5,7
Sant Jaume d'Enveja	552	2,9	-10,8
Total comarca	18.956	100	-5,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Gràfic 8.3.: Proporció d'autònoms sobre el conjunt d'afiliats a la Seguretat Social, El Montsià, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Com en el cas del Baix Ebre, són les poblacions més petites on la participació del sector agrícola en el conjunt d'afiliació és més gran, i arriba fins al 48,7% en el cas de Godall. Pel que fa a l'afiliació a la indústria, es concentra a Ulldecona i la Sénia, amb participacions superiors al 45%. Sant Jaume d'Enveja mostra una especialització molt elevada en construcció (29,2%), i que recorda el cas de Deltebre, municipi del Baix Ebre situat enfront de Sant

Jaume. Finalment, cal esmentar l'especialització en serveis de Sant Carles de la Ràpita, principal punt turístic de la comarca.

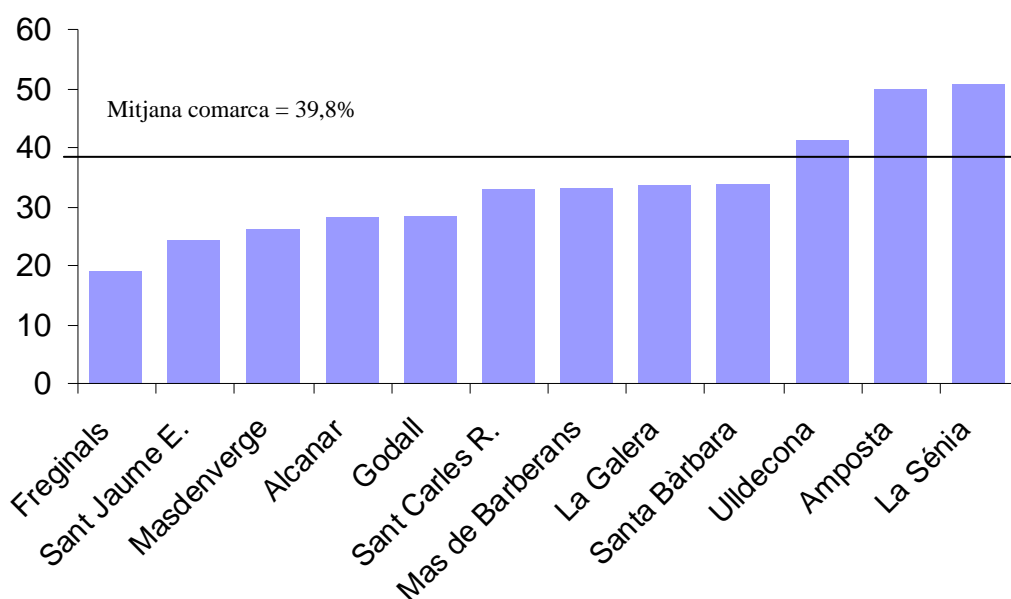
Taula 8.21.: Afiliats a la Seguretat Social, pes sectorial, El Montsià, 2010
Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Alcanar	13,8	14,9	11,4	59,8
Amposta	3,6	23,1	12,9	60,4
La Sénia	4,2	45,8	9,1	40,9
Freginals	27,4	2,0	17,8	52,8
La Galera	30,6	25,0	9,3	35,1
Godall	48,7	4,1	9,9	37,2
Mas de Barberans	39,2	19,8	3,5	37,6
Masdenverge	14,0	33,9	14,4	37,7
Sant Carles de la Ràpita	1,3	11,0	12,5	75,2
Santa Bàrbara	14,4	15,1	15,6	54,9
Ulldecona	5,8	45,0	6,0	43,2
Sant Jaume d'Enveja	7,2	5,7	29,2	57,9
Mitjana comarca	6,2	24,0	12,0	57,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Realitzant novament l'exercici de comparar el nombre d'afiliats a la seguretat social, amb relació a la població en edat de treballar, s'observa que la Sénia, Amposta i Ulldecona són els municipis de la comarca que tenen una proporció més gran d'afiliats a la seguretat social amb relació a la població en edat de treballar (*gràfic 8.4*), mentre que la resta de municipis actuen com a alimentadors de l'ocupació respecte dels primers. Novament, aquestes dades permeten inferir que els tres primers municipis són receptors nets de treballadors que resideixen en d'altres municipis de la comarca o, fins i tot, en comarques veïnes.

Gràfic 8.4.: Afiliats a la Seguretat Social, per població en edat de treballar, El Montsià, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Tal com hem esmentat anteriorment, la dinàmica en l'afiliació a la Seguretat Social ha estat menys favorable que en el cas del Baix Ebre, ja que s'ha reduït en 1.058 persones (taula 8.22). Les caigudes en l'afiliació han estat una pauta comuna en tots els sectors, però destaca per la seva importància el pes del sector de la construcció. Així, en municipis com Sant Carles de la Ràpita, les tres quartes parts de la caiguda de l'afiliació s'expliquen per aquest sector productiu, malgrat que el seu pes se situa en la vuitena part del conjunt de l'economia. Pel que fa a les activitats industrials, destaca la significativa caiguda d'afiliació que s'experimenta a la Sénia (125 persones). De fet, en aquest municipi, la caiguda de l'afiliació de la indústria explica gairebé dues terceres parts del total de caiguda de l'afiliació. Finalment, cal destacar el retrocés d'activitat en el sector serveis a Amposta, el qual sembla lligat a la reculada de la construcció que també experimenta el municipi.

Taula 8.22.: Variació en l'afiliació a la Seguretat Social per municipi i sectors, El Montsià 2001-2010

Afiliats

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Alcanar	-27	3	-60	-31	-114
Amposta	-38	25	-233	-113	-359
La Sénia	-1	-125	-27	-48	-200
Freginals	-2	-1	1	-3	-5
La Galera	-2	-13	3	9	-3
Godall	-4	-3	0	2	-5
Mas de Barberans	-5	-21	-10	10	-26
Masdenverge	-3	-7	-2	2	-10
Sant Carles de la Ràpita	-5	-20	-105	-10	-140
Santa Bàrbara	-8	-7	-8	15	-8
Ulldecona	-10	-67	-47	1	-123
Sant Jaume d'Enveja	2	0	-45	-23	-67
Total comarca	-101	-235	-532	-190	-1058

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

8.2.3. La Ribera d'Ebre

Un total de 5.834 persones estaven afiliades als diferents règims de la seguretat social durant el 2010. Únicament 1 població (Móra d'Ebre) tenia més de 1.000 afiliats, i només 4 (Flix, Móra la Nova i Ascó) superaven els 500 afiliats. Els treballadors autònoms representaven entre el 16,6% (Ascó) i el 78,6% (la Palma d'Ebre), i la mitjana estava en el 35,4% (gràfic 8.5).

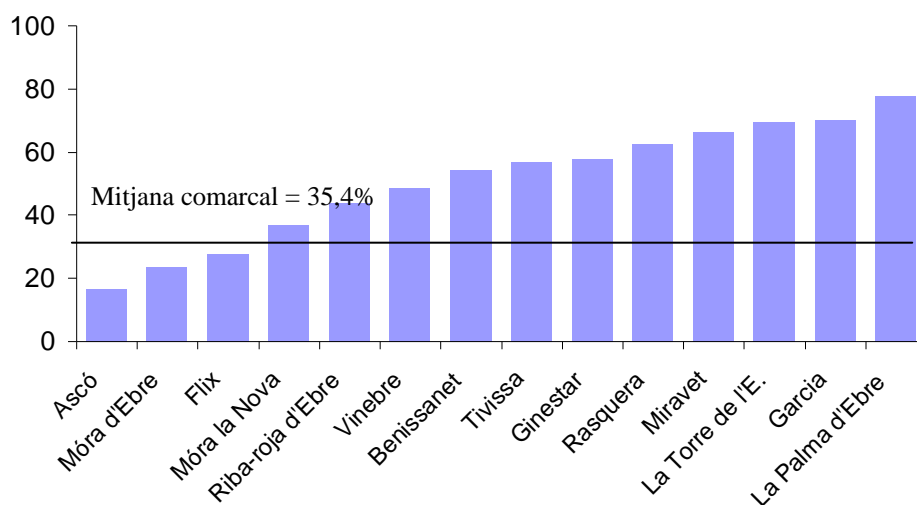
El nombre d'afiliats a la comarca ha caigut un 6,1% a causa sobretot de la forta davallada d'afiliats a Flix (22%) i a Ascó (9,7%). Les caigudes en l'afiliació han estat, però, un patró comú als municipis de la comarca amb un nombre més gran d'afiliats, mentre que els més petits han mostrat força diferències pel que fa a l'evolució de l'afiliació.

Taula 8.23.: Principals magnituds d'afiliació a la Seguretat Social (RGSS+RETA) per municipis, Ribera d'Ebre, 2010

	Total afiliats	Pes s/	Variació s/
Ascó	639	10,95	-9,7
Benissanet	288	4,94	5,7
Flix	735	12,59	-22,0
Garcia	93	1,60	2,2
Ginestar	168	2,88	-6,9
Miravet	178	3,06	-5,7
Móra d'Ebre	2.052	35,18	-1,8
Móra la Nova	715	12,26	-5,9
La Palma d'Ebre	103	1,77	-6,4
Rasquera	149	2,56	0,3
Riba-roja d'Ebre	171	2,92	0,0
Tivissa	322	5,52	0,9
La Torre de	143	2,45	-4,3
Vinebre	77	1,32	-4,3
Total comarca	5.834	100	-6,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Gràfic 8.5.: Proporció d'autònoms sobre el conjunt d'afiliats a la Seguretat Social, La Ribera d'Ebre, 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Pel que fa a l'afiliació per sectors, s'observen uns patrons lleugerament divergents als que es veuen en les dues comarques litorals pel que fa als sectors no agrícoles. D'entrada no s'observa una especialització tan marcada com en els casos anteriors. Així, el municipi amb una especialització industrial més gran (Ginestar) no arriba al 20% i es tracta d'un municipi petit. Així mateix, tampoc s'observa una marcada especialització en el sector de la construcció, la qual només supera el 25% en el cas de Flix i de Miravet, però lluny dels registres que podíem trobar en algun municipi del Baix Ebre. Finalment, cal destacar l'elevat pes dels serveis a Ascó (77,7% del conjunt d'afiliats), el qual es deu a la presència de la central nuclear,⁸ i a Móra d'Ebre (72,5% del conjunt d'afiliats).

⁸ Poden existir discrepàncies entre el sector empresarial en què s'enquadra el centre de cotització i l'activitat real de l'empresa. Aquest fet és dóna sovint en empreses industrials o energètiques, les quals solen quedar enquadrades en empreses comercialitzadores.

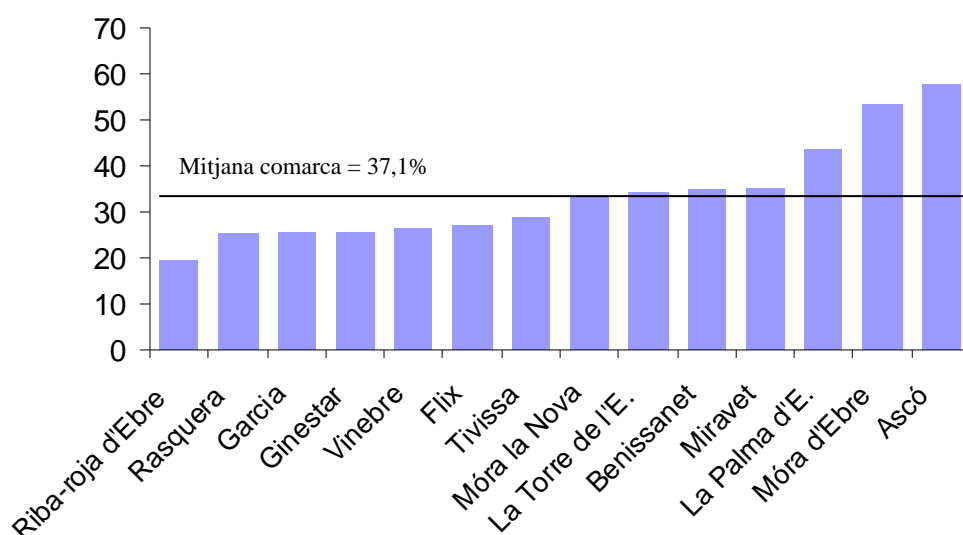
Taula 8.24.: Afiliats a la Seguretat Social, pes sectorial, La Ribera d'Ebre, 2010

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Ascó	3,1	5,2	14,0	77,7
Benissanet	41,6	2,3	12,3	43,8
Flix	1,8	16,9	27,4	53,9
Garcia	24,9	5,9	18,5	50,7
Ginestar	29,0	19,6	22,0	29,4
Miravet	28,5	9,7	26,5	35,3
Móra d'Ebre	2,4	14,8	10,2	72,5
Móra la Nova	5,4	12,7	24,9	57,0
La Palma d'Ebre	69,2	4,9	7,5	18,4
Rasquera	22,9	9,5	13,2	54,3
Riba-roja d'Ebre	6,7	2,6	21,1	69,5
Tivissa	29,6	16,8	7,6	46,0
La Torre de	54,2	4,4	10,1	31,3
Vinebre	8,8	4,2	7,5	79,5
Mitjana comarca	12,1%	11,0%	15,9%	61,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Gràfic 8.6.: Afiliats a la Seguretat Social per població en edat de treballar, La Ribera d'Ebre, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

El nombre d'afiliats a la seguretat social va caure entre el 2009 i el 2010 en 378 persones. A diferència del que ha passat en altres comarques de la demarcació, ha estat la indústria, i no pas la construcció la que ha contribuït en major mesura a la davallada en l'afiliació, i més concretament el cas de Flix, on la caiguda ha estat de 208 persones, i que coincideix amb la caiguda total. Pel que fa a la caiguda de l'activitat en la construcció, s'ha concentrat, sobretot, a Móra d'Ebre i Ascó. Finalment, i tenint en compte el volum d'afiliats, és també ressenyable la caiguda de l'activitat de l'afiliació al sector serveis d'Ascó (57

persones menys l'any 2010 respecte del 2009), que explica gairebé el 80% de la caiguda d'aquest sector a la comarca.

Taula 8.25.: Variació en l'afiliació a la Seguretat Social, per municipi i sectors, La Ribera d'Ebre, 2009-2010

Afiliats

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Ascó	-2	7	-17	-57	-69
Benissanet	-1	1	8	7	16
Flix	-1	-208	7	-7	-208
Garcia	0	1	2	-1	2
Ginestar	-4	2	-6	-4	-13
Miravet	-2	-9	2	-2	-11
Móra d'Ebre	1	-18	-35	14	-37
Móra la Nova	7	-8	-6	-38	-45
La Palma d'Ebre	-1	-1	-3	-3	-7
Rasquera	1	-2	-2	4	1
Riba-roja d'Ebre	-1	0	1	-1	0
Tivissa	2	-5	-5	11	3
La Torre de l'Espanyol	-7	-1	-4	5	-7
Vinebre	-1	-1	-1	-1	-4
Total comarca	-7	-241	-58	-72	-378

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

8.2.4 La Terra Alta

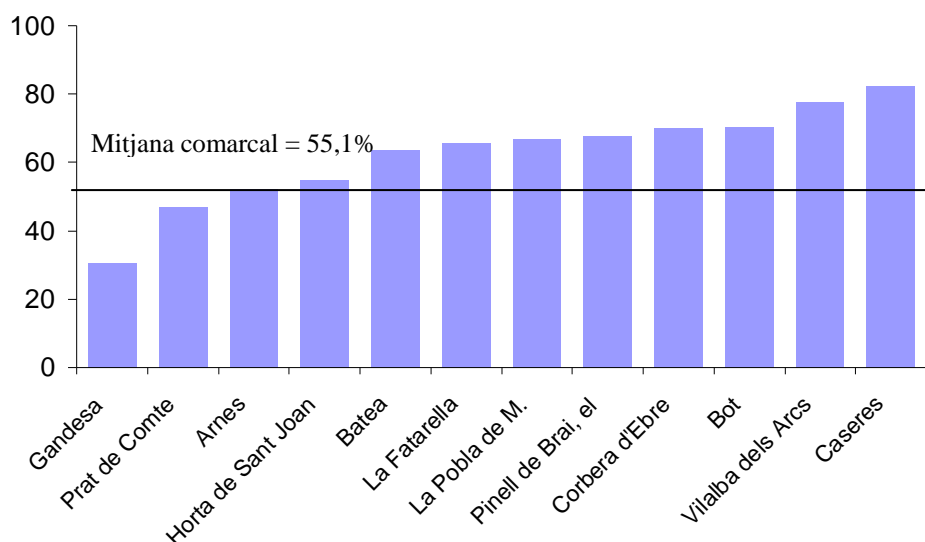
Un total de 3.638 persones estaven afiliades als diferents règims de la seguretat social a la Terra Alta durant el 2010, un 1% menys que l'any anterior. Cal destacar, en aquest cas, dos municipis amb menys de 100 afiliats (Caseres i Prat de Comte), mentre que només un (Gandesa) té poc més de mil afiliats. La capital de la Terra Alta concentrava el 2010 el 29,2% del total d'afiliats de la comarca, un percentatge similar al d'altres capitals de comarca de la demarcació. També és ressenyable l'alt grau d'afiliació al règim de treballadors autònoms, que superava el 55% en el conjunt de la comarca. De fet, els treballadors autònoms són majoria en la pràctica totalitat de municipis, llevat de Gandesa i Prat de Comte.

Taula 8.26.: Principals magnituds s'afiliació a la Seguretat Social (RGSS+RETA) per municipis, La Terra Alta, 2010

	Total afiliats	Pes s/ comarca (%)	Variació s/ 2009 (%)
Arnes	145	3,99	2,1
Batea	700	19,24	-3,7
Bot	162	4,45	-2,9
Caseres	63	1,72	-5,3
Corbera d'Ebre	284	7,81	-5,7
La Fatarella	265	7,29	-1,9
Gandesa	1.061	29,16	0,8
Horta de Sant Joan	342	9,39	-1,6
El Pinell de Brai	266	7,32	6,5
La Pobla de Massaluca	106	2,91	0,7
Prat de Comte	28	0,76	-12,6
Vilalba dels Arcs	217	5,97	0,3
Total comarca	3.638	100	-1,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Gràfic 8.7.: Proporció d'autònoms sobre el conjunt d'afiliats a la Seguretat Social, La Terra Alta, 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Novament, s'observa un patró similar a la resta de comarques de la demarcació pel que fa a l'especialització en activitats agrícoles: els municipis més petits en termes de població són els que presenten un percentatge més gran d'afiliats al sector agrícola sobre el total. Pel que fa a la indústria, s'observa una elevada dispersió, entre l'1,4% (la Pobla de Massaluca) i el

33,6% (el Pinell de Brai), si bé aquestes dades cal considerar-les amb una certa cautela a causa del reduït nombre d'afiliats en aquestes poblacions. La construcció té un paper destacat a la Pobla de Massaluca, Horta de Sant Joan i Corbera d'Ebre, amb gairebé la quarta part d'afiliats enquadrats en aquestes activitats. Finalment, cal destacar que només en un dels municipis de la comarca (Arnes) més de la meitat d'afiliats estan ocupats en activitats lligades al sector serveis. Fins i tot Gandesa presenta un registre lleugerament inferior al 50%.

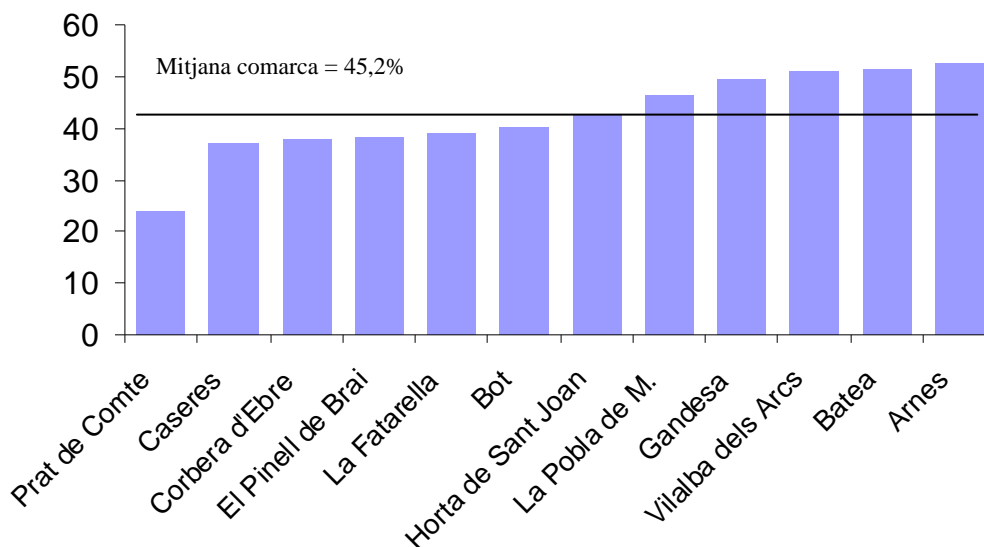
Taula 8.27.: Afiliats a la Seguretat Social, pes sectorial, La Terra Alta, 2010

Percentatges

Pes s/total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Arnes	24,3	3,4	16,0	56,3
Batea	40,7	19,8	11,8	27,8
Bot	36,6	19,8	9,6	34,0
Caseres	47,2	7,6	16,0	29,2
Corbera d'Ebre	37,9	7,7	24,2	30,2
La Fatarella	29,2	11,7	17,7	41,3
Gandesa	7,8	26,1	16,3	49,8
Horta de Sant Joan	24,4	10,7	24,7	40,2
El Pinell de Brai	14,8	33,6	14,6	37,0
La Pobla de Massaluca	49,3	1,4	25,7	23,6
Prat de Comte	24,3	23,4	22,5	29,7
Vilalba dels Arcs	40,9	17,4	16,9	24,8
Mitjana comarca	26,1	18,7	16,8	38,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Gràfic 8.8.: Afiliats a la Seguretat Social per població en edat de treballar, La Terra Alta, 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Com en la resta de variables que s'han analitzat, la dinàmica d'afiliacions a la seguretat social a la Terra Alta presenta importants diferències amb la resta de comarques de la demarcació. Així, la caiguda és molt limitada (38 persones en total), i es concentra sobretot en el sector agrícola, i en menor mesura en la construcció. En el cas de l'agricultura, la caiguda ha estat més o menys uniforme arreu de la comarca, amb l'excepció de Batea. En canvi, la caiguda d'afiliació a la construcció s'ha centrat sobretot a Batea i Corbera d'Ebre. L'activitat industrial ha mostrat una lleugera tendència a l'alça, impulsada sobretot pel creixement al Pinell del Brai (18 nous afiliats). En qualsevol cas, cal prendre aquestes dades amb una certa cautela, atesa la reduïda mida de la distribució, fet que pot provocar importants oscil·lacions.

Taula 8.28.: Variació en l'afiliació a la Seguretat Social per municipi i sectors, La Terra Alta, 2009-2010

Afiliats

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Arnes	0	0	-1	4	3
Batea	-11	-9	-14	6	-27
Bot	-2	-2	-1	-1	-5
Caseres	-2	-2	0	1	-4
Corbera d'Ebre	-4	-2	-14	2	-17
La Fatarella	-4	-2	4	-3	-5
Gandesa	-9	15	1	2	9
Horta de Sant Joan	-2	1	-6	2	-6
El Pinell de Brai	-2	18	-2	2	16
La Pobla de Massaluca	-3	-1	2	2	1
Prat de Comte	-1	-2	0	-1	-4
Vilalba dels Arcs	-3	4	-3	2	1
Total comarca	-42	20	-33	18	-38

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

8.2.5. Les viles de les Terres de l'Ebre: una anàlisi comparada

Per finalitzar aquest apartat relatiu a l'ocupació, realitzarem un exercici comparatiu entre les diferents viles de la demarcació, entenent com a tal totes les poblacions amb més de 4.000 habitants.⁹ En el cas que ens ocupa, estem parlant d'onze poblacions, cinc de les quals pertanyen al Montsià (Alcanar, Amposta, la Sénia, Sant Carles de la Ràpita i Uldecona), quatre al Baix Ebre (Deltebre, l'Ametlla de Mar, Roquetes i Tortosa) i les dues restants a la Ribera d'Ebre (Flix i Móra d'Ebre).

La Taula 8.29 mostra la distribució de treballadors afiliats d'ambdós règims per a cada una de les activitats productives relativa al conjunt d'afiliats. Una anàlisi ràpida de les dades permet observar l'especialització en el sector primari (agricultura, ramaderia i pesca) de municipis com Roquetes o Alcanar, on aproximadament un 14% dels afiliats a la seguretat social registrats al municipi operen en activitats lligades a aquest sector. La Sénia i Uldecona, ambdues al Montsià, mostren una forta orientació envers les activitats industrials manufactureres, amb quotes que s'enlairen fins al 45% (la Sénia). Les activitats de construcció tenen una especial importància a Deltebre (35,5%

⁹ Aquesta definició és molt similar a la que fa la vigent llei municipal, si bé en aquell cas establia el llindar mínim en 5.000 habitants. S'ha escollit un llindar lleugerament inferior perquè és el que garanteix una desagregació més gran de dades estadístiques.

del conjunt d'afiliats del municipi) i a Flix (27,4%), mentre que les activitats lligades amb l'hostaleria sobresurten a l'Ametlla de Mar (19,4% del conjunt d'afiliats del municipi). La presència de centres hospitalaris explica en bona part la importància de les activitats sanitàries i de serveis socials a Móra d'Ebre (20% del conjunt d'afiliats del municipi) i de Tortosa (17,2%). La capital del Baix Ebre és també el municipi amb una especialització comercial més gran (25% del conjunt d'afiliats del municipi), si bé en aquestes activitats es detecten poques variacions entre viles.

Taula 8.29. : Distribució de treballadors afiliats (RGSS+RETA) per activitats econòmiques i viles, Terres de l'Ebre 2010

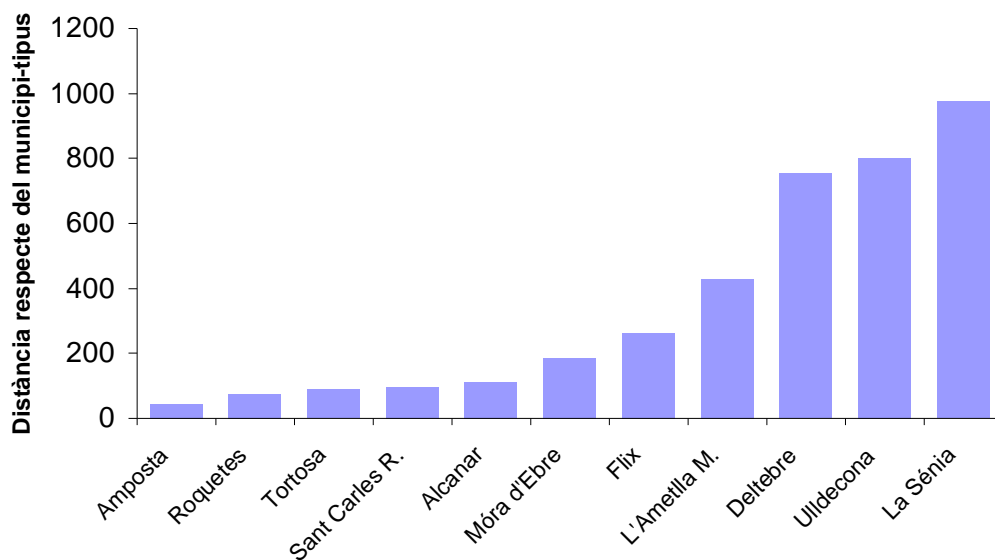
	Agricultura, ramaderia i pesca	Indústria extractiva	Indústries manufactureres	Energia elèctrica i gas	Aigua, sanejament residus	Construcció	Comerç	Transport	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats financeres i assegurances	Activitats immobiliàries	Activitats professionals tècniques	Activitats administratives auxiliars	Adm. pública, Defensa i SS obligatoria	Educació	Activitats sanitàries i serveis socials	Activitats artístiques i d'entreteniment	Altres serveis	Activitats de les illes	Total
L'Ametlla de Mar	0,5	0	4,1	0	0,1	14,3	23,0	8,8	19,2	0,3	0,9	0,8	5,8	2,3	10,8	1,6	1,6	2,2	3,3	0,5	100
Roquetes	14,3	0	10,7	0	0,3	13,8	18,8	4,3	4,5	1,1	1,0	0,0	2,7	3,8	5,0	1,3	14,0	0,7	3,6	0,0	100
Tortosa	4,0	0,2	12,6	0	0,8	9,1	24,9	3,2	6,4	0,8	0,9	0,3	3,9	3,1	3,9	3,7	17,2	1,0	4,0	0,1	100
Deltebre	4,8	0	5,4	0	0,1	35,5	19,3	4,1	10,4	0,4	0,8	0,4	3,9	2,9	5,7	1,3	0,5	1,7	2,8	0	100
Alcanar	13,8	0	14,9	0	0,0	11,4	24,3	4,0	11,6	0,5	0,2	0,6	3,5	2,7	5,0	2,5	0,8	0,3	3,6	0,1	100
Amposta	3,6	0,6	20,9	0	1,6	12,9	20,6	3,7	6,6	0,4	0,9	0,3	4,3	3,6	5,4	3,6	6,1	1,1	3,8	0,0	100
La Sénia	4,2	0,2	45,2	0,1	0,3	9,1	17,8	3,0	3,2	0,3	0,5	0,3	2,9	2,3	3,4	1,9	1,0	0,7	3,4	0,0	100
Sant Carles de la Ràpita	1,3	1,0	9,7	0	0,3	12,5	21,8	6,2	13,9	0,3	0,8	0,7	2,8	4,5	5,0	2,4	12,4	1,0	3,3	0,1	100
Uldecona	5,8	3,6	41,4	0	0	6,0	19,4	2,6	5,7	1,0	0,6	0,2	2,2	2,4	3,4	1,0	0,3	0,6	3,9	0	100
Flix	1,8	0,0	15,8	1,2	0	27,4	20,2	3,3	8,5	1,0	0,0	0,1	3,0	2,1	3,1	3,2	4,3	1,1	4,0	0	100
Móra d'Ebre	2,4	0,7	11,5	1,4	1,3	10,2	18,7	2,5	3,0	0,4	0,6	0,5	5,3	1,9	7,5	6,5	20,0	1,5	4,1	0	100
Mitjana Terres de l'Ebre	4,5	0,5	16,3	0,1	0,7	12,7	22,0	3,8	7,7	0,6	0,8	0,4	3,8	3,1	4,9	3,1	10,2	1,1	3,7	0,1	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Ocupació

Per veure fins a quin punt l'especialització productiva de les diferents ciutats de la demarcació es més o menys similar, hem definit una "ciutat-tipus", on els pesos s'han definit com la mitjana de la demarcació, i s'ha comparat cadascuna de les ciutats amb aquesta, i s'ha calculat la distància.¹⁰ Així, com més gran sigui la distància, més gran serà la diferència entre estructures productives.

D'acord amb les dades, la Sénia és la població amb una estructura productiva més diferent del conjunt de la demarcació (gràfic 8.9). Ulldecona i Deltebre, pel fort pes que tenen les activitats de les indústries manufactureres (en els dos primers casos), i de la construcció (cas de Deltebre), també presenten notables divergències amb la vila-tipus de la comarca. En canvi, Amposta i Roquetes mostren una estructura més propera al que seria la vila tipus de les Terres de l'Ebre.

Gràfic 8.9: Distància de les ciutats de Les Terres de l'Ebre respecte d'una ciutat representativa de la demarcació

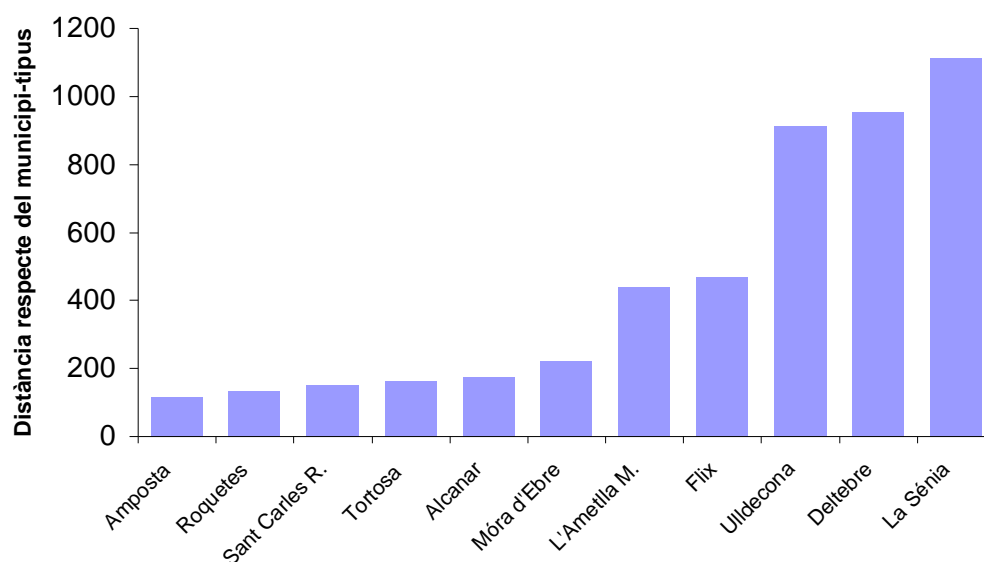

Font: elaboració pròpia

¹⁰ S'ha calculat la distància euclídia. Així, si els pesos de cadascun dels sectors són $(p_1, p_2, p_3, \dots, p_n)$ i $(q_1, q_2, \dots, q_n)$, la distància entre l'estructura productiva de dues ciutats serà $d = \sqrt{\sum_{i=1}^n (p_i - q_i)^2}$

De manera anàloga pot repetir-se l'exercici agafant el conjunt de ciutats catalanes (gràfic 8.10). En aquest cas, la Sénia i Deltebre tornen a ser les poblacions de la demarcació amb un teixit productiu més allunyat del d'una vila catalana tipus. Novament la forta especialització en indústries manufactureres (en el cas de la Sénia) i el fort pes de la construcció (Deltebre) determinen una part important d'aquestes dissimilituds. És precisament aquesta elevada especialització en dos sectors força afectats per la crisi actual la que explica la significativa caiguda de l'afiliació a la seguretat social en ambdós municipis.

Gràfic 8.10.: Distància de les ciutats de les Terres de l'Ebre, respecte d'una ciutat representativa de Catalunya

Font: elaboració pròpia

8.3. Atur registrat

Les taules 8.30 i 8.31 recullen les principals dades referides a l'atur registrat en els municipis de les quatre comarques de la demarcació. Cal destacar que el nombre d'aturats registrats ha crescut en totes quatre comarques, si bé la dinàmica municipal ha estat diferent segons la comarca. Així, tots els municipis del Montsià van veure incrementat el nombre d'aturats registrats l'any 2010

respecte del 2009, fet que també es repeteix al Baix Ebre (amb l'excepció d'Alfara de Carles), i a la Ribera d'Ebre (amb l'excepció de Rasquera). En canvi, a la Terra Alta es detecta una evolució diferenciada consistent amb les dades anteriorment exposades.

Taula 8.30: Atur registrat, valors i variació absoluta, El Baix Ebre i El Montsià, 2010

Mièjanes anuals

EL BAIX EBRE			EL MONTSIÀ		
	Atur registrat 2010	Variació s/ 2009		Atur registrat 2010	Variació s/ 2009
L'Aldea	295	26	Alcanar	593	81
Aldover	47	7	Amposta	1.765	233
Alfara de Carles	29	-2	Freginals	12	2
L'Ametlla de Mar	457	42	La Galera	45	2
L'Ampolla	218	14	Godall	39	11
Benifallet	42	5	Mas de Barberans	26	3
Camarles	283	53	Masdenverge	81	9
			Sant Carles de la Ràpita	951	66
Deltebre	1.173	80	Sant Jaume d'Enveja	294	49
Paüls	39	11	Santa Bàrbara	283	51
El Perelló	152	23	La Sénia	592	60
Roquetes	696	159	Ulldecona	517	77
Tivenys	53	16			
Tortosa	2.947	537			
Xerta	89	23			
El Baix Ebre	6.519	992	El Montsià	5.199	642

Font: Idescat

Taula 8.31.: Atur registrat, valors i variació absoluta, La Ribera d'Ebre i La Terra Alta.

2010

Mitjanes anuals

LA RIBERA D'EBRE			LA TERRA ALTA		
	Atur registrat 2010	Variació s/ 2009		Atur registrat 2010	Variació s/ 2009
Ascó	59	1	Arnes	10	-2
Benissanet	57	15	Batea	57	9
Flix	183	22	Bot	24	1
Garcia	25	2	Caseres	11	-2
Ginestar	56	22	Corbera d'Ebre	31	-1
Miravet	40	2	La Fatarella	59	-1
Móra d'Ebre	414	72	Gandesa	153	17
Móra la Nova	212	31	Horta de Sant Joan	54	-6
La Palma d'Ebre	20	7	El Pinell de Brai	47	-2
Rasquera	32	-3	La Pobla de Massaluga	11	-2
Riba-roja d'Ebre	56	2	Prat de Comte	7	3
Tivissa	93	12	Vilalba dels Arcs	22	3
La Torre de l'Espanyol	35	12			
Vinebre	32	10			
La Ribera d'Ebre	1.312	209	La Terra Alta	486	18

Font: Idescat

Per tal de poder fer comparacions entre municipis, s'ha construït una ràtio entre el nombre d'aturats registrats i el nombre d'habitants en edat de treballar (entre 16 i 64 anys). Aquesta mesura no es correspon directament amb la taxa d'atur (aquesta utilitza la població activa en comptes de la població en edat de treballar), però dóna una idea aproximada de l'impacte que té l'atur en cada municipi.¹¹

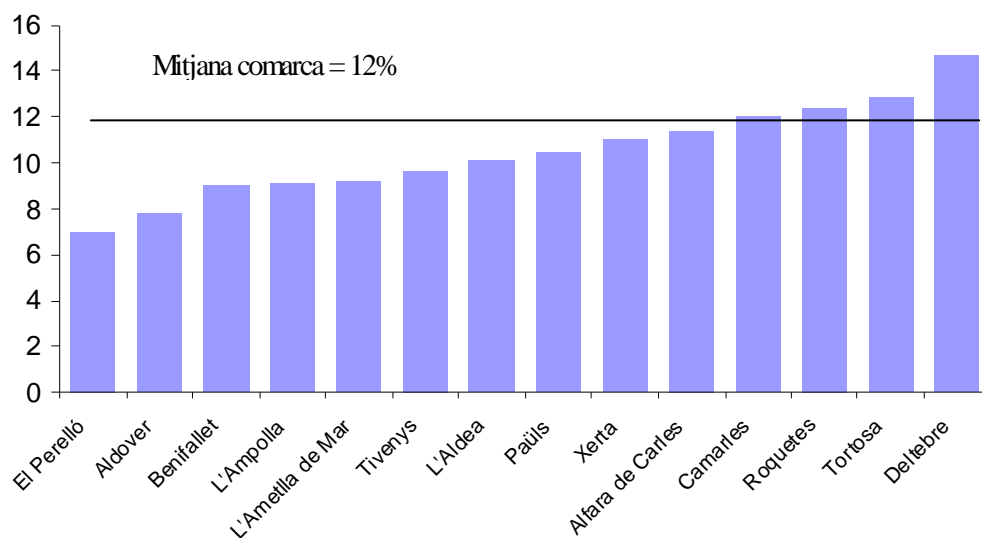
Els gràfics que van del 8.11 al 8.14 mostren les ràtios corresponents a cadascuna de les comarques de la demarcació, ordenades de menor a major. Pel cas del Baix Ebre (*gràfica 8.3.1*), s'observa que la taxa més gran correspon a Deltebre, seguit a una certa distància de Tortosa i Roquetes. Aquesta es pot explicar per l'elevat pes que el sector de la construcció ha tingut (i encara té) al municipi. D'altra banda, municipis de la comarca amb un perfil més turístic, com

¹¹ A diferència de la sèrie d'atur registrat, disponible mensualment, no es disposa d'una sèrie de població activa desglossada per municipis. La darrera dada relativa a aquesta variable data del cens del 2001, cosa que fa totalment inviable el seu ús, atesos els importants canvis demogràfics esdevinguts des d'aquesta data.

l'Ampolla o l'Ametlla de Mar presenten unes ràtios sensiblement inferiors a la mitjana.

Gràfic 8.11.: Aturats registrats per població en edat de treballar, El Baix Ebre, 2010

Percentatges

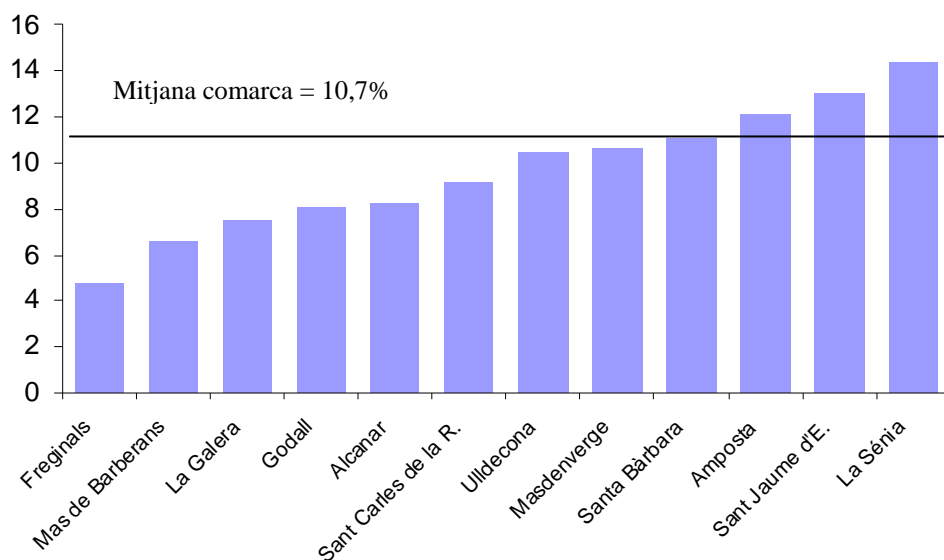

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

En el cas del Montsià (*gràfic 8.12*), el municipi de la Sénia és el que presentava l'any 2010 una ràtio més elevada, seguit de Sant Jaume d'Enveja i Amposta. Les taxes més reduïdes cal trobar-les als municipis petits de la comarca.

Gràfic 8.12.: Aturats registrats per població en edat de treballar, El Montsià, 2010

Percentatges

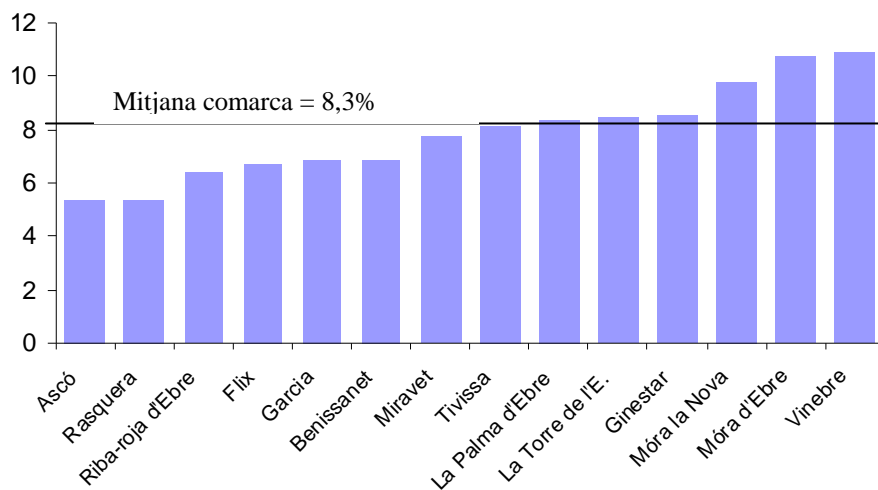
Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

En el cas de la Ribera d'Ebre destaca, com seria previsible, la reduïda taxa que es dona a Ascó (gràfic 8.13.). Ara bé, cal esmentar també la reduïda xifra relativa d'aturats a Flix, un municipi que ha estat recentment castigat per la pèrdua d'activitat productiva. Molt probablement la seva proximitat a Ascó expliqui aquesta aparent paradoxa,¹² però tampoc és descartable que hi hagi contribuït la marxa d'alguns habitants del municipi. D'altra banda, les taxes més elevades es poden trobar a Vinebre, Móra d'Ebre i Móra la Nova. Val a dir, però, que aquestes taxes són sensiblement inferiors a les de les dues comarques anteriors, fet que és consistent amb resultats anteriors.

¹² Cal recordar que, per motius de registre estadístic, una part important dels ocupats registrats a un municipi poden no ser residents al municipi, fet que sí que passa amb els registres d'atur. Per tant, pot donar-se la circumstància que es destrueixi fortament ocupació al municipi i que, en canvi, això no tingui efectes sobre l'atur del municipi.

Gràfic 8.13.: Aturats registrats per població en edat de treballar, La Ribera d'Ebre, 2010

Percentatges

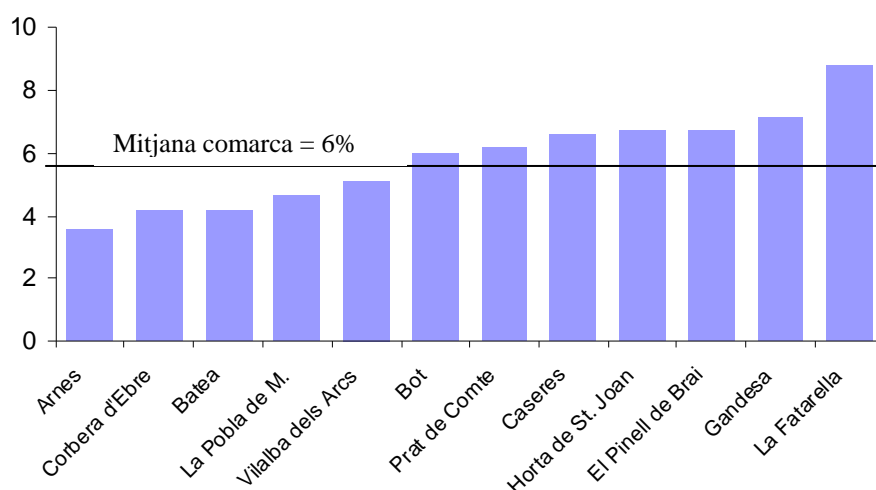

(Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació)

Com s'ha vist anteriorment, la dinàmica de la Terra Alta és notablement diferent de la resta de comarques de la demarcació i, en especial, de la de les dues costeres. Això també es reflecteix en la taxa d'aturats registrats, que registra nivells molt baixos (gràfic 8.14). Les taxes més elevades es troben a la Fatarella i a Gandesa, però aquestes se situarien a la banda baixa si féssim l'anàlisi del conjunt de municipis de la demarcació.

Gràfic 8.14.: Aturats registrats per població en edat de treballar, La Terra Alta, 2010

Percentatges

(Font: elaboració pròpia a partir de dades de Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació)

8.4. Conclusions

El desigual impacte que la crisi econòmica té en els diferents sectors explica en bona part la diferent dinàmica poblacional pel que fa a ocupació i atur, però també des del punt de vista poblacional. La importància que han tingut els fluxos migratoris en la darrera dècada ha permès generar un contingent poblacional amb una mobilitat més elevada que els autòctons, fet que explica les desiguals variacions en termes poblacionals en municipis amb similars estructures poblacionals per altres variables. Així mateix, la diferent especialització laboral dels diferents col·lectius de nousvinguts i la diferent evolució dels diferents sectors de l'economia expliquen també, en part, les importants variacions per nacionalitats.

ISBN13

230

978-84-694-3106-1